PROJEKTAS „PROFESIJOS MOKYTOJŲ IR DĖSTYTOJŲ TECHNOLOGINIŲ KOMPETENCIJŲ TOBULINIMO SISTEMOS SUKŪRIMAS IR ĮDIEGIMAS“ (NR. VP1 – 2.2 – ŠMM-02-V-02-001)

FLORISTIKOS TECHNOLOGINIŲ KOMPETENCIJŲ TOBULINIMO PROGRAMOS MOKYMO MEDŽIAGA

Mokymo medžiagos rengėjai:
Regina Ribokienė,
UAB „Katūnas“ direktorė

Rita Šostakienė
VšĮ Kauno paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centro,
smulkaus verslo organizavimo skyriaus vedėja,
mokytoja metodininkė

Laimutė Anužienė,
VšĮ Kauno paslaugų verslo darbuotojų
profesinio rengimo centro direktorė

TURINYS

MODULIS B.9.1. FLORISTIKOS TECHNOLOGINIŲ PROCESŲ ORGANIZAVIMAS 6
1 MOKYMO ELEMENTAS. FLORISTIKOS PASLAUGŲ TEIKIMO ORGANIZAVIMAS UAB „KATŪNAS“ ĮMONĖJE..... 6
1.1. Įmonės UAB “Katūnas“ pristatymas 6
1.2. Įmonės struktūra, darbo grafikai, teikiamų paslaugų sąrašas 6
1.3. Įmonės reklaminė medžiaga..... 7
2 MOKYMO ELEMENTAS. FLORISTIKOS PASLAUGŲ TEIKIMO ORGANIZAVIMAS RITOS NAUJALIENĖS GĖLIŲ REALIZAVIMO ĮMONĖJE 8
2.1. Įmonės „Ritos Naujalienės gėlių realizavimo įmonė“ pristatymas 8
2.2. Įmonės struktūra, teikiamų paslaugų sąrašas..... 8
2.3. Įmonės informacinė reklaminė medžiaga 11
3 MOKYMO ELEMENTAS. MOKYTOJO ATASKAITA..... 12
3.1. Ataskaitos reikalavimai ir vertinimo kriterijai..... 12
MODULIS B.9.2. FLORISTIKOS NAUJOVĖS IR PLĖTROS TENDENCIJOS..... 14
1 MOKYMO ELEMENTAS. FLORISTIKOS PASLAUGŲ IR TECHNOLOGIJŲ NAUJOVIŲ APŽVALGA..... 14
1.1. Paskaitos „Floristikos paslaugų naujovės“ konspektas..... 14
2 MOKYMO ELEMENTAS. FLORISTIKOS PASLAUGŲ PLĖTRA 19
2.1. Paskaitos „Floristikos paslaugų rinkos plėtros tendencijos Lietuvoje ir užsienyje“ konspektas 19
3 MOKYMO ELEMENTAS. MOKYTOJO PROJEKTAS „ĮGYTŲ ŽINIŲ PRITAIKYMAS FLORISTO PROFESINIO RENGIMO PROCESE“..... 29
3.1. Projekto reikalavimai ir vertinimo kriterijai 29
MODULIS S 9.1. AUGALŲ PARUOŠIMAS KOMPONUOTI IR JŲ PRIEŽIŪRA 31

1 MOKYMO ELEMENTAS. AUGALŲ IR NAUDOJAMŲ PRIEMONIŲ PARUOŠIMAS KOMPONAVIMUI 31

1.1. Darbų saugos instrukcijos 31

1.2. Augalų priedų ir medžiagų paruošimo aprašas 36

1.3. Įrankių paruošimo aprašas 46

1.4. Vazų ir indų paruošimo komponavimui aprašas 50

2 MOKYMO ELEMENTAS. SKINTŲ IR VAZONINIŲ AUGALŲ GRUPAVIMAS 55

2.1. Skintų augalų grupavimo pagal morfologines ir biologines savybes aprašai 55

2.2. Vazoninių augalų grupavimo pagal morfologines ir biologines savybes aprašai ... 61

3 MOKYMO ELEMENTAS. AUGALŲ PARUOŠIMAS KOMPONAVIMUI IR PRIEŽIŪRA, PANAUDOJANT CHEMINES PRIEMONES 77

3.1. Cheminių priemonių naudojamų augalų priežiūrai darbų saugos instrukcijos 77

3.2. Firmų „CHRYSAL“, „OAZIS“ naudojamų floristokoje augalų priežiūrai cheminių priemonių sąrašas, naudojimo instrukcijų ir katalogų kopijos 82

4 MOKYMO ELEMENTAS. ĮVAIRIŲ AUGALO DALIŲ PARUOŠIMAS KOMPONAVIMUI 86

4.1. Augalų dalių paruošimo darbų saugos instrukcijos 86

4.2. Augalo dalių aprašai 91

4.3. Augalo dalių paruošimo komponavimui aprašai 97

5 MOKYMO ELEMENTAS. SAVARANKIŠKA UŽDUOTIS 105

5.1. Užduočių variantų aprašymai irvertinimo kriterijai 105

MODULIS S 9.2. AUGALŲ TVIRTINIMAS 106

1 MOKYMO ELEMENTAS. FLOREKSO PARUOŠIMAS 106
1.1. Florekso paruošimo technologinis aprašas 106
1.2. „OASIS“ firmos florekso paruošimo vaizdo įrašų kopijos 108
2 MOKYMO ELEMENTAS. AUGALO DALIŲ TVIRTINIMAS Į PUOKŠTES IR KOMPOZICIJAS 109
2.1 Augalų tvirtinimo darbų saugos instrukcijos 109
2.2. Floristikoje naudojamų tvirtinimo medžiagų ir priemonių aprašai 114
2.3. Augalų dalių tvirtinimo puokštėse ir kompozicijose aprašai 126
3 MOKYMO ELEMENTAS. SAVARANKIŠKA UŽDUOTIS 142
3.1. Užduočių variantų aprašymai ir vertinimo kriterijai 142
MODULIS S 9.3. FLORISTINIŲ OBJEKTŲ GAMINIMAS 143
1 MOKYMO ELEMENTAS. INTERJERO FLORISTINIŲ OBJEKTŲ PARINKIMAS 143
1.1. Interjerų klasifikacija ir pagrindinių charakteristikų aprašai 143
1.2. Įvairių interjerų puošimo floristinių objektų pavyzdžiai (nuotraukos) 148
2 MOKYMO ELEMENTAS. STALO PUOŠIMUI FLORISTINIO OBJEKTO GAMINIMAS IŠ NATŪRALIŲ GAMTINIŲ MEDŽIAGŲ 151
2.1. Darbų saugos instrukcijos 151
2.2. Įrankių ir priedų katalogų kopijos 156
2.3. Natūralių gamtinių medžiagų aprašai 156
2.4. Floristinių objektų gaminimo iš natūralių gamtinių medžiagų aprašas 165
3 MOKYMO ELEMENTAS. STALO PUOŠIMUI FLORISTINIO OBJEKTO GAMINIMAS IŠ KITŲ MEDŽIAGŲ 174
3.1. Darbų saugos instrukcijos 174
3.2. Medžiagų (putoplastas, tinklas, makrofleksas, viela) aprašai 180
3.3. Floristinių objektų iš putoplasto, tinklo, makroflekso, vielos gaminimo aprašai . 186
4 MOKYMO ELEMENTAS. SAVARANKIŠKA UŽDUOTIS 192
4.1. Užduoties variantų aprašymai ir vertinimo kriterijai 192
S.9.4 MODULIS. KOMPONAVIMAS IR DEKORAVIMAS NAUDOJANT SKIRTINGAS TRADICINES IR NETRADICINES MEDŽIAGAS 193

1 MOKYMO ELEMENTAS. TRADICINIŲ IR NETRADICINIŲ MEDŽIAGŲ TAIKYMAS KOMPONUOJANT IR DEKORUOJANT FLORISTINIUS OBJEKTUS 193

1.1. Tradicinių (augalinės kilmės) ir netradicinių (gipso, parafino, popieriaus atliekų ir kt.) medžiagų aprašai 193

2 MOKYMO ELEMENTAS. FLORISTINIO OBJEKTO – VAINIKO ESKIZO KŪRIMAS 196

2.1. Floristinio objekto – vainiko eskizo kūrimo aprašas 196

3 MOKYMO ELEMENTAS. FLORISTINIO OBJEKTO – VAINIKO KARKASŲ GAMINIMAS 203

3.1. Vainikų karkasų gaminimo iš netradicinių medžiagų aprašai. Vainikų karkasų pavyzdžių kopijos..... 203

4 MOKYMO ELEMENTAS. VAINIKO KOMPONAVIMAS IR DEKORAVIMAS NAUDOJANT TRADICINES IR NETRADICINES MEDŽIAGAS 209

4.1. Darbų saugos instrukcijos dirbant su gipsu, parafinu, popieriumi 209

4.2. Vainiko komponavimo ir dekoravimo, naudojant tradicines ir netradicines medžiagas (gipsą, parafiną, popieriaus atliekas ir kt.) aprašai..... 215

5 MOKYMO ELEMENTAS. NETRADICINIŲ OBJEKTŲ (MAŠINŲ, URNŲ) DEKORAVIMAS 230

5.1. Netradicinių objektų (mašinų, urnų) dekoravimo technologijos aprašai..... 230

5.2. Netradicinių objektų (mašinų, urnų) dekoravimo pavyzdžiai (nuotraukos)..... 231

6 MOKYMO ELEMENTAS. SAVARANKIŠKA UŽDUOTIS..... 243

6.1. Užduočių variantų aprašymai ir vertinimo kriterijai..... 243

LITERATŪRA 244

PRIEDAI 245

MODULIS B.9.1. FLORISTIKOS TECHNOLOGINIŲ PROCESŲ ORGANIZAVIMAS

1 MOKYMO ELEMENTAS. FLORISTIKOS PASLAUGŲ TEIKIMO ORGANIZAVIMAS UAB „KATŪNAS“ ĮMONĖJE

1.1. Įmonės UAB “Katūnas“ pristatymas

UAB „Katūnas“ įsteigta 1994 m sausio 24 d., registro Nr. 38. Veiklos sritis buvo įvairi: siuvykla, stalių dirbtuvės, prekyba mediena.

2003 m. rugsėjo 04 d. Įsk. Nr. 915 pataisėm įstatus ir pradėjom vykdyti želdinimo darbus, prekybą gėlėmis.

2005 m. pradėta verstis tik gėlių prekyba, floristikos gaminiais, patalpų puošyba. Įmonė nuomoja patalpas prekybos centruose „Šilas“. Keičiantis poreikiams, ekonominiams svyravimams, ne visuomet buvo gera prekyba, nes žmonės nuolat ieškojo ko nors naujo.

Įmonėje dirba dvi kvalifikuotos floristės, kurios geba pagaminti puikias puokštes ar kompozicijas, tačiau išrankiems klientams ne visuomet užtenka tik gėlių, jie nori kažko naujo, dar nematyto. Todėl pasitarusios su vadybininke pradėjom domėtis naujomis technologijomis ir jas taikyti floristikoje. Šiuolaikiškas klientas yra reiklus, jis nori matyti kokybišką prekę, naujovišką jos padarymą bei pateikimą.

Taip pat daug yra kalbama apie ekologiją, gamtos ir jos išteklių saugojimą. Taip pat darosi vis ekonomiškiau ir madingiau panaudoti turėtas žaliavas ir kitus produktus, juos perdirbant, panaudojant naujas technologijas, savo išmonę ir fantaziją.

Išsinuomoję patalpas, pradėjome gaminti daug užsakymų dekoruoti interjerą, kurti individualius užsakymus.

Kadangi mūsų apimtys iki šiol nėra labai didelės, todėl ir nesireklamuojame plačiu mastu, turime minimalų tinklapį registrų centre www.registras.lt .

1.2. Įmonės struktūra, darbo grafikai, teikiamų paslaugų sąrašas

UAB „Katūnas“ struktūra:

Lentelė 1 UAB „Katūnas“ struktūra

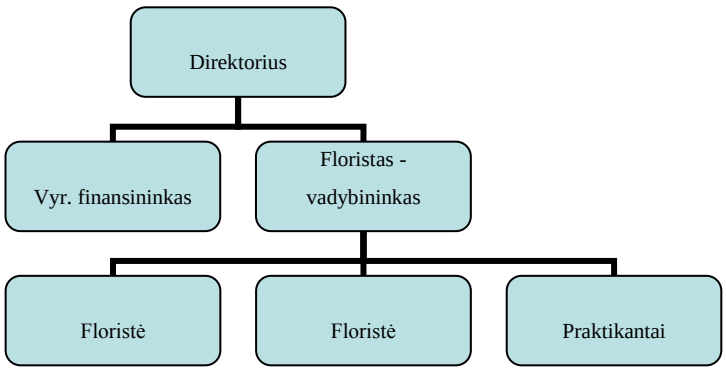

1.3. Įmonės reklaminė medžiaga

www.registras.lt

2 MOKYMO ELEMENTAS. FLORISTIKOS PASLAUGŲ TEIKIMO ORGANIZAVIMAS RITOS NAUJALIENĖS GĖLIŲ REALIZAVIMO ĮMONĖJE

2.1. Įmonės „Ritos Naujalienės gėlių realizavimo įmonė“ pristatymas

„Ritos gėlės“ – nuostabi gėlių parduotuvės ir galerijos sintezė“ – Peter Hess, Vatikano floristas, Land-art žemės meno pradininkas ir kūrėjas.

„Ritos gėlės“ dirba nuo 1992-ųjų. Laukiame jūsų floristikos salone Prienuose. Gėlių salonas įkurtas tarptautinėje parodoje apdovanotame, architekto K. Indriūno sukurtame kubo formos pastate.

Ritos gėlių salonas keičiasi sulig kiekvienu šventės atėjimu.

Ritos gėlių stiprybė – vestuvių ir interjero puošyba bei lauko apželdinimo projektai. Ritos gėlių meistrai dirba visoje Lietuvoje. Floristė Rita, kurdama sodų, sklypų, žiemos sodų apželdinimo projektus, visuomet atvyksta pas klientą, stengiasi jį pažinti, pajausti jo poreikius.

Rita Naujalienė

„Ritos gėlių“ įkūrėja ir vadovė Rita Naujalienė – daugelio floristikos ir Land-art konkursų laimėtoja. Laisvalaikiu Rita pilotuoja karšto oro balionus. Ritos skraidymo stažas – 20 metų.

„Kiekvienu savo darbu ieškau prisilietimo prie gamtos grožio jo nesugadindama ir tą grožį dovanoju žmogui“.

2.2. Įmonės struktūra, teikiamų paslaugų sąrašas

Ritos gėlių paslaugos

Vestuvių puošyba

Jaunosios puokštė, automobilių puošyba, bažnyčių puošyba, stalų dekoras.

Aplinkos apželdinimas

Lauko apželdinimas, aplinkos projektavimas ir įrengimas: alpinariumas, veja, žiemos sodas, lauko želdiniai.

Interjero puošimas gėlėmis

Renginių, konferencijų, viešbučių, salių dekoravimas gėlėmis. Floristo konsultacijos namų interjerui.

Gedulo puokštės

Gedulo vainikai, puokštės, gedulo salių puošyba

Parduotuvė-salonas

2.3. Įmonės informacinė reklaminė medžiaga

www.ritosgėlės.lt

3 MOKYMO ELEMENTAS. MOKYTOJO ATASKAITA

3.1. Ataskaitos reikalavimai ir vertinimo kriterijai

Ši savarankiško darbo užduotis padės Jums struktūruotai rinkti informaciją apie lankytų įmonių technologinių procesų organizavimą, nepamiršti svarbių temų, kurias turėtumėte aptarti lankydamiesi įmonėse, prisiminti tam tikrus pavyzdžius, kuriuos bus galima aptarti su kolegomis, panaudoti profesiniame mokyme. Informacija bus svarbi pildant Mokytojo ataskaitą. Mokytojo ataskaitoje turėtų būti aprašomi tik svarbūs ir aktualūs aspektai.

ATASKAITOS FORMA

Klausimai	**UAB „Katūnas“**	**Įmonės „Ritos Naujalienės gėlės“**
1. Apibūdinkite lankytų įmonių teikiamas paslaugas.		
2. Kaip įmonėse užtikrinama darbų ir paslaugų kokybė? Aprašyti, kokius įmonė naudoja kokybės valdymo procesus, standartus ir t. t.		
3. Kokių pastebėjote naujovių įmonėse. Išvardinkite naudojamą įrangą, įrankius, medžiagas.		
4. Kokius kvalifikacinius reikalavimus kelia įmonės savo darbuotojams?		
5. Pažangi patirtis, naujovės, perspektyvos. Aprašyti tik svarbius ir įsimintinus, profesinio mokymo sistemai aktualius aspektus.		

Kuo konkrečiai mokymasis Jums buvo naudingas:

Profesijos mokytojas: **.....**

Data, parašas **.....**

VERTINIMO KRITERIJAI

1. Aprašytos lankytų įmonių teikiamos paslaugos, 3–4 pagrindiniai pastebėti principai.
2. Aprašyta, kaip įmonėse užtikrinama darbų ir paslaugų kokybė.
3. Išvardinta įmonėse naudojama technologinė įranga, įrankiai, medžiagos.
4. Įvardinti kvalifikaciniai reikalavimai, kuriuos kelia įmonės savo darbuotojams.
5. Atskleisti profesinio mokymo sistemai svarbūs, aktualūs aspektai.
6. Ataskaitoje informacija pateikta glaustai, struktūruotai, reflektuojama vizite įgyta patirtis.

MODULIS B.9.2. FLORISTIKOS NAUJOVĖS IR PLĖTROS TENDENCIJOS

1 MOKYMO ELEMENTAS. FLORISTIKOS PASLAUGŲ IR TECHNOLOGIJŲ NAUJOVIŲ APŽVALGA

1.1. Paskaitos „Floristikos paslaugų naujovės“ konspektas

Šiame elektronikos amžiuje vis labiau atsigręžiama į natūralią gamtą ir vis dažniau renkamasi paprastas gėles, vėl kuriamos kompozicijos iš užmirštų gėlių.

Todėl šiandien floristikos paslaugos įgauna vis didesnį populiarumą. Daugelis floristikos paslaugomis naudojasi ne tik norėdamas ką nors pasveikinti, bet yra puošiamos įmonių viešos erdvės, kabinetai, renginių organizuojamos erdvės.

2012 metų statistikos duomenimis Lietuvoje buvo užregistruota 440 verslo įmonės, kurios teikė gėlių pardavimo, floristikos paslaugas. Lyginant Lietuvos miestuose įsikūrusių įmonių skaičių, galime teikti, kad pasiskirstymas nėra tolygus.

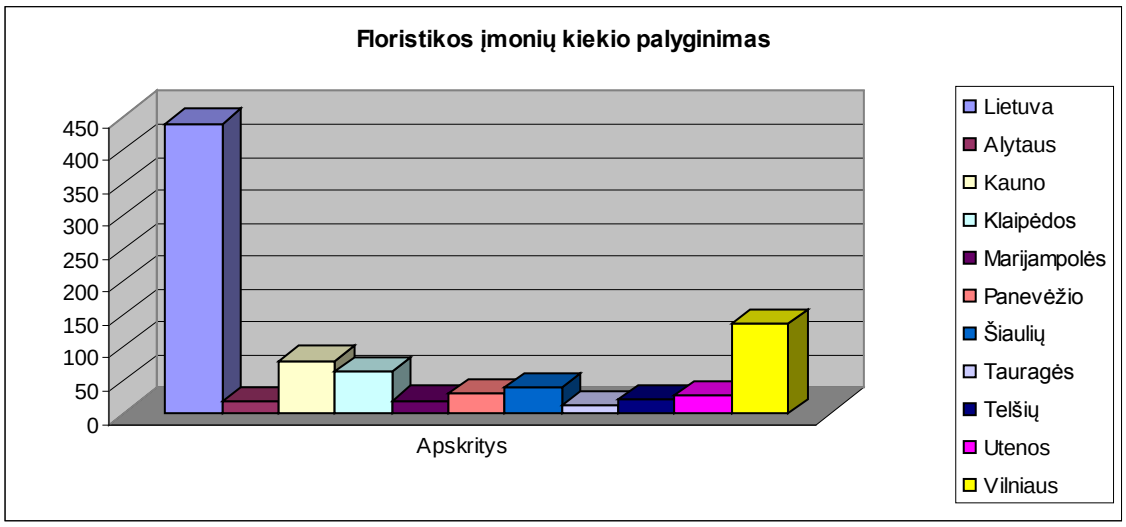

1 diagrama. Floristikos įmonių kiekio palyginimas

Iš diagramos matyti, kad daugiausia floristikos parduotuvių, salonų yra Vilniaus apskrityje – 135 , toliau seka Kauno apskritis – 80 įmonių. Klaipėdos apskrityje yra 64, Šiaulių – 39, Panevėžio– 29, Utenos apskrityje – 26 floristikos paslaugų įmonių. Tauragės, Alytaus, Marijampolės, Telšių apskrityse floristikos paslaugas teikiančių įmonių skaičius pasiskirsto sekančiai: 11, 17, 19 ir 20.

Lyginant kiekvienoje apskrityje įmonių kiekį tenkantį 10000 gyventojų, matome, kad Klaipėdos apskrityje 1,91 įmonės tenka 10000 apskrities gyventojų, o Utenos apskrityje – 1,74 įmonės, vykdančios floristikos paslaugas. Tuo tarpu Vilniaus apskrityje tenka 1,67 įmonės, Kauno – 1,33, Šiaulių – 1,32.

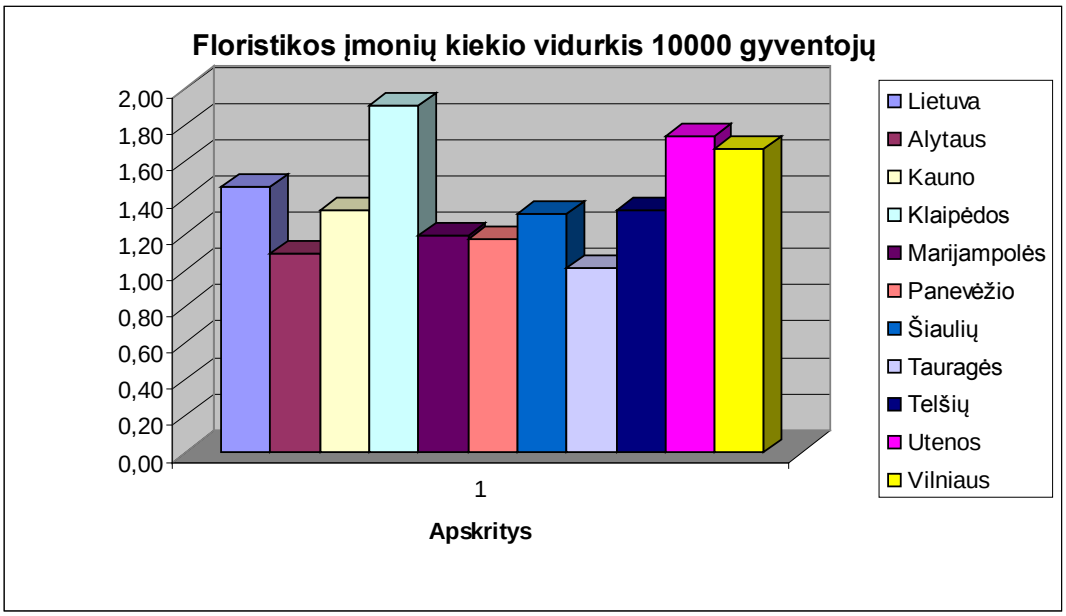

2 diagrama. Floristikos įmonių pasiskirstymas 10000 gyventojų

Nežiūrint statistinių duomenų kiekvienas iš mūsų mato, kad pati gamta yra kūrinys, todėl joje siekiama atrasti ir subtiliai išryškinti visa, kas gražiausia. Žemės menas, arba dar vadinama Landart menas, sukuriamas dirbtinai formuojant natūralius gamtos plotus, labai nedaug prisilietus prie natūralios gamtos. Tai floristikos srities naujovė, bet labai priimtina ir sparčiai populiarėja. Kiekvienais metais yra rengiami festivaliai *Landart meno savaitė*, kurių iniciatorius Lietuvoje yra garsus floristas Marijus Gvildys. Šis floristas yra labai talentingas, supranta ir moka atskleisti gamtos grožį jai nepakenkdamas, o stengdamasis išsaugoti, nesuardyti. To paties moko ir kitus.

Žiūrint į Žemės meno (angl. *land art*) kūrinius, apima dvejopi jausmai: viena vertus, kaip ir lankantis meno galerijoje – smalsu, bandai suprasti, interpretuoti, žaviesi patikusiais kūriniais. Tačiau, kita vertus, darosi kiek nejauku ir nedrąsu, mat, aptikus tokį darbą netikėtai, kur miško brūzgyne ar tiesiog gamtos apsuptyje, be iškabų, skelbiančių apie meno festivalį, ir autorių pavardžių, veikiausiai, apimtų baugus jausmas, jog aplinkui esanti gamta krečia keistus pokštus: netikėtai vejasi į jai nebūdingas formas ir nors, rodos, išlaikydama savąją logiką ir įprastą pavidalą, kartu bando tau kažką pasakyti, o gal net išgąsdinti.

Nors kai kuriuose darbuose žmogiškas prisilietimas matomas iš karto – civilizacija apie save šneka plytų ar virvelių pavidalu – kai kuriais atvejais atrodo, kad su žiūrovu šnekasi ne kas kitas, o pati gamta.

„Šio meno užduotis yra padaryti lankytojui staigmeną. Jūs einate savo parku ir staiga – ak, kas čia? – ir tai, kas jus nustebina, yra ne atnešta iš kažkur, bet buvo čia ir vakar, tačiau tas dalykas

kažkoks kitoks. Tai yra svarbiausias šio meno tikslas: tos pačios vietos, bet truputėlį kitaip“, – taip apie žemės meną kalba daugelį metų užsienyje jo festivalius organizuojantis Peteris Hessas.

Kurdami menininkai dirba po atviru dangumi. Pasirinktoje vietoje jie stengiasi pajusti visumą ir, surinkę aplink esančias medžiagas, suteikti joms naują formą. Taip vijokliai ima ne kilti aukštyn, o pintis ir lipti per kelis medžius, akmenys gula į tam tikrus derinius, medžiai apauga keistomis formomis ir detalėmis, o iš žemės kalasi patys keisčiausi „augalai“. Žemės menininkai, anot renginio kuratoriaus Marijaus Gvildžio, nesistengia gamtos papuošti – tik šiek tiek nustebinti.

„Visi menininkai ne kartą yra kartu dalyvavę žemės meno festivaliuose – mes esame lyg šeima,“ – apie žemės menininkus kalbėjo renginio kuratorius P. Hessas.

„Žemės menas kuriamas iš natūralių medžiagų, naudojant natūralias tvirtinimo priemones – jos yra pavaldžios laikinumui. Tai reiškia nuolatos vykstantį pasikeitimą. Nemanau, kad nors vienas iš čia susirinkusių menininkų mato akmenyje vien tik akmenį – labai aktualus yra procesas, kuris stovi už medžiagos: žemės energija, kuri keičia objektą. Ir tai, kaip tas objektas kinta, yra nemažiau svarbu negu tai, kaip jis atrodo dabar,“ – apie renginyje puoselėjamą idėją kalbėjo M. Gvildys.

Kadangi kūriniai pagaminti iš aplinkui rastų medžiagų, vėliau jie pamažu grįš ten, iš kur atėję – papokštavusi gamta iš lėto juos išardys savo stichijomis.

1 pav. Lietuvių Linos Puodžiukaitės–Lanauskienės ir Kęstučio Lanausko darbas bei prie jo dirbanti autorė.

2 pav. Aušros Kažemėkaitės ir Jurgio Ramanausko kurti vijokliai susivijo apie kelių greta augusių medžių kamienus.

3 pav. Tarp dviejų šakų įsispraudęs kanadiečių Marc Bergeron ir France Provenceher darbas.

2 MOKYMO ELEMENTAS. FLORISTIKOS PASLAUGŲ PLĖTRA

2.1. Paskaitos „Floristikos paslaugų rinkos plėtros tendencijos Lietuvoje ir užsienyje“ konspektas

Akivaizdu, kad augalai yra neatskiriama mūsų gyvenimo dalis, jie lydi žmogų nuo gimimo iki mirties. Tai neatskiriama įvairių švenčių ir apeigų dalis. Yra įprasta savo aplinkoje nuolat matyti puokštes, įvairias augalų kompozicijas. Jomis puošiama mus supanti aplinka, naudojama įvairių apeigų metu, dovanojama.

Fitodizainas – tai taikomojo meno šaka, tai gyvų ir sausų augalų bei įvairių nefloristinių priedų komponavimo menas. Lietuvoje fitodizainas kaip profesionalaus meno šaka gyvuoja maždaug nuo 1960 metų.

Ši taikomojo meno šaka Lietuvoje plačiai taikoma praktiškai, tačiau yra labai nedaug teorinių šaltinių apie tai. Dėl susiklosčiusios politinės situacijos, Vakarų Europoje šis menas yra pažengęs gerokai daugiau negu mūsų šalyje. Todėl Lietuvos floristikos raida ir šio meno atstovų kūryba mažai išnagrinėta. Taip pat mažai aptinkama informacijos apie Lietuvos floristikos meistrus, nors jie dalyvauja įvairiuose tarptautiniuose floristiniuose konkursuose bei parodose, pasiekia reikšmingų pergalių, garsina Lietuvos vardą.

Profesionalūs meno kritikai šią meno rūšį kol kas aplenkia. Lietuvoje vyksta nemažai floristikos renginių, tačiau naujesnes floristines tendencijas įmanoma aptikti vos keliuose periodiniuose leidiniuose. Floristinis dizainas Lietuvoje ilgą laiką buvo naudojamas buityje, todėl dar ir dabar jis dažnai traktuojamas ne kaip pilnavertė meno rūšis. Be to, fitodizainas dažnai suvokiamas tik kaip puokštė ar paveikslėlis ant sienos. Kadangi šis menas mūsų šalyje neturi gilių tradicijų, todėl tradicijos ir požiūris į jį dar tik formuojasi.

Fitodizainas, kaip ir bet kuri kita meno šaka, turi savo specifinius terminus.

Fitodizainas – dviejų žodžių junginys. Dizainas – [angl. *design-projektuoti,* konstruoti] : 1. daiktinės aplinkos projektavimas; 2. daiktų meninis konstravimas, jų estetinės išvaizdos kūrimas. Fito...[gr. *Phyto-* augalas] – pirmoji sudurtinių žodžių dalis, rodanti sąsają su augalais. Tai mokslas apie gyvų, džiovintų augalų nefloristinių priedų komponavimą, patalpų ekologines sąlygas, apšvietimą, augalų kompozicijų sudarymą, išdėstymą ir pritaikymą.

Floristika (lot. flos (kilm. floris) – žiedas, gėlė) – gėlių puokščių sudarymo menas.

Šis terminas apima platesnę sritį, t. y. ne tik augalų komponavimą, bet ir jų auginimą, priežiūrą, rinkimą, džiovinimą, konservavimą, saugojimą, transportavimą.

Augalų aranžavimas – pranc. arranger – pritaikyti, pertvarkyti. Augalų derinimas tarpusavyje ir aplinkoje.

Esminiais floristo ir gėlių aranžuotojo skirtumai bei panašumai.

Ir gėlių aranžuotojo, ir floristo veikla – augalų komponavimas.

- Aranžuotojui gėlių komponavimas yra hobi, floristui tai yra darbas.
- Aranžuotojas kompozicijas, puokštes kuria kada nori, sau, kitiems, floristas dažniausiai kitiems, pardavimui, parodoms.
- Aranžuotojas dažniausiai kuria tik merkiamas į vandenį puokštes, floristas dažnai komponuoja kompozicijas, kurios pastatomos be indo, nereikalauja papildomo vandens šaltinio.
- Aranžuotojas kuria puokštes iš to, ką turi, nekuria sudėtingų konstrukcijų, floristas dažnai naudoja įvairias sudėtingas konstrukcijas, daug papildomų nefloristinių priedų.
- Aranžuotojo veikla skirta labiau relaksacijai, floristas dažniausiai dirba darbo laiku, apribotas darbo laiko.
- Floristas dažniau mąsto komerciškai, aranžuotojas – ne, nes tai nėra jo darbas.
- Meile augalams pasižymi tiek aranžuotojas, tiek floristas.
- Floristas visada seka, pastebi naujoves, aranžuotojui floristikos meno naujovės nėra svarbu.
- Floristas komponuodamas taiko komponavimo taisykles, laiko prestižinius egzaminus, aranžuotojas to nedaro.

Floristikos menas Lietuvoje, kaip atskira taikomojo meno šaka, yra jauna. Tačiau, nežiūrint į tai, jis neatsirado iš niekur. Lietuvoje augalinė atributika naudojama nuo pagonybės laikų. Lietuviams kaip tautai, turinčiai gilias žemdirbystės tradicijas ir ilgiausiai išlaikiusiems pagonišką tikėjimą, augalų naudojimas įvairių švenčių bei apeigų metu yra labai reikšmingas. Apie tai byloja istoriniai šaltiniai bei įvairi literatūra, kurioje nagrinėjama lietuvių liaudies tradicijos.

Pagonys tikėjo dievybių įsikūnijimu medžiuose, augmenijoje, garbino giraites ar pavienius medžius, laikė juos šventais ir neliečiamais. XIV - XV amžiuje atėjusi krikščionybė savaip keitė vietines tradicijas, tačiau dar ilgai buvo laikomasi papročių, susijusių su pagonišku tikėjimu ir puoselėjamų nuo neatmenamų laikų. Net apsikrikštijęs karalius Mindaugas nedrįsdavo nusilaužti šakelės iš šventos giraitės. Buvo sunku senuosius papročius pakeisti naujais, tačiau bėgo metai, papročiai mainėsi tarpusavyje įgaudami kitokią prasmę. Nepaisant to, senųjų pagoniškų papročių atspindžiai kalendorinėse šventėse įžvelgiami ir dabar.

Labai senas paprotys būdavo virš Kūčių stalo pakabinti iš medžio ar žolių pagamintą paukštį, iš šiaudelių sukomponuotą sodą ar saulutę, apkabinėtą paukščiukais. Buvo tikima, kad juose apsigyvena mirusiųjų vėlės.

Tik XIX amžiaus pabaigoje į Lietuvą iš Vakarų Europos atkeliavo paprotys puošti kalėdinę eglutę. Pradžioje ją puošdavo vaisiais, riešutais, saldainiais, šiaudiniais papuošalais, žvakutėmis. Tik vėliau atsirado puošnūs, spalvoti, blizgantys žaisliukai.

Pats svarbiausias Užgavėnių paprotys nuo seno buvo persirengėlių eitynės. Pagrindinis šių eitynių akcentas buvo Užgavėnių kaukė. Joms gaminti buvo naudojami augalai (linai, pakulos, tošis), kailis, įvairūs audiniai.

Senais laikais visoje Europoje, pasitinkant pavasarį, žmonės pagerbdavo visžalius ir anksčiausiai išsprogstančius medžius. Buvo tikėta, kad jų gyvybinės jėgos gali padėti atgyti žemei ir žmonėms. Lietuvoje nuo seno kadagys laikytas šventu medžiu, o anksčiausiai pabunda blindė ir žilvitis. Po Lietuvos krikšto šių augalų šakelės pradėtos nešti į bažnyčią šventinti. Jos ir iki šiol vadinamos verbomis ir šventinamos Verbų sekmadienį. Plakdami vienas kitą žmonės tikėdavo, kad taip apsisaugojama nuo ligų ir suteikiama gyvybingumo.

Vilniaus apylinkėse nuo seno komponuojamos dekoratyvinės verbos iš džiovintų augalų. Kurie dar yra ir nudažomi įvairiais augaliniais dažais. Verboms naudojami: katpėdėlės, sausučiai, šlamučiai, smilgos, motiejukai, javų varpos, samanos ir kt.

Dauguma šv. Velykų papročių yra perimti pagoniškų pavasario sutikimo švenčių, margučiai dažomi nuo neatmenamų laikų. Yra žinoma, kad archeologai, kasinėdami Vilniuje, Gedimino pilies teritorijoje, rado akmeninį XIII amžiaus margutį ir molinio margučio likučius.

Daug yra trumpiausios metų nakties papročių ir apeigų susijusių su augmenija: šventės išvakarėse einama rinkti kupolių, jomis puošiama trišakė kartis – šventės atributas. Senose legendose sakoma, kad kupolė - stebuklingas augalas su trimis šakomis, iš kurių viena žydi kaip saulė, kita - kaip mėnulis, trečia - kaip žvaigždė. Mūsų protėviai pagonys visatą įsivaizdavo kaip didžiulį medį: jo šaknys - požeminė karalystė, kamienas - žemė, o šakos ir laja - dangus. Manoma, kad kupolė yra pasaulio medžio simbolis.

Labai senas tradicijas turi vainikų pynimo menas. Jis, apskritai, siekia net senovės Antikos laikus, o gedulo vainikai yra žinomi nuo X amžiaus prieš Kristų. Lietuvoje jie taip pat naudojami nuo seno įvairių švenčių ir progų metu. Vainikas simbolizuoja darną, amžinybę, dvasinį žmogaus tyrumą. Vainikais Joninių naktį puošdavosi visi, tačiau tai – visų pirma jaunų, netekėjusių merginų puošmena, doros, skaistumo simbolis.

Apie tai, kokios būdavo naudojamos gėlės įvairių apeigų ir švenčių metu, galima sužinoti iš XIX amžiaus rašytinių šaltinių, senų žmonių pasakojimų. Ypač daug apie augalų naudojimą byloja vestuvių apeigos. Pakankamai iškalbingas ankstesniais laikais gyvavęs lietuvių jaunuolių paprotys rymoti prie darželio tvoros, bendraujant tyrinėti vienas kito būdą bei ketinimus. Nuskinta ir padovanota darželio gėlė, kurią vaikinas išdidžiai nešiodavo ant kepurės, reiškė palankumą, pažadą, jog pasipiršusiam nebus atsakyta.

Seniau, važiuodami piršlybų, veždavo rūtomis apkaišytą butelį. Jei mergina tas rūtas nuimdavo, tai derybas dėl vestuvių būdavo galima vesti ir tikėtis teigiamo atsakymo.

„O kai ateina vestuvės, tuomet mergaitės lietuvės greit į darželį skubina, iš rūtų vainiką pina...“ – dainuojama ne itin senoje, dvidešimto amžiaus pradžios ypač Sūduvių krašto pamėgtoje dainoje.

Jeigu piršlių sulaukti ir vestuves kelti tekdavo viduržiemį, nors ir apdainuodavusios, kad „eglelė, pušelė ir rūtelė - tai gražiai žaliuoja žiemą vasarėlę", merginos apdairiai keletą rūtų kelmelių vėlyvą rudenį pernešdavo į rūsį ir ten gražiai apkaupdavo žiemoti. Dvarininkaitės ir miestelėnės tam pačiam reikalui augino mirtas vazonėliuose.

Vestuvių išvakarėse artimiausios draugės rinkdavosi į mergvakarius, kurių metu, prisirinkdavusios įvairių darželio gėlių, pievų žolynų, žiemą - pušų, bruknienojų ir kitų visžalių augalų, puošdavo sodybos vartus, duris, apipindavo vaišių stalo pakraščius, apkaišydavo užstalės antlangius ir palubes.

Svarbiausia mergvakario apeiga būdavo nupinti vainiką, kuriuo jaunoji pasipuoš vestuvių dieną. Dažniausiai tam visos merginos sunešdavo po keletą pačių gražiausių šakelių iš savo darželio, tarsi geriausių linkėjimų ženklą. Todėl ir dainuodamos draugės ketina nuotaką „vaduoti", žaliųjų rūtelių po šakelę duoti. Tačiau jaunoji teprašo neįpinti vargios rūtelės, kad netektų vargti visą amželį. Anksčiau vainiką pindavo didelį, aplink galvą, dažnai pripindamos saulučių ar kitokių baltažiedžių gėlių, puošdamos spalvotais kaspinais. Vėliau tapo madingi vadinamieji „veliumai, velionai“. Jo lengvą audinį papuošdavo pritvirtindami per visą jo plotą tarsi pribarstytų rūtų šakelių, o vainikėlį pindavo mažą, prisegamą kairėje galvos pusėje. Tada atsirado paprotys po jungtuvių vainikėlį persegti į dešiniąją galvos pusę. Tai patikėta vyriausiajai pamergei. Savo ruožtu vyriausiasis pabrolys persegdavo gėlytę jaunojo atlape, kuri anksčiau būdavo iš tokių pat gėlių kaip ir jaunosios vainike, prisegtų ant balto kaspinėlio susukto rožele. Atitinkamai ir pamergės, kokias gėles dėdavo į rankose laikomas puokšteles, tokių pat įsegdavo į atlapus ir savo pabroliams. Vėliau pradėta naudoti dirbtines gėles.

Dar vėlesniais laikais darydavo monogramą, supintą iš abiejų jaunavedžių vardų, kuria, belaukdami grįžtančiųjų iš bažnyčios, svečiai papuošdavo jaunųjų vietą užstalėje. Ant sienos būdavo kabinamas rinktinis rankšluostis (lininis) ar specialiai tam išaustas kilimėlis, tinkamas fonas monogamai. Kai kur apipindavo augalais ir jaunųjų taureles. Virš stalo kabindavo „sodą" -iš šiaudų suvertą gražų sietyną, puoštą paukščių, žmonių figūrėlėmis ir kitokiais simboliais, kurie išvardijami vestuvinėse dainose.

Fitodizainas yra jauna, sparčiai besivystanti taikomojo meno šaka. Tai – džiovintų ir gyvų augalų, gėlių bei įvairių priedų komponavimo menas, kurio pritaikymas įmanomas daugelyje sričių: interjere, eksterjere, vitrinose, scenografijoje, paveiksluose, įvairių apeigų atributuose, drabužių aksesuaruose ir t. t.

Fitodizainas – tai tokia taikomojo meno šaka, kuri tarpusavyje jungia dailės, dizaino, botanikos elementus bei verslą.

Ši taikomojo meno šaka yra labai glaudžiai susijusi su mūsų aplinka ir užima reikšmingą vietą šiuolaikinėje kultūroje. Fitodizaino reikšmingumą šiuolaikiniame gyvenime lėmė aplinkos urbanizavimas ir industrializavimas. Nutolimas nuo natūralios gamtos verčia mus ieškoti atgaivos bent jau tvarkant, puošiant namų aplinką ir interjerą augalais ir jų kompozicijomis. Be to yra išlikusios gilios tradicijos augalus bei gėles naudoti įvairių apeigų metu (laidotuvės, vestuvės, religinės šventės). Vis tik Lietuvoje, kaip ir kitose Vakarų Europos šalyse nėra išvystytas toks subtilus, daugiasluoksnis filosofinis požiūris į augalų komponavimo meną, kaip, pavyzdžiui, Japonijoje. Čia gėlės dažniausiai naudojamos estetiniais sumetimais. „Lietuvoje, kaip ir kitur Vakaruose, vadovaujamasi gamtos įsisavinimo, panaudojimo savo reikalams idėja. Tik baltiškasis paveldas (tautosaka) byloja apie buvusius kitokius santykius“, teigia R. Neimantas, humanitarinių mokslų daktaras, orientalistas.

Lietuvoje nuo pagonybės laikų augalai darė svarbią įtaką to laikmečio žmonių pasaulėžiūrai. Apie tai byloja nemažai senovinių papročių. Mūsų dienas šis menas pasiekė daug kartų pasikeitęs, įgavęs naujų prasmių, tačiau nepraradęs savo svarbiausios paskirties – teikti estetinį pasigėrėjimą, šventinę nuotaiką, džiaugsmą. Šiandien jau, turbūt, nesugalvotume progos, kuriai nederėtų gėlės. Šiuolaikinio gyvenimo kontekste šis menas atlieka svarbų vaidmenį, nes tai meno sritis, iš kurios galime semtis grožio, išminties, mokytis estetikos, ieškoti naujų formų, išraiškos priemonių, kuriomis galime reikšti savo mintis ir jausmus.

Floristikos menas tampa neatsiejama mūsų aplinkos dalimi. Dar senovėje gėlės tvirtai įsigalėjo žmogaus buityje - puošė jo būstą, buvo džiaugsmo arba sielvarto simbolis.

Lietuvoje profesionalių floristų veikla prasidėjo maždaug prieš penkiasdešimt metų. Tačiau ne visi šaltiniai pateikia vienodą informaciją. Apie tai E. Abromova teigia, kad rajoninės ir respublikinės gėlių parodos, kuriose būdavo eksponuojama nemažai puokščių, buvo organizuojamos nuo 1959 metų.

R. Misiaus pateiktoje informacijoje teigiama, kad „Lietuvoje profesionalių gėlių komponuotojų veikla prasidėjo 1966 metais. 1973 metais Panevėžyje įvyko pirmasis respublikinis gėlių komponuotojų konkursas, kuriame dalyvavo 29 meistrai.“ 1980 metais tuometiniuose Vilniaus dailės parodų rūmuose buvo surengta paroda „Gėlės ir keramika“. Lietuvos meistrai pradeda dalyvauti tarptautiniuose renginiuose Maskvoje, Sankt Peterburge, Kijeve, Taline. 1990 metais dalyvauja Japonijoje, 1999 metais - Šveicarijoje. O remiantis Lietuvos floristų asociacijos prezidentės Genovetos Zuokienės teigimu, profesionalaus floristo patirtis Lietuvoje siekia dvidešimt

penkerius metus. „Nuo pirmosios floristinės parodos, surengtos Panevėžyje, praėjo 25 metai, tiek pat metų ir floristikos judėjimui Lietuvoje.“[4]

Ypatingas pagyvėjimas, susidomėjimas floristikos menu jaučiamas nuo 1995 metų. Šis menas nuo 1995 metų įgavo naujas tendencijas ir išraiškos formas, nes susiklostė tiesioginiai ryšiai su Vakarų Europos šalimis. Nuo 1995 metų kuriasi floristikos mokyklos, organizuojami seminarai, konkursai, parodos. Floristikos mokyklose dirba ne tik Lietuvos fitodizaino meistrai, bet ir kviečiami šios srities specialistai iš užsienio.

1995 metais mūsų šalyje įkuriama Lietuvos floristų asociacija. Ji rūpinasi narių kvalifikacija, visuomenės švietimu, tarptautinių ryšių plėtojimu.

Lietuvoje kuriasi ne tik floristikos mokyklos, bet ir sparčiai auga gėlių salonų skaičius, todėl gėlių komponavimo menas, floristinis aplinkos apipavidalinimas tampa vis aktualesnis.

Lietuvoje augant prekybai gėlėmis ir didėjant gėlių salonų, individualių prekybos įmonių, viešbučių, restoranų skaičiui, vis aktualesniu tampa gėlių komponavimo menas bei interjero papuošimas floristiniais darbais.

Susidomėjimas šia taikomojo meno šaka auga, tačiau tiek šio meno ištakos ir raida, tiek šiuolaikinės tendencijos yra mažai nagrinėtos. Fitodizainas aktyviai plėtojamas praktiškai, tačiau kol kas mažai nagrinėjamas, grindžiamas teoriškai.

Šiuo metu fitodizaino tendencijas Europoje, taip pat ir Lietuvoje, diktuoja Vokietijos floristai, nors geriausiais laikomi Šveicarijos, Skandinavijos šalių meistrai.

Dabar didžiausia pasaulyje tarptautinė gėlių pristatymo agentūra yra Fleurop-Interflora. Ji yra pasaulinės prekybos gėlėmis lyderė ir žinomiausia gėlių pristatymo agentūra, jungianti 57 tūkstančių kruopščiai parinktų asocijuotų parduotuvių tinklą maždaug 150-yje šalių. Pirminės agentūros Fleurop tarptautinė veikla prasidėjo 1926 m. 1946 m. Florist Transword Delivery, Interflora British Group ir Fleurop-Interflora suvienijo pastangas, siekdamos tikslo paskirstyti gėles po visą pasaulį. 1997 m. UAB „Floralita-2“ tapo šios tarptautinės agentūros oficialia atstove Lietuvoje.

Nuo 1995 metų Lietuvoje imta organizuoti profesionalius floristikos renginius - parodas bei parodas-konkursus. Seniausias floristikos renginys yra „Žiemos puokštė“. Jį organizuoja Lietuvos floristų asociacija. Jame dalyvauja Lietuvos floristų asociacijos, sodininkų draugijos, gėlininkų sąjungos nariai, valstybinių ir individualių įmonių, gėlininkystės ūkių, botanikos sodų specialistai, įvairių šalių gėlių komponuotojai, bendrojo lavinimo, profesinių mokyklų studentai ir moksleiviai.

Nuo 1999 - ųjų metų Kaune kasmet organizuojama profesionalių floristų paroda „Įkvėpimo diena“.

Pirmoji specializuota floristikos paroda-konkursas, dar nevadinta „Žiemos puokšte“, įvyko 1973 metais Panevėžyje. Vėliau tokie konkursai kiekvienais metais vykdavo vis kituose didžiuosiuose miestuose ir tik nuo 1989 - ųjų metų ėmė nuolat vykti ir tebevyksta Vilniuje, Lietuvos parodų centre Litexpo. Nuo 1995 metų šios parodos-konkurso organizavimu rūpinasi Lietuvos floristų asociacija.

Svarbiausias šio konkurso tikslas yra tobulinti floristų meistriškumą, supažindinti su naujomis šio meno kryptimis, moderniomis medžiagomis, aksesuarais, populiariomis darbo technikomis. Kitas konkurso tikslas yra populiarinti floristiką, profesionaliai pateikti ją visuomenei ir įrodyti, kad floristika turi būti vertinama kaip meno šaka.

Labai svarbu, kad tokia floristinė paroda-konkursas vyksta. Iš trijų Pabaltijo šalių pirmoji puokščių parodas ėmė rengti Estija. Jose dalyvaudavo daug svečių iš užsienio, tačiau tos parodos palengva užgeso. Lietuvoje, atvirkščiai, išsiplėtojo ir virto gražia švente. „Žiemos puokštė“ yra tarptautinis renginys. Nuo 1995 metų šioje parodoje-konkurse be Lietuvos floristų dalyvauja ir floristai iš užsienio: Latvijos, Estijos, Baltarusijos, Lenkijos, Čekijos, Rusijos. Floristai konkurse siekia išmėginti savo jėgas, pasirodyti kitiems. Šio konkurso trukmė yra dvi dienos, per kurias dalyviai pristato namų darbus bei dalyvauja teatralizuotame konkurse, kuomet kompozicijos komponuojamos žiūrovų akivaizdoje. Ši rungtis sudėtinga, nes proceso laikas ribotas (paprastai tam skiriama iki vienos valandos). Tokios užduotys verčia atskleisti savo profesionalumą tiek iš kūrybinės, tiek iš techninės pusės.

Nuo 1997 metų „Žiemos puokštėje“ dalyvauja mokiniai. Nuo tada konkurso dalyviai skirstomi į grupes ir pogrupius: moksleivių grupė: A pogrupis – bendrojo lavinimo mokyklų moksleiviai, B pogrupis – aukštųjų, aukštesniųjų bei profesinių mokyklų moksleiviai; floristų profesionalų grupė: A pogrupis – floristai, jau dalyvavę parodoje-konkurse „Žiemos puokštė“, B pogrupis – floristai, pirmą kartą dalyvaujantys parodoje-konkurse „Žiemos puokštė“. Visi floristai pirmąją konkurso dieną atlieka namų darbų užduotis, tam skiriama po tris užduotis skirtingomis temomis. Antroji parodos-konkurso diena skiriama teatralizuotam konkursui, kurio metu floristai atlieka po dvi užduotis. Pirmosios konkurso dienos temos dažniausiai būna susietos su kalėdine ar naujametine tematika, antrąją dieną kuriamos puokštės nuotakoms, floristiniai papuošalai, floristiniai drabužiai, dovanų pakuotės.

„Žiemos puokštėje“ sklando demokratiškumo dvasia. 2002 metai, galima sakyti, kad tai „Žiemos puokštės“ metamorfozė. Net ir ne specialistas galėtų įžvelgti, kad pavadinimas „Žiemos puokštė“ jau „atgyveno“ savo dienas. Tradicinių puokščių, kurias buvo galima matyti 1990 - 1995 metais nebeliko nė pėdsako. Floristų kūrinius drąsiai būtų galima vadinti žiemos skulptūromis, baldais, indais. Iš vidutinio dydžio jos perauga į stambų, grandiozinį.

Dar vienas pastebėjimas: tradicinė eglutė, eglės ar pušies šaka – jau visiškai atgyvenęs dalykas. Ir iš kitų augalų galima sukurti ne mažiau šventišką, originalią ir labiau efektingą kompoziciją.

2002 metais atsiranda nauja ir įdomi konkurso rungtis – šventinio stalo dviem dekoravimas. Šioje parodoje stalo dekoravimas peržengia tradicijas, tampa ypač floristinis. Tai visiškai dekoratyviniai, pagrįsti improvizacija, stilizuoti stalai. Galima sukomponuoti floristinį stalą, ant kurio valgių nerikiuosime, tačiau interjerą jis tikrai papuoš. Dar viena 2002 metų konkurso rungtis – floristinio indo dekoravimas. Juo taip pat galima dekoruoti interjerą. Fantazijai ribų nėra. Jį galima sukonstruoti iš ko tik nori.

Lietuvos floristų asociacijos prezidentė Genoveta Zuokienė apgailestauja, kad į šią parodą sunku prikalbinti dalyvauti nemenką būrį pripažintų meistrų, kuriuos prieš šventes užgriūva užsakovai. Tai rodo, kad floristikos verslas juda į priekį, tačiau suklestės tik tuomet, kai atsigaus visa šalies ekonomika. Vis tik parodoje-konkurse „Žiemos puokštė“ floristų profesionalų gretos mažėja. Nors kai kurie profesionalūs floristai įsitikinę, kad negalima galvoti vien apie save ir pinigus. Reikia atiduoti duoklę grožiui, menui ir jo populiarinimui visuomenėje, nes, kaip teigia G. Zuokienė, „floristams ne visuomet pavyksta įtikinti užsakovus rinktis skoningą, meniška dekorą. Deja, net turtingų kompanijų vadovai dažnai užsako kičinius darbus.“[5]

Konkurse dažniausiai dalyvauja tik tie floristai, kuriems svarbiau atskleisti kūrybinius sumanymus negu pasipelnyti. Vis tik fitodizainas neatsiejamas nuo komercijos, nes tai taikomasis, vartotojiškas menas. Pastaruoju metu aktyviau konkurse dalyvauja jaunimas – moksleiviai, studentai. Gali būti, kad ateityje „Žiemos puokštė“ virs būtent studentų ir moksleivių konkursu. O didesnio profesionalų dėmesio sulauks tie konkursai ar parodos, kurios rengiamos parankesniu jiems metų laiku, t. y., ne didžiųjų švenčių metu.

„Įkvėpimo diena“ – tarptautinis floristikos projektas, kurio autorius yra Lietuvos floristikos meistras Marijus Gvildys. M. Gvildys yra Lietuvos floristų asociacijos Kauno skyriaus vadovas. Šis projektas Kaune vyksta nuo 1999-ųjų metų kiekvieną antrąjį gegužės sekmadienį. Čia darbus eksponuoja žinomi Lietuvos ir užsienio šalių floristai. Renginys yra gerai žinomas visiems bent kiek besidomintiems floristika. Šiame festivalyje nuolat dalyvauja floristikos meistrai iš Lietuvos, Latvijos, Lenkijos, Rusijos, Ukrainos.

„Įkvėpimo diena“ ypatinga tuo, kad čia nėra konkurso intrigų, nesklando kritikos debesys, pavydo ar nusivylimo apraiškos dėl nepakankamo įvertinimo. Ir tai visiškai natūralu, nes tai – floristų improvizacijos fiesta. Kitaip negu įvairiuose konkursuose, čia floristus vertina tik žiūrovai. Fitokompozicijos kuriamos renginio metu, todėl žiūrovai turi unikalią galimybę stebėti kūrybos

procesą. Floristikos meistrai neapsunkinami jokiomis užduotimis ar apribojimais, jie turi galimybę savo kūrybines idėjas išreikšti visiškai laisvai.

M. Gvildys teigia, kad ši paroda yra unikali tiek Centrinėje, tiek Rytų Europoje. Tai savotiška čempionų lyga, kurioje jau pripažinti meistrai turi puikią galimybę atskleisti savo šalies floristikos mokyklų stilių.

Modernizacija, industrializacija, naujosios technologijos neišvengiamai daro įtaką fitodizainui. Fitodizainas įgauna vis daugiau dizaino elementų. Palaipsniui klasikinės puokštės praranda pagrindinį vaidmenį. vis daugiau atsiranda netradicinių kompozicijų. Vis daugiau naudojama nefloristinių priedų: metalo, plastiko, stiklo, folijos.

Fitodizaine įsivyrauja minimalizmas. Tikėtina, kad tam turi įtakos ribotos lietuvių floristų galimybės. Dalyvavimas konkurse reikalauja daug išlaidų, kurias ne kiekvienas gali sau leisti. Lietuvos floristai išsiskiria ir tuo, kad naudoja nemažai gamtinių medžiagų, t. y. tai, ką galima rasti gamtoje. Saikingiau naudoja egzotinius augalus. Kitas lietuvių floristų bruožas – daug „rankdarbių“, kruopščių pynimų ir pan. Lietuvių fantaziją nulemia riboti materialiniai ištekliai, nes dažnai tenka kurti įspūdingus darbus naudojantis minimaliomis priemonėmis.

Matant bei vertinant parodoje esančias fitokompozicijas, sunku nesižavėti neribotos fantazijos proveržiu, netikėtais sprendimais, o ypač neįtikėtinai neribotomis augalų panaudojimo galimybėmis. Pačių pirmųjų „Įkvėpimo dienų“ mastai (1999 m.) yra kur kas mažesni už paskutiniųjų (2005 m.). Kasmetinis dalyvių skaičiaus augimas byloja apie šio projekto populiarumą, reikšmingumą. Tai itin svarbu fitodizainui, kaip atskiros taikomojo meno šakos populiarėjimui.

Sigitas Kaminskas (Lietuvos floristikos meistras) teigia, kad kitur floristikos verslas tiesiog klesti, pavyzdžiui, Maskvoje jis nusileidžia tik narkotikų ir prostitucijos verslui.

Šio renginio organizatorių ir dalyvių tikslas – Lietuvos floristiką pastūmėti į aukštesnįjį lygį, įrodyti, kad ji reikalauja talento, energijos ir fantazijos bei turi būti vertinama kaip meno šaka.

„Įkvėpimo dienų“ dalyviai siekia kurti originalius, turinčius meninę vertę fitodizaino kūrinius. Meninės fitokompozicijos išsiskiria forma, netikėtais augalų bei nefloristinių priedų deriniais. Taip pat siekiama tradicines medžiagas sukomponuoti neįprastai bei netikėtai.

Horti mugė yra didžiausias tarptautinės prekybos paroda technologijų, inovacijų ir įkvėpimo sodininkystės srityje. Ji vyko šiemet lapkričio pradžioje Amsterdamo RAI. Beveik 500 kompanijų iš 36 šalių pristatė savo produktus ir paslaugas tokiose srityse, kaip augalų selekcijos, auginimo technologijų ir šiltnamio efektą sukeliančių technologijų. Parodą iš viso aplankė 15000 lankytojų. Kitais metais toks prekybos šou vyks per pirmąją lapkričio savaitę.

Horti mugėje pateikiama populiarūs nauji produktai ir paslaugos.

Parodoje buvo demonstruojamos madų šou suknelės, pagamintos vien tik iš gėlių ir augalų. Jas sukūrė Izraelio gėlių dizaineris Shlomi Ilani. Taip pat buvo naujovė, kad HortiSeminars kasdien organizavo seminarus dabartinės sodininkystės temomis.

Pav. 1 Horti paroda

3 MOKYMO ELEMENTAS. MOKYTOJO PROJEKTAS „ĮGYTŲ ŽINIŲ PRITAIKYMAS FLORISTO PROFESINIO RENGIMO PROCESE“

3.1. Projekto reikalavimai ir vertinimo kriterijai

Mokytojai parengia projektą, kuriame būtų pateikti siūlymai, kaip floristikos paslaugų technologinės naujovės plėtros tendencijos bus atspindėtos profesinio rengimo programų turinyje.

Projektas
„Profesijos mokytojų ir dėstytojų
technologinių kompetencijų tobulinimo sistemos sukūrimas ir įdiegimas“

Mokytojo projekto formos aprašas

Mokytojo vardas, pavardė

Atstovaujama profesinio mokymo įstaiga

PROJEKTAS

Floristikos paslaugų technologinių naujovių paslaugų plėtros tendencijų pritaikymas profesinio rengimo procese

---

(data)

Vilnius

Turinys

1. Floristikos technologinės naujovės bei paslaugų plėtros tendencijos.
2. Profesinio rengimo ir šiuolaikinės floristikos paslaugų sąsajos.
3. Floristikos paslaugų technologinių naujovių bei paslaugų plėtros tendencijų pritaikymo veiklų aprašymas, pagrindimas ir numatomi rezultatai.
4. Rizikos.
5. Išvada/ pasiūlymas.

1. Floristikos paslaugų technologinės naujovės bei paslaugų plėtros tendencijos. *Išvardinkite ir aprašykite, Jūsų manymu, svarbiausias floristikos paslaugų tendencijas, plėtros kryptis.*
2. Profesinio rengimo ir šiuolaikinės floristikos paslaugų sąsajos. *Atlikite profesinio rengimo programų turinio ir floristikos paslaugų naudojamų technologijų tarpusavio sąsajų analizę. Identifikuokite profesinio rengimo programų turinio tobulinimo sritis, galimybes.*

VERTINIMO KRITERIJAI

„Įskaityta arba neįskaityta“.

Įskaityta, jei mokytojas parengia ataskaitą, kurioje būtų aprašytos kryptys, atlikta naudojamų technologijų tarpusavio sąsajų analizė, detalizuotos pagrindinės veiklos, įvertintos rizikos, pateiktos išvados/pasiūlymai, kaip floristikos ir floristikos paslaugų technologinės naujovės ir paslaugų plėtros tendencijos bus atspindėtos profesinio rengimo programų turinyje. Projektą pateikia pagal numatytą formos aprašą.

MODULIS S 9.1. AUGALŲ PARUOŠIMAS KOMPONUOTI IR JŲ PRIEŽIŪRA

1 MOKYMO ELEMENTAS. AUGALŲ IR NAUDOJAMŲ PRIEMONIŲ PARUOŠIMAS KOMPONAVIMUI

1.1. Darbų saugos instrukcijos

1. BENDROJI DALIS

1.1. Augalo dalių paruošimo, tvirtinimo darbus gali dirbti floristas, floristinių kompozicijų gamintojas pasitikrinęs sveikatą, instruktuotas (įforminus instruktavimų registracijos žurnaluose) pagal:

1.1.1. darbuotojų saugos ir sveikatos įvadinę instrukciją;

1.1.2. pirmosios medicininės pagalbos suteikimo instrukciją;

1.1.3. darbuotojos saugos ir sveikatos instrukciją pagal darbo vietą;

1.1.4. bendrąją priešgaisrinės saugos instrukciją;

1.1.5. darbuotojų veiksmų kilus gaisrui planą.

1.2. Periodiškai dirbantysis augalų dalių paruošimo, tvirtinimo darbus darbuotojas, instruktuojamas ne rečiau kaip vieną kartą per dvylika mėnesių.

1.3. Darbuotojas papildomai turi būti instruktuojamas:

1.3.1. pakeitus arba modernizavus darbo priemones, įrenginius, medžiagas, pasikeitus darbo sąlygoms, darbo aplinkos rizikos veiksniams, keliantiems pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai;

1.3.2. patvirtinus naujus arba pataisius įmonės norminius dokumentus (įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos instrukciją, saugaus darbo atlikimo taisykles ir kt.);

1.3.3. darbuotojui pažeidus saugos ir sveikatos reikalavimus, dėl kurių įvyko ar galėjo įvykti nelaimingas atsitikimas, avarija, gaisras, sprogimas;

1.3.4. pareikalavus darbo inspektoriui, kai nustatoma, kad darbuotojo žinių nepakanka atliekamam darbui;

1.3.5. darbuotojui nebuvus darbe ilgiau kaip 60 kalendorinių dienų.

1.5. Dirbantis augalų dalių paruošėju, dalių tvirtintoju floristas, floristinių kompozicijų gamintojas, nukentėjęs nelaimingo atsitikimo metu, turi nedelsdamas kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą, pranešti tiesioginiam vadovui. Asmuo, matęs nelaimingą atsitikimą arba apie jį sužinojęs, turi nedelsdamas suteikti nukentėjusiajam pirmąją medicinos pagalbą ir pranešti tiesioginiam vadovui. Jeigu reikia, iškviesti greitąją medicinos pagalbą. Darbo vietą ir įrenginių būklę, iki bus pradėtas tirti nelaimingas atsitikimas, reikia išlaikyti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu. Jei tai

kelia pavojų aplinkinių žmonių gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtiniausi pakeitimai, įforminus atskiru aktu.

1.6.Darbuotojas turi teisę atsisakyti dirbti, darbai taip pat turi būti sustabdyti, jeigu darbdavys ar padalinio vadovas nesiima reikiamų priemonių pašalinti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimus ir apsaugoti darbuotoją ar darbuotojus nuo galimo pavojaus saugai ir sveikatai šiais atvejais, kai:

1.6.1.darbuotojas neapmokytas saugiai dirbti;

1.6.2.esant netvarkingiems darbo įrankiams ar susidarius avarinei situacijai tęsiamas darbas;

1.6.3. darbo aplinka kenksminga ar pavojinga sveikatai bei gyvybei.

1.6.4.darbuotojas apie pastebėtus trūkumus informuoja tiesioginį vadovą, darbuotojų saugos specialistą ir darbuotojų atstovą. Jei priimamas sprendimas sustabdyti darbą, darbuotojas, kurio saugai ir sveikatai gresia pavojus, turi teisę nutraukti darbą, palikti darbo vietą ar patalpą. Šiuo atveju darbdavys negali skirti nuobaudų ar taikyti kitokią atsakomybę.

1.7.Asmens darbo higiena:

1.7.1.prieš pertraukas ir po darbo švariai nusiplauti rankas su muilu;

1.7.2.eiti į visuomeninio maitinimo įstaigas apsirengus darbo drabužiais, draudžiama;

1.7.3.nelaikyti kartu savo drabužių su darbo drabužiais.

2. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

2.1.Pavojingi veiksniai galintys veikti floristą, floristinių kompozicijų gamintoją, kuris atlieka augalo dalių paruošimo, tvirtinimo darbus:

2.1.1.Elektros srovė. Paveikus elektros srovei, netenkama sąmonės, sutrinka arba nutrūksta širdies veikla bei kvėpavimas, o kartais ištinka ir staigi mirtis;

2.1.2.Netvarkinga darbo vieta, slidžios grindys, netvarkingai sukrautos darbo priemonės, aštrūs darbo įrankiai neatsargiai elgiantis galimos traumos;

2.1.3.Ruošiant, tvirtinant augalo dalis iš dygliuotų augalų, galimi įsidūrimai, įbrėžimai, kurie gali sukelti odos arba kūno audinių uždegimus;

2.1.4. Aštrūs darbo įrankiai (peilis, žirklės, yla, adata, vielutės, kabės, segtukai, iešmeliai);

2.1.5. Karšti klijai – galimas plaštakų, pirštų apsideginimas.

2.2.Kenksmingi veiksniai;

2.2.1.Kontaktas su gyvomis gėlėmis. Jų skleidžiamas kvapas, žiedadulkės gali alergiškai veikti organizmą.

2.2.2.Purškiami ant gėlių aerozoliai, prieš ligų sukėlėjus naudojamos cheminės medžiagos gali alergiškai veikti organizmą, sukelti apsinuodijimą;

2.3.Būtinos saugos priemonės:

2.3.1.tvarkingi darbo drabužiai ir plaukai;

2.3.2.tvarkinga darbo vieta;

2.3.3. saugiai naudoti darbo įrankius.

2.4.Jeigu darbuotojo pirštai užbintuoti, juos reikia apmauti guminiais antpirščiais ar pirštinėmis.

2.5.Darbo drabužiai turi būti tvarkingi, gerai užsagstomi, bet nevaržantys judesių.

2.6.Darbuotojo plaukai turi būti susegti, (surišti) ar paslėpti po galvos apdangalu.

2.7.Darbuotojo pareigos:

2.7.1.Nepradėti darbo, neišklausius saugaus darbo instruktažo;

2.7.2.Dirbti tik pavestą darbą;

2.7.3.Įrankius naudoti tik pagal paskirtį ir techniškai tvarkingus, kada nedirbate, aštrius įrankius laikykite skirtame įdėkle;

2.7.4.Nedirbti esant nepakankamam apšvietimui;

2.7.5.Nedirbti netvarkingoje, užgriozdintoje darbo vietoje;

2.7.6.Neleisti atlikti pavesto darbo kitiems asmenims;

2.7.7.Laikyti švariai, tvarkingai savo darbo vietą ir praėjimą;

2.7.8.Draudžiama ateiti į darbą neblaiviam, darbo metu vartoti alkoholinius gėrimus, naudoti narkotines bei toksines medžiagas.

3. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

3.1.Atidžiai apžiūrėti savo darbo vietą. Patikrinti, ar tvarkingi jums reikiami įrankiai.

3.2.Apžiūrėti darbo vietą, pašalinti visus nereikalingus daiktus, trukdančius dirbti.

3.3.Vizualiai patikrinti darbo vietos apšvietimą.

3.4.Patikrinti, ar neslidžios grindys.

3.5.Numatyti darbų eigą.

3.6.Pasiimti darbo įrankius, medžiagas kurias reiks naudoti darbo metu. Patikrinti jų tvarkingumą. Kiekvienas darbo įrankis turi būti tvarkingas, švarus. Jo laikymui turi būti paskirta vieta.

3.7.Patikrinti, ar nepažeista elektros įrenginių izoliacija, ar tvarkingi apsauginiai gaubtai. Draudžiama naudotis netvarkingomis rozetėmis, kištukais, jungikliais bei kita elektros instaliacijos įranga.

3.8.Pastebėjus kokius nors trūkumus, stengtis juos ištaisyti savo kompetencijos ribose ar nedelsiant pranešti apie tai darbo vadovui.

4. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

4.1. Laikytis nustatyto darbo ir poilsio laiko reikalavimų, ilsėtis, valgyti ir rūkyti tam tikslui skirtose vietose, dirbti tik tą darbą, kurį paveda tiesioginis vadovas, ir tik tada, kai yra žinomi saugūs jo atlikimo būdai.

4.2.Darbo metu būti dėmesingiems, atidiems, atsargiai elgtis su darbo priemonėmis, įrankiais, įranga, medžiagomis, netrukdyti dirbti kitiems.

4.3.Nepalikti be priežiūros įjungtus elektros prietaisus.

4.4.Darbo metu neleisti, kad kas nors trukdytų dirbti, kalbintų ar blaškytų dėmesį.

4.5.Sekti, kad darbo vieta būtų tvarkinga, švari ir sausa.

4.6. Reikalavimai atliekant augalų dalių paruošimo, tvirtinimo darbus:

4.6.1.Ruošiant augalų dalis, tvirtinant jas iš dygliuotų gėlių ar augalų (pavyzdžiui, iš rožių kaktusų ir pan.) elgtis atsargiai, nes galimi įsidūrimai, įbrėžimai gali sukelti odos arba kūno audinių uždegimus. Rankų apsaugojimui naudoti specialias pirštines (ypač dirbant su eglišakiais).

4.6.2.Dirbant stengtis arti neprikišti veido, kad kuo mažiau į kvėpavimo takus pakliūtų žiedadulkių arba kvapų, sklindančių nuo komponuojamų gėlių.

4.6.3.Gėlių kotų, stiebų ar šakelių patrumpinimui naudojamos žirklės, peilis, turi būti aštrūs ir tvarkingi.

4.6.4.Kerpant (pjaunant) kotą, būtina apsaugoti save ir aplinkinius nuo lekiančios nukirptos (nupjautos) dalies.

4.6.5.Pjauti peiliu galima peilio ašmenimis nukreipus nuo savęs.

4.6.6.Darbo metu žirkles dėti ant stalo suglaustas rankenėlėmis į save. Dirbant dviese, perduodant aštrius įrankius kitam, paduoti įrankį rankenėlėmis į priekį.

4.6.7.Ruošiant augalus, tvirtinant jų dalis tam naudojant purškiamąsias medžiagas, nukreipti srovę nuo savęs ir nuo šalia esančių žmonių.

4.6.8. Draudžiama purkšti atviros ugnies zonoje.

4.7.Elektrosaugos reikalavimai.

4.7.1. Eksploatuojant elektros įrenginius (karštų klijų pistoletą ir kt.), draudžiama naudotis netvarkingomis rozetėmis, kištukais, jungikliais bei kita elektros instaliacijos įranga.

4.7.2.Neliesti vienu metu prie įžemintų dalių (centrinio apšildymo radiatorių, vamzdžių ir pan.) įrenginių metalinių dalių (stalinės lempos, kavinuko metalinio korpuso ir pan.), kad, esant pažeistai izoliacijai ir šioms dalims turint elektros įtampą, nesusidarytų grandinė tekėti elektros srovei žmogaus kūnu.

4.7.3.Neliesti drėgnomis rankomis ar drėgna šluoste jungiklių, rozečių, kištukų, kabelių.

4.7.4.Valyti elektros įrenginius tik tada, kai jie išjungti iš elektros tinklo.

4.7.5.Draudžiama naudoti savo gamybos elektros prietaisus, laidų prailgintuvus, į buitinio naudojimo elektros šakučių lizdus jungti elektros prietaisus, viršijant instaliacinį galingumą.

4.7.6.Neremontuoti pačiam sugedusio elektros įrenginio, laidų, kištuko, rozetės, tai privalo atlikti darbuotojas, turintis elektrotechninio personalo reikiamą kvalifikaciją.

5. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

5.1. Įvykus elektros įrengimų pažeidimams arba avarijai, darbuotojas privalo imtis priemonių, kad nesusidarytų pavojus žmonių gyvybei, gaisrui kilti ir įrengimų sugadinimui.

5.1.1.Būtina išjungti elektros srovę ir pranešti tiesioginiam vadovui šiais atvejais:

5.1.1.pastebėjus detalių, laidų stiprų įkaitimą;

5.1.2.sugedus elektros instaliacijai (neveikia, kibirkščiuoja kištukinis lizdas, jungtukas);

5.1.3.pajutus svylančių laidų kvapą;

5.1.4.nutrūkus elektros energijos tiekimui.

5.2. Įsijungus apsauginei ar priešgaisrinei signalizacijai, nedelsiant reaguoti į pavojaus signalą:

5.2.1. apžiūrėti pažeistą zoną;

5.2.2.elgtis ramiai, nesutrikti, realiai įvertinti susidariusią situaciją;

5.2.3.iškviesti specialiąsias tarnybas: Telekomo telefonu policiją 02; greitąją medicinos pagalbą 03; ugniagesius 01, mobilaus ryšio telefonu 112.

5.3. Įvykus nelaimingam atsitikimui,

5.3.1. nedelsiant iškviesti greitąją medicinos pagalbą arba kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą;

5.3.2.suteikti pirmąją pagalbą;

5.3.3.informuoti tiesioginį vadovą;

5.3.4.darbo vietą ir įrenginių būkle, iki bus pradėtas tirti nelaimingas atsitikimas, reikia išlaikyti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu; jei tai kelia pavojų aplinkinių žmonių gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtiniausi pakeitimai, įforminus tam tikru aktu.

5.4. Įvykus nelaimingam atsitikimui pakeliui į darbą arba iš darbo, reikia pačiam arba per kitus asmenis pranešti tiesioginiam vadovui apie atsitikimą ir jo aplinkybes.

5.5. Kilus gaisrui, elgtis ramiai, nesutrikti, realiai įvertinti susidariusią situaciją;

5.5.1. iškviesti ugniagesius telefonu - 01;

5.5.2. evakuoti žmones;

5.5.3. turimomis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis gesinti gaisrą,

5.5.4. nedelsiant informuoti tiesioginį vadovą.

5.6. Kilus pavojui sveikatai arba gyvybei, išeiti iš pavojingos zonos, pagal įmonės sudarytą

evakuacijos planą. Darbuotojas privalo mokėti naudotis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis.

5.7. Įvykus avarijai, nedelsiant informuoti tiesioginį vadovą ir išeiti iš pavojingos zonos.

6. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

6.1. Patikrinti, ar neliko įjungtų elektros įrenginių, apšvietimo, gaisrą sukeliančių medžiagų ir priemonių.

6.2.Išjungti visus nenaudojamus elektros įrenginius.

6.3. Sudėti priemones, inventorių, įrenginius į tam skirtą vietą.

6.4. Apie pastebėtus saugaus darbo ar priešgaisrinius apsaugos pažeidimus pranešti darbo vadovui.

6.5. Darbo vietą išvalyti nuo šiukšlių ir palikti tvarkingą., švarius darbo įrankius tvarkingai sudėti į jiems skirtas vietas.

6.6. Nusivilkti darbo drabužius ir padėti į jiems skirtą vietą.

6.7. Rankas nusiplauti su muilu ir vandeniu.

6.8. Rankų ir drabužių valymui nenaudoti skiediklių ir degių medžiagų (acetono, benzino).

6.9. Informuoti tiesioginį vadovą apie darbo pabaigą, darbo metu įvykusias traumas, susijusias su darbu, ūmius sveikatos sutrikimus.

1.2. Augalų priedų ir medžiagų paruošimo aprašas

Techninės pagalbinės priemonės padeda paremti ir pailginti stiebus bei pritvirtinti gėles ir žalumynus prie paviršių.

Paprastai jos nelabai matomos floristinėse kompozicijose. Priešingai nei spalvotos vielos, kurios naudojamos papuošimams.

Įvairios vielos

Viela yra labai svarbi techninė pagalbinė priemonė, norint suteikti gėlėms formą. Ji naudojama paremti ir pailginti gėlių stiebus, surišti, pagražinti ir taip pat kaip stiebų sausų medžiagų (vaisiai, kankorėžiai) pakaitalas.

Jungiamoji viela

Ši geležinė viela naudojama sujungimui ir susmeigimui ir skirta gėlių stiebams ilginti. Lanksti jungiamoji viela gali būti nuo 0,5 iki 1,8 mm storio ir nuo 18 iki 50 cm ilgio, taip pat galimi variantai, plonesnė ir trumpesnė arba storesnė ir ilgesnė viela. Nuo 1 mm storio jungiamoji viela yra pasmailinta iš vienos pusės.

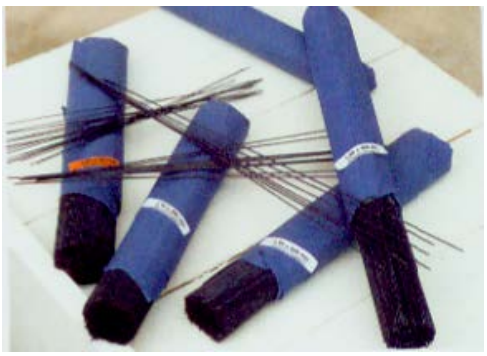

1 pav. Jungiamoji viela

Tvirtinamoji viela

Norint, kad gėlės ir lapai tvirtai laikytųsi, naudojama lakuota žalia viela, kuri yra vos pastebima ir apsaugota nuo rūdžių. Šių vielų dydžiai varijuoja nuo 0,7 iki 1,2 mm storio ir nuo 28 iki 45 cm ilgio. Prie tvirtinamosios vielos priskiriama ir plona, cinkuota sidabrinė viela, naudojama nuotakų papuošalams ir juvelyriniams dirbiniams, kurios matmenys yra nuo 0,37 iki 17 cm.

2 pav. Tvirtinamoji viela

Vyniojamoji viela

Iš buksmedžių ir žaliųjų spygliuočių dažnai daromi vainikai arba girliandos. Jų sujungimui naudojama vyniojamoji viela. Ji yra maždaug nuo 0,65 iki 0,7 mm storio ir tinkama apvynioti mediniams stiebams. Vainikams, pvz., kurie dedami prie šviesaus antkapio, patartina naudoti žaliai lakuotą arba cinkuotą vielą, kuri nepalieka rūdžių pėdsakų. Vyniojamoji viela taip pat tinka formų ir indų gaminimui.

3 pav. Vyniojamoji viela

Vyniojamoji, vainikams skirta, viela

Mėgstamas galvos papuošalas anksčiau buvo tvirti vainikai iš žaliųjų mirtų. Norint perdirbti šio minkšto ir jautraus augalo medžiagą, reikia plonos vyniojamosios vielos, kuri suvyniota į 100 g. ritę, gali būti įvairių spalvų bei žalvario ir vario viela, o taip pat cinkuota sidabro spalvos.

4 pav. Vainikams skirta vyniojamoji viela

Kabės

Ši iš metalo sulenkta pagalbinė priemonė naudojama tvirtinti žiedus, lapus ir žaliuosius spygliuočius prie paviršių. Kabių yra trys tipai:

Patentinės kabės yra 17 mm pločio ir įvairių ilgių nuo 35 iki 50 mm. Kabių sulenkimo vieta tarp nusmailintų pusių yra banguota, tam, kad padidintų atraminius paviršius.

Romėnų kabės yra geležinės kabės su smailomis kojelėmis ir lygia sulenkimo vieta.

Gebenių segtukai yra 8 cm ilgio ir panašūs į plaukų segtukus. Jais galima tvirtinti, pvz. samanas.

5 pav. Kabės

Smeigtukai

Smeigtukus galite naudoti paprastus arba įsigykite geležinius, t.y. nikeliuotus plieninius, kurie parduodami 500 g. pakuotėse. Dirbant su šlapiomis kempinėmis patartina naudoti rūdims atsparius smeigtukus.

6 pav. Smeigtukai

Tinklinė viela

Plono, cinkuoto arba padengto sintetine žalia medžiaga vielos raizginio, dažnai vadinamo kiškių arba viščiukų aptvaru, galima rasti statybinių prekių parduotuvėje. Kempinė yra apsukama regzta tinkline viela, kad nesulūžtų, ypač jei vienoje kompozicijoje yra prismaigstyta gana daug tvirtų stiebų. Regzta tinklinė viela yra ideali pagalbinė priemonė didelėms vazoms ir indams su atviromis angomis ir puikiai tinka indams ir kitiems objektams gaminti.

7 pav. Regzta tinklinė viela

Tinklinė viela, broncenetas

Ši labai lanksti viela naudojama įvairioms floristinėms kompozicijoms ir dekoracijoms. Floristikos parduotuvėse ji parduodama metrais. Dėl kvadratinių šios vielos langelių galima lengvai perkišti žolę ir stiebus.

Patarimas, kaip tinkamai saugoti vielą. *Jungiamoji ir tvirtinamoji vielos turi būti saugomos aukštuose moliniuose induose arba specialiuose vielų stovuose smaigaliais žemyn, kad nesusižeistumėte. Visos pagalbinės priemonės iš metalo turi būti laikomos sausai, kad nesurūdytų.*

Rūdžių patina

Jei jūsų kūriniui reikia oksiduoti vielas, palikite mėlynas vielas kurį laiką lauke. Viela pradės rūdyti ir įgaus natūralų tamsiai rudą atspalvį. Norint sustabdyti oksidacijos procesą, pakaks vielą apipurkšti bespalviu laku.

Juostos

Kaučiuko juosta

Ši juosta tinka apvynioti vielas ir vata užkimštas vietas. Ji yra atspari vandeniui, gali būti tamsiai ir šviesiai žalios spalvos.

8 pav. Kaučiuko juosta

Floristinė juosta

Medžiaginė juosta panaši į krepo audinį ir yra elastinga. Jos vaškuotas paviršius nesugeria vandens, tačiau nėra jam visiškai atsparus. Su šia 13 arba 26 mm pločio juosta galima apvynioti viela paremtus ir pailgintus stiebus. Šių juostų yra įvairių spalvų (geltonos, rudos, baltos), kurios dera prie augalinių medžiagų. Stipriai paspaudus ji pati prilimpa prie stiebų ir prie vielos.

9 pav. Floristinė juosta

Juosta vainikams apvynioti

Norint gražiai apvynioti vainiko iš šiaudų paviršių, galima naudoti nuo 6 iki 10 cm pločio žalią juostą, kuri pagaminta iš sintetinių medžiagų arba vilnos. Tačiau kapinėse leidžiama naudoti tik tokias juostas, kurios pagamintos iš kompostuojamų žaliavų.

10 pav. Juosta vainikams apvynioti

Vandeniui atspari medžiaginė juosta

Ši savaime prilimpanti, žalia medžiaginė juosta naudojama, pvz., pritvirtinti arba papildomai apsaugoti kempinę, arba dar vadinamą oazę, ant plokščio paviršiaus.

11 pav. Vandeniui atspari medžiaginė juosta

Klijų masė

Minkomos klijų masės galima įsigyti suvyniotos į juostą arba ritinėlius lipdukų formos. Klijų masė puikiai tinka tvirtinti kempinių laikiklius, žvakes, figūras, kaip ir mažas stiklines žvakides. Lengvai patrinant šiltoje rankoje minkoma klijų masė lengvai formuojasi ir laikosi ant sausų ir slidžių paviršių.

SURIŠIMO IR TVIRTINIMO PAGALBINĖS PRIEMONĖS

Čia aprašomos visos techninės ir komponavimo priemonės, kurios naudojamos rišti puokštes, tvirtinti konstrukcijas ir detales.

Sintetinė karna (žievė)

Puokščių rišimui sintetiškai apdorota karna naudojama visose gėlių parduotuvėse. Parduodama ritinėliais, ją patogu naudoti užmovus ant stovo su nupjovimo įtaisu.

Natūrali karna

Natūrali karna arba rafija gaminama iš Afrikoje ir Amerikoje augančios palmės lapų. Rafijos turi nuo 10 iki 20 cm ilgio plunksnuotus lapus, kurių lapo makšties pluoštas sudaro karną. Prieš naudojimą kaip pagalbinę rišimo priemonę natūralią karną pamirkykite vandenyje, kad ji būtų lanksti ir netrūkinėtų. Išdžiuvusi karna susitraukia, dėl to jos surišimo vieta pasidaro gana stipri.

Špagatas, virvelė

Špagatai būna įvairių natūralių medžiagų, ne kartą dažyti ir skirtingų storių. Jie tinka pluoštų rišimui, puokščių sujungimui arba vainikų kabinimui. Stiprūs špagatai ir virvės naudojami girliandų pagrindui gaminti.

12 pav. Špagatas, virvelė

Vynuogienojų viela

Vynuogienojų viela yra apvyniota rudos spalvos popieriumi ir būna parduodama ritinėliais arba sukarpyta vienetais. Pirmiausia ši viela kaip surišimo priemonė naudojama vynuogininkystėje ir sodininkystėje. Kadangi ji atrodo labai natūraliai, todėl tinka kurti floristines kompozicijas, ypač tvirtinti šakeles ir šakas.

Kabelio sąvarža ir Co (kompanija)

Modernioms konstrukcijoms vis dažniau naudojama: kabelio sąvaržos, vielinės kabės (sąvaržėlės), lipnios juostelės, spaustukai, guminės juostos ir švininė folija. Jų galima įsigyti įvairių spalvų ir ilgių statybinių prekių turguje.

Mediniai pagaliukai

Šviežių vaisių arba gėlių svogūnėliams tvirtinti naudojami dantų krapštukai, šašlykų iešmeliai arba žuvų smeigtukai. Prie jų galima tvirtinti ir stiklinius mėgintuvėlius.

13 pav. Mediniai pagaliukai

Klijai

Karšti klijai pridegina šviežius žiedus ir lapus, todėl palieka negražias dėmes. Tvirtoms ir šviežioms medžiagoms patartina naudoti paprastus klijus, lengviems ir vaiskiems pluoštams, lapams arba sudėtiniams vaisiams labiausiai tiks purškiamieji klijai. Norint floristinius augalus pritvirtinti ant skirtingų paviršių, naudojami tokių rūšių klijai: medienai, tapetams, polistirolui ir dvipusė lipnioji juosta. Jų vartojimas aprašytas kitame skyriuje.

Vakuuminis siurbliukas

Siurbliukai užtikrina saugų sukibimą su slidžiu paviršiumi tokių, kaip automobilio gaubtas arba stiklas. Jie lengvai pašalina nešvarumų likučius. Yra didelis įvairių dydžių ir formų siurbliukų pasirinkimas, su arba be kempinės, su skylutėmis arba kabliukais.

14 pav. Vakuuminis siurbliukas

SMAIGSTOMOS PAGALBINĖS PRIEMONĖS

Kempinė

Iš smaigstomų pagalbinių priemonių žinomiausia yra kempinė. Kempinės gaminamos kietos ir sintetinės, iš žaliosios naftos ir dervos. Pagamintų kempinių būna įvairių dydžių: klasikinė plytos, rutulio ar kėglio formos. Taip pat kempinėms yra skirti specialūs dubenėlio, puokščių, vainikų, girliandų arba simbolių formų laikikliai, kurie naudojami daugeliu atvejų.

Įdomios yra kempinių plokštelės, iš kurių galima išpjauti įvairias formas, pvz., herbą, inicialus, simbolius, įmonių logotipus, raides arba skaičius.

Tiesioginiai saulės spinduliai išblukina kempinės spalvą, tačiau tai neturi jokios įtakos jos kokybei.

15 pav. Kempinė

Žalia kempinė

Žalia kempinė sudaryta iš smulkių ir tankių akytų skylučių, dėl kurių ji gerai sugeria vandenį ir puikiai tinka šviežioms gėlėms. Daugiau apie šią priemonę sužinosite skyriuje apie gėlių kompozicijas.

Kempinės negalima spausti, nes susispaus akytos skylutės ir ji praras savo naudojimo funkciją.

Pilka kempinė

Pilka kempinė nesugeria vandens, ji tinka tik sausoms floristinėms medžiagoms. Ji impregnuota gaisrui atsparia priemone ir savaime užsigesina. Tai didelis pranašumas darant Kalėdines kompozicijas.

Spalvota kempinė

Ši kempinė tinka šviežioms ir sausoms floristinėms medžiagoms. Tai yra ne tik techninė pagalbinė priemonė, bet gali būti naudojama ir kaip komponavimo elementas. Šių kempinių yra

įvairių formų: plytos, širdies, rutulio, cilindro, kubo, padėklo. Vandenį sugeria lygiai taip pat kaip ir žaliosios oazės.

Kempinių laikikliai

Oazių laikikliai pagaminti iš žalios sintetinės medžiagos ir naudojami tvirtinti ant slidžių paviršių. Norint, kad laikiklis tvirtai laikytųsi, reikia jo apačią paklijuoti lipnia juosta. Oazių laikiklių yra įvairių formų ir dydžių. Laikikliai padeda į oazes (kempines) įtvirtinti žvakes, mažas stiklines žvakides, kiaušinius arba figūras.

16 pav. Oazių (kempinių) laikikliai

Pagrindai

Iš žinomiausių pagrindų yra šiaudinis žiedas. Juos galima apvynioti, ant jų prikabinti, prilipinti, pririšti arba kitaip komponuoti medžiagas. Prekyboje galima įsigyti tokių formų pagrindus: iš samanų, šieno, kamščių arba polistireno. Pagrindus iš augalinių žaliavų galima kompostuoti, o pagrindai iš polistireno gali būti susmulkinti ir naudojami augalų substratų struktūroms pagerinti.

17 pav. Pagrindai

Vandens vamzdeliai

Paprasti **stikliniai mėgintuvėliai** naudojami vaistinėse, floristikos parduotuvėse arba laboratorijose. Dekoracijų prekyboje naudojami įvairių formų, dydžių ir spalvų mėgintuvėliai.

Plastikiniai vamzdeliai naudojami transportuojant įvairias gėles, pvz., orchidėjas arba anturius. Jų apačios yra uždaros, o ant viršutinės dalies užmautas dangtelis, kurio viduryje yra skylutė stiebui įmerkti. Dangtelis tvirtai prispaudžia gėlės stiebą, todėl vanduo neišbėga pavertus kreivai vamzdelį. Plastikinius vamzdelius galima patrumpinti žirklėmis arba pjūkleliu. Šių vamzdelių ne dekoratyvią išvaizdą galite pagrąžinti apvyniodami juos lapais, šienu, augalų ūseliais, juostomis arba flazelinu. Vamzdeliai pakeičiami tuo atveju, jei nėra galimybės įpilti į indą vandens arba šlapinti kempinės, taip pat jei yra aukštos detalės arba medžiagos su trumpais stiebais. Jie tvirtinami vynuogienojų viela arba kabelio sąvaržomis. Norėdami pripildyti vandens, įsigykite purškimo buteliuką su specialiu vamzdeliu, kurį nebrangiai galite įsigyti vaistinėse arba laboratorinių prekių parduotuvėse. Norint išplauti vamzdelius, tiks labai plonas butelių šepetukas.

18 pav. Vamzdeliai

1.3. Įrankių paruošimo aprašas

Pagrindinį floristo darbo komplektą sudaro peilis gėlėms, sodo žirklės ir žirklės vielai kirpti. Pjovimo įrankiai turi būti aštrūs, kad galėtumėte jais lengvai naudotis ir nepažeisti augalų. Atšipę ašmenys spaudžia audinį ir tokiu būdu gali susidaryti bakterijos. Labai geros kokybės įrankiai yra ergonomiškai suformuoti, tai reiškia, kad jie pritaikyti rankai ir jos judesiams. Sodo žirklės yra pritaikytos ir moterims ir vyrams, o taip pat ir kairiarankiams.

Norint sukurti indus, konstrukcijas ir prezentacinius paviršius pagal poreikį reikalingi tokie įrankiai: plokščiosios replės, grąžtas, pjūklas arba segiklis, akumuliatorinis veržliasukis, plaktukas.

19 pav. Pagrindinis įrankių komplektas

Peilis gėlėms

Peilis turi būti pagamintas iš gero plieno. Peiliai pagaląsti iš vienos pusės padeda lengviau nupjauti gėles. Virtuvinis peilis netinka. Gėlėms tinkami peiliai taip pat gali būti ir sulenkiamieji peiliai, kurių ašmenys labai gerai pagaląsti.

Sodo žirklės

Sodo arba rožių žirklės yra labai lengvos ir patogios. Jos turi nerūdijančius, ypač tvirtus ir galandamus plieno ašmenis su nelimpančia danga, pasižymi praktišku užraktu ir spyruokle, kuri yra tvirtai pritaisyta ir niekada neiššoka.

Daržo žirklės netinka kirpti vielai, nebent jos turi atitinkamus dantytus išpjaustymus ašmenų apatiniuose galuose.

Žirklės šakoms

Žirklės medžiams tinka kirpti tvirtas ir stiprias šakas. Kirpdami maždaug 3 cm storio šakas sutaupysite jėgas net 30 arba daugiau procentų.

20 pav. Žirklės šakoms

Žirklės vielai kirpti

Kerpant vielą negalima naudoti sodo žirklių, nes susigadins jų ašmenys. Vielą geriau kirpti su šoninėmis žirklėmis arba žirklėmis skirtomis vielai kirpti. Spyruoklės leidžia lengvai atidaryti ašmenis ir gerai perkirpti tvirtą vielą.

Kombinuotos arba specialios žirklės

Kai kurios iš šių ypatingai plonų žirklių buvo išrastos specialiai kirpti vynuogienojų šakas. Todėl jos puikiai tinka kirpti tiek gėles tiek ir plonas vielas.

21 pav. Kombinuotos žirklės

Krūmų žirklės

Krūmų šakoms kirpti išrastos specialios, lengvos ir patogios žirklės. Dėl specialių, ilgų ir dviašmenių ašmenų lapai ir šakos nesusispaudžia ir dėl to neatsiranda geltonų kraštų.

Įrankis spygliams šalinti

Šis įrankis nesunkiai pašalina spyglius, dyglius ir lapus. Visų pirma jis naudojamas šalinti rožių spyglius. Jei jūs esate dešiniarankis, laikykite rožę kairėje rankoje ir traukite atsargiai įrankį žemyn. Tuo pačiu spauskite metalines įrankio sieneles, kurios įsikimba į rožę. Jei neturite įrankio spygliams šalinti, galite naudoti ir peilį. Tačiau būkite atsargūs, venkite pažeisti stiebą!

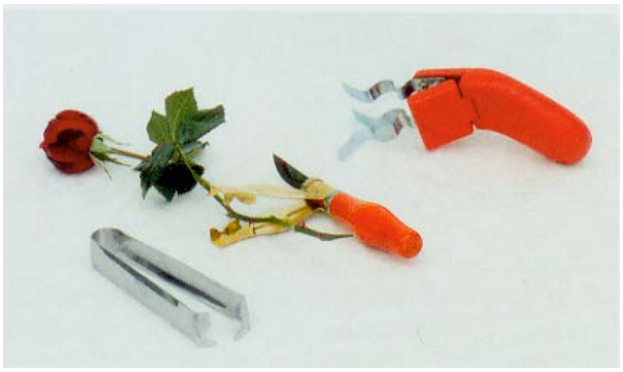

22 pav. Įrankis spygliams šalinti

„Nėra rožių be dyglių“. *Liaudies išmintis, lyrika ir proza dažnai neatsižvelgia į botanikos mokslą. Kas dažniau dirba su augalais, privalo atkreipti dėmesį į tikslias sąvokas.*

Rožės turi ***dyglius*** *– tai augalo arba ant lapų esantys smailūs išsikišimai.*

Spygliai *priešingai yra susidarę lapai, prielapiai arba kiti augalų organai. Jų turi kaktusai, paprastieji raugerškiai arba gudobelės.*

Peilis floristinėms kempinėms pjauti

Peilis gėlėms yra per trumpas, norint tinkamai suformuoti kempinę. Floristai naudoja specialų peilį kempinėms pjauti; asmeniniam naudojimui pilnai tiks ilgas, aštrus peilis duonai. Perpjauti kempinę taip pat galima ir su plona jungiamąja viela.

23 pav. Įrankiai, naudojami floristikoje

Žirklės juostoms arba popieriui

Juostas galima perkirpti švariai ir lygiai tik su aštriomis žirklėmis. Paskirkite vienas žirkles kirpti tik juostas ir popierių.

Klijų pistoletas

Elektrinis karštų klijų pistoletas yra labai praktiškas įrankis, norint greitai ir tvirtai pritvirtinti įvairias floristikai skirtas priemones. Indams, kuriuos gaminate patys naudokite sausai floristikai tvirtai prilimpančius klijus. **Atsargiai:** įkaitę klijai yra labai karšti ir juos palietus galima nusideginti. Nepalikite klijų pistoleto be priežiūros ir po naudojimo būtinai ištraukite kištuką iš lizdo. Kad varvantys klijai nepažeistų jūsų darbo vietos paviršiaus, padėkite ant jo kartono lakštą.

24 pav. Klijų pistoletas

Elektrinė plytelė

Tausodami savo viryklę, įsigykite elektrinę plytelę, kuri esant gražiam orui gali būti pastatyta ir lauke. Ji bus reikalinga reikmenų ir priemonių vaškavimui.

Pirštinės

Pirštinės saugo odą ne tik nuo nešvarumų, bet ir nuo augalų, kurie gali sukelti alergijas ir odos sudirginimus. Patartina naudoti plonas pirštines iš latekso, kurias galima nusipirkti vaistinėje arba gerai priglundančias namų ruošai tinkančias gumines pirštines. Dirbant su aštriomis ir dygliuotomis augalų dalimis tiks paprastos sodo pirštinės. Jei nemėgstate dėvėti pirštinių, prieš darbą būtinai pasitepkite rankas apsauginiu kremu.

Įrankių priežiūra

Dėl augalų išskiriamų sulčių poveikio ir naudojimo įrankiai laikui bėgant susidėvi. Labai svarbu juos reguliariai valyti, norint išsaugoti jų ilgalaikį naudojimą. Žirklių smaigalius reikia ištepti lašeliu alyvos. Žirklių ir peilių ašmenys turi būti kartas nuo karto galandami. Kai kurios firmos siūlo keičiamus ašmenis ir spyruokles, kurias pristato kartu su žirklėmis. Peilius ir žirkles laikykite saugioje vietoje.

1.4. Vazų ir indų paruošimo komponavimui aprašas

Visi indai turi būti reguliariai valomi. Likučiams arba bakterijoms pašalinti pakanka indų ploviklio. Kalkes galima lengvai pašalinti su actu. Vazos šviežioms gėlėms, indai kompozicijoms su drėgna kempine ir gėlių laikikliai turi būti vandeniui atsparūs. Jei naudojami vandenį praleidžiantys indai, yra daug variantų, kaip galima juos užsandarinti.

Paprasčiausias variantas, bet ne visada tinkamas, iškloti indą folija. Reikia tvirtą foliją prisiūti arba priklijuoti prie viršutinio vidinio indo krašto.

Korytus indus iš vidaus arba išorės galite ištepti skaidriu laku arba batų laku. Korytoms molinėms vazoms, sausų vaisių ir stiebų sandarinimui, kurie naudojami kaip vandens mėgintuvėliai, tinka natrio silikatas, kurio galima įsigyti vaistinėje.

Regzta tinkline viela apvyniotas susuktas formas iš popieriaus arba šieno galite apvynioti šviežumą palaikančia folija ir palaikyti, kol ji bus apdorota dekoratyviniu būdu. Koryti indai, kurie dėl savo formos turi būti naudojami floristikoje, gali būti apsaugomi nuo drėgmės. Naudodami laką ir kitus produktus, būtinai atsižvelkite į jų vartojimo instrukciją ir saugumo nurodymus bei dirbkite vėdinamoje patalpoje. Tačiau saugokitės skersvėjų, kadangi vėjas ant jūsų gaminamos kompozicijos gali pripūsti nereikalingų medžiagų.

25 pav. Indai

Indas yra harmoningas elementas tarp augalų ir aplinkos. Tačiau renkantis indą reikia atkreipti dėmesį į techninius ir komponavimo aspektus.

26 pav. Terakotiniai indai

Reikalavimai indams

Indai turi atitikti įvairius techninius reikalavimus. Indai turi būti lengvai prižiūrimi ir atrodyti išvaizdžiai. Apsodinimui kambariuose arba laisvose vietose tinkami įvairūs indai. Vidinėse patalpose galima naudoti bet kokius indus, svarbu, kad jie būtų atsparūs vandeniui.

Jei indus naudosite lauko teritorijose, nebent jie stovi po stogu, jų dugno apačioje turite padaryti skylutę, kad galėtų išbėgti vanduo. Taip pat svarbu, kad indai stovėtų tvirtai netgi papūtus stipriam vėjui. Tamsių indų geriau nestatyti saulėtoje vietoje, kadangi jie labai stipriai įkaista. Indai, kurie lauke laikomi ištisus metus turi būti atsparūs šalčiui.

Indas tarnauja augalams tam tikrą laiką kaip gyvybę palaikanti patalpa, tačiau jų šaknims tai tik trumpalaikė užuovėja. Trumpalaikiam apsodinimui pakanka didelių ir gilių indų, kuriuose šaknų gniutulai randa pakankamai vietos ir gausiai užberiami žemėmis.

Indų formos

Indų formos taip pat priklauso nuo įvairių faktorių kaip gyvenamosios vietos stiliaus, naudojimo ir komponavimo rūšių. Reikia visada atsižvelgti į augalų reikalavimus. Plokšti indai tinka kompozicijoms, kurios statomos ant grindų, tačiau jie yra negilūs ir tinka ne visiems augalams. Gilūs ir pilvoti indai tinka daugeliui augalų, kadangi juose yra pakankamai vietos šaknų

gniutulams. Labai aukšti indai užpildomi substratu tik išimties atvejais. Šiuose induose yra ne tik daug vietos šaknų augimui, bet ir garantuojamas gerai apgalvotas, praktiškas vartojimas.

Kitas kriterijus, renkantis indą yra vietos parinkimas, pvz., stalas, įėjimas, siena arba komoda. Taip pat reikia atsižvelgti į indų formą, spalvą ir paviršių. Iš vienos pusės indas turi prisitaikyti prie augalų, iš kitos pusės derėti ir prie vietos arba patalpos.

Indų rūšys.

Augalų indų yra daug ir gana įdomių struktūrų, todėl tikrai išsirinksite pagal savo skonį arba progą.

1 lentelė. Indų rūšys

Medžiaga	Ypatybės	Poveikis
Stiklas	permatomas, pieno spalvos arba spalvotas	neutralus, nuo klasikos iki modernumo
Stiklaplastikis	labai lengvas, idealiai tinka didesniems indams	modernus
Medis	būtina iškloti folija; naudojamas vidinėse patalpose arba lauko teritorijose po stogu	kaimo stilius, prisitaiko prie gėlių ir gamtos
Kompostuojami indai	lengvi, dūlėjantys, draugiški aplinkai	natūralus, permainingas, susijęs su žeme
Pintinės (iš gluosnių, beržo, banano palmių lapų, nendrių, vikšrių)	reikia iškloti folija ir laikyti sausai; stabiliai apdorotas	nuo kaimo stiliaus iki egzotikos, pagal medžiagą
Sintetinė medžiaga	lengva, gerai transportuojama, paprasta naudoti	nuo paprastumo iki modernumo, pagal gamybą
Cinkas	lengvas, gerai transportuojamas, metaliniai, sidabriniai arba tamsūs paviršiai	amžinas, nuo modernumo iki kaimo-romantiško stiliaus

Terakota. Dėl savo gerų savybių terakota yra mėgstamiausia medžiaga ir naudojama lauko teritorijose. Paskutiniais metais buvo labai daug gaminama terakotos gaminių, todėl jų kokybė truputį nukentėjo. Terakota (žemos degimo temperatūros, poringa, natūralios molio spalvos keramika) kilusi iš Toskanos. Kelios tenykštės įmonės gamina aukštos kokybės terakotą iš molio

mišinio. Tipiškos medžiagos savybės yra vandens absorbacija, poringumas, transpiracija ir atsparumas vėjui.

Molis deginamas optimalioje 1000° C temperatūroje, norint garantuoti poringumą ir atsparumą vėjui, kaip ir tipinę, raudonai rudą spalvą. Kai kurie produktai apdirbami rankomis, jie būna nuo 10 iki 20 % storesni ir dėl didelio molio tankio sunkesni nei pagaminti pramoniniu būdu. Jei norite, kad terakotos gaminiai būtų originalūs ir tvirti, ieškokite ant indų dugno antspaudo.

Kitas aukštos kokybės terakotos privalumas yra tas, kad molyje esantys oksidai degant aukštoje temperatūroje išsilydo. Aukštos kokybės terakotos indai yra atsparūs šalčiui, iki -25° C temperatūros. Jei norite, kad terakotos indai jus džiugintų dar ilgai, turite nepalikti jų žiemai lauke. . Taip pat indai gali būti pažeidžiami, jam prišalus prie žemės. Labai šaltomis žiemomis terakotos indus geriau laikykite po stogu arba ant medinės lentelės.

Kaip trūkumas, vasarą gali būti gausi menkaverčių medžiagų vandens absorbacija. Jei molis sugeria vandenį iš žemės, tada drėgmė pro indo sieneles prasiveržia į išorę, išdžiūsta ir augalas žūsta.

Kubilų iš terakotos paruošimas. *Nauji indai iš molio ir terakotos prieš apsodinimą 1 ar 2 dienas palaikomi vandenyje. Dideliems kubilams naudokite bačkas arba voneles. Dėl tokių „maudynių“ iš poringo molio išplaunami teršalai, todėl indai pilnai prisigeria vandens ir vėliau substratui neduoda tiek daug drėgmės.*

27 pav. Netradicinis indas

Netradiciniai indai

Netradicinius indus galima pasigaminti įvairių formų pagal savo poreikius ir norus. Tačiau, kad konstrukcijose galima būtų sodinti augalus, turi būti naudojami kai kurie paruošiamieji darbai:

1. Norint augalams suteikti reikalingą pagrindą, šaknims ir substratui reikės konstrukciją iškloti tinkline viela.

2. Kad substratas nebėgtų pro vielą, apdenkite ją kokoso kilimėliu, džiutu, šiurkščia drobe arba vilna. Ant pagrindo neturi būti jokių skylučių.
3. Norint užmaskuoti tinklinę vielą ir apdengti substratą tinka šviežios samanos.
4. Kad vanduo neišbėgtų ant žemės, padėkite po konstrukcija dubenėlį.
5. Paaukštinta konstrukcija ant kojelių turi ne tik optinę vertę. Aukštai sukonstruotose formose galima sodinti orchidėjas arba kitus augalus, kurie jautriai reaguoja į drėgmę.

Trumpalaikėms kompozicijoms arba apsodinimams, turintiems menką vandens poreikį, galite konstrukciją iškloti vandeniui atsparia folija arba užkišti lengva sintetine medžiaga. Tarpą tarp konstrukcijos ir folijos arba indo galite užmaskuoti kokoso kilimėliu arba samanomis. Laistykite atsargiai ir negausiai, kad vanduo neišbėgtų pro viršų. Jei turite mažai patirties su konstrukcijomis, geriau pradėkite nuo rutulio, kėglio arba piramidės formų, kurias galite įsigyti parduotuvėse arba pasigaminti iš lanksčių medžiagų, pvz., raganės, vynuogės arba apynio. Tokios konstrukcijos laikosi nelabai ilgai, tačiau atrodo labai patraukliai, individualiai ir yra draugiškos aplinkai.

28 pav. Netradiciniai indai

Dekoratyviniai vazonai ir padėklai

Priešingai nei indams, kuriuose yra kompozicijos, apsodintiems indams dažnai reikia dekoratyvinių vazonų arba padėklų, pvz., vazonams, kubilams, dėžėms ir kai kurioms konstrukcijoms, kurios dugno apačioje turi skylutes. Dekoratyviniai vazonai ir padėklai apsaugo nuo vandens dėmių baldus, kilimus, balkonus ir terasas ir turi būti tokio dydžio, kad palaisčius vanduo neišbėgtų pro kraštus.

Vidinėms patalpoms geriau rinkitės dekoratyvinius vazonus, turinčius aukštą komponavimo vertę, į kuriuos įstatysite paprastus vazonus iš dirbtinės medžiagos.

2 MOKYMO ELEMENTAS. SKINTŲ IR VAZONINIŲ AUGALŲ GRUPAVIMAS

2.1. Skintų augalų grupavimo pagal morfologines ir biologines savybes aprašai

Skintos gėlės skirtos interjerui puošti, iš jų sudaromos gėlių kompozicijos, puokštės. Skintos gėlės gali būti skirstomos į lauko, šiltnamines (išaugintas Lietuvoje) ir įvežtines, daugiausiai egzotinių kraštų gėles.

Skintos gėlės vertinamos pagal žiedkočio (žiedynkočio) ilgį ir išsilaikymo vandenyje trukmę.

Skinamos lauko gėlės:

2 lentelė. Skinamos lauko gėlės

Bioekologinė grupė ir žiedų spalva	Žiedynkočio (žiedkočio) vidutinis ilgis (cm)	Žydėjimo laikas (mėnesiais) III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
VIENMETĖS GĖLĖS									
Balti žiedai									
Arktotis didysis	15–25					❀	❀	❀	
Bajorė rugiagėlė	10–15				❀	❀	❀		
Ešolcija kalifornine	10–15				❀	❀	❀	❀	
Flioksas Drumondo	10–15				❀	❀	❀	❀	
Godecija puikioji	20–25				❀	❀	❀	❀	
Guboja grakščioji	15–30				❀	❀	❀	❀	

Bioekologinė grupė ir žiedų spalva	Žiedynkočio (žiedkočio) vidutinis ilgis (cm)	Žydėjimo laikas (mėnesiais) III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Nemezija darželinė	10–15					✿	✿	✿	
gurklinė	15–20					✿	✿	✿	
Ratilis kininis	10–30						✿	✿	✿
Serentis didysis	15–50					✿	✿	✿	
gvazdikinis	10–30					✿	✿	✿	
smulkiažiedis	10–20					✿	✿	✿	
Skaistažiedė margažiedė	15–25						✿	✿	
vainikinė	15–25						✿	✿	
Šlamutis darželinis	10–60					✿	✿	✿	✿
Žioveinis didysis	10–20				✿	✿	✿	✿	
Raudoni žiedai									
Adonis švytintysis	10–15					✿	✿		
vasarinis	10–15					✿	✿		
Amberboja kvapioji	20–30					✿	✿		
muskusinė	20–30					✿	✿		
Bajorė rugiagėlė	10–15				✿	✿	✿		
Burnotis šluotinis	30–80						✿	✿	✿
uodeguotasis	30–60						✿	✿	✿
Celiozija sidabrinė	10–60					✿	✿	✿	
Flioksas Drumondo	15–20				✿	✿	✿	✿	
Godecija puikioji	20–25				✿	✿	✿	✿	
Guboja grakščioji	15–30				✿	✿	✿	✿	
Gvaizdūnė puikioji	20–40					✿	✿	✿	✿
Kermėkas raukšlėtasis	20–40					✿	✿	✿	✿
Klarkija pirštuotoji	15–20					✿	✿	✿	
Kosmėja paprastoji	20–30					✿	✿	✿	✿
Leukonija pilkoji	15–20					✿	✿	✿	✿
Linas stambiažiedis	10–15					✿	✿	✿	
Lobuliarija pajūrinė	10–15					✿	✿	✿	✿
Nasturtė didžioji	10–15						✿	✿	✿

Bioekologinė grupė ir žiedų spalva	Žiedynkočio (žiedkočio) vidutinis ilgis (cm)	Žydėjimo laikas (mėnesiais) III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
DVIMETĖS GĖLĖS									
Balti žiedai									
Gvazdikas šiurpinis	15–30					✿	✿		
tikrasis	15–25					✿	✿		
Katilėlis darželinis	20–40					✿	✿		
Našlaitė darželinė	10–15	✿	✿	✿	✿	✿			✿
Neužmirštuolė miškinė	10–15			✿	✿				
Piliarožė aukštoji	40–80					✿	✿	✿	
Saulutė daugiametė	10–15	✿	✿	✿	✿				
Geltoni žiedai									
Gvazdikas tikrasis	15–25				✿	✿			
Našlaitė darželinė	10–15	✿	✿	✿	✿	✿			✿
Piliarožė aukštoji	40–80					✿	✿	✿	
Raudoni žiedai									
Gvazdikas šiurpinis	15–30					✿	✿		
tikrasis	15–25				✿	✿			
Katilėlis darželinis	15–25				✿	✿	✿		
Našlaitė darželinė	10–15	✿	✿	✿	✿	✿			
Neužmirštuolė miškinė	10–15			✿	✿				
Piliarožė aukštoji	40–80					✿	✿	✿	
Rusmenė paprastoji	30–60				✿	✿			
Saulutė daugiametė	10–15	✿	✿	✿	✿				
Mėlyni žiedai									
Blizgė darželinė	30–60			✿	✿	✿			
Gvazdikas tikrasis	15–25				✿	✿			
Katilėlis darželinis	20–40				✿	✿			
Našlaitė darželinė	10–15	✿	✿	✿	✿	✿			✿
Neužmirštuolė alpinė	10–15			✿	✿				
miškinė	10–15			✿	✿				

Bioekologinė grupė ir žiedų spalva	Žiedynkočio (žiedkočio) vidutinis ilgis (cm)	Žydėjimo laikas (mėnesiais) III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Piliarožė aukštoji	40–80					✿	✿	✿	
Rudi žiedai									
Našlaitė darželinė	10–15	✿	✿	✿	✿	✿			✿
DAUGIAMETĖS GĖLĖS									
Balti žiedai									
Astilbė hibridinė (įvairios veislės)	30–60						✿		
Astras alpinis	20–30					✿	✿		
krūminis	20–30							✿	✿
šiurkščialapis	40–80						✿	✿	
Astras virgininis (įvairios astrų rūšys)	40–80						✿	✿	
Baltagalvė didžiagraižė	30–60					✿	✿		
Baltašaknė daugiažiedė	30–60			✿					
vaistinė	30–60			✿					
Chrizantema smulkiažiedė (įvairios veislės)	30–60						✿	✿	✿
Eleboras baltažiedis	20–30	✿	✿						
Flioksas šluotelinis (įvairios veislės)	30–60					✿	✿		
Glažutė Biebersteino	10–15				✿				
pūkuotoji	10–15				✿				
Guboja muilinė	40–60				✿	✿			
Gvaizdė pajūrinė	10–15			✿	✿	✿			
Gvazdikas plunksnuotasis	10–15				✿				
uolinis	10–15				✿				
Karlina bestiebė	10–25					✿			
Katilėlis karpatinis	10–15				✿	✿			
Kraujažolė pievinė	20–40					✿			
Našlaitė drugiažiedė	10–15				✿	✿			
tiesiaragė	10–15			✿	✿	✿	✿		
Pakalnutė paprastoji	10–15			✿					

Bioekologinė grupė ir žiedų spalva	Žiedynkočio (žiedkočio) vidutinis ilgis (cm)	Žydėjimo laikas (mėnesiais) III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Liguliarija dantytoji	30–60					✿	✿		
Puikūnas hibridinis	10–15				✿				
Pūkaitis vilnotasis	10–15			✿	✿				
Raktažolė aukštoji (įvairios veislės)	10–15		✿						
ausytoji	10–15		✿						
paprastoji	8–10		✿						
pavasarinė	8–10		✿						
sibirinė	10–20		✿						
tibetinė	20–30					✿	✿		
Rykštenė hibridinė	20–120				✿	✿	✿		
Rudbekija hibridinė	30–60					✿	✿		
plaukuotoji	30–60					✿	✿		
plunksnalapė	30–80						✿	✿	✿
žėrinčioji	30–50						✿	✿	
Saulainė hibridinė	30–60						✿	✿	
Hupso	30–60				✿				
Saulakis šiurkštusis	30–60					✿	✿	✿	
Šilokas gajusis	15–20				✿	✿			
hibridinis	10–15				✿				
kamčiatkinis	15–20				✿	✿			
Viendienė citrininė	20–30					✿	✿	✿	
geltonoji	20–30				✿	✿			
mažoji	15–20			✿	✿				
Midendorfo	15–20				✿				
rusvoji	20–30				✿	✿			
Vilkdalgis hibridinis	30–70				✿				
žemasis (įvairios veislės)	15–20			✿					
Žiognagė hibridinė	15–20			✿					
Raudoni žiedai									
Astilbė hibridinė (įvairios veislės)	30–60					✿	✿		
Auskarėlis amerikinis	10–20			✿	✿				
dailusis	20–30			✿					
puošnusis	10–20			✿	✿				

Bioekologinė grupė ir žiedų spalva	Žiedynkočio (žiedkočio) vidutinis ilgis (cm)	Žydėjimo laikas (mėnesiais) III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Vilkdalgis hibridinis (įvairios veislės)	30–70				✿				
netikrasis	40–80			✿	✿				
sibirinis	40–80			✿					
šeriuotasis	30–60				✿				
vėlyvasis	40–80					✿			
SVOGŪNINĖS IR GUMBASVOGŪNINĖS GĖLĖS									
Balti žiedai									
Česnakas neapolinis	20–30		✿						
Kamasija Kuziko	30–60				✿				
Leichtlino	30–60			✿					
Lelija baltoji	40–80				✿				
formozinė	40–80						✿		
Leukoja daugiažiedė	10–15			✿					
pavasarinė	10–15		✿						
Narcizas poetinis	20–30			✿	✿				
tariamasis (įvairios veislės)	20–30			✿					
Paukštpienė skėtinė	10–20			✿					
Snieguolė baltoji	8–10		✿						
Elveso	8–10		✿						
kaukazinė	8–10		✿						
plačialapė	8–10		✿						
Tulpė darželinė (įvairios veislės)	10–80			✿					
Geltoni žiedai									
Česnakas auksažiedis	8–10				✿				
Eritronis kaukazinis	10–15		✿						
Hiacintas rytinis (įvairios veislės)	10–20			✿					
Lelija Devido	30–60				✿				
malonioji	30–60				✿				
tigrinė	40–80						✿		
Margutė daugiažiedė	40–80			✿					
paprastoji	20–30		✿						

Bioekologinė grupė ir žiedų spalva	Žiedynkočio (žiedkočio) vidutinis ilgis (cm)	Žydėjimo laikas (mėnesiais) III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Narcizas tariamasis (įvairios veislės)	20–30			✿					
Paukštpienė svyrančioji	10–20			✿					
Rūtenis geltonžiedis	10–15			✿					
Tulpė darželinė (įvairios veislės)	10–80			✿	✿				
miškinė	10–15		✿	✿					
vėlyvoji	10–15		✿	✿					
Raudoni žiedai									
Česnakas Kritofo	20–30					✿			
narcizinis	20–30					✿			
Eritronis šundantis	10–15		✿						
Hiacintas rytinis (įvairios veislės)	10–20			✿					
Lelija hibridinė	60–80					✿	✿		
raudonoji	40–60			✿					
Margutė paprastoji	20–30		✿						
Tulpė darželinė (įvairios veislės)	10–80			✿	✿				
Mėlyni žiedai									
Česnakas karatavinis	10–15			✿					
Hiacintas rytinis (įvairios veislės)	10–20			✿					
Kamasija Kuziko	30–60				✿				
tikroji	30–60			✿					
Scylė dvilapė	8–10		✿						
sibirinė	8–10		✿						
Sniegždrė didžioji	8–10		✿						
šviesioji	8–10		✿						
Tulpė darželinė (įvairios veislės)	10–80			✿					
Žydrė kekinė	15–20		✿						
smulkiažiedė	15–20		✿						

2.2. Vazoninių augalų grupavimo pagal morfologines ir biologines savybes aprašai

Įvairios talpos taroje auginami kambariniai augalai priskiriami vazoninių augalų grupei. Tai augalai dekoratyviais žiedais ir lapais (kartais vaisiais), pasižymintys įdomiu habitu (išore).

Vazoninių augalų klasifikacija yra įvairi, tačiau labiausiai paplitusi jų morfologines – dekoratyvines savybes atspindinti klasifikacija, pagal kurią vazoninės gėlės skirstomos į:

- Gražiai žydinčias;
- Dekoratyviais lapais;
- Sukulentus;
- Svogūninius augalus;
- Egzotiškus augalus.

Gražiai žydintys vazoniniai augalai:

3 lentelė. Gražiai žydinčios vazoninės gėlės

Eil. Nr.	Augalo pavadinimas	Žydėjimo laikas (mėn.)	Žemių mišinys	Tem-pera-tūra °C	Apšvie-timas (vieta)	Laistymas*	Tręšimas*	Dauginimas
1.	Achimenė baltažiedė	VII–IX	lapinė, durpinė, smėlis (4:1:1)	20–25	šviesi, bet nesaulėta	šiltu vandeniu	vidutinis	šakniastiebio dalimis, II–III mėn.
2.	Afalandra šiurkščialapė	VII–X	lapinė, durpinė, kompostinė, velėninė, smėlis (4:1:1:1:1)	20	šviesi, bet nesaulėta	šiltu vandeniu	vidutinis	viršūniniais auginiais
3.	Akalifa pašiaušioji	IV–X	velėninė, lapinė (1:1)	16	šviesi, bet nesaulėta	gausus	gausus	auginiais, III mėn.
4.	Azalija indinė	II–IV	spyglių žemė, durpės, smėlis (1:1:1) pH 3,5–4,5	12–18	šviesi ar pusiau ūksminga	gausus	vidutinis	auginiais, II–III mėn.
5.	Beloperonė taškuotoji	I–IX	lapinė, durpinė, kompostinė, velėninė, smėlis (4:1:1:1:1)	18–20	šviesi, bet nesaulėta	gausus	gausus	auginiais, III–IV mėn.
6.	Brunfelsija mažažiedė	I–VIII	velėninė, durpinė, smėlis (1:1:1), pridedant lapinės ir perpuvusio mėšlo	18–20	šviesi, pusiau saulėta	gausus, vasarą purškiama	gausus	auginiais, 25 °C tempe-ratūroje
7.	Bugenvilija plikalapė	V–VII	velėninė, lapinė, smėlis (5:3:1)	11–16	šviesi	vidutinis	vidutinis	auginiais, III–IV mėn.

Eil. Nr.	Augalo pavadinimas	Žydėjimo laikas (mėn.)	Žemių mišinys	Tem-pera-tūra °C	Apšvie-timas (vieta)	Laistymas*	Tręšimas*	Dauginimas
8.	Chrizantema indinė	I–XII (reguliuo-jant žy-dėjimą)	kompos-tinė, durpinė, perpuvęs mėšlas (1:1:1)	16–18	šviesi	vidutinis	gausus	auginiais, I–IV mėn.
9.	Ciklamenas persinis	IX–IV	lapinė, velėninė, smėlis (4:2:1)	15–20	šviesi, bet nesaulėta	saikingas	gausus	sėklomis
10.	Eschinantas šliaužiantysis trispalvis	V–VIII	velėninė, durpinė, smėlis (4:1:1)	20–25	šviesi, bet nesaulėta	saikingas	saikingas	auginiais, II–III mėn.
11.	Fuksija hibridinė	IV–IX	lapinė, velėninė, smėlis (1:1:1)	20–22	šviesi, gerai vėdinama	saikingas	vidutinis	auginiais, II–III, VII–VIII mėn.
12.	Galenis hibridinis	III–X	velėninė, lapinė, smėlis (1:1:0,5)	11–16	šviesi, pusiau ūksminga	saikingas, gausiai purkšti	vidutinis	sėklomis, auginiais
13.	Gloksinija hibridinė	IV–IX	velėninė, lapinė, kompos-tinė, smėlis (1:2:1:1)	15–18	šviesi, bet nesaulėta	vidutinis, negalima purkšti	gausus	sėklomis, lapais, dalijant gumbą
14.	Kalankė raudonžiedė Blosfeldo	II–V	lapinė, kompostinė, smėlis (2:2:1)	15–20	šviesi, saulėta	vidutinis, žiemą saikingas	saikingas	auginiais, ataugėlėmis, III–VI mėn.
15.	Kalceoliarija hibridinė	I–V	lapinė, mėšlinė, durpinė, smėlis (2:1:1:0,5)	7–10	šviesi	vidutinis	vidutinis	sėklomis

Eil. Nr.	Augalo pavadinimas	Žydėjimo laikas (mėn.)	Žemių mišinys	Tem-pera-tūra °C	Apšvie-timas (vieta)	Laistymas*	Tręšimas*	Dauginimas
16.	Kamelija japoninė	X–III	viržinė, lapinė, durpinė, velėninė, smėlis (2:2:2:2:1)	15–20	šviesi, bet nesaulėta	gausus	vidutinis, termi-nuotas	auginiais, VIII mėn.
17.	Katilėlis žiedingasis	III–X	velėninė, lapinė, smėlis (6:3:1)	16–20	šviesi, bet nesaulėta	gausus	vidutinis	auginiais, III–V mėn.
18.	Kinrožė (hibiskas)	III–X	velėninė, kompostinė, lapinė, smėlis (4:4:2:1)	15–20	šviesi, saulėta	gausus	gausus	auginiais, V mėn.
19.	Ortenzija (hortenzija) didžialapė	III–VII VI–VII	durpinė, velėninė, smėlis (1:1:0,5)	12–14	šviesi, bet nesaulėta	gausus	vidutinis	šoniniais ūgliais, III–IV mėn.
20.	Pasiflora melsvoji	V–VIII	kompostinė, velėninė, durpinė, smėlis (3:2:1:1)	15–25	šviesi, saulėta	gausus	gausus	viršūniniais auginiais, sėklomis
21.	Pelargonija didžiažiedė juostuotoji svyrančioji	IV–VI (galima reguliuoti)	velėninė, lapinė, smėlis (4:4:1)	15–25	šviesi, saulėta	gausus	gausus	viršūniniais auginiais – VIII mėn., sėklomis – II–III mėn.
22.	Puansetija puikioji	XI–I	velėninė, lapinė, kompostinė, smėlis (2:2:2:1)	12–25	šviesi, bet nesaulėta	gausus	gausus	viršūniniais auginiais, VI–VIII mėn.
23.	Raktažolė švelnioji taurinė	I–IV XII–IV	lapinė, durpinė, smėlis (1:1:1)	10–15	šviesi, bet nesaulėta	gausus	vidutinis	sėklomis, VI–VII mėn.

Eil. Nr.	Augalo pavadinimas	Žydėjimo laikas (mėn.)	Žemių mišinys	Tem-pera-tūra °C	Apšvie-timas (vieta)	Laistymas*	Tręšimas*	Dauginimas
24.	Sanpaulija našlaitinė	I–XII	lapinė, durpinė, smėlis (4:1:1)	18–25	šviesi ir pusiau ūksminga	saikingas, nepurkšti ant lapų	vidutinis	lapais, 20 °C tem-peratūroje
25.	Sprigė Valero	I–XII	lapinė, durpinė, smėlis (2:2:1)	15–20	pusiau ūksminga	gausus	gausus	viršūnių auginiais ir sėklomis
26.	Stefanotis gausiažiedis	VI–IX	velėninė, lapinė, smėlis (2:1:1)	20–25	šviesi, bet nesaulėta, gerai vėdinama	saikingas	vidutinis	auginiais, II–III mėn.
27.	Streptokar-pas hibridinis	V–IX	lapinė, durpinė, smėlis (4:1:1)	15–25	šviesi ir pusiau ūksminga	gausus	vidutinis (prieš tręšimą būtina palaistyti)	Sėklomis, lapais, kero dalimis
28.	Šventmedis kvapusis	III–IX	lapinė, sunki velėninė, durpinė, smėlis (3:1:1:1)	18–25	šviesi, bet nesaulėta	saikingas	vidutinis	auginiais, V mėn.
29.	Vėzdūnė gausiažiedė plačialapė	III–IX	durpinė, lapinė, kompostinė, smėlis (2:2:2:1)	16–25	šviesi ir pusiau ūksminga	saikingas	vidutinis	sėklomis, kero dalimis, III–IV mėn.
30.	Žilė mišrioji	III–IV	lapinė, kompostinė, smėlis (1:1:0,5)	16–18	šviesi, gerai vėdinama	gausus	saikingas	sėklomis, VII–VIII mėn.

Lentelės paaiškinimai:

* Temperatūros režimo, laistymo ir tręšimo rekomendacijos pateikiamos aktyvaus augimo laikotarpiui;

7 grafa – laistymas:
- gausus – gausiai laistoma 2–3 kartus per savaitę;
- vidutinis – laistoma kartą per savaitę;
- saikingas – laistoma kartą per dvi savaites.

8 grafa – tręšimas:
- gausus – tręšiama kas 7–10 dienų;
- vidutinis – tręšiama kas 14–20 dienų;
- saikingas – tręšiama kartą per mėnesį.

Vazoniniai augalai dekoratyviais lapais:

4 lentelė. Dekoratyviais lapais vazoniniai augalai

Eil. Nr.	Augalo pavadinimas	Lapų dekoratyvumas Spalva	Forma	Žemės mišinys	Auginimo sąlygos Tempera-tūra °C*	Apšviet. (vieta)	Laisty-mas*	Trėši-mas*	Dauginimas
1.	Aglaonema margalapė	sidabriš-kai žali	pailgi	velėninė, lapinė, sausas perpuvęs karvių mėšlas, smėlis (2:2:2:1)	18–20 °C, ne žemes-nė nei +10 °C	pusiau ūks-minga	šiltu vandeniu, negausiai, nepurkšti	vidu-tinis	dalijant kerą, viršūniniais auginiais
2.	Alokazija Sanderio	tamsiai žali stam-biomis šviesio-mis gys-lomis	origi-nalūs	velėninė, durpinė, kompos-tinė, smėlis (2:2:3:2)	20–26 °C ne žemes-nė nei +17 °C	šviesi	šiltu vandeniu, vegetacijos metu gausiai	vidu-tinis	šakniastie-bio dalimis
3.	Ananasas paragva-jinis val-gomasis	žaliai, gelsvai ir baltai juostuoti	linijiš-ki skro-telėse	lapinė, velėninė, smėlis (2:1:1)	20–26 °C, ne žemes-nė nei +18 °C	šviesi, saulėta	šiltu vandeniu, vegetacijos metu gausiai	vidu-tinis	ataugomis, lapų skrotelėmis, esančiomis prie vaisiaus
4.	Araukarija aukštoji	žalia-spyglis augalas	gausiai šako-tos švel-nias-pyglės šakelės	velėninė, spygliuo-čių, smėlis (1:1:1)	16–18 °C	šviesi	vegetacijos metu gausiai	negau-sus	viršūniniais auginiais
5.	Ąsotenis didysis madagas-karinis Veitčo	žali	pailgai linijiški, origi-nalūs galai	lapinė, viržinė (1:1), medžio anglis, kiminai, truputis biohu-muso	20–26 °C	šviesi, bet nesaulėta	laistoma gausiai ir turi būti drėgnas oras	negau-sus	auginiais ir sėklomis

Eil. Nr.	Augalo pavadinimas	Lapų dekoratyvumas Spalva	Forma	Žemės mišinys	Auginimo sąlygos Tempera-tūra °C*	Apšviet. (vieta)	Laisty-mas*	Trėši-mas*	Dauginimas
6.	Aspidistra aukštoji	žali	dideli, platūs, pri-segti tiesiai prie šaknia-stiebio	velėninė, kompos-tinė (1:1), truputis smėlio	8–25 °C	pusiau ūksminga	saikingas	vidu-tinis	šakniastiebio dalimis
7.	Aukuba japoninė	tamsiai žali su gelsvo-mis dė-mėmis	elip-siški	velėninė, lapinė, kom-postinė, smėlis (2:2:2:1)	16–20 °C	pusiau ūksminga	gausus	gausus	viršūniniais auginiais
8.	Begonija barščialapė Bunko Feasčio karališkoji Krednerio Masono	įvairių spalvų, kai kurių rūšių dėmėti	origi-nalūs	velėninė, lapinė, durpinė, mėšlinė, smėlis (1:1:1:1:1)	daugiau nei 17 °C	šviesi arba pusiau užpavė-sinta, nemėgs-ta saulė-kaitos	saikingas	gausus	auginiais, lapais
9.	Ceropegija Vudo	marmu-riškai sidab-riškai žalsvi	širdiš-ki sto-ralа-piai	lapinė, puri velėninė, smėlis (1:1:1)	10–20 °C	šviesi, saulėta	saikingas	vidu-tinis	stiebo dalimis, pažastiniais lapų gabaliukais
10.	Chlorofitas ilgalapis kuokštinis	žali, baltai juos-tuoti	lini-jiški skro-telėje	velėninė, lapinė, mėšlinė, smėlis (1:1:1:0,5)	10–20 °C	saulėta šviesi, pusiau ūks-minga	žemė visą laiką turi būti drėgna	vidu-tinis	palaipomis, dalijant kerą
11.	Cikas paprastasis	žali	odiški, vė-duok-liški	velėninė, lapinė, durpinė, kompos-tinė, smėlis (3:1:1:1:l)	15–25 °C	šviesi, bet ne-saulėta	žemė drėgna, bet nešlapia	negau-sus	sėklomis 30 °C tem-peratūroje, atžalomis

Eil. Nr.	Augalo pavadinimas	Lapų dekoratyvumas: Spalva	Lapų dekoratyvumas: Forma	Žemės mišinys	Auginimo sąlygos: Temperatūra °C*	Auginimo sąlygos: Apšviet. (vieta)	Laistymas*	Tręšimas*	Dauginimas
12.	Cimžieda krūminė	žali, išmarginti kitų spalvų raštais	apvalūs, širdiški	velėninė, durpinė, kompostinė, lapinė, smėlis (4:2:1:1:1)	ne žemesnė kaip 15 °C	šviesi, saulėta, gerai vėdinama	vasarą gausiai, žiemą saikingai	vidutinis	auginiais
13.	Difenbachija margalapė	žali, išmarginti kitomis spalvomis	dideli, pailgi	velėninė, durpinė, smėlis (2:4:1)	17–20 °C	šviesi, bet nesaulėta	gausus, šiltu vandeniu	gausus	auginiais
14.	Dizigoteka puošnioji	jauni – rausvi, seni – tamsiai žali	ploni lapeliai sudėtiniame plaštakiškame lape	velėninė, lapinė, smėlis (2:1:2)	20–25 °C	šviesi, bet nesaulėta	drėgmės perteklius ir perdžiūvimas – pražūtingi	vidutinis	sėklomis
15.	Dracena dryžuotoji kvapioji tikroji šakotoji	žali, dryžuoti, taškuoti	mentūriški, linijiški	lapinė, kompostinė, durpinė, smėlis (3:2:1:1)	18–25 °C	šviesi, pusiau ūksminga	drėgmės perteklius ir perdžiūvimas – pražūtingi	vidutinis	stiebų atžalomis
16.	Echmėja bromelinė dryžuotoji uodeguotoji	žali, dryžuoti	„piltuvėlio“ formos skrotelėje	smulkinti kiminai, lapinė, smėlis, durpės (2:2:1:1)	15–25 °C	šviesi, bet nesaulėta	saikingas, vasarą vanduo pilamas į lapų piltuvėlį, o žiemą negalima	vidutinis	lapų skrotelėmis, sėklomis
17.	Fikusas bengališkasis Benjamino stambialapis	žali, purpuriniai, dėmėti, dryžuoti	odiški, ovalūs	velėninė, kompostinė, durpinė, smėlis (1:1:1:1)	15–22 °C	šviesi, bet nesaulėta, žalialapiai pusiau paunksnėje	saikingas	vidutinis	viršūnių auginiais

Eil. Nr.	Augalo pavadinimas	Lapų dekoratyvumas Spalva	Forma	Žemės mišinys	Auginimo sąlygos Temperatūra °C*	Apšviet. (vieta)	Laistymas*	Tręšimas*	Dauginimas
18.	Filodendras laipiojantis puošnusis rausvasis	žali, purpuriniai	odiški, įvairių formų, karpyti	lapinė, kompostinė, durpinė, smėlis (3:1:1)	20–25 °C	šviesi, pusiau ūksminga	saikingas, vasarą – purkšti	vidutinis	auginiais
19.	Fitonija Veršafelto	žali su kitų spalvų gyslomis	kiaušiniški	velėninė, durpinė, smėlis (3:1:1)	18–25 °C	šviesi, pusiau ūksminga	gausus	vidutinis	viršūnių auginiais
20.	Gebenė lipikė kanarinė	žali, margi	triskiaučiai, penkiaskiaučiai	velėninė, kompostinė, smėlis (1:1:1)	15–20 °C	šviesi ir pusiau ūksminga	negausiai laistyti, žiemą – purkšti	gausus	viršūnių auginiais
21.	Gebenkrūmis hibridinis	žali, margi	triskiaučiai, penkiaskiaučiai	velėninė, lapinė, kompostinė, smėlis (l:1:1:l)	16–18 °C	šviesi ir pusiau ūksminga	saikingas	vidutinis	viršūnių auginiais, stiebo dalimis
22.	Ginura svyrančioji	purpuriniai	kiaušiniški, plaukuoti	lengva velėninė, kompostinė, lapinė, smėlis (1:1:1:0,5)	16–25 °C	šviesi	gausus	vidutinis	auginiais
23.	Grevilėja didžioji	žali	paprasti, elipsiški	velėninė, durpinė, kompostinė, smėlis (1:1:1:1)	18 °C	šviesi	saikingas	vidutinis	auginiais

Eil. Nr.	Augalo pavadinimas	Lapų dekoratyvumas Spalva	Forma	Žemės mišinys	Auginimo sąlygos Tempera-tūra °C*	Apšviet. (vieta)	Laisty-mas*	Trėši-mas*	Dauginimas
24.	Guzmanija liežuviškoji	žali	skro-teli-niai, lini-jiški	neper-puvusios durpės, velėninė, lapinė, smėlis (2:0,5:0,5:1)	16–25 °C	šviesi	purškiama šiltu vandeniu, vasarą pilama į lapų piltuvėlį	negau-sus	lapų skrotelėmis
25.	Irezinė Herbsto	purpu-riniai, tamsiai raudoni	men-telės pavi-dalo, aps-kriti	velėninė, lapinė, kompos-tinė, smėlis (1:1:1:0;5)	13–20 °C	šviesi, bet ne-saulėta	gausus	vidu-tinis	auginiais
26.	Juka alavijinė	žali	kar-diški, lini-jiški	velėninė, kompos-tinė, smėlis (1:1:2)	7–18 °C	šviesi	vasarą – gausus, žiemą – saikingas	vidu-tinis	stiebo gabalėliais, auginiais
27.	Kaladis dvispalvis	žali, išmar-ginti įvairių spalvų dėmėmis	dideli, strėliš-ki, šir-diški	kompos-tinė, lapinė, durpinė, smėlis (1:1:1:0,5)	22–24 °C	šviesi, pusiau ūks-minga	vegetacijos metu laistyti gausiai, vėliau visai nelaistyti	gausus	šoniniais gumbeliais, gumbo dalimis
28.	Kalatėja dėmėtoji dryžuotoji Mukojo puošnioji siauralapė	kremini su žalio-mis, bal tomis ir kitų spalvų dėmėmis	aiova-lūs, dideli	lapinė, durpinė, velėninė kompos-tinė, smėlis (1:1:1:1:1)	22–28 °C	šviesi, bet ne-saulėta	saikingas	vidu-tinis	dalijant kerą
29.	Kordilina pietinė plačialapė stačioji	raudon-margiai, raudon-dryžiai	dideli, lance-tiški	kompos-tinė, velėninė, smėlis (1:1:1)	ne že-mesnė nei 18 °C	šviesi, bet ne-saulėta	saikingas	vidu-tinis	viršūnių auginiais, sėklomis

Eil. Nr.	Augalo pavadinimas	Lapų dekoratyvumas Spalva	Forma	Žemės mišinys	Auginimo sąlygos Temperatūra °C*	Apšviet. (vieta)	Laistymas*	Tręšimas*	Dauginimas
30.	Kriptantas bestiebis dryžuotasis	dryžuoti, banguoti, rausvi	stori, tvirti	smulkinti kiminai, lapinė, durpės, smėlis (2:2:1:1)	20–22 °C	šviesi, pusiau ūksminga žiemą	vidutinis	vidutinis	ataugomis
31.	Krotonas raibasis	margi, įvairiaspalviai	pailgai lancetiški, elipsiški, besikeičiančios formos	lapinė, kompostinė, durpinė, velėninė, smėlis (1:1:1:1:1)	ne žemesnė nei 20 °C	šviesi, bet nesaulėta	saikingas	gausus	viršūnių ir stiebo dalių auginiais
32.	Ktenantė Luberso Openheimo plaukuotoji	žali, dėmėti arba dryžuoti	dideli, linijiški pailgai lancetiški	lapinė, durpinė, kompostinė, velėninė, smėlis (1:1:1:0,5:1)	16–25 °C	itin šviesi, bet ne tiesioginiuose saulės spinduliuose	vidutinis, purkšti	vidutinis	kero dalimis
33.	Lamstas antarktinis karališkasis	žali, blizgantys	trilapiai, rombiški	velėninė, lapinė, smėlis (1:1:0,5)	16–20 °C	šviesi, pusiau ūksminga	vidutinis	gausus	auginiais
34.	Maranta baltagyslė dvispalvė	žali arba nuspalvinti dėmėmis	linijiškai lancetiški, pailgai elipsiški	lapinė, kompostinė, velėninė, smėlis (1:1:1:1)	20–25 °C	šviesi, bet nesaulėta	gausus, didelė oro drėgmė	vidutinis	dalijant kerą, auginiais
35.	Margenis darželinis	įvairiaspalviai	ovališkai kiaušiniški	lapinė, durpinė, velėninė, smėlis (1:1:1:1)	8–22 °C	saulėta	gausus	vidutinis	viršūnių auginiais, sėklomis

Eil. Nr.	Augalo pavadinimas	Lapų dekoratyvumas Spalva	Forma	Žemės mišinys	Auginimo sąlygos Tempera-tūra °C*	Apšviet. (vieta)	Laisty-mas*	Trėši-mas*	Dauginimas
36.	Mirta tikroji	žali, visžaliai	kiaušiniški, lancetiški, odiški	velėninė, kompostinė, durpinė, smėlis (1:1:1:1)	10–20 °C	šviesi, saulėta, gerai vėdinama	vasarą – gausus, žiemą – saikingas	gausus	nesumedėjusiais viršūnių auginiais
37.	Monstera nuostabioji	tamsiai žali	odiški, širdiški, giliai, iškarpyti	velėninė, kompostinė, durpinė, smėlis (1:2:1:1)	12–20 °C	šviesi, bet nesaulėta, pusiau paunksnėje	saikingas	vidutinis	viršūnių auginiais, stiebo gabaliukais
38.	Neoregelija Karolinos koncentriškoji	žali, pažiedlapiai ryškių spalvų	skroteliniai, linijiški	smulkinti kiminai, lapinė, smėlis, durpės (2:2:1:1)	18–24 °C	šviesi, žiemą – saulėta	pilti į skrotelės piltuvėlį	vidutinis	sėklomis, naujomis skrotelėmis
39.	Nidularijus dryžuotasis žvilgantysis	žali	skroteliniai, linijiški	smulkinti kiminai, lapinė, smėlis, durpės (2:2:1:1)	22–25 °C	šviesi, bet nesaulėta	pilti į skrotelės piltuvėlį	gausus	sėklomis, ataugomis
40.	Ožekšnis japoninis	žali, margi	ovalūs	lapinė, velėninė, smėlis (4:2:1)	10–18 °C	šviesi, pusiau ūksminga	gausus	vidutinis	viršūnių auginiais
41.	Pandanas baptisto Sanderio	žali, dryžuoti	linijiški, lancetiškai linijiški spiralėje	velėninė, lapinė, kompostinė, smėlis (2:1:1:1)	ne vėsesnė kaip 18 °C	šviesi, saulėta	vasarą – gausus, rudenį, žiemą – saikingas	gausus	šoninėmis ataugomis (20 cm aukščio)

Eil. Nr.	Augalo pavadinimas	Lapų dekoratyvumas Spalva	Forma	Žemės mišinys	Auginimo sąlygos Temperatūra °C*	Apšviet. (vieta)	Laistymas*	Tręšimas*	Dauginimas
42.	Peperomija apskritalapė bukalapė dėmėtoji raukšlėtoji	žali, rusvi, purpuriniai, dėmėti	mėsingi, širdiški	lapinė, kompostinė, velėninė, durpinė, smėlis (1:1:1:1:1)	16–26 °C	žalialapėms – šviesi, margalapėms – labai šviesi, bet nesaulėta	saikingas	saikingas	viršūnių arba lapų auginiais
43.	Pilėja Kadijero	sidabriški, žali su kitų spalvų raštais	kiaušiniški, apskriti	velėninė, kompostinė, durpinė (1:1:1)	18–20 °C	šviesi, bet nesaulėta	saikingas, nelieti ant lapų	gausus	viršūnių atžalomis, sėklomis
44.	Rėjus dvispalvis	apačia raudona, viršus dryžuotas	lancetiškai linijiški	velėninė, kompostinė, lapinė, durpinė, smėlis (1:1:1:1:1)	ne žemesnėje nei 18 °C	šviesi, bet ne saulėta	gausus, drėkinti orą	gausus	šoninėmis ir viršūnių atžalomis, sėklomis
45.	Scindapas margasis	žali su baltomis ir geltonomis dėmėmis	odiški, ovalūs	lapinė, durpinė, smėlis (1:1:1)	18–22 °C	šviesi, pusiau ūksminga arba ūksminga	saikingas	gausus	viršūnių arba stiebo auginiais
46.	Singonis iečialapis ilgakotis	tamsiai žali, dėmėti	strėliški	velėninė, lapinė, durpinė, smėlis (1:1:1:0,5)	18–20 °C	margalapiams – šviesi, žalialapiams šviesi ir pusiau paunksnėje	gausus, purkšti lapus	vidutinis	viršūnių arba stiebo auginiais
47.	Smidras plunksnašakis Šprengerio	žali	filokladijos panašios į spyglius	velėninė, kompostinė, durpinė, smėlis (1:1:1:0,5)	10–20 °C	šviesi, bet nesaulėta	vasarą – gausus, žiemą – saikingas	gausus	dalijant kerą, sėklomis

Eil. Nr.	Augalo pavadinimas	Lapų dekoratyvumas Spalva	Forma	Žemės mišinys	Auginimo sąlygos Temperatūra °C*	Apšviet. (vieta)	Laistymas*	Tręšimas*	Dauginimas
48.	Sparmanija afrikinė	žali	dideli, skiautėti	velėninė, kompostinė, smėlis (1:1:0,5)	10–18 °C	šviesi, bet nesaulėta	vidutinis	gausus	auginiais
49.	Šeflera medėjanti	žali, dėmėti	pirštuoti	velėninė, kompostinė, smėlis (2:1:0,5)	10–18 °C	šviesi, paunksnėje	vasarą – vidutinis, žiemą – saikingas	vidutinis	sėklomis, auginiais
50.	Tetrastigma Vuanjero	tamsiai žali	trijų–penkių dalių	velėninė, kompostinė, smėlis (1:1:1)	12–20 °C	ne itin šviesi	vasarą – gausus	gausus	auginiais
51.	Tradeskantė baltažiedė brazilinė	žali, dryžuoti	pailgai kiaušiniški	velėninė, kompostinė, smėlis (1:1:1)	10–20 °C	margalapėms – šviesi, bet nesaulėta	vidutinis	vidutinis	auginiais
52.	Uolaskėlė palaipinė	žali, margi	apvalūs, inkstiški	velėninė, kompostinė, smėlis (1:2:1)	15–20 °C	šviesi, paunksnėje	saikingas	gausus	įsišakniju-siomis skrotelėmis
53.	Viksva-meldis svyrantysis	žali	siauri, linijiški	velėninė, kompostinė, lapinė, smėlis (2:2:1:0,5)	15–18 °C	šviesi, paunksnėje	gausus, padėkle nuolat vanduo	vidutinis	sėklomis, kero dalimis
54.	Viksvuolė pražangialapė	žali, dryžuoti	linijiški, lapai sutelkti į menturius	velėninė, lapinė, durpinė, kompostinė, smėlis (1:1:1:2:1)	12–20 °C	šviesi, saulėta	gausus, padėkle nuolat vanduo	vidutinis	kero dalimis, auginiais

Eil. Nr.	Augalo pavadinimas	Lapų dekoratyvumas Spalva	Forma	Žemės mišinys	Auginimo sąlygos Temperatūra °C*	Apšviet. (vieta)	Laistymas*	Tręšimas*	Dauginimas
55.	Zebrina karoklė	purpuriniai, dryžuoti	pailgai kiaušiniški	velėninė, kompostinė, smėlis (1:1:1)	10–20 °C	šviesi, bet nesaulėta	saikingas	vidutinis	auginiais

Lentelės paaiškinimai:

* Temperatūros režimo, laistymo ir tręšimo rekomendacijos pateikiamos aktyvaus augimo laikotarpiui. Galimi svyravimai, neturintys neigiamos įtakos augalų augimui.

7 grafa – laistymas:

- gausus – laistoma gausiai, 1–2 kartus per savaitę;
- vidutinis – laistoma kas 10–12 dienų;
- saikingas – laistoma kartą per dvi savaites.

8 grafa – tręšimas:

- gausus – tręšiama kas 7–10 dienų;
- vidutinis – tręšiama kas 14–20 dienų;
- saikingas – tręšiama kartą per mėnesį.

3 MOKYMO ELEMENTAS. AUGALŲ PARUOŠIMAS KOMPONAVIMUI IR PRIEŽIŪRA, PANAUDOJANT CHEMINES PRIEMONES

3.1. Cheminių priemonių naudojamų augalų priežiūrai darbų saugos instrukcijos

1. Bendroji dalis.

1.1. Instrukcija skirta darbuotojui, naudojančiam chemines priemones augalų priežiūrai.

1.2. Naudoti cheminias priemones augalų priežiūrai gali darbuotojas, kuris turi būti:

1.2.1. Ne jaunesnis kaip 18 metų;

1.2.2. Pasitikrinęs sveikatą ir turintis medicinos pažymą, kad gali dirbti šį darbą;

1.2.3. Išmokytas saugių darbo metodų, supažindintas su įmonės darbo tvarkos taisyklėmis;

1.3. Darbuotojo darbo ir poilsio režimas nustatomas įmonės darbo tvarkos taisyklėse;

1.4. Įvykus nelaimingam atsitikimui ar avarijai, kurios metu nukentėjo žmonės, darbuotojas turi elgtis taip:

1.4.1. Nedelsiant baigti naudoti chemines priemones;

1.4.2. Išeiti pačiam ir išnešti nukentėjusį iš pavojingos zonos, suteikti nukentėjusiems pirmąją pagalbą ir kreiptis į medicinos personalą;

1.4.3. Išsaugoti iki tyrimo nepakitusią įvykio vietą, ar daryti tik būtiniausius pakeitimus, įforminant tai nustatytos formos aktu;

1.4.4. Informuoti apie įvykį įmonės vadovą;

1.4.5. Pranešti apie nelaimingą atsitikimą į sveikatos priežiūros įstaigą;

1.5.Darbuotojas turi teisę:

1.5.1. reikalauti, kad tiesioginis padalinio vadovas užtikrintų saugų darbą, pravestų instruktavimus darbo vietoje ir informuotų apie joje galinčius veikti sveikatai kenksmingus ir pavojingus veiksnius;

1.5.2. atsisakyti dirbti, jei yra techniškai netvarkingi įrenginiai, įrankiai, prietaisai arba darbo aplinkos veiksniai kelia pavojų sveikatai ir gyvybei;

1.5.3. atsisakyti dirbti, jei jis yra neaprūpintas atitinkamomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis arba jos yra netinkamos naudoti (pasibaigęs jų galiojimo laikas);

1.5.4. gauti darbui būtinus instrumentus, įtaisus ir įrengimus;

1.5.5. teikti pasiūlymus darbdaviui ir administracijai apie darbo sąlygų gerinimą;

1.5.6. reikalauti atlyginti už sveikatai padarytą žalą.

1.6. Asmeninė darbo higiena:

1.6.1. darbuotojas turi dirbti apsirengęs tvarkingais, švariais darbo drabužiais;

1.6.2. prieš/po darbo bei pertraukų, pasinaudojus tualetu, švariai nusiplauti rankas muilu;

1.6.3. draudžiama suteptas rankas valyti skiedikliais, naftos produktais ir kitomis ne prausimuisi skirtomis medžiagomis.

1.7. Už šios instrukcijos ir kitų darbuotojų saugos ir sveikatos teisės ir norminių aktų reikalavimų nevykdymą, pažeidimus, dėl kurių įvyko arba galėjo įvykti nelaimingas atsitikimas, avarija, sutriko įstaigos darbas, darbuotojui taikoma Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta drausminė, materialinė, administracinė ir baudžiamoji atsakomybė.

2. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

2.1. Pavojingi veiksniai, galintys veikti darbuotoją, naudojantį chemines augalų priežiūros priemones:

2.1.1. Netvarkinga darbo vieta, slidžios grindys, netvarkingai sukrautos darbo priemonės, aštrūs darbo įrankiai, neatsargiai elgiantis galimos traumos.

2.1.2. Prižiūrint, apdorojant dygliuotus augalus cheminėmis priemonėmis nuo kenkėjų, ligų, galimi įsidūrimai, įbrėžimai, galintys sukelti odos arba kūno audinių uždegimus.

2.1.3. Aštrūs darbo įrankiai (peilis, žirklės, yla, adata).

2.2. Kenksmingi veiksniai;

2.2.1. Kontaktas su gyvomis gėlėmis. Jų skleidžiamas kvapas, žiedadulkės gali alergiškai veikti organizmą.

2.2.2. Purškiami ant gėlių aerozoliai, nuo ligų sukėlėjų naudojamos cheminės medžiagos gali alergiškai veikti organizmą, sukelti apsinuodijimą, galimas cheminės medžiagos garų, dujų ar aerozolio įkvėpimas;

2.2.3. Ruošiant augalų priežiūros cheminius tirpalus, galimas cheminio produkto patekimas ant odos ar į burną. Tai gali sukelti alerginę reakciją.

2.3.Būtinos saugos priemonės:

2.3.1. tvarkingi darbo drabužiai ir plaukai, dėvėkite gumines pirštines;

2.3.2. tvarkinga darbo vieta, geriausia atvira;

2.3.3. saugiai naudoti darbo įrankius (purkštukus, purškimo aparatus), baigus darbą, purkštuvą būtina išplauti;

2.3.4. išplovimui naudotą vandenį galima išpurkšti ant tokių pačių augalų, negalima nuoplovų išpilti tokiose vietose, iš kurių augalų apsaugos priemonės galėtų patekti į vandens telkinius ar drenažą;

2.3.5. purškiant augalus cheminėmis medžiagomis, stengtis, kad kuo mažiau produkto patektų ant kitų šalia esančių daiktų;

2.3.6. tirpalo purškimui reikia pasiruošti tiek, kiek reikia išpurkšti;

2.3.7. vengti patekimo į akis, ant odos ir kvėpavimo takus;

2.3.8. patekus į akis ar ant odos, plauti vandeniu, įkvėpus – išeiti į gryną orą, prarijus – išplauti skrandį;

2.3.9. nepraėjus dirginimui, kreiptis į gydytoją, parodyti naudojamos medžiagos pakuotę arba etiketę;

2.3.10. atlikus augalų priežiūros darbus, nusiprausti rankas muilu ir vandeniu (jei nedėvėjote guminių pirštinių);

2.3.11. jeigu yra rizika įkvėpti cheminės medžiagos dalelių, dėvėkite antveidį;

2.3.12. chemines augalų priežiūros priemones laikyti saugioje, sausoje, tamsioje, rakinamoje vietoje, atokiau nuo maisto produktų;

2.4. Darbuotojo pareigos:

2.4.1. nepradėti darbo, neišklausius saugaus darbo instruktažo;

2.4.2. dirbti tik pavestą darbą;

2.4.3. darbo priemones naudoti tik pagal paskirtį ir techniškai tvarkingas, kada nedirbate, laikykite skirtoje vietoje;

2.4.4. nedirbti esant nepakankamam apšvietimui;

2.4.5. nedirbti netvarkingoje, užgriozdintoje darbo vietoje;

2.4.6. neleisti atlikti pavesto darbo kitiems asmenims;

2.4.7. laikyti švariai, tvarkingai savo darbo vietą ir praėjimą;

2.4.8. draudžiama ateiti į darbą neblaiviam, darbo metu vartoti alkoholinius gėrimus, naudoti narkotines bei toksines medžiagas.

3. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

3.1. Atidžiai apžiūrėti savo darbo vietą. Patikrinti, ar tvarkingi jums reikiami įrankiai.

3.2. Pašalinti visus nereikalingus daiktus, trukdančius dirbti.

3.3. Vizualiai patikrinti darbo vietos apšvietimą.

3.4. Patikrinti, ar neslidžios grindys, ar pakankamai apšviesta darbo vieta.

3.5. Pasiimti darbo įrankius, asmenines apsaugos priemones, kurias reiks naudoti darbo metu. Patikrinti jų tvarkingumą.

3.6. Kiekvienas darbo įrankis turi būti tvarkingas, švarus. Jo laikymui turi būti paskirta vieta.

3.7. Apgalvoti darbo eigą, numatyti saugią darbo vietą, kad purškiant cheminės medžiagos nepatektų ant šalia esančių žmonių.

3.8. Pastebėjus kokius nors trūkumus, stengtis juos ištaisyti savo kompetencijos ribose ar nedelsiant pranešti apie tai darbo vadovui.

4. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

4.1. Laikytis nustatyto darbo ir poilsio laiko reikalavimų, ilsėtis, valgyti ir rūkyti tam tikslui skirtose vietose, dirbti tik tą darbą, kurį paveda tiesioginis vadovas, ir tik tada, kai yra žinomi saugūs jo atlikimo būdai.

4.2. Darbo metu būti dėmesingiems, atidiems, atsargiai elgtis su darbo priemonėmis, įranga, medžiagomis, netrukdyti dirbti kitiems.

4.3. Darbo metu neleisti, kad kas nors trukdytų dirbti, kalbintų ar blaškytų dėmesį, netrukdyti dirbti kitiems.

4.4. Sekti, kad darbo vieta būtų tvarkinga, švari ir sausa.

4.5. Reikalavimai atliekant gyvų gėlių priežiūros darbus:

4.6.1.1. Prižiūrint, chemiškai apdorojant augalus iš dygliuotų gėlių ar augalų (pavyzdžiui, iš rožių, kaktusų ir pan.) elgtis atsargiai, nes galimi įsidūrimai, įbrėžimai, kurie gali sukelti odos arba kūno audinių uždegimus. Rankoms apsaugoti naudoti specialias pirštines (ypač dirbant su eglišakiais).

4.6.1.2. Prižiūrint, chemiškai apdorojant augalus, stengtis arti neprikišti veido, kad kuo mažiau į kvėpavimo takus pakliūtų žiedadulkių arba kvapų, ar cheminės medžiagos, galinčios sukelti alergiją, dirglumą, uždegimą, apsinuodijimą.

4.6.1.3. Draudžiama purkšti augalų priežiūros chemines medžiagas atviros ugnies zonoje.

5. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

5.1. Įvykus elektros įrengimų pažeidimams arba avarijai, darbuotojas privalo imtis priemonių, kad nesusidarytų pavojus žmonių gyvybei, gaisrui kilti ir įrengimų sugadinimui.

5.1.1. Būtina išjungti elektros srovę ir pranešti tiesioginiam vadovui šiais atvejais:

5.1.5.1. pastebėjus detalių, laidų stiprų įkaitimą;

5.1.1.2. sugedus elektros instaliacijai (neveikia, kibirkščiuoja kištukinis lizdas, jungtukas);

5.1.1.3. pajutus svylančių laidų kvapą;

5.1.1.4. nutrūkus elektros energijos tiekimui.

5.2. Įsijungus apsauginei ar priešgaisrinei signalizacijai, nedelsiant reaguoti į pavojaus signalą:

5.2.1. apžiūrėti pažeistą zoną;

5.2.2. elgtis ramiai, nesutrikti, realiai įvertinti susidariusią situaciją;

5.2.3. iškviesti specialiąsias tarnybas: Telekomo telefonu policiją 02; greitąją medicinos pagalbą 03; ugniagesius 01, mobilaus ryšio telefonu 112.

5.3. Įvykus nelaimingam atsitikimui:

5.3.1. nedelsiant iškviesti greitąją medicinos pagalbą arba kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą;

5.3.2. suteikti pirmąją pagalbą;

5.3.3. informuoti tiesioginį vadovą;

5.3.4. darbo vietą ir įrenginių būkle, iki bus pradėtas tirti nelaimingas atsitikimas, reikia išlaikyti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu; jei tai kelia pavojų aplinkinių žmonių gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtiniausi pakeitimai, įforminus tam tikru aktu.

5.4. Įvykus nelaimingam atsitikimui pakeliui į darbą arba iš darbo, reikia pačiam arba per kitus asmenis pranešti tiesioginiam vadovui apie atsitikimą ir jo aplinkybes.

5.5. Kilus gaisrui, elgtis ramiai, nesutrikti, realiai įvertinti susidariusią situaciją;

5.5.1. iškviesti ugniagesius telefonu 01;

5.5.2. evakuoti žmones;

5.5.3. turimomis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis gesinti gaisrą,

5.5.4. nedelsiant informuoti tiesioginį vadovą.

5.6. Kilus pavojui sveikatai arba gyvybei, išeiti iš pavojingos zonos, pagal įmonės sudarytą evakuacijos planą. Darbuotojas privalo mokėti naudotis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis.

5.7. Įvykus avarijai, nedelsiant informuoti tiesioginį vadovą ir išeiti iš pavojingos zonos.

6. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

6.1. Išplauti naudotą purkštuvą, padėti į jam skirtą vietą.

6.3. Sudėti chemines priemones, inventorių, į jiems skirtą vietą.

6.4. Apie pastebėtus saugaus darbo ar priešgaisrinius apsaugos pažeidimus pranešti darbo vadovui.

6.5. Darbo vietą išvalyti nuo šiukšlių ir palikti tvarkingą., švarius darbo įrankius tvarkingai sudėti į jiems skirtas vietas

6.6. Nusivilkti darbo drabužius, asmenines apsaugos priemones ir padėti į jiems skirtą vietą.

6.7. Rankas nusiplauti su muilu ir vandeniu.

6.8. Rankų ir drabužių valymui nenaudoti skiediklių ir degių medžiagų (acetono, benzino).

6.9. Informuoti tiesioginį vadovą apie darbo pabaigą, darbo metu įvykusias traumas, susijusias su darbu, ūmius sveikatos sutrikimus.

3.2. Firmų „CHRYSAL“, „OAZIS“ naudojamų floristokoje augalų priežiūrai cheminių priemonių sąrašas, naudojimo instrukcijų ir katalogų kopijos

Cheminės priemonės, naudojamos augalų priežiūrai:

5 lentelė. Cheminės augalų priežiūros priemonės

	HydraFlor ® 100
	Floralife Dip ® 100
	PAL 100
	PRG 100

	PC 100
	Valymo skystis 200 EZ Dose ®
	Floralife Clean 200
	Floralife ® Clear Ultra 200
	TransportCARE ®
	EthylBloc ™ Pakelis
	EthylBloc ™ rinkinys

	Clear Rose 200
	Specialus mišinys 300
	Floralife 300
	Apdailos purškiklis
	Apdailos purškiklis
	Apdailos purškiklis

	Leafshine
	DCD ® Cleaner
	MicroBLOC ® Šiltnamio Dezinfekcija

4 MOKYMO ELEMENTAS. ĮVAIRIŲ AUGALO DALIŲ PARUOŠIMAS KOMPONAVIMUI

4.1. Augalų dalių paruošimo darbų saugos instrukcijos

1. BENDROJI DALIS

1.2. Augalo dalių paruošimo, tvirtinimo darbus gali dirbti floristas, floristinių kompozicijų gamintojas pasitikrinęs sveikatą, instruktuotas (įforminus instruktavimų registracijos žurnaluose) pagal:

1.1.6. darbuotojų saugos ir sveikatos įvadinę instrukciją;

1.1.7. pirmosios medicininės pagalbos suteikimo instrukciją;

1.1.8. darbuotojos saugos ir sveikatos instrukciją pagal darbo vietą;

1.1.9. bendrąją priešgaisrinės saugos instrukciją;

1.1.10. darbuotojų veiksmų kilus gaisrui planą.

1.2. Periodiškai dirbantysis augalų dalių paruošimo, tvirtinimo darbus darbuotojas, instruktuojamas ne rečiau kaip vieną kartą per dvylika mėnesių.

1.3. Darbuotojas papildomai turi būti instruktuojamas:

1.3.6. pakeitus arba modernizavus darbo priemones, įrenginius, medžiagas, pasikeitus darbo sąlygoms, darbo aplinkos rizikos veiksniams, keliantiems pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai;

1.3.7. patvirtinus naujus arba pataisius įmonės norminius dokumentus (įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos instrukciją, saugaus darbo atlikimo taisykles ir kt.);

1.3.8. darbuotojui pažeidus saugos ir sveikatos reikalavimus, dėl kurių įvyko ar galėjo įvykti nelaimingas atsitikimas, avarija, gaisras, sprogimas;

1.3.9. pareikalavus darbo inspektoriui, kai nustatoma, kad darbuotojo žinių nepakanka atliekamam darbui;

1.3.10. darbuotojui nebuvus darbe ilgiau kaip 60 kalendorinių dienų.

1.5. Dirbantis augalų dalių paruošėju, dalių tvirtintoju floristas, floristinių kompzicijų gamintojas, nukentėjęs nelaimingo atsitikimo metu, turi nedelsdamas kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą, pranešti tiesioginiam vadovui. Asmuo, matęs nelaimingą atsitikimą arba apie jį sužinojęs, turi nedelsdamas suteikti nukentėjusiajam pirmąją medicinos pagalbą ir pranešti tiesioginiam vadovui. Jeigu reikia, iškviesti greitąją medicinos pagalbą. Darbo vietą ir įrenginių būklę, iki bus pradėtas tirti nelaimingas atsitikimas, reikia išlaikyti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu. Jei tai kelia pavojų aplinkinių žmonių gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtiniausi pakeitimai, įforminus atskiru aktu.

1.6. Darbuotojas turi teisę atsisakyti dirbti, darbai taip pat turi būti sustabdyti, jeigu darbdavys ar padalinio vadovas nesiima reikiamų priemonių pašalinti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimus ir apsaugoti darbuotoją ar darbuotojus nuo galimo pavojaus saugai ir sveikatai šiais atvejais, kai:

1.6.1. darbuotojas neapmokytas saugiai dirbti;

1.6.2. esant netvarkingiems darbo įrankiams ar susidarius avarinei situacijai tęsiamas darbas;

1.6.3. darbo aplinka kenksminga ar pavojinga sveikatai bei gyvybei.

1.6.4. darbuotojas apie pastebėtus trūkumus informuoja tiesioginį vadovą, darbuotojų saugos specialistą ir darbuotojų atstovą. Jei priimamas sprendimas sustabdyti darbą, darbuotojas, kurio saugai ir sveikatai gresia pavojus, turi teisę nutraukti darbą, palikti darbo vietą ar patalpą. Šiuo atveju darbdavys negali skirti nuobaudų ar taikyti kitokią atsakomybę.

1.7. Asmens darbo higiena:

1.7.1. prieš pertraukas ir po darbo švariai nusiplauti rankas su muilu;

1.7.2. eiti į visuomeninio maitinimo įstaigas apsirengus darbo drabužiais, draudžiama;

1.7.3. nelaikyti kartu savo drabužių su darbo drabužiais.

2. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

2.1. Pavojingi veiksniai galintys veikti floristą, floristinių kompozicijų gamintoją, kuris atlieka augalo dalių paruošimo, tvirtinimo darbus:

2.1.1. Elektros srovė. Paveikus elektros srovei, netenkama sąmonės, sutrinka arba nutrūksta širdies veikla bei kvėpavimas, o kartais ištinka ir staigi mirtis;

2.1.2. Netvarkinga darbo vieta, slidžios grindys, netvarkingai sukrautos darbo priemonės, aštrūs darbo įrankiai neatsargiai elgiantis galimos traumos;

2.1.3. Ruošiant, tvirtinant augalo dalis iš dygliuotų augalų, galimi įsidūrimai, įbrėžimai, kas gali sukelti odos arba kūno audinių uždegimus;

2.1.4. Aštrūs darbo įrankiai (peilis, žirklės, yla, adata, vielutės, kabės, segtukai, iešmeliai);

2.1.5. Karšti klijai – galimas plaštakų, pirštų apsideginimas.

2.2.Kenksmingi veiksniai;

2.2.1. Kontaktas su gyvomis gėlėmis. Jų skleidžiamas kvapas, žiedadulkės gali alergiškai veikti organizmą.

2.2.2. Purškiami ant gėlių aerozoliai, prieš ligų sukėlėjus naudojamos cheminės medžiagos gali alergiškai veikti organizmą, sukelti apsinuodijimą;

2.3. Būtinos saugos priemonės:

2.3.1. tvarkingi darbo drabužiai ir plaukai;

2.3.2. tvarkinga darbo vieta;

2.3.3. saugiai naudoti darbo įrankius.

2.4. Jeigu darbuotojo pirštai užbintuoti, juos reikia apmauti guminiais antpirščiais ar pirštinėmis.

2.5. Darbo drabužiai turi būti tvarkingi, gerai užsagstomi, bet nevaržantys judesių.

2.6. Darbuotojo plaukai turi būti susegti, (surišti) ar paslėpti po galvos apdangalu.

2.7. Darbuotojo pareigos:

2.7.1. Nepradėti darbo, neišklausius saugaus darbo instruktažo;

2.7.2. Dirbti tik pavestą darbą;

2.7.3. Įrankius naudoti tik pagal paskirtį ir techniškai tvarkingus, kada nedirbate, aštrius įrankius laikykite skirtame įdėkle;

2.7.4. Nedirbti esant nepakankamam apšvietimui;

2.7.5. Nedirbti netvarkingoje, užgriozdintoje darbo vietoje;

2.7.6. Neleisti atlikti pavesto darbo kitiems asmenims;

2.7.7. Laikyti švariai, tvarkingai savo darbo vietą ir praėjimą;

2.7.8. Draudžiama ateiti į darbą neblaiviam, darbo metu vartoti alkoholinius gėrimus, naudoti narkotines bei toksines medžiagas.

3. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

3.1. Atidžiai apžiūrėti savo darbo vietą. Patikrinti, ar tvarkingi jums reikiami įrankiai.

3.2. Apžiūrėti darbo vietą, pašalinti visus nereikalingus daiktus, trukdančius dirbti.

3.3. Vizualiai patikrinti darbo vietos apšvietimą.

3.4. Patikrinti, ar neslidžios grindys.

3.5. Numatyti darbų eigą.

3.6. Pasiimti darbo įrankius, medžiagas kurias reiks naudoti darbo metu. Patikrinti jų tvarkingumą. Kiekvienas darbo įrankis turi būti tvarkingas, švarus. Jo laikymui turi būti paskirta vieta.

3.7. Patikrinti, ar nepažeista elektros įrenginių izoliacija, ar tvarkingi apsauginiai gaubtai. Draudžiama naudotis netvarkingomis rozetėmis, kištukais, jungikliais bei kita elektros instaliacijos įranga.

3.8. Pastebėjus kokius nors trūkumus, stengtis juos ištaisyti savo kompetencijos ribose ar nedelsiant pranešti apie tai darbo vadovui.

4. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

4.1. Laikytis nustatyto darbo ir poilsio laiko reikalavimų, ilsėtis, valgyti ir rūkyti tam tikslui skirtose vietose, dirbti tik tą darbą, kurį paveda tiesioginis vadovas, ir tik tada, kai yra žinomi saugūs jo atlikimo būdai.

4.2. Darbo metu būti dėmesingiems, atidiems, atsargiai elgtis su darbo priemonėmis, įrankiais, įranga, medžiagomis, netrukdyti dirbti kitiems.

4.3. Nepalikti be priežiūros įjungtų elektros prietaisų.

4.4. Darbo metu neleisti, kad kas nors trukdytų dirbti, kalbintų ar blaškytų dėmesį.

4.5.Sekti, kad darbo vieta būtų tvarkinga, švari ir sausa.

4.6. Reikalavimai atliekant augalų dalių paruošimo, tvirtinimo darbus:

4.6.1. Ruošiant augalų dalis, tvirtinant jas iš dygliuotų gėlių ar augalų (pavyzdžiui, iš rožių kaktusų ir pan.) elgtis atsargiai, nes galimi įsidūrimai, įbrėžimai gali sukelti odos arba kūno audinių uždegimus. Rankų apsaugojimui naudoti specialias pirštines (ypač dirbant su eglišakiais).

4.6.2. Dirbant stengtis arti neprikišti veido, kad kuo mažiau į kvėpavimo takus pakliūtų žiedadulkių arba kvapų, sklindančių nuo komponuojamų gėlių.

4.6.3. Gėlių kotų, stiebų ar šakelių patrumpinimui naudojamos žirklės, peilis, turi būti aštrūs ir tvarkingi.

4.6.4. Kerpant (pjaunant) kotą, būtina apsaugoti save ir aplinkinius nuo lekiančios nukirptos (nupjautos) dalies.

4.6.5. Pjauti peiliu galima peilio ašmenimis nukreipus nuo savęs.

4.6.6. Darbo metu žirkles dėti ant stalo suglaustas rankenėlėmis į save. Dirbant dviese, perduodant aštrius įrankius kitam, paduoti įrankį rankenėlėmis į priekį.

4.6.7. Ruošiant augalus, tvirtinant jų dalis tam naudojant purškiamąsias medžiagas, nukreipti srovę nuo savęs ir nuo šalia esančių žmonių.

4.6.8. Draudžiama purkšti atviros ugnies zonoje.

4.7. Elektrosaugos reikalavimai.

4.7.1. Eksploatuojant elektros įrenginius (karštų klijų pistoletą ir kt.), draudžiama naudotis netvarkingomis rozetėmis, kištukais, jungikliais bei kita elektros instaliacijos įranga.

4.7.2. Neliesti vienu metu prie įžemintų dalių (centrinio apšildymo radiatorių, vamzdžių ir pan.) įrenginių metalinių dalių (stalinės lempos, kavinuko metalinio korpuso ir pan.), kad, esant pažeistai izoliacijai ir šioms dalims turint elektros įtampą, nesusidarytų grandinė tekėti elektros srovei žmogaus kūnu.

4.7.3. Neliesti drėgnomis rankomis ar drėgna šluoste jungiklių, rozečių, kištukų, kabelių.

4.7.4. Valyti elektros įrenginius tik tada, kai jie išjungti iš elektros tinklo.

4.7.5. Draudžiama naudoti savo gamybos elektros prietaisus, laidų prailgintuvus, į buitinio naudojimo elektros šakučių lizdus jungti elektros prietaisus, viršijant instaliacinį galingumą.

4.7.6. Neremontuoti pačiam sugedusio elektros įrenginio, laidų, kištuko, rozetės. Tai privalo atlikti darbuotojas, turintis elektrotechninio personalo reikiamą kvalifikaciją.

5. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

5.1. Įvykus elektros įrengimų pažeidimams arba avarijai, darbuotojas privalo imtis priemonių, kad nesusidarytų pavojus žmonių gyvybei, gaisrui kilti ir įrengimų sugadinimui.

5.1.1. Būtina išjungti elektros srovę ir pranešti tiesioginiam vadovui šiais atvejais:

5.1.6. pastebėjus detalių, laidų stiprų įkaitimą;

5.1.7. sugedus elektros instaliacijai (neveikia, kibirkščiuoja kištukinis lizdas, jungtukas);

5.1.8. pajutus svylančių laidų kvapą;

5.1.9. nutrūkus elektros energijos tiekimui.

5.2. Įsijungus apsauginei ar priešgaisrinei signalizacijai, nedelsiant reaguoti į pavojaus signalą:

5.2.1. apžiūrėti pažeistą zoną;

5.2.2.elgtis ramiai, nesutrikti, realiai įvertinti susidariusią situaciją;

5.2.3. iškviesti specialiąsias tarnybas: Telekomo telefonu policiją 02; greitąją medicinos pagalbą 03; ugniagesius 01, mobilaus ryšio telefonu 112.

5.3. Įvykus nelaimingam atsitikimui,

5.3.1. nedelsiant iškviesti greitąją medicinos pagalbą arba kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą;

5.3.2. suteikti pirmąją pagalbą;

5.3.3. informuoti tiesioginį vadovą;

5.3.4. darbo vietą ir įrenginių būkle, iki bus pradėtas tirti nelaimingas atsitikimas, reikia išlaikyti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu; jei tai kelia pavojų aplinkinių žmonių gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtiniausi pakeitimai, įforminus tam tikru aktu.

5.4. Įvykus nelaimingam atsitikimui pakeliui į darbą arba iš darbo, reikia pačiam arba per kitus asmenis pranešti tiesioginiam vadovui apie atsitikimą ir jo aplinkybes.

5.5. Kilus gaisrui, elgtis ramiai, nesutrikti, realiai įvertinti susidariusią situaciją;

5.5.1. iškviesti ugniagesius telefonu - 01;

5.5.2. evakuoti žmones;

5.5.3. turimomis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis gesinti gaisrą,

5.5.4. nedelsiant informuoti tiesioginį vadovą.

5.6. Kilus pavojui sveikatai arba gyvybei, išeiti iš pavojingos zonos, pagal įmonės sudarytą evakuacijos planą. Darbuotojas privalo mokėti naudotis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis.

5.7. Įvykus avarijai, nedelsiant informuoti tiesioginį vadovą ir išeiti iš pavojingos zonos.

6. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

6.1. Patikrinti, ar neliko įjungtų elektros įrenginių, apšvietimo, gaisrą sukeliančių medžiagų ir priemonių.

6.2. Išjungti visus nenaudojamus elektros įrenginius.

6.3. Sudėti priemones, inventorių, įrenginius į tam skirtą vietą.

6.4. Apie pastebėtus saugaus darbo ar priešgaisrinius apsaugos pažeidimus pranešti darbo vadovui.

6.5. Darbo vietą išvalyti nuo šiukšlių ir palikti tvarkingą., švarius darbo įrankius tvarkingai sudėti į jiems skirtas vietas.

6.6. Nusivilkti darbo drabužius ir padėti į jiems skirtą vietą.

6.7. Rankas nusiplauti su muilu ir vandeniu.

6.8. Rankų ir drabužių valymui nenaudoti skiediklių ir degių medžiagų (acetono, benzino).

6.9. Informuoti tiesioginį vadovą apie darbo pabaigą, darbo metu įvykusias traumas, susijusias su darbu, ūmius sveikatos sutrikimus.

4.2. Augalo dalių aprašai

Apie ką galvojate, kai norite sukurti puokštę ar kompoziciją? Žinoma, apie žiedus ir lapus, galbūt dar apie šakas. Ko jums reikia dirbant su augalais? Žinoma, kad augalų.

Šiomis bendromis sąvokomis medžiagų įvairovė, kuri priklauso augalų pasauliui, yra nepagrįsta, kadangi pumpurai, stiebai, šakos, žievės, dygliai, spygliai, šaknys, svogūnėliai, šakniagumbiai, vaisiai, daugybiniai vaisiai ir sėklos taip pat naudojami floristinėse kompozicijose. Kas komponuoja augalines medžiagas, privalo išmanyti pagrindinius dalykus apie botaniką. Kuo daugiau žinosite apie augalą arba jo dalį, tuo geriau mokėsite jį pritaikyti kuriant įvairias kompozicijas.

Naudojant augalus arba jų dalis komponavimui labai svarbūs du kriterijai – spalva ir forma. Augalai susideda iš šaknų, stiebo, lapų, pumpurų ir žiedų. Dėl jų skirtingos genetikos, kilmės, atsiradimo vietos ir gyvenimo sąlygų visi augalai yra savaip raiškūs ir pristato beribę, įvairią medžiagų paletę.

Pumpurai

Pumpuras – augalo organas, iš kurio išauga ūglis – t. y. stiebas su augančiais ant jo lapais.

Ūgliai

Ūglį paprastai sudaro ūglio ašis, lapai ir viršūninis pumpuras. Yra augalų su tiesiais, besistiebiančiais, besivyniojančiais, šliaužiančiais ir svyrančiais ūgliais. Šie augimo judėjimai

atlieka svarbų vaidmenį formuojant įvairius pavidalus ir aprašomi skyriuje judėjimo linijos psl. 85, 9 lentelėje.

Stiebai skirstomi į bamblius ir tarpubamblius. *Bambliai* – tai augalo stiebo sustorėjimas, o *tarpubambliai* reiškia augalo stiebo dalį tarp dviejų bamblių. Kai kurie augalai, pvz., daugiametė saulutė ir raktažolė sudaro skroteles ir nerodo jokio ūglio tarp dviejų ataugų pailgėjimo. Floristikoje kalbame ne apie ūglius, bet apie stiebus, kotus, šiaudinius stiebus, šakas. Tačiau kuo jie visi skiriasi?

6 lentelė. Ūglių judėjimas

Judėjimo kryptys	**Savybės**	**Augalų pavyzdžiai**
Tiesiai	Auga vertikaliai aukštyn	tūbė, pentinius
Besistiebiantis	Auga ant ramsčio aukštyn dėka lengvos šaknies ir ūsų	gebenė, vynuogė, pasiflora, jazminas
Besivyniojantis	Auga besivyniodamas aukštyn ant ramsčio	dirvinis vijoklis, apynys, raganė, sausmedis
Šliaužiantis	Ūgliai guli ant žemės	figūrinis moliūgas, pasyvieji augalai
Svyrantis	Ūgliai auga žemyn	vazoninės gebenės, smidras, gėlių sietynai

7 lentelė. Ūglių amžius ir augimo forma

Žymėjimas botanikoje	**Amžius ir augimo forma**	**Požymiai**	**Augalų pavyzdžiai**
⊙	Vienmetis	dauginasi sėklomis, žydi ir miršta tuo pačiu metu	dauguma sodo, lysvių ir balkono gėlių, pvz., serentis
⊙	Dvimetis	nuo sėklinio ir vegetacinio dauginimosi iki žydėjimo ir apvaisinimo praeina du metai, po to augalas miršta	šiurpinis gvazdikas, daugiametė saulutė, našlaitės, neužmirštuolė
4	Daugiametis	daugiamečiai, žoliniai augalai, kurie žiemą paviršutiniškai miršta, žiemojant ir pavasarį naujai sudygsta	astilbė, bijūnai, heichera, pentinius
♄	Puskrūmis	auga krūmokšniais, jauni ūgliai ilgą laiką būna žali, žoliniai ir tik po kelių mėnesių sumedėja	rožė, fuksija, pelargonija, levanda

♄	Krūmas	sudaro ūglių daugybę, kurie sumedėja ir dažnai išsivysto į platų, išsišakojantį krūmą	alyva, tarpinė forsitija, europinis pūkenis, putinas
♄	Medis	ant ilgo kamieno susidaro išsišakojantis sietynas	klevas, obuolys, kaštonas, vyšnia

Stiebas

Stiebas yra žolinis, lapuotas, išsišakojęs ir tolygiai priskirtas tiek prie bamblių tiek prie tarpubamblių. Ypač tokie požymiai pastebimi skinamose gėlėse, pvz., gvazdikai ir chrizantemos.

Kotas

Kotus turi gerberos, amariliai, pavasarinės raktažolės ir ciklamenai. Nors kotas yra žolinis, tačiau neturi lapų ir tarpubamblis yra ištemptas.

Javų stiebas

Žolė, visos javų rūšys ir bambukai turi tokį stiebą. Jie yra tuščiaviduriai, neišsišakoję, lapuoti ir turi gerai matomus bamblius su skersais lapalakščiais.

Kamienas

Ant kamieno, kurio krūmų ir medžių pagrindinio ūglis yra sumedėjęs, auga šakos.

Remiantis ūglio amžiaus ir augimo formos lentele, galimas skaidymas į vienmečius, dvimečius ir daugiamečius augalus, puskrūmius, krūmus ir medžius.

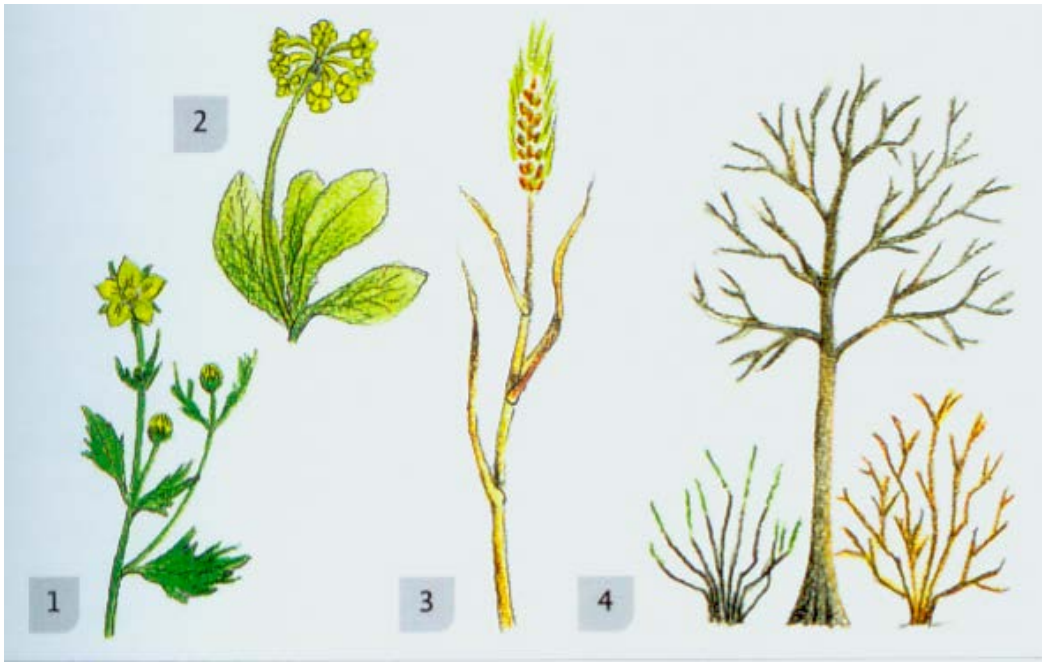

29 pav. Augalo dalys

1. Stiebas

2. Kotas
3. Javų stiebas
4. Kamienas

Augalai ir jų poreikiai

Prekyboje ir kataloguose galima rasti bendrus ir suprantamus simbolius, kurie padeda lengviau orientuotis apie augalų savybes ir jų priežiūrą:

8 lentelė. Augalų žymėjimo simboliai

☉	vienmetis
⊙	dvimetis
♃	daugiametis
♄	puskrūmis
♄	krūmas
♄	medis
⚸	svyrantys augalai
⚸	besistiebiantys augalai

Ūglių metamorfozės

Metamorfozės atsiranda tam, kad augalai galėtų adaptuotis tam tikrose vietose.

Vilkdalgiai turi šakniastiebius, o kardeliai – stiebagumbius. Svogūnas turi ne tik stiebą, bet taip pat ir lapų metamorfozes.

Kitos metamorfozės yra ūglių ūseliai (vynuogės, pasifloros), ūglių dygliai (dygioji slyva), taip pat sukulentiniai stiebai, pvz., kaktusai ir sukulentiniai augalai.

Lapai

Floristikoje lapai šalia žiedų atlieka svarbų vaidmenį.

Paprastai lapai būna žali, nes jie sudaro chlorofilą, reikalingą augalų fotosintezei. Ant spalvotų lapų virš chlorofilo yra išsidėstę kiti pigmentai, tačiau ant baltai suskaidytų lapų dalinai trūksta chlorofilo. Lapuočių medžių lapai susideda iš lapalakščio, lapkočio ir pagrindinės lapo dalies. Lapų formos, krašteliai, gyslos yra skirtingi. Bendros žinios apie lapų sandarą ir jų išsidėstymą ant stiebo palengvina ne tik augalų paskirtį, bet ir atsiranda įvairių galimybių naudojant juos kompozicijose.

30 pav. Lapai

Lapų rūšys

Užuomazginiai lapai tai lapas arba lapų pora, kuri išdygsta iš karto po sėklų sudygimo.

Apatiniai lapai (svogūno lukštai) yra pakopiniai ir susideda iš pagrindinės lapo dalies.

Floristinėse kompozicijose dažnai naudojami lapuočių medžių lapai. Tačiau lapuočių medžių lapai yra skirtingi, net jei jie auga ant to paties augalo. Skiriasi netgi jaunų ir senų lapų formos. Gebenių lapai pradžioje būna skiltėti, o vėliau pasidaro vientisi.

Taip pat viršutiniai lapai labai vertinami floristinėse kompozicijose. Jie yra viršum lapuočių medžių lapų ir gali įvairiai formuotis. Ryškiai nudažyti viršutiniai lapai (Kalėdinė gėlė, bugenvilija) tinka vilioti vabzdžius.

Aroninių augalų (pelkinis žinginys, anturis) antsėliniai lapai (apyžiedis) taip pat priskiriami prie viršutinių lapų.

Lapų metamorfozės

Skiriamos tokios lapų rūšys: stiebagumbiai (raganės), dygliai (kaktusai), sukulentai (agavos), cisternos (bromelijos), urniniai lapai (dishidia) ir gaudantys lapai (mėsą ėdantys augalai).

Pagal lapų gyvenimo trukmę skirstomi vasariniai, visžaliai ir žieminiai augalai:

Vasarą žaliuojantys augalai (sedula) meta lapus rudenį po vegetacinio, t.y. augimo periodo.

Visžaliai augalai (paprastasis buksmedis, ožekšnis) meta lapus po daugelio vegetacinių periodų.

Žiemą žaliuojantys augalai (ligustras, gervuogės) meta lapus pavasarį.

Šaknys

Ūgliai formuoja šaknis, kurios dažniausiai auga po žeme. Tarp šaknų, kaip ir tarp ūglių ir lapų, būna metamorfozių: šakniagumbiai (jurginai), kimbamos šaknelės (gebenė), orinės šaknelės (orchidėja) ir haustorija (amalas).

Žiedai

Kuriant floristines kompozicijas žiedai yra svarbiausios medžiagos, kurios pasižymi savo spalva, forma ir kvapu. Žiūrint iš botanikos pusės, žiedai yra ūglių dalis ir padeda daugintis generatyviniu būdu. Kai kurie augalai turi tik vieną žiedą, kiti – daug žiedų, tačiau dažniausiai turi mažus, kurių struktūra priklauso nuo numatytų dėsningumų. Žiedų išsidėstymas vadinamas žiedynu, čia taip pat yra įvairių ir skirtingų formų. Kai kurios augalų šeimos pagal jų žiedų formą arba žiedyną vadinamos salietriniais arba astriniais augalais.

31 pav. Žiedai

Vaisiai

Po žiedų apvaisinimo susidaro sėklos, kurios dažniausiai yra apsuptos vieno apyvaisio. Vaisiai, pvz., moliūgai, obuoliai arba žemuogės apsaugo ir paskleidžia sėklas. Augalų tipų skirstymas į kategorijas yra kompleksiškas ir ne visada vieningai aprašomas dalykinėje literatūroje.

Vaisiai, kurie po subrendimo atsiveria ir išbarsto sėklas, vadinami atsidarančiais vaisiais. Juos galima atskirti pagal vaisių lapelių skaičių ir atsivėrimo rūšį, pvz. tarp lapavaisių, ankštinių ir dėžutinių vaisių.

Vaisiai, kurie po subrendimo lieka užsidarę ir nukrenta kartu su visu vaisiumi, vadinami uždaraisiais vaisiais. Jie gali būti skirstomi į sultingus uždarus (kaulavaisiai, uogos ir sėklavaisiai) ir į sausus uždarus vaisius (riešutai ir skeltavaisiai).

Kai kurie vaisiai susideda iš daugelio atskirų vaisių, pvz., sudėtiniai vaisiai ir vaisynai.

32 pav. Vaisiai

4.3. Augalo dalių paruošimo komponavimui aprašai

Skintų gėlių valymas

Nusipirkę ar nuskynę gėles, turite jas kuo greičiau „nuvalyti“. Nupjaukite visus ligotus ir pažeistus lapus, tada pašalinkite nuo stiebo apačios trečdalį lapų, kad pamerkus lapai nesiektų vandens. Kitaip vanduo pradės pūti ir gėlės greičiau nuvys. Taip pat reikia pašalinti vieną arba kelis lapus nuo viršutinio stiebo, kad ne taip greitai išgaruotų vanduo. Nuo rožių, skaistažiedžių ir saulėgrąžų reikia pašalinti ypač daug lapų, tačiau ne visus.

Kodėl valyti? *Nupjovus gėlę, svarbūs tokie veiksniai kaip lapų, jų likučių, spyglių šalinimas, kadangi jie padeda išsaugoti gėlės patvarumą, jai reikia mažiau vandens.*

33 pav. Stiebo valymas

Tinkamas pjovimas

Prieš merkiant gėlę į vandenį, reikia tinkamai nupjauti jos kotą. Pjaunant gėlę, ji yra atskiriama nuo jos augalinių dalių, vandens srautas nutraukiamas, tokiu būdu transportuojant gėles, išdžiūsta stiebo pjovimo vieta. Todėl stiebus reikia įpjauti giliai ir įstrižai gėlėms skirtu peiliu, taip joms bus suteikiama terpė pasisavinti kuo daugiau vandens. Stiebų negalima jokiu būdu spausti. Kai kurioms gėlėms ir šakoms dėl jų ypatingų stiebų savybių reikia specialios priežiūros.

34 pav. Stiebo pjovimas

Speciali priežiūra

Šakos ir gėlės laikysis ilgiau, jei jas tinkamai paruošite.

Alkoholio nauda

Alkoholis ir actas padeda stiebams geriau pasisavinti vandenį, pvz., palaikykite **puošniąją karpažolę** 5 min., 40 % degtinėje, taip pat tinka etanolis arba džinas. Galiausiai pamerkite žiedus į vandenį, kuriame įpilta specialių miltelių gėlių šviežumui palaikyti.

Apdeginimas

Aguonų, katilėlių, karpažolinių ir **dekoratyvinių augalų** stiebai išskiria pienines sultis, todėl jų galus reikia apdeginti. Palaikykite stiebų galus pusę minutės virš žvakės arba ugnies liepsnos. Dažniausiai stiebų galai pajuoduoja. Dėl karščio iš stiebų išsistumia oro burbuliukai, todėl pamerkus gėles, jos pasisavina daug vandens panaikindamos orą. Be to, stiebų galai puikiai sterilizuojami, todėl bakterijoms nebelieka galimybių daugintis.

Pieninės sultys. *Daugelio augalų pieninės sultys turi medžiagų, kurios gali sukelti odos dirginimą. Todėl būtinai naudokite pirštines arba jei jų pateko ant odos, tuoj pat nusiplaukite. Taip pat būkite atsargūs, kad nepatektų į akis, jei taip atsitiko, iš karto išplaukite akis dideliu kiekiu vandens.*

35 pav. Stiebo apdeginimas

Suspaudimas

Labai **tvirtus stiebus** reikia stipriai suspausti, kad vanduo į juos lengviau patektų, tačiau stiebų negalima traiškyti, nes kitaip jie nepasisavins vandens, o mikroorganizmai negyvame audinyje pradės greičiau daugintis. Geriausia bus, jei stiebo galą įpjausite su rožių žirklėmis giliai ir įstrižai padarydami kryžiaus formą.

Pjovimas po vandeniu

Jau patikrinta priemonė yra stiebo pjovimas po vandeniu, tai padeda išvengti oro burbuliukų susidarymo. Pripildykite kibirą arba kriauklę vandens, laikydami stiebą po vandeniu, pjaukite jo galą maždaug 2 centimetrus arba kirpkite žirklėmis skirtomis sodui. Stiebo galas turi būti nupjautas įstrižai, kad jis kuo geriau pasisavintų vandenį. Skindami sode **jautrias gėles**, pasiimkite kibirą su vandeniu, kad galėtumėte iš karto jas pakirpti.

Pjaunant po vandeniu pelkinį žinginį, aroninius augalus, celiozijas ir kai kuriuos laukinius augalus japonai pataria jų stiebus įtrinti druska, kad greičiau pasisavintų vandenį.

36 pav. Pjovimas po vandeniu

Gleivių pašalinimas

Nuskinti hiacintai ir narcizai išskiria lipnias gleives, kurios aplipdo šia mase savo ir kitų gėlių stiebų paviršių. Todėl po skynimo šiuos augalus reikia palaikyti šiltame vandenyje kelias valandas arba net per naktį.

Išpjaustymas

Minkštus ir mėsingus ciklamenų ir eleborų stiebus reikia ne tik įpjauti kryžiaus forma, bet ir sudarant paviršių išpjaustyti jų šonus, kad lengviau pasisavintų vandenį.

37 pav. Išpjaustymas

Žiedadulkių pašalinimas

Dideli lelijų ir gloriozų žiedadulkių krepšeliai atrodo labai patraukliai. Tačiau žiedadulkės palieka dėmes ant rūbų, staltiesių arba odos, todėl jos dažnai šalinamos. Kadangi susidarant

žiedadulkėms gėlė netenka jai gyvybiškai svarbių medžiagų, pašalinus žiedadulkių krepšelius gėlės gali ilgiau išsilaikyti.

38 pav. Žiedadulkių pašalinimas

Stiebų tiesinimas

Iš prigimties kai kurios gėlės išauga susiraičiusios arba susilenkusios. Jei gerberos ir vaistinės medetkos galvutes pakabinsite vandens pripildytame kibire su grotuota viela, jų stiebai išsitiesins. Gėles galima žiedą prie žiedo sudėjus susukti į popierių ir įstatyti į šiltą vandenį. Tačiau popierius neturi liestis su vandeniu, nes tada drėgmė pakils į viršų ir pakenks žiedams.

39 pav. Stiebų tiesinimas

Karšto vandens nauda

Norint apsaugoti skaistažiedžių, saulėgrąžų ir rožių kaip ir gėlių išskiriančių pienines sultis stiebus, reikia jas susukti į drėgną laikraštį arba skarelę. Stiebus, kurie iš po laikraščio turi būti išlindę maždaug 5 cm, reikia palaikyti verdančiame vandenyje apie puse minutės ir po to iš karto pamerkti į šaltą vandenį. Verdantis vanduo išstumia oro burbuliukus iš stiebų, o šaltas vanduo vėl sutraukia stiebus ir vanduo į juos lengviau įsigeria.

Medulinės ertmės atvėrimas

Gėlės tuščiaviduriais stiebais gerai sugeria vandenį, tačiau tik tada, kai vanduo gali patekti į medulinę ertmę. Todėl reikia nukirpti apatinį pilną stiebo galą taip, kad matytųsi ertmė, ir įkišti adatą į stiebo vietą žemiau žiedo.

Į gėles, kurios yra labai silpnos, reikia prisegti medulinę ertmę į apatinį ir viršutinį galą ir giliai pamerkti stiebus į vandenį. Oras dėl viršutinio dūrio prasiveržia ir vanduo pradeda tekėti į stiebą. Toks metodas per gana trumpą laiką gali atgaivinti, pvz., amarilį. Šiam metodui reikia naudoti tik sterilias adatas, švarų vandenį ir miltelius skirtus gėlių šviežumui palaikyti. Taip pat taikant šį metodą tulpėms ir laikant jas vandenyje, išvengsite jų augimo.

40 pav. Medulinės ertmės atvėrimas

***Patarimai, kaip atgaivinti suglebusius gėlių žiedus. Hortenzijas** arba **rožes** paguldykite trumpam į šalto vandens vonią, prieš ir po būtinai nupjaukite įstrižai stiebų galus. Sodo gėles pamerkite į lietaus vandens statinę, kuri turi būti švari.*

Tulpes ir rožes galite susukti į drėgną laikraštį ir kurį laiką palaikyti šiltame vandenyje. Taip pat galite stiebus pakirpti trumpiau nei įprasta ir pamerkti giliai į vandenį, tačiau prieš tai nuo stiebo pašalinkite lapus, kad jie neliestų vandens. Šie metodai padeda atgaivinti gėlių žiedus, kurių grožiu galėsite mėgautis ilgiau. Nuvytusių žiedų atgaivinti nebeįmanoma, tačiau jų neišmeskite, nes gal juos dar galima sudžiovinti.

Žievės pašalinimas

Jei nėra galimybės suspausti storus stiebus, tokiu atveju reikia nulupti žievę.

Vanduo kote

Gali būti taip, kad nusipirkote amarilio žiedą, kurio kotas yra nelabai stabilus. Tada įkiškite į kotą medinę lazdelę, arba pakreipę kotą pripildykite jį vandeniu. Taip atsigauna audinio ląstelės ir kotas pasidaro tvirtas.

Panardinimas

Lapuotas šakas japonai laiko vandenyje per naktį, kadangi jos per lapus pasisavina drėgmę. Šis metodas tinkamas naudoti bronziniams lapams (*Galax urceolata)*. Norėdami atšviežinti gėles su slidžiu, vaškuotu paviršiumi (falenopsis, vaškinė arba Havajų vestuvių gėlė) panardinkite jas į vandenį. Taip gėlės labai greitai atsigaus ir ilgiau išliks patvarios.

Vanduo gėlėms

Kuo anksčiau pamerksite gėlės į indą, kuriame bus švarus vanduo, tuo ilgiau jos laikysis. Geriausiai tinka švarus, pastovėjęs, drungnas lietaus vanduo. Jei nėra galimybės gauti lietaus vandens, tiks pastovėjęs, virintas vanduo. Šaltas vanduo iš krano turi oro, dėl kurio ant stiebų ir pjovimo vietų susidaro daug oro burbuliukų. Šie burbuliukai gali patekti į apytakį audinį ir sustabdyti vandens transportavimą.

Šiltesnis vanduo turi mažiau ištirpusio oro, be to šiluma gali paskatinti gėlių gyvavimo procesą ir taip pat vandens transportavimą.

Taip pat vazoje svarbus vandens aukštis. Gerberoms, pelkiniam žinginiui ir tulpėms dėl jų minkštų stiebų reikia nedidelio kiekio vandens.

Skintų gėlių maitinimas

Specialus skintų gėlių maitinimas prailgina beveik visų gėlių ilgaamžiškumą. Optimalų gėlių patvarumą užtikrina tiesioginis šviežumą palaikančių miltelių tiekimas iš gamintojų, tarpininkų. Šviežumą palaikančių miltelių atliekamą funkciją galima palyginti su šaldytais produktais. Taip pat gėlės iš savojo daržo laikosi ilgiau, jei jas gerai prižiūrite.

Specializuotoje prekyboje galima rasti įvairių šviežumą palaikančių produktų, pvz., granulėmis arba skystu pavidalu. Perkant gėles pas floristus, dažnai galima gauti šviežumą palaikančių miltelių mažuose pakeliuose. Hortenzijoms, putinams, alyvoms ir rožėms yra specialus gėlių maistas.

Naudojant gėlių maistą, vazose vandens keisti nereikia, tačiau būtina reguliariai įpilti šviežumą palaikančio skysčio. Taip pat nereikia stiebų kaskart kirpti, nes bakterijos daugiau nebesusidaro.

Nedidelėms puokštėms įprasto šviežumą palaikančių miltelių pakelio užtenka tik ½ litrui vandens. Didesnėms puokštėms reikia didesnio kiekio pakelio. Tokiomis namų priemonėmis kaip

cukrus, aspirinas, kalio permanganatas, amoniako hidratas arba vario moneta nepasitikėkite, kadangi tai nėra skintų gėlių maistas ir neturi jokio tinkamo poveikio.

Kas nori, vandens valymui gali naudoti EM (efektyvūs mikroorganizmai). Vienai vazai siūloma įdėti 10 keramikinių vamzdelių.

Kokį produktą bepasirinksite, atkreipkite dėmesį į šviežumą suteikiančių miltelių dozavimą ir laikykite juos vaikams nepasiekiamoje vietoje. Taip pat saugokite gyvūnus, kad nelaktų šio vandens.

41 pav. Skintų gėlių merkimas

42 pav. Skintų gėlių maitinimas

5 MOKYMO ELEMENTAS. SAVARANKIŠKA UŽDUOTIS

5.1. Užduočių variantų aprašymai irvertinimo kriterijai

UŽDUOTIS: paruošti pateiktus augalus, augalų priedus ir medžiagas komponavimui.

Kad mokytojas sugebėtų kokybiškai atlikti pateiktą savarankišką užduotį, pirmiausia turi perskaityti darbo saugos instrukcijas, susijusias su augalų paruošimu, bei cheminių medžiagų naudojimo instrukcijas ir jų griežtai laikytis. Pasirinkti įrankius ir kt. priemones augalų, priedų ir medžiagų paruošimui, komponavimui pagal pateiktus aprašus.

Paruoštus skintus augalus turi sumerkti į vazas, į kurias laikantis naudojimo instrukcijų prieš tai turi būti įdėta reikiamų cheminių medžiagų, nurodytų pateiktuose pavyzdžiuose.

VERTINIMO KRITERIJAI

Specialiojo modulio S.9.1 Augalų paruošimas komponuoti ir jų priežiūra

Atliekant užduotį vertinama:

- Darbo saugumo ir tvarkos laikymasis;
- Įrankių ir priemonių panaudojimas, pritaikymas;
- Technologinio proceso laikymasis;
- Darbo švarumas ir kokybiškumas;
- Cheminių medžiagų pritaikymas.

Įskaityta, jei mokytojas atliko savo užduotį savarankiškai, laikėsi darbų saugos reikalavimų, teisingai pasirinko tvirtinimo priemones, ekonomiškai panaudojo medžiagą, kokybiškai paruošė augalus komponavimui, laikėsi technologijos.

Neįskaityta, jei mokytojas atliko savo užduotį nesavarankiškai, nesilaikė darbų saugos reikalavimų, neteisingai pasirinko tvirtinimo priemones, ne ekonomiškai panaudojo medžiagas, nesugebėjo savarankiškai paruošti augalų komponavimui ar nekokybiškai juos paruošė. Naudojant stambesnes šakas ir žiedstiebius, florekso briketas sustiprinamas jį pridengiant specialiu metaliniu tinkleliu.

MODULIS S 9.2. AUGALŲ TVIRTINIMAS

1 MOKYMO ELEMENTAS. FLOREKSO PARUOŠIMAS

1.1. Florekso paruošimo technologinis aprašas

Sudarant puokštę ar kompoziciją, elementų įtvirtinimui naudojamas sintetinis penoplastas (dar kitaip vadinamas oaze, piafloru ar floreksu), turintis tam tikrų mechaninių ir bakterinių ypatumų, padedančių augalus fiksuoti reikiamoje padėtyje ir pratęsti jų gyvybingumą. Floreksas yra labai patogus naudoti. Atsipjovus reikiamo dydžio briketo gabalą, reikia panardinti jį į vandenį, kad prisigertų. Po to įtvirtinamas talpoje su viela ar lipnia juosta. Įžambiai nupjautų augalų ar žiedų kotai įsmeigiami vienu judesiu reikiamoje vietoje ir reikiamu kampu. Jei pirmą kartą nepavyksta, kotas nebesmeigiamas į tą pačią skylutę, tik šalia.

Džiovintų augalų kompozicijoms naudojama specialiai pagaminta pilka oazė sausiems augalams.

Florekso skintoms ir džiovintoms gėlėms panaudojimo galimybės yra didelės. Briketus galima tvirtinti į specialiai tam pagamintus įvairius laikiklius, juos galima grupuoti įvairiomis formomis, kurių reikalauja šiuolaikinis gėlių komponavimo menas.

Priedas Nr. 1. OASIS firmos florekso pavyzdžių katalogo kopija.

Jeigu florekso forma atitinka indo vidaus formą ir siekia dugną, papildomo tvirtinimo nebereikia.

<u>Kempinių rūšys</u>

Žalia kempinė

Žalia kempinė gali išlaikyti vandenį net 95 % ir juo optimaliai aprūpinti šviežias gėles ir lapus. Kad kempinėje gėlės gautų pakankamai vandens, įkiškite stiebus giliai ir kiek galima aukščiau pripilkite į indą vandens.

2 pav. Žalia kempinė

Pilka sausa kempinė

Šita kempinė naudojama sausoms augalinėms medžiagoms ir dirbtinėms gėlėms. Jos nereikia sušlapinti. Ši kempinė tinkama naudoti induose ir jai užmaskuoti galioja tokios pačios taisyklės kaip žaliai kempinei.

Spalvota kempinė

Dėl aukštų ir tankių ląstelių spalvota kempinė ypač tinka tvirtų stiebų apdirbimui. Spalvota kempinė atlieka dvi funkcijas: pirma, ji yra techninė pagalbinė priemonė, antra, ji naudojama kaip komponavimo elementas. Šios kempinės, priešingai nei žalios, maskuoti nereikia. Sušlapinus šią kempinę, jos spalva dar labiau išryškėja. Tačiau spalvotoje kempinėje gana greitai išgaruoja vanduo, todėl reikia kartas nuo karto patikrinti, ar nereikia jos sušlapinti. Spalvotos kempinės būna įvairių spalvų ir formų bei gali būti naudojamos kaip savarankiškas dekoravimo elementas.

Patarimai, kaip apdirbti spalvotą kempinę:

- *išblukusias ir pažeistas vietas pašlifuokite tokios pačios spalvos kempinės gabalėliu,*
- *spalvotos kempinės negalima dėti šalia žalios.*

Plovimas

Norėdami išplauti žalią arba spalvotą kempinę, pripilkite į didelį dubenį vandens, ten pat įpilkite nuskintoms gėlėms specialaus maisto, kad jos ilgiau išliktų šviežios, ir pamerkite kempinę horizontaliai. Po minutės ji panirs ir pilnai prisigers vandens. Kai oras netrukdomai prasiveržia, mažos kempinės ląstelės gerai sugeria vandenį, todėl jos negalima merkti vertikaliai į siaurą kibirą arba spausti vandenyje. Aplaistymas taip pat neduos naudos, nes sudrėks tik išorinės ląstelės, dėl ko oras negalės laisvai prasiveržti. Kempinės vidus liks sausas, medžiagos negaus pakankamai vandens ir greitai nuvys.

Apdirbimas

Kempinę reikia pjauti sausą ir tik tada sušlapinti. Jei pjausite šlapią kempinę, iškris drėgni gabalėliai, kurių vietoje atsiras pelėsis. Esant poreikiui gerai sušlapintą kempinę galima dar kartą perpjauti. Iškritusių gabalėlių nekiškite atgal į kempinę, nes jie neturės vandens atsargų ir stiebai laikysis netvirtai.

Norint, kad kempinė būtų patvari ir medžiagos joje ilgai išsilaikytų, jos dydis turi atitikti indą ir kompozicijos rūšį. Jei lapai ir žiedai turi kerotis tolyn arba svirti į šonus, reikia kempinę iškelti keliais centimetrais aukščiau indo.

Kompozicijoms su besistiebiančiomis medžiagomis indo kraštai gali būti aukštesni nei kempinė. Kūginiams, žemyn einantiems indams, plonėjančiai supjaustykite kempinę, tada lengvu judesiu įstumkite ją į indą, kad užsifiksuotų. Po to nupjaukite įstrižai kraštus ir kampus arba juos suapvalinkite. Pasirinkus bet kokį variantą turi būti išlaikomas nedidelis atstumas tarp kempinės ir indo, kad galėtumėte įpilti vandens.

1.2. „OASIS“ firmos florekso paruošimo vaizdo įrašų kopijos

Žiūrėti: priedą Nr. 2 DVD: Oasis firmos „Florekso paruošimas“anglų k.

2 MOKYMO ELEMENTAS. AUGALO DALIŲ TVIRTINIMAS Į PUOKŠTES IR KOMPOZICIJAS

2.1 Augalų tvirtinimo darbų saugos instrukcijos

1. BENDROJI DALIS

1.1. Augalo dalių paruošimo, tvirtinimo darbus gali dirbti floristas, floristinių kompozicijų gamintojas pasitikrinęs sveikatą, instruktuotas (įforminus instruktavimų registracijos žurnaluose) pagal:

1.1.1. darbuotojų saugos ir sveikatos įvadinę instrukciją;

1.1.2. pirmosios medicininės pagalbos suteikimo instrukciją;

1.1.3. darbuotojos saugos ir sveikatos instrukciją pagal darbo vietą;

1.1.4. bendrąją priešgaisrinės saugos instrukciją;

1.1.5. darbuotojų veiksmų kilus gaisrui planą.

1.2. Periodiškai dirbantysis augalų dalių paruošimo, tvirtinimo darbus darbuotojas, instruktuojamas ne rečiau kaip vieną kartą per dvylika mėnesių.

1.3.Darbuotojas papildomai turi būti instruktuojamas:

1.3.1. pakeitus arba modernizavus darbo priemones, įrenginius, medžiagas, pasikeitus darbo sąlygoms, darbo aplinkos rizikos veiksniams, keliantiems pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai;

1.3.2. patvirtinus naujus arba pataisius įmonės norminius dokumentus (įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos instrukciją, saugaus darbo atlikimo taisykles ir kt.);

1.3.3. darbuotojui pažeidus saugos ir sveikatos reikalavimus, dėl kurių įvyko ar galėjo įvykti nelaimingas atsitikimas, avarija, gaisras, sprogimas;

1.3.4. pareikalavus darbo inspektoriui, kai nustatoma, kad darbuotojo žinių nepakanka atliekamam darbui;

1.3.5. darbuotojui nebuvus darbe ilgiau kaip 60 kalendorinių dienų.

1.5. Dirbantis augalų dalių paruošėju, dalių tvirtintoju floristas, floristinių kompzicijų gamintojas, nukentėjęs nelaimingo atsitikimo metu, turi nedelsdamas kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą, pranešti tiesioginiam vadovui. Asmuo, matęs nelaimingą atsitikimą arba apie jį sužinojęs, turi nedelsdamas suteikti nukentėjusiajam pirmąją medicinos pagalbą ir pranešti tiesioginiam vadovui. Jeigu reikia, iškviesti greitąją medicinos pagalbą. Darbo vietą ir įrenginių būklę, iki bus pradėtas tirti nelaimingas atsitikimas, reikia išlaikyti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu. Jei tai kelia pavojų aplinkinių žmonių gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtiniausi pakeitimai, įforminus atskiru aktu.

1.6. Darbuotojas turi teisę atsisakyti dirbti, darbai taip pat turi būti sustabdyti, jeigu darbdavys ar padalinio vadovas nesiima reikiamų priemonių pašalinti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimus ir apsaugoti darbuotoją ar darbuotojus nuo galimo pavojaus saugai ir sveikatai šiais atvejais, kai:

1.6.1. darbuotojas neapmokytas saugiai dirbti;

1.6.2. esant netvarkingiems darbo įrankiams ar susidarius avarinei situacijai tęsiamas darbas;

1.6.3. darbo aplinka kenksminga ar pavojinga sveikatai bei gyvybei.

1.6.4. darbuotojas apie pastebėtus trūkumus informuoja tiesioginį vadovą, darbuotojų saugos specialistą ir darbuotojų atstovą. Jei priimamas sprendimas sustabdyti darbą, darbuotojas, kurio saugai ir sveikatai gresia pavojus, turi teisę nutraukti darbą, palikti darbo vietą ar patalpą. Šiuo atveju darbdavys negali skirti nuobaudų ar taikyti kitokią atsakomybę.

1.7. Asmens darbo higiena:

1.7.1. prieš pertraukas ir po darbo švariai nusiplauti rankas su muilu;

1.7.2. eiti į visuomeninio maitinimo įstaigas apsirengus darbo drabužiais, draudžiama;

1.7.3. nelaikyti kartu savo drabužių su darbo drabužiais.

2. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

2.1. Pavojingi veiksniai galintys veikti floristą, floristinių kompozicijų gamintoją, kuris atlieka augalo dalių paruošimo, tvirtinimo darbus:

2.1.1. Elektros srovė. Paveikus elektros srovei, netenkama sąmonės, sutrinka arba nutrūksta širdies veikla bei kvėpavimas, o kartais ištinka ir staigi mirtis;

2.1.2. Netvarkinga darbo vieta, slidžios grindys, netvarkingai sukrautos darbo priemonės, aštrūs darbo įrankiai neatsargiai elgiantis galimos traumos;

2.1.3. Ruošiant, tvirtinant augalo dalis iš dygliuotų augalų, galimi įsidūrimai, įbrėžimai, kas gali sukelti odos arba kūno audinių uždegimus;

2.1.4. Aštrūs darbo įrankiai (peilis, žirklės, yla, adata, vielutės, kabės, segtukai, iešmeliai);

2.1.5. Karšti klijai – galimas plaštakų, pirštų apsideginimas.

2.2.Kenksmingi veiksniai;

2.2.1. Kontaktas su gyvomis gėlėmis. Jų skleidžiamas kvapas, žiedadulkės gali alergiškai veikti organizmą.

2.2.2. Purškiami ant gėlių aerozoliai, prieš ligų sukėlėjus naudojamos cheminės medžiagos gali alergiškai veikti organizmą, sukelti apsinuodijimą;

2.3. Būtinos saugos priemonės:

2.3.1. tvarkingi darbo drabužiai ir plaukai;

2.3.2. tvarkinga darbo vieta;

2.3.3. saugiai naudoti darbo įrankius.

2.4. Jeigu darbuotojo pirštai užbintuoti, juos reikia apmauti guminiais antpirščiais ar pirštinėmis.

2.5. Darbo drabužiai turi būti tvarkingi, gerai užsagstomi, bet nevaržantys judesių.

2.6. Darbuotojo plaukai turi būti susegti, (surišti) ar paslėpti po galvos apdangalu.

2.7. Darbuotojo pareigos:

2.7.1. Nepradėti darbo, neišklausius saugaus darbo instruktažo;

2.7.2. Dirbti tik pavestą darbą;

2.7.3. Įrankius naudoti tik pagal paskirtį ir techniškai tvarkingus, kada nedirbate, aštrius įrankius laikykite skirtame įdėkle;

2.7.4. Nedirbti esant nepakankamam apšvietimui;

2.7.5. Nedirbti netvarkingoje, užgriozdintoje darbo vietoje;

2.7.6. Neleisti atlikti pavesto darbo kitiems asmenims;

2.7.7. Laikyti švariai, tvarkingai savo darbo vietą ir praėjimą;

2.7.8. Draudžiama ateiti į darbą neblaiviam, darbo metu vartoti alkoholinius gėrimus, naudoti narkotines bei toksines medžiagas.

3. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

3.1. Atidžiai apžiūrėti savo darbo vietą. Patikrinti, ar tvarkingi jums reikiami įrankiai.

3.2. Apžiūrėti darbo vietą, pašalinti visus nereikalingus daiktus, trukdančius dirbti.

3.3. Vizualiai patikrinti darbo vietos apšvietimą.

3.4. Patikrinti, ar neslidžios grindys.

3.5. Numatyti darbų eigą.

3.6. Pasiimti darbo įrankius, medžiagas, kurias reiks naudoti darbo metu. Patikrinti jų tvarkingumą. Kiekvienas darbo įrankis turi būti tvarkingas, švarus. Jo laikymui turi būti paskirta vieta.

3.7. Patikrinti, ar nepažeista elektros įrenginių izoliacija, ar tvarkingi apsauginiai gaubtai. Draudžiama naudotis netvarkingomis rozetėmis, kištukais, jungikliais bei kita elektros instaliacijos įranga.

3.8. Pastebėjus kokius nors trūkumus, stengtis juos ištaisyti savo kompetencijos ribose ar nedelsiant pranešti apie tai darbo vadovui.

4. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

4.1. Laikytis nustatyto darbo ir poilsio laiko reikalavimų, ilsėtis, valgyti ir rūkyti tam tikslui skirtose vietose, dirbti tik tą darbą, kurį paveda tiesioginis vadovas, ir tik tada, kai yra žinomi saugūs jo atlikimo būdai.

4.2. Darbo metu būti dėmesingiems, atidiems, atsargiai elgtis su darbo priemonėmis, įrankiais,

įranga, medžiagomis, netrukdyti dirbti kitiems.

4.3. Nepalikti be priežiūros įjungtų elektros prietaisų.

4.4. Darbo metu neleisti, kad kas nors trukdytų dirbti, kalbintų ar blaškytų dėmesį.

4.5. Sekti, kad darbo vieta būtų tvarkinga, švari ir sausa.

4.6. Reikalavimai atliekant augalų dalių paruošimo, tvirtinimo darbus:

4.6.1. Ruošiant augalų dalis, tvirtinant jas iš dygliuotų gėlių ar augalų (pavyzdžiui, iš rožių kaktusų ir pan.) elgtis atsargiai, nes galimi įsidūrimai, įbrėžimai gali sukelti odos arba kūno audinių uždegimus. Rankų apsaugojimui naudoti specialias pirštines (ypač dirbant su eglišakiais).

4.6.2. Dirbant stengtis arti neprikišti veido, kad kuo mažiau į kvėpavimo takus pakliūtų žiedadulkių arba kvapų, sklindančių nuo komponuojamų gėlių.

4.6.3. Gėlių kotų, stiebų ar šakelių patrumpinimui naudojamos žirklės, peilis, turi būti aštrūs ir tvarkingi.

4.6.4. Kerpant (pjaunant) kotą, būtina apsaugoti save ir aplinkinius nuo lekiančios nukirptos (nupjautos) dalies.

4.6.5. Pjauti peiliu galima peilio ašmenimis nukreipus nuo savęs.

4.6.6. Darbo metu žirkles dėti ant stalo suglaustas rankenėlėmis į save. Dirbant dviese, perduodant aštrius įrankius kitam, paduoti įrankį rankenėlėmis į priekį.

4.6.7. Ruošiant augalus, tvirtinant jų dalis tam naudojant purškiamąsias medžiagas, nukreipti srovę nuo savęs ir nuo šalia esančių žmonių.

4.6.8. Draudžiama purkšti atviros ugnies zonoje.

4.7. Elektrosaugos reikalavimai.

4.7.1. Eksploatuojant elektros įrenginius (karštų klijų pistoletą ir kt.), draudžiama naudotis netvarkingomis rozetėmis, kištukais, jungikliais bei kita elektros instaliacijos įranga.

4.7.2. Neliesti vienu metu prie įžemintų dalių (centrinio apšildymo radiatorių, vamzdžių ir pan.) įrenginių metalinių dalių (stalinės lempos, kavinuko metalinio korpuso ir pan.), kad, esant pažeistai izoliacijai ir šioms dalims turint elektros įtampą, nesusidarytų grandinė tekėti elektros srovei žmogaus kūnu.

4.7.3. Neliesti drėgnomis rankomis ar drėgna šluoste jungiklių, rozečių, kištukų, kabelių.

4.7.4. Valyti elektros įrenginius tik tada, kai jie išjungti iš elektros tinklo.

4.7.5. Draudžiama naudoti savo gamybos elektros prietaisus, laidų prailgintuvus, į buitinio naudojimo elektros šakučių lizdus jungti elektros prietaisus, viršijant instaliacinį galingumą.

4.7.6. Neremontuoti pačiam sugedusio elektros įrenginio, laidų, kištuko, rozetės, tai privalo atlikti darbuotojas, turintis elektrotechninio personalo reikiamą kvalifikaciją.

5. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

5.1. Įvykus elektros įrengimų pažeidimams arba avarijai, darbuotojas privalo imtis priemonių, kad nesusidarytų pavojus žmonių gyvybei, gaisrui kilti ir įrengimų sugadinimui.

Būtina išjungti elektros srovę ir pranešti tiesioginiam vadovui šiais atvejais:

1.1.6. pastebėjus detalių, laidų stiprų įkaitimą;

1.1.7. sugedus elektros instaliacijai (neveikia, kibirkščiuoja kištukinis lizdas, jungtukas);

1.1.8. pajutus svylančių laidų kvapą;

1.1.9. nutrūkus elektros energijos tiekimui.

5.2. Įsijungus apsauginei ar priešgaisrinei signalizacijai, nedelsiant reaguoti į pavojaus signalą:

5.2.1. apžiūrėti pažeistą zoną;

5.2.2. elgtis ramiai, nesutrikti, realiai įvertinti susidariusią situaciją;

5.2.3. iškviesti specialiąsias tarnybas: Telekomo telefonu policiją 02; greitąją medicinos pagalbą 03; ugniagesius 01, mobilaus ryšio telefonu 112.

5.3. Įvykus nelaimingam atsitikimui,

5.3.1. nedelsiant iškviesti greitąją medicinos pagalbą arba kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą;

5.3.2. suteikti pirmąją pagalbą;

5.3.3. informuoti tiesioginį vadovą;

5.3.4. darbo vietą ir įrenginių būkle, iki bus pradėtas tirti nelaimingas atsitikimas, reikia išlaikyti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu; jei tai kelia pavojų aplinkinių žmonių gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtiniausi pakeitimai, įforminus tam tikru aktu.

5.4. Įvykus nelaimingam atsitikimui pakeliui į darbą arba iš darbo, reikia pačiam arba per kitus asmenis pranešti tiesioginiam vadovui apie atsitikimą ir jo aplinkybes.

5.5. Kilus gaisrui, elgtis ramiai, nesutrikti, realiai įvertinti susidariusią situaciją;

5.5.1. iškviesti ugniagesius telefonu - 01;

5.5.2. evakuoti žmones;

5.5.3. turimomis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis gesinti gaisrą,

5.5.4. nedelsiant informuoti tiesioginį vadovą.

5.6. Kilus pavojui sveikatai arba gyvybei, išeiti iš pavojingos zonos, pagal įmonės sudarytą evakuacijos planą. Darbuotojas privalo mokėti naudotis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis.

5.7. Įvykus avarijai, nedelsiant informuoti tiesioginį vadovą ir išeiti iš pavojingos zonos.

6. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

6.1. Patikrinti ar neliko įjungtų elektros įrenginių, apšvietimo, gaisrą sukeliančių medžiagų ir priemonių.

6.2. Išjungti visus nenaudojamus elektros įrenginius.

6.3. Sudėti priemones, inventorių, įrenginius į tam skirtą vietą.

6.4. Apie pastebėtus saugaus darbo ar priešgaisrinius apsaugos pažeidimus pranešti darbo vadovui.

6.5. Darbo vietą išvalyti nuo šiukšlių ir palikti tvarkingą., švarius darbo įrankius tvarkingai sudėti į jiems skirtas vietas.

6.6. Nusivilkti darbo drabužius ir padėti į jiems skirtą vietą.

6.7. Rankas nusiplauti su muilu ir vandeniu.

6.8. Rankų ir drabužių valymui nenaudoti skiediklių ir degių medžiagų (acetono, benzino).

6.9. Informuoti tiesioginį vadovą apie darbo pabaigą, darbo metu įvykusias traumas, susijusias su darbu, ūmius sveikatos sutrikimus.

2.2. Floristikoje naudojamų tvirtinimo medžiagų ir priemonių aprašai

Techninės pagalbinės priemonės padeda paremti ir pailginti stiebus, o taip pat ir pritvirtinti gėles ir žalumynus prie paviršių.

Paprastai jos nelabai matomos floristinėse kompozicijose. Priešingai nei spalvotos vielos, kurios naudojamos papuošimams, priskiriamos prie komponavimo pagalbinių priemonių.

Įvairios vielos

Viela yra labai svarbi techninė pagalbinė priemonė norint suteikti gėlėms formą. Ji naudojama paremti ir pailginti gėlių stiebus, surišti, pagražinti ir taip pat kaip stiebų sausų medžiagų (vaisiai, kankorėžiai) pakaitalas.

Jungiamoji viela

Ši geležinė viela naudojama sujungimui ir susmeigimui ir visų pirma skirta gėlių stiebams ilginti. Lanksti jungiamoji viela gali būti nuo 0,5 iki 1,8 mm storio ir nuo 18 iki 50 cm ilgio, taip pat galimi variantai, plonesnė ir trumpesnė arba storesnė ir ilgesnė viela. Nuo 1 mm storio jungiamoji viela yra pasmailinta iš vienos pusės.

3 pav. Jungiamoji viela

Tvirtinamoji viela

Norint, kad gėlės ir lapai tvirtai laikytųsi, naudojama lakuota žalia viela, kuri yra vos pastebima ir apsaugota nuo rūdžių. Šių vielų dydžiai varijuoja nuo 0,7 iki 1,2 mm storio ir nuo 28 iki 45 cm ilgio. Prie tvirtinamosios vielos priskiriama ir plona, cinkuota sidabrinė viela, naudojama nuotakų papuošalams ir juvelyriniams dirbiniams, ir kurios matmenys yra nuo 0,37 iki 17 cm.

4 pav. Tvirtinamoji viela

Vyniojamoji viela

Iš buksmedžių ir žaliųjų spygliuočių dažnai daromi vainikai arba girliandos. Jų sujungimui naudojama jungiamoji viela. Ji yra maždaug nuo 0,65 iki 0,7 mm storio ir tinkama vynioti mediniams stiebams. Kitiems darbams pakaks perdirbti mėlyną vielą. Vainikams, pvz., kurie dedami prie šviesaus antkapio, patartina naudoti žaliai lakuotą arba cinkuotą vielą, kuri nepalieka rūdžių pėdsakų. Vyniojamoji viela taip pat tinka formų ir indų gaminimui.

5 pav. Vyniojamoji viela

Vyniojamoji, vainikams skirta, viela

Mėgstamas galvos papuošalas anksčiau buvo tvirti vainikai iš žaliųjų mirtų. Norint perdirbti šio minkšto ir jautraus augalo medžiagą, reikia plonos vyniojamosios vielos, kuri suvyniota į 100 g. ritę, gali būti žalios ir rudos spalvos kaip žalvario ir vario viela, o taip pat cinkuota sidabro spalvos.

6 pav. Vainikų viela

Kabės

Ši iš metalo sulenkta pagalbinė priemonė naudojama tvirtinti žiedus, lapus ir žaliuosius spygliuočius prie paviršių. Kabių yra trys tipai:

Patentinės kabės yra 17 mm pločio ir įvairių ilgių nuo 35 iki 50 mm. Kabių sulenkimo vieta tarp nusmailintų pusių yra banguota, tam, kad padidintų atraminius paviršius.

Romėnų kabės yra geležinės kabės su smailomis kojelėmis ir lygia sulenkimo vieta.

Gebenių segtukai yra 8 cm ilgio ir panašūs į plaukų segtukus. Jais galima tvirtinti, pvz. samanas.

7 pav. Kabės

Smeigtukai

Arba galite naudoti paprastus smeigtukus arba įsigykite geležinius, t.y. nikeliuotus plieninius smeigtukus, kurie parduodami 500 g. pakuotėse. Dirbant su šlapiomis kempinėmis patartina naudoti rūdims atsparius smeigtukus.

8 pav. Smeigtukai

Regzta tinklinė viela

Plono, cinkuoto arba padengto sintetine žalia medžiaga vielos raizginio, dažnai vadinamo kiškių arba viščiukų aptvaru, galima rasti statybinių prekių turguje. Kempinė yra apsukama regzta tinkline viela, kad nesulūžtų, ypač jei vienoje kompozicijoje yra prismaigstyta gana daug tvirtų stiebų. Regzta tinklinė viela yra ideali pagalbinė priemonė didelėms vazoms ir indams su atviromis angomis ir puikiai tinka indų ir kitų objektų gaminimui.

9 pav. Regzta tinklinė viela

Tinklinė viela, broncenetas

Ši labai lanksti viela naudojama įvairioms floristinėms kompozicijoms ir dekoracijoms. Floristikos parduotuvėse ji parduodama metrais. Dėl kvadratinių šios vielos langelių galima lengvai perkišti žolę ir stiebus.

Patarimas, kaip tinkamai saugoti vielą. *Jungiamoji ir tvirtinamoji vielos turi būti saugomos aukštuose moliniuose induose arba specialiuose vielų stovuose smaigaliais žemyn, kad nesusižeistumėte. Visos pagalbinės priemonės iš metalo turi būti laikomos sausai, kad nesurūdytų.*

Rūdžių patina

Jei jūsų kūriniui reikia oksiduoti vielas, palikite mėlynas vielas kurį laiką lauke. Viela pradės rūdyti ir įgaus natūralų tamsiai rudą atspalvį. Norint sustabdyti oksidacijos procesą, pakaks vielą apipurkšti bespalviu laku.

Juostos

Kaučiuko juosta

Ši juosta tinka apvynioti vielas ir vata užkimštas vietas. Ji yra atspari vandeniui, gali būti tamsiai ir šviesiai žalios spalvos.

10 pav. Kaučiuko juosta

Floristinė juosta

Medžiaginė juosta, panaši į krepo audinį, yra elastinga. Jos vaškuotas paviršius nesugeria vandens, tačiau nėra jam visiškai atsparus. Su šia 13 arba 26 mm pločio juosta galima apvynioti viela paremtus ir pailgintus stiebus. Šių juostų yra įvairių spalvų (geltonos, rudos, baltos), kurios dera prie augalinių medžiagų. Stipriai paspaudus ji pati prilimpa prie stiebų ir prie vielos.

11 pav. Floristinė juosta

Juosta vainikams apvynioti

Norint gražiai apvynioti vainiko iš šiaudų paviršių, galima naudoti nuo 6 iki 10 cm pločio žalią juostą, kuri pagaminta iš sintetinių medžiagų arba vilnos. Tuo tarpu kapinėse leidžiama naudoti tik tokias juostas, kurios pagamintos iš kompostuojamų žaliavų.

12 pav. Juosta vainikams apvynioti

Vandeniui atspari medžiaginė juosta

Ši savaime prilimpanti, žalia medžiaginė juosta naudojama, pvz., pritvirtinti arba papildomai apsaugoti kempinę ant plokščio paviršiaus.

13 pav. Vandeniui atspari medžiaginė juosta

Klijų masė

Minkomos klijų masės galima įsigyti kaip juostos suvyniotos į ritinėlius arba lipdukų formos. Klijų masė puikiai tinka kempinių laikikliams, žvakėms, figūroms, mažoms stiklinėms žvakidėms tvirtinti. Lengvai patrinant šiltoje rankoje minkoma klijų masė lengvai formuojasi ir laikosi ant sausų ir slidžių paviršių.

Surišimo ir tvirtinimo pagalbinės priemonės

Čia aprašomos visos techninės ir komponavimo priemonės, kurios naudojamos puokštėms rišti, konstrukcijoms ir detalėms tvirtinti.

Sintetinė karna (žievė)

Puokščių rišimui sintetiškai apdorota karna naudojama visose gėlių parduotuvėse. Parduodama ritinėliais, ją patogu naudoti užmovus ant stalinio stovo su nupjovimo įtaisu.

Natūrali karna

Natūrali karna gaminama iš Afrikoje ir Amerikoje augančios palmės lapų. Rafijos turi nuo 10 iki 20 cm ilgio plunksnuotus lapus, kurių lapo makšties pluoštas sudaro karną. Prieš naudojimą kaip pagalbinę rišimo priemonę natūralią karną pamirkykite vandenyje, kad ji būtų lanksti ir netrūkinėtų. Išdžiuvusi karna susitraukia, dėl to jos surišimo vieta pasidaro gana stipri.

Špagatas, virvelė

Špagatai būna įvairių natūralių medžiagų, ne kartą dažyti ir skirtingų storių. Jie tinka pluoštų rišimui, puokščių sujungimui arba vainikų kabinimui. Stiprūs špagatai ir virvės naudojami girliandų pagrindui gaminti.

14 pav. Špagatas, virvelė

Vynuogienojų viela

Vynuogienojų viela yra apvyniota rudos spalvos popieriumi ir būna parduodama ritinėliais arba sukarpyta vienetais. Pirmiausia ši viela kaip surišimo priemonė naudojama vynuogininkystėje ir sodininkystėje. Kadangi ji atrodo labai natūraliai, todėl tinka kurti floristines kompozicijas, ypač tvirtinti šakeles ir šakas.

Kabelio sąvarža ir Co (kompanija)

Modernioms konstrukcijoms vis dažniau naudojami: kabelio sąvaržos, vielinės kabės (sąvaržėlės), lipnios juostelės, spaustukai, guminės juostos ir švininė folija. Jų galima įsigyti įvairių spalvų ir ilgių statybinių prekių turguje.

Mediniai pagaliukai

Šviežių vaisiams arba gėlių svogūnėliams tvirtinti naudojami dantų krapštukai, šašlykų iešmeliai arba žuvų smeigtukai. Prie jų galima tvirtinti ir stiklinius mėgintuvėlius.

15 pav. Mediniai pagaliukai

Klijai

Karšti klijai pridegina šviežius žiedus ir lapus, todėl palieka negražias dėmes. Tvirtoms ir šviežioms medžiagoms patartina naudoti paprastus klijus, lengviems ir vaiskiems pluoštams, lapams arba sudėtiniams vaisiams labiausiai tiks purškiamieji klijai. Norint floristinius augalus pritvirtinti ant skirtingų paviršių, naudojami tokių rūšių klijai: medienai, tapetams, polistirolui ir dvipusė lipnioji juosta. Jų vartojimas aprašytas kitame skyriuje.

Vakuuminis siurbliukas

Siurbliukai užtikrina saugų sukibimą ant slidžių paviršių tokių, kaip automobilio gaubtas arba stiklas. Jie lengvai pašalina nešvarumų likučius. Yra didelis įvairių dydžių ir formų siurbliukų pasirinkimas, su arba be kempinės, su skylutėmis arba kabliukais.

16 pav. Vakuuminis siurbliukas

Smaigstomos pagalbinės priemonės

Kempinė

Iš smaigstomų pagalbinių priemonių žinomiausia yra kempinė. Kietų ir sintetinių, iš žaliosios naftos ir dervos, pagamintų kempinių būna įvairių dydžių: klasikinė plytos, rutulio ar kėglio formos. Taip pat kempinėms yra skirti specialūs dubenėlio, puokščių, vainikų, girliandų arba simbolių formų laikikliai, kurie naudojami daugeliu atvejų.

Įdomios yra kempinių plokštelės, iš kurių galima išpjauti įvairias formas, pvz., herbą, inicialus, simbolius, įmonių logotipus, raides arba skaičius.

Aukštos kokybės kempinė yra tokia, kurioje nėra fluoro angliavandenių ir ją galima komposteruoti skiautelėmis.

Tiesioginiai saulės spinduliai išblukina kempinės spalvą, tačiau tai neturi jokios įtakos jos kokybei.

17 pav. Kempinė

Žalia kempinė

Žalia kempinė sudaryta iš smulkių ir tankių akytų skylučių, dėl kurių ji gerai sugeria vandenį ir puikiai tinka šviežioms gėlėms. Daugiau apie šią priemonę sužinosite skyriuje apie gėlių kompozicijas.

Kempinės negalima spausti, nes susispaus akytos skylutės ir ji praras savo naudojimo funkciją.

Pilka kempinė

Pilka kempinė nesugeria vandens, ji tinka tik sausoms medžiagoms. Ji impregnuota gaisrui atsparia priemone ir savaime užsigesina, tai didelis pranašumas darant Kalėdines kompozicijas.

Spalvota kempinė

Ši kempinė tinka šviežioms ir sausoms medžiagoms. Tai yra ne tik techninė pagalbinė priemonė, bet gali būti naudojama ir kaip komponavimo elementas. Šių kempinių yra įvairių formų: plytos, širdies, rutulio, cilindro, kubo, padėklo. Jos pasižymi savo stiprumu, kurių nebūtina dėti į stiklinius indus. Vandenį sugeria lygiai taip pat kaip ir žaliosios kempinės.

Kempinių laikikliai

Kempinių laikikliai pagaminti iš žalios sintetinės medžiagos ir naudojamos tvirtinti kempines ant slidžių paviršių. Norint, kad laikiklis tvirtai laikytųsi, reikia jo apačią paklijuoti lipnia juosta. Kempinių laikiklių yra įvairių formų ir dydžių. Laikikliai padeda į kempines įtvirtinti žvakes, mažas stiklines žvakides, kiaušinius arba figūras.

18 pav. Kempinių laikikliai

Ežys/kencanas

Smaigstomasis ežys yra sudarytas iš 2 cm storio sunkių metalinių smeigtukų, kurie taisyklingai išdėlioti ratu vienas šalia kito smaigaliais į viršų.

Dažniausiai jis dedamas į plokščią indą ir apipilamas vandeniu. Medžiagų stiebų galai ant smaigalių turi būti užmaunami taip, kad paskirstytų tolygiai kencano svorį.

Gėlėms skirtų ežių būna įvairių formų ir dydžių. Kencanas svarbus ne tik ikebanos mene, bet tinka lygiagrečioms ir stovimoms puokštėms.

19 pav. Ežys

Pagrindai

Iš žinomiausių pagrindų yra šiaudinis žiedas. Juos galima apvynioti, ant jų prikabinti, prilipinti, pririšti arba kitaip komponuoti medžiagas. Prekyboje galima įsigyti tokių formų pagrindus: iš samanų, šieno, kamščių arba polistireno. Pagrindus iš augalinių žaliavų galima kompostuoti, o pagrindai iš polistireno gali būti susmulkinti ir naudojami augalų substratų struktūros pagerinimui.

Vandens vamzdeliai

Paprasti **stikliniai mėgintuvėliai** naudojami vaistinėse, floristikos parduotuvėse arba laboratorijose. Dekoracijų prekyboje naudojami įvairių formų, dydžių ir spalvų mėgintuvėliai.

Plastikiniai vamzdeliai naudojami transportuojant įvairias gėles, pvz., orchidėjas arba anturius. Jų apačios yra uždaros, o ant viršutinės dalies užmautas dangtelis, kurio viduryje yra skylutė žiedui įmerkti. Dangtelis tvirtai prispaudžia gėlės stiebą, todėl vanduo neišbėga pavertus kreivai vamzdelį. Plastikinius vamzdelius galima patrumpinti žirklėmis arba pjūkleliu. Šių vamzdelių ne dekoratyvią išvaizdą galite pagrąžinti apvyniodami juos lapais, šienu, augalų ūseliais, juostomis arba sizaliu. Vamzdeliai pakeičiami tuo atveju, jei nėra galimybės įpilti į indą vandens arba šlapinti kempinės, taip pat jei yra aukštos detalės arba medžiagos su trumpais stiebais. Jie tvirtinami vynuogienojų viela arba kabelio sąvaržomis. Norėdami pripildyti vandens, įsigykite purškimo buteliuką su specialiu vamzdeliu, kurį nebrangiai galite įsigyti vaistinėse arba laboratorinių prekių parduotuvėse. Norint išplauti vamzdelius, tiks labai plonas butelių šepetukas.

20 pav. Vandens vamzdeliai

Pagalbinės priemonės apsaugai ir transportavimui

Purkštuvai

Vandens purkštuvai, purškimo buteliai yra svarbiausios gėlių mylėtojų pagalbinės priemonės. Ne tik kambariniai augalai mėgsta vėsų drėgnumą, bet taip pat kitos puokščių detalės arba kompozicijos. Visų pirma vandeniu turi būti apipurškiami samanomis apvynioti augalai arba svogūnėliai. Jautrių žiedų negalima purkšti vandeniu, nes ant jų atsiras dėmių.

Folijos, šaldymo maišeliai

Indai, kurie yra nepralaidūs vandeniui, turi būti gerai iškloti folija. Šaldymo maišeliai yra labai stiprūs ir tinka mažiems, korėtiems indams arba kompozicijoms iš augalų, kurie apvynioti samanomis arba šienu.

Pakavimas

Paprastam transportavimui užteks tvirto popieriaus arba laikraščio. Transportavimui ir kaip pakavimo priemonė idealiai tinka laikraštis, kuris apsaugo jautrias gėles ir augalus nuo šalčio ir karščio. Jei dovanosite gėles, pasirūpinkite gražiu ir minkštu gėlėms skirtu popieriumi. Dažniausiai dovanoms skirtas popierius būna kietas. Norėdami surišti pakuotę, naudokite karną arba vynuogienojų vielą. Taip pat tiks lipni juosta arba segtuvo sąsagos.

Kitos pagalbinės priežiūros ir apsaugos priemonės yra purškiamasis lapų blizgis, skaidrus lakas, dramblio kaulo spalvos ir greitai išgaruojantis lakas.

Pagalbinės komponavimo priemonės

Komponavimo pagalbinių priemonių pasirinkimas yra labai didelis. Visos jos gali pabrėžti floristinių detalių poveikį ir joms suteikti ypatingai šventišką įspūdį.

21pav. Pagalbinės komponavimo priemonės

2.3. Augalų dalių tvirtinimo puokštėse ir kompozicijose aprašai

Natūraliai „išaugintos“ šviežios skintos gėlės yra perdirbamos. Minkšti, tuščiaviduriai arba jautrūs stiebai, lapai ir augalo ūseliai turi būti paremti. Tokiu atveju yra būtinos paruošimo technikos. Gėlių komponavime sausi natūralūs dirbiniai ir šilkinės (medžiaginės) gėlės turi savo funkcijas. Jie ilgai išlieka patvarūs ir nereikalauja vandens, todėl šios augalinės medžiagos tinka

specialioms patalpoms ir progoms, ypač metinių proga. Floristikoje natūraliai sudžiovintos augalinės medžiagos turi tokių pačių reikalavimų kaip ir šviežios gėlės ar lapai. Šilkinių gėlių stiebus, kurie padaryti iš vielų, esant reikalui reikia tik patrumpinti arba pailginti.

Stiebų patrumpinimas

Įstrižas pjūvis aštriu peiliu atveria centrinę trajektoriją ir suteikia stiebui galimybę kuo geriau pasisavinti vandenį, palengvina įkišimą į kempinę ir suteikia ilgesnį patvarumą. Labai svarbus pagamintos puokštės stiebų pakirpimas prieš merkiant ją į vandenį. Jei norite darbo priemones kišti į kencaną, kirpkite minkštus stiebus tiesiai, sustabarėjusias šakas 45° laipsnių kampu.

22 pav. Stiebų patrumpinimas

Ramstymas

Žiedų stiebus ir lapus reikia paremti taip, kad jie turėtų papildomą atramą, todėl tam reikės pagal stiprumą žalios tvirtinamosios vielos. Vielos stiprumas parenkamas pagal medžiagų sunkumą. Lakavimas padeda išvengti rūdžių, o žalios vielos spalvos nesimato tarp žiedų ir stiebų. Puokštėse gėlių tvirtinamoji viela gali siekti žemiau surišimo vietos, bet nebūtinai iki pat stiebų galų. Darant kompozicijas medžiagų stiebai turi būti paremti visu ūgiu, o viela įtvirtinta į pagalbinę kišamąją

priemonę. Matomus paremtus stiebus galite apvynioti teipu arba užmaskuoti žaliomis augalų medžiagomis.

23 pav. Ramstymas

Žiedų stiebų ramstymas

Gėlės ir lapai ramstomi minkštais arba žoliniais, dažnai tuščiaviduriais stiebais. Žalios spalvos tvirtinamoji viela leidžia gėlių stiebams geriau lankstytis. Labai plonoms gėlėms naudojama sidabrinė viela.

Tuščiavidurius stiebus (gerberos, narcizai, plukės, vėdrynai) galima paremti iš vidaus. Žalia viela atsargiai įkišama į stiebo vidų ir įstumiama iki žiedo dugno. Stiebe vielos nesimato, taip išsaugoma natūrali gėlės išvaizda. Į gerberos žiedus vielą reikia įkišti iki žiedo viršaus. Į serenčio, gvaizdūnės ir narcizo stiebus geriausia vielą kišti per žiedą žemyn. Atsargiai įkišta viela, nepažeis gėlės. Gėlės (gvazdikai, irisai), kurios neturi tuščiavidurių stiebų, turi būti paremtos iš išorės. Ties žiedu įkišama viela ir simetriškai du arba keturis kartus apsukama aplink stiebą žemyn, nesuspaudžiant lapų.

Gėlės lygiais stiebais taip pat turi būti paremiamos. Viela įkišama į žiedą, dedama lygiagrečiai su stiebu ir apvyniojama juosta, kuri yra ištempiama, kad glaudžiai ir simetriškai prigultų. Amarilių kotams naudojamos šakos, o pelkinio žinginio ir hiacinto stiebams – medinės lazdelės.

24 pav. Žiedų stiebų ramstymas

Lapų ramstymas

Į tuščiavidurių ir mėsingų lapų stiebus (melsvės, bergenijos) įvedama tvirtinamoji viela. Vielą atsargiai stumkite į lapo stiebą aukštyn iki lapo gyslelės. Lengvu pasukimu galite išgauti jums norimą lapo formą.

Lapuotas šakas arba paparčių lapus apvyniokite tankia viela aplink šakas arba lapų stiebus taip, kad nepažeistumėte lapų.

25 pav. Lapų ramstymas

Įtvarai

Nuotakų, **grafinių** ir **vešlių puokščių** medžiagoms dažnai naudojami specialūs įtvarai. Gėlės ir šakos paruošiamos taip, kad galėtų lengvai svirti į šoną arba žemyn. Dažnai paruošiamas tik vienas stiebas nuo 10 iki 12 cm, kuris turi eiti per sujungimo vietą. Tam ant stiebo pridedamos dvi vielos ir apvyniojamos teipo juosta. Tokiu būdu stiebą per sujungimo vietą galima bus lengvai sukioti į norimą pusę.

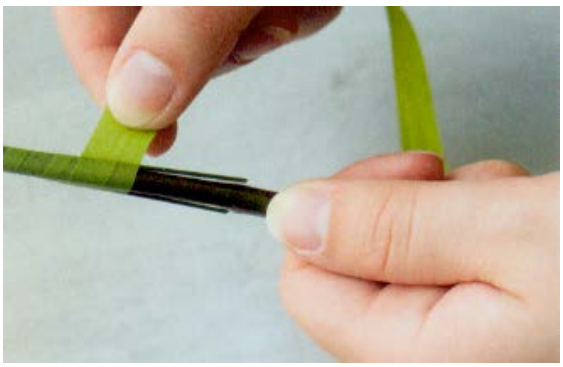

26 pav. Įtvarai

Prijungimas

Prijungimas naudojamas stiebų pailginimui arba pakeitimui. Viela gali pakeisti visą stiebą arba tą vietą, kurią reikia lankstyti, pvz., nuotakų puokštėse tiesiai per sujungimo vietą. Vielos tvirtumas renkamas pagal medžiagų ilgį ir svorį. Ruošiant glameliją iš žiedlapių ypač tinka sidabrinė viela.

Stiebų prijungimas

Stiebų prailginimui naudojama tvirtinamoji arba jungiamoji viela su keletu vijų stiebams apvynioti. Trumpesnis vielos galas baigiasi ties žiedo stiebu, o kitas vielos galas sudaro prailginimą.

Norint išlaikyti nežymų stiebų spaudimą, minkštiems stiebams naudojamos dvi plonos vielos. Kad viela būtų lankstesnė ir geriau priglustų prie stiebo, reikia ją prieš tai apvynioti floristine juosta.

27 pav. Stiebų prijungimas

Žiedų galvučių prijungimas

Labai mažiems žiedams, kurie naudojami kaip plaukų papuošalai arba segtukai, sidabrinė plona viela sulenkiama kaip plaukų segtukas, o galai susukami taip, kad susidarytų maža ąselė. Vielų galai kišami į žiedo galvą tol, kol ąselė atsidurs ties žiedo galva. Tokį naują vielinį stiebą reikia apvynioti gėlėms skirta juosta. Jei reikia, stiebą galima prailginti tvirta viela. Žiedai ir sėklos (šilagėlės) gali būti prijungiamos mažu kabliuku. Nukirpkite trumpai medžiagą, įstumkite ploną vielą per stiebą ir žiedą, taip pat sėklą ir sulenkite viršuje mažą kabliuką. Tada viela vėl ištraukiama, kol kabliukas gerai užsitvirtina.

Amarilio, lelijos ir tulpės žiedų nukerpami maždaug 4 cm žemiau žiedo galvutės. Pirma reikia įkišti tvirtinamąją vielą per stiebą iki žiedo dugno, tada stiebą ir vielą sujungti ir apvynioti su kita tvirtinamąja viela. Vidinė viela sustiprina natūralų stiebą, o apvyniojimas palaiko žiedo svorį. Rožės turi storus ir kietus stiebus, kurie nuotakų puokštėse pakeičiami plonesniais, lanksčiais vieliniais stiebais. Stiebas nukerpamas maždaug nuo 2 iki 3 cm žemiau žiedo galvutės, tada per žiedo dugną įkišama trečdalis tvirtinamosios vielos. Atsargiai laikydami gėlę vienoje rankoje, kita ranka kelis kartus apvyniokite trumpą vielos galą aplink stiebą.

Likusi vielos dalis, kuri lieka kaboti, tinka stiebo prailginimui. Tvirtinamosios vielos stiprumas parenkamas pagal žiedo dydį ir svorį. Stiebų ir vielos galai pabaigoje apvyniojami juosta.

28 pav. Žiedų galvučių prijungimas

Lapų ir ūselių prijungimas

Kad lapai būtų stabilūs, reikia vidurinę gyslą ant lapo dugno esančio apatiniame žiedkočio trečdalyje įstrižai įsmeigti tvirtinamąją vielą ir ją įstumti. Viduryje viela sulenkiama kaip plaukų smeigtukas taip, kad su lapo gysla ją būtų galima lygiagrečiai įvesti į stiebo pusę. Viela ir stiebas su ilgesniais vielos galais tvirtinamas ant žiedkočio ir apvyniojamas juosta.

Jei spalvotas lapo dugnas turi būti matomas, tada reikia keisti lapo viršutinės pusės techniką. Vieta, kur detalėje lapas arba ūselis užims vietą, nustato stabilumo laipsnį. Puokštėje viela apsukama aplink ūselį taip, kad jis būtų paremtas aukščiau ir žemiau sujungimo vietos. Pabaigoje viela apsukama juosta.

„Sluoksniuojant“ lapus jie turi būti padėti vienas ant kito ir kartu sujungiami.

Norint iš lapų padaryti nedidelį papuošimą, galima lapus sudėti vieną šalia kito arba juos lengvai susukti ir atskirai arba tris sudėjus vieną šalia kito apvynioti tam skirta viela.

Jei norite lapais papuošti vainiką, geriausia juos susmeigti, kad stipriau laikytųsi ant paviršiaus.

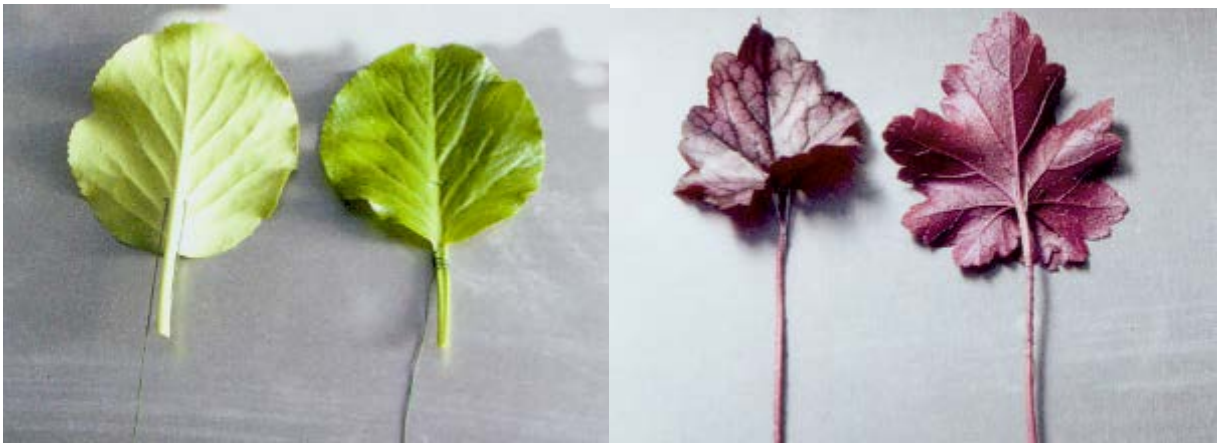

29 pav. Lapų ir ūselių prijungimas

Labai trumpų medžiagų prijungimas

Iš trumpų muilinės gubojos, paprastojo buksmedžio arba uogų kekių stiebų suimamas mažas kuokštas (tufas) ir apvyniojamas du arba tris kartus tvirtinamąja viela.

30 pav. Trumpų medžiagų prijungimas

Sausų medžiagų prijungimas

Medžiagų be stiebų (skyletbudė, sausi vaisiai, sudžiovintos vaisių dalys) prijungimas yra būtinas, kad juos būtų galima naudoti puokštėse, kompozicijose ir ant paviršių. Sausų medžiagų paviršius yra storas, todėl reikia tinkamai nuspręsti, kurioje vietoje galima prijungti vielą.

31 pav. Sausų medžiagų prijungimas

Kankorėžių prijungimas

Ruošiant kankorėžius kompozicijai, reikia tarp jo apatinės žvynų eilės įkišti vielą. Jei norite, kad kankorėžis ilgiau laikytųsi, vielą reikia tvirtinti ties jo viduriu. Abejais atvejais užlenkite vielos galus žemyn, kad kankorėžis stabiliau laikytųsi. Viengubos vielos galas turi baigtis aštriu galu, kad būtų galima geriau įkišti į paviršių. Pušų ir eglių kankorėžiai tvirtinami viela: ja apgaubiant kankorėžių dugno žvynus.

32 pav. Kankorėžių prijungimas

Žolės, šieno ir šiaudų prijungimas

Paimkite žolės pluoštelį ir per vidurį arba gale apvyniokite kelis kartus jungiamąja viela. Kad nesimatytų vielos sujungimo vietos, galite ją apvynioti žole arba natūralia karna (rafija).

Ilgai žolei pirma užriškite mazgą arba apvyniokite natūralia karna, kol per mazgo apačią ištrauksite vielą ir ją tvirtai užsuksite.

33 pav. Žolės, šieno ir šiaudų prijungimas

Tvirtų vaisių, svogūnų ir gumbų prijungimas

Sunkiems vaisiams ir daržovėms naudojama 16 arba 18 mm viela. Viena viela kišama horizontaliai žemiau vaisiaus apačios arba šono, kita – tame pačiame aukštyje stačiakampio forma. Visi keturi vielos galai lenkiami žemyn, ten kartu susukami ir jei reikia apvyniojami teipo juosta.

Mažus ir minkštus vaisius (figos, grybai) reikia tvirtinti atsargiai. Pagal viską užtenka tvirtinamąją vielą, kuri įkišama horizontaliai žemiau vaisiaus dugno, užlenkti ir apvynioti. Vynuogės turi būti susmeigiamos.

Riešutams naudojama stipri viela, kuri kišama iš apačios tarp dviejų riešutų pusių. Kukurūzų burbuolių lapai ruošiami taip kaip ir ilga žolė.

34. pav. Vaisių prijungimas

Minkštų vaisių, svogūnų ir gumbų sumovimas

Vaisių sumovimui geriausia tinka mediniai pagaliukai, kurių stiprumas priklauso nuo vaisiaus dydžio ir stabilumo. Dantų krapštukai tinka mažiems dekoratyvinių augalų vaisiams ir žemuogėms, šašlykų iešmeliai tinka didesniems vaisiams. Vaisiams ir svogūnams geriausia naudoti du pagaliukus, kadangi jie tvirčiau laikysis.

Visi mediniai pagaliukai prieš smaigstant vaisius turi būti pasmailinti. Neapdorokite sunokusių vaisių, kurie po kurio laiko gali nukristi nuo pagaliukų.

***Patarimas**. Norint išlaikyti vaisių patvarumą, patartina pagaliukus sudrėkinti ir panardinti į anyžių arba cinamono miltelius, kurie turi dezinfekuojamą poveikį.*

Suvėrimas

Suvėrimas yra labai senas metodas, kuris taikomas žiedams, žiedlapiams, lapams, vaisiams, sėkloms, medienos ir stiebų dalims. Suverti galite beveik visas medžiagas, išskyrus tas, kurios yra minkštos arba turi didelę skylę, tokiu atveju, šioms medžiagoms tiks viela, vilna, odinė juosta.

Minkštas medžiagas galima suverti adata, kietose medžiagose reikia išgręžti skylutes.

Kitas vėrimo metodas, atskiros, mažos medžiagos (rožių, gvazdikų žiedlapiai, trumpos sedulų, nendrinių žolių arba cinamono šakelių dalys) apvyniojamos viela, kad susidarytų vėrinys. Tokie vėriniai naudojami puokštėse, kompozicijose arba advento papuošimuose.

35 pav. Suvėrimas

Susmeigimas

Susmeigimas labai panašus į prijungimo metodą, tačiau medžiagos apačioje turi būti ne vienas, o du vielos galai, kadangi jie dažnai naudojami įsmeigti į vainiko paviršių arba nuotakų puokštes (glamelijas). Glamelijoms naudojami atskiri žiedlapiai arba uždedami vienas ant kito. Kad labai plona 0,5 mm sidabrinė viela nesudraskytų žiedlapių, reikia vielos galą įkišti iš priekio atgal, sulenkti kaip plaukų smeigtuką ir įvesti vienu dūriu vėl iš priekinės pusės. Kita viela įkišama taip pat, tačiau iš žiedlapio užpakalinės pusės. Tuomet visi keturi vielų galai susukami kartu. Maždaug du trečdaliai prijungtų žiedlapių gali būti sutvirtinami 0,8 mm viela ir apvynioti juosta.

36 pav. Susmeigimas

Lenkimas

Atsargiai patrynus epidermį, galima rankomis lengvai sulenkti stiebus ir šakas. Spaudžiant sumažėja audinio tvirtumas ir medžiaga tampa lanksti. Žolę ir lapus galima lengvai sulenkti, pvz., apvynioti aplink pirštą. Norėdami sulenkti pelkinio žinginio arba tulpės stiebus, palaikykite juos prieš tai po drungnu tekančiu vandeniu.

Išorinio epidermio pašalinimas

Jei nutrinsite labai jautrių minkštų stiebų išorinę odelę, galėsite lengvai palenkti stiebus. Taip galėsite žiedus be vielos pagalbos lankstyti į bet kokią pusę.

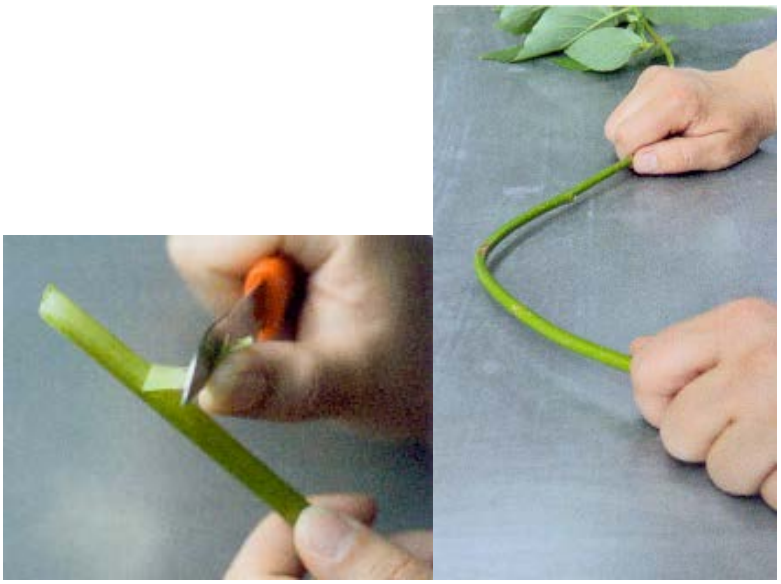

37 pav. Išorinio epidermio pašalinimas

Vatos nauda

Vata galima trumpam laikui šviežius augalus aprūpinti vandeniu. Anksčiau vata buvo naudojama nuotakų puokštėms ir reversiniams papuošalams. Tačiau šis metodas floristikoje gana ginčytinas. Dažnai užtenka augalus palaikyti šaltame vandenyje, juo apipurkšti arba apvynioti juosta. Tačiau kai kurioms medžiagoms vata gali būti labai naudinga. Pvz.:

- ant nupjautos sausos stiebo vietos reikia uždėti vatą;
- stiebas su vata apvyniojamas tinkama viela;
- laikant kaire ranka stiebą tarp nykščio ir pirštų reikia stumti vielą nuo nykščio link stiebo taip, kad kairėje kyšotų trumpesnis ir dešinėje ilgesnis vielos galai;
- abu vielos galai sulenkiami dešinės rankos nykščiu ir smiliumi. Vienas vielos galas turi siekti vata apvyniotos vietos pabaigą, kitas vielos galas prailgina stiebą;
- šis galas palenkiamas nuo stiebo į šoną dešine ranka, tada maždaug du arba tris kartus sukant apvyniojamas aplink stiebą;
- vyniojimai turi būti glaudūs ir taisyklingi ir tvirtai apimti vata apvyniotą stiebą ir trumpą vielos galą;
- tuo metu kairė ranka tvirtai laiko gėlės stiebą;
- vata apvynioti ir prijungti stiebai panardinami į plokščią dubenį su vandeniu, kad prisigertų drėgmės;
- galiausiai vata apvyniotą vietą ir vielą sandariai apsukti juosta į viršų ir atgal.

- Prie labai minkštų stiebų viela dedama glaudžiai šalia stiebo. Į tuščiavidurio stiebo vidų reikia įkišti nedidelį gabalėlį vielos. Tada stiebas apdengiamas vata, sušlapinamas ir tvirtai apvyniojamas juosta. Rožių stiebai yra pakankamai tvirti, todėl į vata apvyniotą vietą vielos kišti nereikia, vietoj to reikia pridėti šalia stiebo vielos lankstą. Čia taip pat turi kyšoti iš kairės pusės trumpas vielos galas, o iš dešinės – ilgesnis.

***Patarimas**. Žiedų ir lapų stiebai padaryti iš vielos, apvyniojami gėlėms skirta juosta, nes:*

- *gėlės su vieliniais stiebais negauna vandens, o apvyniojimas palaiko augale susikaupusį drėgnumą maždaug vieną dieną;*
- *juosta paslepia vielinį stiebą ir suteikia jam natūralią išvaizdą;*
- *padeda, kad medžiaga nenuslystų nuo vielos.*

***Patvarumas**. Prieš apvyniodami vata palaikykite gėles vandenyje maždaug 24 valandas, taip gėlės išsilaikys ilgiau.*

38 pav. Pritvirtinimas su vata

Prijungtų stiebų apvyniojimas juosta

Prijungtas stiebas tvirtai laikomas kartu už gėlės juostos galo ir žemiau esančio žiedo su kairės rankos nykščiu ir smiliumi. Kita ranka laikoma standžiai ištempta juosta ties viela. Sukite gėlę atsargiai, kad juosta – pradedant nuo stiebo viršaus link vielos, lėtai ir kiek įmanoma ploniau, apsivyniotų visu ilgiu aplink vielą ir stiebą. Juostos kraštai turi užkloti vienas kitą taip, kad plotis būtų maždaug 2 mm. Aplink antrinius ūglius, lapo palinkimus arba šoninius žiedus juostą reikia vynioti atsargiai.

Teipo juosta lengvai limpa, ištempta ir tuo pačiu metu suspausta ant gėlės stiebo gali ilgai laikytis, gale juosta tvirtai suspaudžiama ir nukerpama. Kaučiukinė juosta neturi limpančių savybių. Dalis juostos lengvai užspaudžiama ant stiebo ir trumpam palaikoma virš ugnies, tik ne per ilgai, kitaip ji apsvils. Kaučiukas išsilydo ir prilimpa prie stiebo. Lengvas beveik atvėsusios juostos paspaudimas padidina tvirtumą.

39 pav. Tvirtinimas teipo juosta

Stiebų vaškavimas

Paskutiniais metais modernioje floristikoje labai populiarus pasidarė vaškavimas. Jis naudojamas kaip priemonė nuo vandens išgaravimo ir prailgina pelkinio žinginio, orchidėjų ir kitų žiedų patvarumą.

Reikia pastatyti dvi arbatines žvakes netoli viena kitos ir trečią tarsi tiltą ant viršaus. Reikia uždegti išorines žvakes, kad vaškas viršutinėje žvakėje pradėtų lydytis. Kai vaškas pasidaro visiškai skystas, galima užgesinti abi išorines žvakes. Paruošti medžiagų stiebai pamerkiami į vašką maždaug 0,5 ar 1 cm ir padedami atsargiai džiūti. Šis greitas ir paprastas metodas tinka, jei vaško reikia keliems stiebams. Jei reikia daugiau skysto vaško, jis tirpinamas inde, įdėtame į vandenį ant elektrinės plytelės. Žiedus galite apipurkšti laku nuo vandens išgaravimo.

40 pav. Stiebų vaškavimas

Vandens šalinimas

Tikriausiai floristikos žurnale kada nors matėte kompozicijas iš tulpių arba pelkinio žinginio, kurie buvo suraizgyti neįprastomis padėtimis. Jūs norėtumėte taip pat padaryti kažką panašaus, tik jums nulūžo visi stiebai? Normalu, nes gėlių stiebai buvo prisigėrę daug vandens.

Tokių komiškų kompozicijų paslaptis yra vandens šalinimas! Jei išimsite gėles iš vandens ir palaikysite kelias valandas be jo, jos taps apvytusios ir lanksčios. Kai pasiekta tokia stadija, pakirpkite gėlės, pamerkite atgal į vandenį ir palenkite jas jums norima kryptimi iki tol, kol jos vėl atsigaus.

Substratas šaknims šalinti

Išplovus arba nukračius nuo šaknų substratą visas augalas, pvz., amarilis arba epifitinės orchidėjos, gali būti naudojamas puokštėse. Dažnai šaknys vyniojamos į sudrėkintas samanas, kurios reguliariai purškiamos vandeniu.

41 pav. Substratas šaknims

Šakų retinimas

Lapai, šoniniai augliai ir susivijusios šakos turi būti šalinamos tam, kad būtų matoma šakos augimo forma.

42 pav. Šakų retinimas

Lapų apipurškimas

Apipurkšti lapai jiems skirtu specialiu laku, suteikiančiu blizgesio, atrodo šviežiai ir sveikai ir drauge panaikina vandens ir kalkių dėmes, kurios jau būna perkant augalą. Ypač šviežiai atrodo apipurkšti buksmedis ir gebenė, tarsi būtų ką tik nuplauti. Šis lakas padeda išvengti dulkių susidarymo ant kambarinių gėlių. Tačiau šis preparatas naudojamas tik ant lygių lapų.

43 pav. Lapų apipurškimas

Augalų atrišimas

Jei norite sujungtus augalus su ūseliais naudoti puokštėje ar kompozicijoje kaip atskirą floristinę priemonę, galite augalus atrišti, atsargiai išpainioti ir palikti kaboti keletą dienų. Tokiu atveju lapuočių lapai turi pakankamai laiko pabūti šviesoje. Arba galite tiesiog padėti kai kuriuos augalus su vazonais, kad jie pakeistų savo augimo kryptį. Pranašumas yra tas, kad stiebai labai įdomiai juda ir juos perdirbant nereikia prijungti vielos.

3 MOKYMO ELEMENTAS. SAVARANKIŠKA UŽDUOTIS

3.1. Užduočių variantų aprašymai ir vertinimo kriterijai

UŽDUOTIS: Paruošti augalus komponavimui laikantis technologinių ir darbo saugumo reikalavimų, paruošti floreksą ir jį pritvirtinti prie pasirinkto indo. Pademonstruoti įvairius augalo dalių tvirtinimo būdus kuriant puokštę, kompoziciją, pasinaudojant technologiniu aprašu. Atlikti savarankiškai užduotį ir ją aprašyti.

VERTINIMO KRITERIJAI

Pagrindinis specialiojo modulio savarankiškos užduoties atlikimo kokybės vertinimo kriterijus:

Atliekant užduotį mokytojas laikėsi technologinių aprašų.

Vertinama „Įskaityta arba neįskaityta“.

Įskaityta, jei mokytojas atliko savo užduotį savarankiškai, laikėsi darbų saugos reikalavimų, teisingai pasirinko tvirtinimo medžiagas, priemones, kokybiškai atliko darbą, laikėsi technologijos.

Neįskaityta, jei mokytojas atliko savo užduotį nesavarankiškai, nesilaikė darbų saugos reikalavimų, neteisingai pasirinko tvirtinimo medžiagas, priemones, nekokybiškai atliko darbą, nesilaikė technologijos.

MODULIS S 9.3. FLORISTINIŲ OBJEKTŲ GAMINIMAS

1 MOKYMO ELEMENTAS. INTERJERO FLORISTINIŲ OBJEKTŲ PARINKIMAS

1.1. Interjerų klasifikacija ir pagrindinių charakteristikų aprašai

Gyvenamosios patalpos papuošimas kambarinėmis gėlėmis yra seniai susiformavęs estetinis lietuvio bruožas. Dar dūminėje pirkelėje pro aprūkusį, mažą langelį raudonavo pelargonijos ir sprigės (balzaminai). Šiandien kambarinių augalų pasirinkimas didelis. Jie ne tik puošia mūsų namus, bet ir sukuria juose sveiką, jaukią aplinką poilsiui ir darbui, leidžia stipriau pajusti vienovę su gamta.

Tam tikram interjerui parenkami tam tikri augalai ir jie grupuojami tik tokiose vietose, kur yra gerai matomi, gerai auga ir nenukenčia dekoratyvinė jų vertė. Tik sveikas, stiprus ir mylimas augalas grąžina sukauptą jam suteiktos energijos dalį.

Interjero charakteristika

Interjeras (pranc. *interieur* – vidinis) – pastato ar patalpos vidus, kuriame yra meniškai suformuota ir apipavidalinta erdvė ir jos įrenginiai.

Erdvė gali būti vientisa arba zonuota. Interjero įrangą sudaro baldai, įvairūs prietaisai ir dekoras, t. y., paveikslai, vitražai, kilimai, sienų tapyba, skulptūros ir kt.

Interjero pobūdį lemia pastato paskirtis, patalpos dydis, statinio konstrukcijos, t.y., apšvietimas, proporcijos, langų, durų nišų išdėstymas, sienų paviršiaus skaidymas, pertvaros ir kt.

Interjerą galima skirstyti pagal paskirtį:

Bendruomeninis:

1.1.. Specialiosios paskirties:

1.1.1. Gydymo įstaigos,

1.1.2. Gamybinės įmonės,

1.1.3. Ugdymo įstaigos.

1.2. Kultūrinės-sportinės paskirties:

1.3. Paslaugų verslo įmonės.

Individualus žiemos sodas

Įmonių ir įstaigų interjero želdinimas priklauso nuo jų veiklos pobūdžio.

Bendruomeninės specialiosios paskirties įstaigos

Gydymo įstaigų interjero augalai neturi sukelti galvos skausmą ar alergiją sukeliančių medžiagų, taip pat svarbu, kad jie nebūtų nuodingi.

Gamybinių įmonių interjero augalai teikia ne vien estetinį pasigėrėjimą, bet ir švarina orą, sugerdami įvairias kenksmingas chemines medžiagas, anglies dioksidą ir išskirdami deguonį, mažina triukšmą, didina santykinį oro drėgnumą. Dauguma augalų į aplinką išskiria tam tikras lakiąsias organines medžiagas, kurios teigiamai veikia žmogaus organizmą: nervų sistemą, kraujo sudėtį, plaučius ir kt. Gamybines patalpas reikėtų papuošti tik gerai išaugusiais, išsivysčiusiais augalais.

Ugdymo įstaigose augalai atlieka ne tik sanitarinę funkciją, bet turi ir pažintinę reikšmę. Ikimokyklinėse įstaigose negalima auginti dygliuotų kaktusų, sukeliančių alergiją gėlių ar augalų su ryškiais nuodingais vaisiais.

Kultūrinės – sportinės paskirties interjero kambariniai augalai naudojami daugiau kaip puošybos elementai. Čia interjeras puošiamas didesnėmis kompozicijomis, panaudojant išraiškingos ir gražios formos kambarinius augalus. Šventinei puošybai galima parinkti ir didesnes grupes žydinčių gėlių.

Paslaugų verslo įmonėse interjerą reikia puošti nereikliais ir atspariais kambariniais augalais, juos išdėstyti taip, kad netrukdytų darbo procesui, taip pat galima panaudoti vertikalųjį apželdinimą laipiojančiais ir svyrančiais augalais. Nereikia sukaupti ištisų gėlių kolekcijų, kurios užima daug vietos ir trukdo darbuotojams ne tik dirbti, bet ir vaikščioti.

Individualus interjeras gyvenamosiose patalpose skiriasi nuo bendruomeninių patalpų dydžiu ir erdve.

Kiekvienas žmogus, sugrįžęs po darbų namo, nori pailsėti, pamiršti įvairias nuoskaudas bei rūpesčius. Todėl namus ar butą kiekvienas turi įsirengti taip, kaip jam patinka, pasirinkdamas savo stilių.

Sukurti būsto harmoniją padės kambariniai augalai. Gyvi augalai spinduliuoja savitą energiją. Jie jaučia mūsų emocijas, skausmą ir reaguoja į tai. Pasirenkant gėles namų interjerui, reikia žinoti tam tikrų augalų išdėstymo taisykles.

Kiekvieną gyvenamąjį būstą sudaro savotiškos zonos, kur dirbama, ilsimasi, žaidžiama ir kt. Tai prieškambaris, svetainė, darbo kambarys, virtuvė, miegamasis, vaikų kambarys, vonios kambarys.

Prieškambaris – tai būsto reprezentacija. Čia susiformuoja išankstinė nuomonė apie visą butą. Šiuolaikiniuose butuose ir senesnių namų prieškambariai dažniausiai nedideli, siauri, todėl labai svarbu jų neužkrauti nereikalingais daiktais ir nefunkciniais baldais. Idealu, kai šiuolaikinių namų prieškambariai yra didelė, erdvi, gerai apšviesta ir vėdinama patalpa. Erdviuose prieškambariuose tiks stambesni, vešlesni augalai. Mažesniame prieškambaryje augalai dažniausiai laikomi ant nedidelio stalelio. Čia galima pastatyti gražiai žydinčių gėlių arba keisti vienus lapinius augalus kitais. Čia netinka stambūs augalai, nes jie dar labiau sumažins erdvę.

Svetainė – tai šviesus, šiltas ir erdvus kambarys. Čia dideli langai, viename gale dažnai būna durys į verandą, balkoną, terasą ar žiemos sodą. Dabar vis dažniau viena siena būna iš stiklo. Stiklo skleidžiama šviesa gali būti matinė, skaidri, spalvota ar net įvairių vitražų. Stiklo skaidrumas sukuria nepakartojamą jausmą, kad esi kartu ir gamtoje, ir patalpoje. Svetainė dažnai puošiama židiniu, kuris teikia nepakartojamą jaukumą, galimybę džiaugtis plazdančia ugnele, degančių malkų traškėjimu.

Šioje vietoje priimami svečiai, susirenka visa šeima, ir visiems turi būti jauku. Įvairaus stiliaus svetainėje tiks išraiškingi, dideli kambariniai augalai. Galima pasirinkti ir mažesnius augalus, juos sugrupuoti, neišmėtyti po vieną. Sukurta įspūdinga gėlių kompozicija gali papuošti neišvaizdų kampą. Žalumai pagyvinti galima panaudoti žydinčias kambarines gėles. Iš smulkių sezoninių žydinčių gėlių galima sukurti stalo kompoziciją. Kompozicijose panaudokime vijoklinius, šliaužiančius augalus.

Darbo kambarys. Šios patalpos interjeras priklauso nuo mūsų darbo pobūdžio. Paprastai svarbiausi darbo kambario baldai yra darbo stalas, krėslas, knygų spintos, lentynos, kitos pagalbinės priemonės darbui.

Darbo kambaryje patogu įsirengti nedidelę poilsio zoną su krėslais, sofa, žurnaliniu staleliu.

Jei dirbama retai, jis gali būti ir kitokios paskirties. Šiame kambaryje galima įrengti moksleivio darbo vietą, nedidelę namų dirbtuvėlę.

Griežtą darbo kambario interjerą gali sušvelninti augalai. Jie taip pat suteiks aplinkai gyvybingumo, jaukumo, valys ir drėkins orą.

Harmonizuoti aštrias briaunas, tuščius kampus geriausiai tiks lengvai krintantys, svyrantys žemyn augalai arba gėlės su minkštais ir apvaliais lapais. Žydintys ir vaisius vedantys augalai energijos teikia daugiau negu lapiniai. Dygliuotus ir spygliuotus augalus reikėtų statyti ne arčiau kaip 1 metro atstumu nuo darbo vietos. Tačiau mokslininkų pastebėta, kad kaktusai sugeria ir neutralizuoja nemažą dalį žalingų elektromagnetinių spindulių, todėl kaktusus verta statyti prie kompiuterio ar kito elektromagnetines bangas skleidžiančio šaltinio. Svarbiausia – reikia laikytis taisyklės: neperkrauti darbo kambario augalais ir pasirinkti atsparius, nereikalaujančius kasdieninės priežiūros.

Virtuvė. Be valgio gaminimo, joje atliekami ir kiti namų ruošos darbai, be to, tai būna ir valgomasis. Taigi šiuolaikinės virtuvės būna šviesios, erdvios ir šiltos.

Daugumai kambarinių lapinių ir žydinčių augalų tinkamas drėgnas virtuvės mikroklimatas. Tačiau dėl vietos stokos galima auginti tik keletą nedidelių augalų ant sieninių lentynėlių ar palangės. Sukurti tinkamą nuotaiką, kvapus gali prieskoniniai augalai, auginami vazonuose ant palangių ar netoli lango.

Valgomasis. Erdviame name, šalia virtuvės, įrengiamas valgomasis. Čia stovi stalas, kėdės, indauja ir kt. Šiose patalpose būna daug žmonių, todėl augalai neturi trukdyti judėti.

Galima pastatyti įspūdingą siaura laja kambarinę gėlę arba panaudoti vijoklinius augalus. Tinka valgomąjį papuošti žydinčių vazoninių gėlių ar svogūninių augalų stalo kompozicijomis.

Miegamasis – tai poilsio, atsipalaidavimo vieta, kurioje ilsimasi naktį, o dieną užsukama retai. Ši patalpa dažnai būna į rytų pusę ir vėsesnė negu kitos. Augalai, naktį sunaudodami deguonį, išskiria anglies dvideginį, kuris kenksmingas sveikatai. Tačiau kambarinės gėlės didina oro drėgnumą, mažina cheminių toksinų kiekį, naikina ore sklandančius mikroorganizmus. Tai puiki vieta augalams, kurie žiemą nemėgsta šilumos. Kelių augalų žaluma miegamąjį pavers dar malonesne poilsio vieta.

Čia gali žiemoti gėlės, kurioms ramybės laikotarpiu reikia vėsos.

Dideliame miegamajame tiks ant grindų pastatytas augalas – soliteras, išsiskiriantis savo išvaizda, o mažesniame – kompozicija iš svyrančių augalų. Šią patalpą galime pasipuošti epifitiniais augalais, taip pat žydinčiais ir kvepiančiais (jeigu nealergiški kvapams).

Svarbu neperkrauti interjero gėlėmis, neužgriozdinti palangių, jeigu norima, kad kambarys atrodytų skoningai ir stilingai.

Vaikų kambarys. Vaikams skiriamas atskiras šviesus kambarys, geriausia saulėtoje pusėje. Jame vaikai žaidžia, mokosi, ilsisi, miega. Šios patalpos interjeras įrengiamas ir vis keičiamas pagal vaikų amžių. Čia neturi būti nieko nereikalingo. Svarbiausia, kad kambarys būtų nekasdieniškas, žaismingas ir saugus. Vaikams reikia padėti pažinti gamtą, augalus, pajausti meilę, išmokti kurti grožį. Vaikų kambariui geriau pasirinkti greitai augančius, originalius augalus. Labai svarbu, kad kambariniai augalai būtų sveiki, gražūs, kompozicijos iš jų – estetiškos. Vaikų mėgstami sukulentiniai augalai, kaktusai (parenkami pagal vaikų amžių). Vaikų kambaryje negalima auginti gėlių su ryškiaspalviais vaisiais ar augalų, sukeliančių alergiją.

Vonios kambarys. Tipiškas vonios kambarys yra mažas, su nedideliu matinio stiklo langeliu, skurdaus interjero. Sušvelninti griežtas patalpos linijas gali ištvermingas laipiojantis augalas ant palangės. Dideliame, erdviame vonios kambaryje su langu, kur drėgnas ir šiltas mikroklimatas, galima parinkti Įdomesnių augalų, kilusių iš tropikų. Šioje patalpoje galima daugiau eksperimentuoti, sukuriant neįprastas gėlių kompozicijas.

Žiemos sodas

Žiemos sodas, oranžerija ir šiltnamis nelabai skiriasi.

Lietuvos dvaruose oranžerijos buvo pradėtos statyti XIX a. Iki mūsų dienų yra išlikusi Kretingos dvare erdvioje rūmų patalpoje įrengta oranžerija. 1923 m. buvo įrengta viena didžiausių Lietuvoje Kauno botanikos sodo oranžerija.

Oranžerijoje svarbiausia – augalų grožis bei gerovė, čia sudarytos sąlygos pasėdėti ir pasigrožėti augalais.

Dabar nemažai oranžerijų įkurta prie mokslo įstaigų. Sukauptos egzotinių augalų kolekcijos padeda pažinti pasaulio augaliją. Žalioji oazė – tai dažniausiai namo dalis, o ne priestatas. Sienos visai ar iš dalies stiklinės ar skaidraus plastiko, bet lubos gali būti iš įprastų nepermatomų statybinių medžiagų. Ši erdvė ypatinga tuo, kad yra pusiau oranžerija, pusiau gyvenamoji patalpa. Tai individualus žiemos sodas.

Individualiu žiemos sodu vadinama specialiai želdinimui skirta patalpa, kurioje ribotoje erdvėje išdėstomi žalieji augalai bei jų kompozicijos, derinant su mažąja architektūra ir esant galimybėms panaudojant vandenį ir akmenį.

Kiekvienam namui ir kiekvienam skoniui galima rasti tinkamą žiemos sodo sistemą, pabrėžiančią individualų namo charakterį ir didinančią jo vertę.

Žiemos soduose patartina auginti tuos augalus, kurie neauga įprastinėmis kambario sąlygomis, t. y. kilusius iš tropikų ir subtropikų.

Bendruomeniniai žiemos sodai kuriami prekybos centruose, sanatorijose, poilsio namuose. Jų egzotiška augmenija padeda žmonėms pamiršti nuovargį, praskaidrina nuotaiką.

Augalų parinkimo įvairiam interjerui kriterijai

Gėlių parinkimo kriterijai gana įvairūs: tai dekoratyviosios gėlių savybės, labiausiai atitinkančios šeimininko pomėgius ir geriausiai derančios su interjeru, ir svarbiausia – bioekologiniai kriterijai, nuo kurių tiesiogiai priklauso kambarinių augalų augimo sėkmė.

1.2. Įvairių interjerų puošimo floristinių objektų pavyzdžiai (nuotraukos)

44 pav. Interjero puošyba

45 pav. Interjero elementas

46 pav. Interjero elementas

47 pav. Interjero elementas

2 MOKYMO ELEMENTAS. STALO PUOŠIMUI FLORISTINIO OBJEKTO GAMINIMAS IŠ NATŪRALIŲ GAMTINIŲ MEDŽIAGŲ

2.1. Darbų saugos instrukcijos

1. BENDROJI DALIS

1.1. Augalo dalių paruošimo, tvirtinimo darbus gali dirbti floristas, floristinių kompozicijų gamintojas pasitikrinęs sveikatą, instruktuotas (įforminus instruktavimų registracijos žurnaluose) pagal:

1.3.1. darbuotojų saugos ir sveikatos įvadinę instrukciją;

1.3.2. pirmosios medicininės pagalbos suteikimo instrukciją;

1.3.3. darbuotojos saugos ir sveikatos instrukciją pagal darbo vietą;

1.3.4. bendrąją priešgaisrinės saugos instrukciją;

1.3.5. darbuotojų veiksmų kilus gaisrui planą.

1.2. Periodiškai dirbantysis augalų dalių paruošimo, tvirtinimo darbus darbuotojas, instruktuojamas ne rečiau kaip vieną kartą per dvylika mėnesių.

1.3.Darbuotojas papildomai turi būti instruktuojamas:

1.3.1. pakeitus arba modernizavus darbo priemones, įrenginius, medžiagas, pasikeitus darbo sąlygoms, darbo aplinkos rizikos veiksniams, keliantiems pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai;

1.3.2. patvirtinus naujus arba pataisius įmonės norminius dokumentus (įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos instrukciją, saugaus darbo atlikimo taisykles ir kt.);

1.3.3. darbuotojui pažeidus saugos ir sveikatos reikalavimus, dėl kurių įvyko ar galėjo įvykti nelaimingas atsitikimas, avarija, gaisras, sprogimas;

1.3.4. pareikalavus darbo inspektoriui, kai nustatoma, kad darbuotojo žinių nepakanka atliekamam darbui;

1.3.5. darbuotojui nebuvus darbe ilgiau kaip 60 kalendorinių dienų.

1.5. Dirbantis augalų dalių paruošėju, dalių tvirtintoju floristas, floristinių kompzicijų gamintojas, nukentėjęs nelaimingo atsitikimo metu, turi nedelsdamas kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą, pranešti tiesioginiam vadovui. Asmuo, matęs nelaimingą atsitikimą arba apie jį sužinojęs, turi nedelsdamas suteikti nukentėjusiajam pirmąją medicinos pagalbą ir pranešti tiesioginiam vadovui. Jeigu reikia, iškviesti greitąją medicinos pagalbą. Darbo vietą ir įrenginių būklę, iki bus pradėtas tirti nelaimingas atsitikimas, reikia išlaikyti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu. Jei tai kelia pavojų aplinkinių žmonių gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtiniausi pakeitimai, įforminus atskiru aktu.

1.6. Darbuotojas turi teisę atsisakyti dirbti, darbai taip pat turi būti sustabdyti, jeigu darbdavys ar padalinio vadovas nesiima reikiamų priemonių pašalinti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimus ir apsaugoti darbuotoją ar darbuotojus nuo galimo pavojaus saugai ir sveikatai šiais atvejais, kai:

1.6.1. darbuotojas neapmokytas saugiai dirbti;

1.6.2. esant netvarkingiems darbo įrankiams ar susidarius avarinei situacijai tęsiamas darbas;

1.6.3. darbo aplinka kenksminga ar pavojinga sveikatai bei gyvybei.

1.6.4. darbuotojas apie pastebėtus trūkumus informuoja tiesioginį vadovą, darbuotojų saugos specialistą ir darbuotojų atstovą. Jei priimamas sprendimas sustabdyti darbą, darbuotojas, kurio saugai ir sveikatai gresia pavojus, turi teisę nutraukti darbą, palikti darbo vietą ar patalpą. Šiuo atveju darbdavys negali skirti nuobaudų ar taikyti kitokią atsakomybę.

1.7.Asmens darbo higiena:

1.7.1. prieš pertraukas ir po darbo švariai nusiplauti rankas su muilu;

1.7.2. eiti į visuomeninio maitinimo įstaigas apsirengus darbo drabužiais, draudžiama;

1.7.3. nelaikyti kartu savo drabužių su darbo drabužiais.

2. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

2.1.Pavojingi veiksniai galintys veikti floristą, floristinių kompozicijų gamintoją, kuris atlieka augalo dalių paruošimo, tvirtinimo darbus:

2.1.1. Elektros srovė. Paveikus elektros srovei, netenkama sąmonės, sutrinka arba nutrūksta širdies veikla bei kvėpavimas, o kartais ištinka ir staigi mirtis;

2.1.2. Netvarkinga darbo vieta, slidžios grindys, netvarkingai sukrautos darbo priemonės, aštrūs darbo įrankiai neatsargiai elgiantis galimos traumos;

2.1.3. Ruošiant, tvirtinant augalo dalis iš dygliuotų augalų, galimi įsidūrimai, įbrėžimai, kas gali sukelti odos arba kūno audinių uždegimus;

2.1.4. Aštrūs darbo įrankiai (peilis, žirklės, yla, adata, vielutės, kabės, segtukai, iešmeliai);

2.1.5. Karšti klijai – galimas plaštakų, pirštų apsideginimas.

2.2.Kenksmingi veiksniai;

2.2.1. Kontaktas su gyvomis gėlėmis. Jų skleidžiamas kvapas, žiedadulkės gali alergiškai veikti organizmą.

2.2.2. Purškiami ant gėlių aerozoliai, prieš ligų sukėlėjus naudojamos cheminės medžiagos gali alergiškai veikti organizmą, sukelti apsinuodijimą;

2.3. Būtinos saugos priemonės:

2.3.1. tvarkingi darbo drabužiai ir plaukai;

2.3.2. tvarkinga darbo vieta;

2.3.3. saugiai naudoti darbo įrankius.

2.4. Jeigu darbuotojo pirštai užbintuoti, juos reikia apmauti guminiais antpirščiais ar pirštinėmis.

2.5. Darbo drabužiai turi būti tvarkingi, gerai užsagstomi, bet nevaržantys judesių.

2.6. Darbuotojo plaukai turi būti susegti, (surišti) ar paslėpti po galvos apdangalu.

2.7. Darbuotojo pareigos:

2.7.1. Nepradėti darbo, neišklausius saugaus darbo instruktažo;

2.7.2. Dirbti tik pavestą darbą;

2.7.3. Įrankius naudoti tik pagal paskirtį ir techniškai tvarkingus, kada nedirbate, aštrius įrankius laikykite skirtame įdėkle;

2.7.4. Nedirbti esant nepakankamam apšvietimui;

2.7.5. Nedirbti netvarkingoje, užgriozdintoje darbo vietoje;

2.7.6. Neleisti atlikti pavesto darbo kitiems asmenims;

2.7.7. Laikyti švariai, tvarkingai savo darbo vietą ir praėjimą;

2.7.8. Draudžiama ateiti į darbą neblaiviam, darbo metu vartoti alkoholinius gėrimus, naudoti narkotines bei toksines medžiagas.

3. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

3.1. Atidžiai apžiūrėti savo darbo vietą. Patikrinti ar tvarkingi jums reikiami įrankiai.

3.2. Apžiūrėti darbo vietą, pašalinti visus nereikalingus daiktus, trukdančius dirbti.

3.3. Vizualiai patikrinti darbo vietos apšvietimą.

3.4. Patikrinti, ar neslidžios grindys.

3.5. Numatyti darbų eigą.

3.6. Pasiimti darbo įrankius, medžiagas kurias reiks naudoti darbo metu. Patikrinti jų tvarkingumą. Kiekvienas darbo įrankis turi būti tvarkingas, švarus. Jo laikymui turi būti paskirta vieta.

3.7. Patikrinti, ar nepažeista elektros įrenginių izoliacija, ar tvarkingi apsauginiai gaubtai. Draudžiama naudotis netvarkingomis rozetėmis, kištukais, jungikliais bei kita elektros instaliacijos įranga.

3.8. Pastebėjus kokius nors trūkumus, stengtis juos ištaisyti savo kompetencijos ribose ar nedelsiant pranešti apie tai darbo vadovui.

4. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

4.1. Laikytis nustatyto darbo ir poilsio laiko reikalavimų, ilsėtis, valgyti ir rūkyti tam tikslui skirtose vietose, dirbti tik tą darbą, kurį paveda tiesioginis vadovas, ir tik tada, kai yra žinomi saugūs jo atlikimo būdai.

4.2. Darbo metu būti dėmesingiems, atidiems, atsargiai elgtis su darbo priemonėmis, įrankiais,

įranga, medžiagomis, netrukdyti dirbti kitiems.

4.3. Nepalikti be priežiūros įjungtus elektros prietaisus.

4.4. Darbo metu neleisti, kad kas nors trukdytų dirbti, kalbintų ar blaškytų dėmesį.

4.5. Sekti, kad darbo vieta būtų tvarkinga, švari ir sausa.

4.6. Reikalavimai atliekant augalų dalių paruošimo, tvirtinimo darbus:

4.6.1. Ruošiant augalų dalis, tvirtinant jas iš dygliuotų gėlių ar augalų (pavyzdžiui, iš rožių kaktusų ir pan.) elgtis atsargiai, nes galimi įsidūrimai, įbrėžimai gali sukelti odos arba kūno audinių uždegimus. Rankų apsaugojimui naudoti specialias pirštines (ypač dirbant su eglišakiais).

4.6.2. Dirbant stengtis arti neprikišti veido, kad kuo mažiau į kvėpavimo takus pakliūtų žiedadulkių arba kvapų, sklindančių nuo komponuojamų gėlių.

4.6.3. Gėlių kotų, stiebų ar šakelių patrumpinimui naudojamos žirklės, peilis, turi būti aštrūs ir tvarkingi.

4.6.4. Kerpant (pjaunant) kotą, būtina apsaugoti save ir aplinkinius nuo lekiančios nukirptos (nupjautos) dalies.

4.6.5. Pjauti peiliu galima peilio ašmenimis nukreipus nuo savęs.

4.6.6. Darbo metu žirkles dėti ant stalo suglaustas rankenėlėmis į save. Dirbant dviese, perduodant aštrius įrankius kitam, paduoti įrankį rankenėlėmis į priekį.

4.6.7. Ruošiant augalus, tvirtinant jų dalis tam naudojant purškiamąsias medžiagas, nukreipti srovę nuo savęs ir nuo šalia esančių žmonių.

4.6.8. Draudžiama purkšti atviros ugnies zonoje.

4.7.Elektrosaugos reikalavimai .

4.7.1. Eksploatuojant elektros įrenginius (karštų klijų pistoletą ir kt.), draudžiama naudotis netvarkingomis rozetėmis, kištukais, jungikliais bei kita elektros instaliacijos įranga.

4.7.2. Neliesti vienu metu prie įžemintų dalių (centrinio apšildymo radiatorių, vamzdžių ir pan.) įrenginių metalinių dalių (stalinės lempos, kavinuko metalinio korpuso ir pan.), kad, esant pažeistai izoliacijai ir šioms dalims turint elektros įtampą, nesusidarytų grandinė tekėti elektros srovei žmogaus kūnu.

4.7.3. Neliesti drėgnomis rankomis ar drėgna šluoste jungiklių, rozečių, kištukų, kabelių.

4.7.4. Valyti elektros įrenginius tik tada, kai jie išjungti iš elektros tinklo.

4.7.5. Draudžiama naudoti savo gamybos elektros prietaisus, laidų prailgintuvus, į buitinio naudojimo elektros šakučių lizdus jungti elektros prietaisus, viršijant instaliacinį galingumą.

4.7.6. Neremontuoti pačiam sugedusio elektros įrenginio, laidų, kištuko, rozetės, tai privalo atlikti darbuotojas, turintis elektrotechninio personalo reikiamą kvalifikaciją.

5. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

5.1. Įvykus elektros įrengimų pažeidimams arba avarijai, darbuotojas privalo imtis priemonių, kad nesusidarytų pavojus žmonių gyvybei, gaisrui kilti ir įrengimų sugadinimui.

5.1.1. Būtina išjungti elektros srovę ir pranešti tiesioginiam vadovui šiais atvejais:

5.1.1. pastebėjus detalių, laidų stiprų įkaitimą;

5.1.2. sugedus elektros instaliacijai (neveikia, kibirkščiuoja kištukinis lizdas, jungtukas);

5.1.3.pajutus svylančių laidų kvapą;

5.1.4.nutrūkus elektros energijos tiekimui.

5.2. Įsijungus apsauginei ar priešgaisrinei signalizacijai, nedelsiant reaguoti į pavojaus signalą:

5.2.1. apžiūrėti pažeistą zoną;

5.2.2. elgtis ramiai, nesutrikti, realiai įvertinti susidariusią situaciją;

5.2.3. iškviesti specialiąsias tarnybas: Telekomo telefonu policiją 02; greitąją medicinos pagalbą 03; ugniagesius 01, mobilaus ryšio telefonu 112.

5.3. Įvykus nelaimingam atsitikimui,

5.3.1. nedelsiant iškviesti greitąją medicinos pagalbą arba kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą;

5.3.2. suteikti pirmąją pagalbą;

5.3.3. informuoti tiesioginį vadovą;

5.3.4. darbo vietą ir įrenginių būkle, iki bus pradėtas tirti nelaimingas atsitikimas, reikia išlaikyti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu; jei tai kelia pavojų aplinkinių žmonių gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtiniausi pakeitimai, įforminus tam tikru aktu.

5.4. Įvykus nelaimingam atsitikimui pakeliui į darbą arba iš darbo, reikia pačiam arba per kitus asmenis pranešti tiesioginiam vadovui apie atsitikimą ir jo aplinkybes.

5.5. Kilus gaisrui, elgtis ramiai, nesutrikti, realiai įvertinti susidariusią situaciją;

5.5.1. iškviesti ugniagesius telefonu - 01;

5.5.2. evakuoti žmones;

5.5.3. turimomis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis gesinti gaisrą,

5.5.4. nedelsiant informuoti tiesioginį vadovą.

5.6. Kilus pavojui sveikatai arba gyvybei, išeiti iš pavojingos zonos, pagal įmonės sudarytą evakuacijos planą. Darbuotojas privalo mokėti naudotis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis.

5.7. Įvykus avarijai, nedelsiant informuoti tiesioginį vadovą ir išeiti iš pavojingos zonos.

6. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

6.1. Patikrinti ar neliko įjungtų elektros įrenginių, apšvietimo, gaisrą sukeliančių medžiagų ir priemonių.

6.2. Išjungti visus nenaudojamus elektros įrenginius.

6.3. Sudėti priemones, inventorių, įrenginius į tam skirtą vietą.

6.4. Apie pastebėtus saugaus darbo ar priešgaisrinius apsaugos pažeidimus pranešti darbo vadovui.

6.5. Darbo vietą išvalyti nuo šiukšlių ir palikti tvarkingą., švarius darbo įrankius tvarkingai sudėti į jiems skirtas vietas.

6.6. Nusivilkti darbo drabužius ir padėti į jiems skirtą vietą.

6.7. Rankas nusiplauti su muilu ir vandeniu.

6.8. Rankų ir drabužių valymui nenaudoti skiediklių ir degių medžiagų (acetono, benzino).

6.9. Informuoti tiesioginį vadovą apie darbo pabaigą, darbo metu įvykusias traumas, susijusias su darbu, ūmius sveikatos sutrikimus.

2.2. Įrankių ir priedų katalogų kopijos

Priedas Nr. 3 Oasis firmos „Įrankių ir priedų pavyzdžių katalogų kopijos“, anglų k.

2.3. Natūralių gamtinių medžiagų aprašai

Žilvitinis karklas (lot. *Salix viminalis*, angl. *Common Osier,* vok. *Korbweide*) arba tiesiog **žilvitis** – viena iš gluosnių genties (*Salix*) rūšių. Tai 3-6 m aukščio krūmas, augantis drėgnose vietose. Lietuvoje labai dažnas. Šakos ilgos, su 10-15 cm ilgio, 1 cm pločio lapais. Šakos labai lanksčios, todėl ypač seniau naudotos pynimui. Žydi anksti pavasarį (prieš sužaliuojant), kovo-balandžio mėnesiais geltonais žirginiais. Moteriški žirginiai didesni.

Floristikoje naudojamos žilvičio šakos, pinami įvairūs karkasai, krepšiai ir kiti floristiniai objektai.

48 pav. Žilvičio šaka

49 pav. Žydintis žilvitis

Beržas (lot. *Betula*, angl. *Birch*, vok. *Birke*) – bukiečių (*Fagales*) eilės beržinių (*Betulaceae*) šeimos augalų gentis.

Beržai vieni tarp greičiausiai augančių Žemėje medžių rūšių, nes kai kurios jų rūšys jau po šešerių metų gali siekti 7 m aukštį. Užauga kaip medžiai ir krūmai su atplaišojančia tošimi, nuo keleto dešimčių cm (beržas keružis) iki 40 m (popieržievis beržas, karpotasis beržas) aukščio. Auga su vienu ar turi keletą kamienų. Žiedai sutelkti žirginiuose. Vaisius – vienasėklis riešutėlis su dviem plėviškais sparneliais. Žydi anksti pavasarį, lapams skleidžiantis.

Floristikoje naudojamos beržo šakos floristinių objektų pynimui. Beržo tošis naudojama dekoravimui, o sėklos ir lapai įvairių koliažų gamybai.

50 pav. Beržas

Sedula (Cornus). Lietuvoje savaime auga tik viena rūšis – raudonoji sedula (*Cornus sanguinea*), bet ji retai auginama želdynuose ir ko gero nevisi ją yra matę augančią savaime. Keliolika rūšių iš Azijos ir Šiaurės Amerikos auginama soduose. Vienos yra labai nereiklios, kitoms reikalinga rūpestinga priežiūra. **Baltoji sedula (*Cornus alba*)** auginama dažnai. Ją pamatysime kone kiekviename parke. Tai sparčiai augantis ir nereiklus vidutinio dydžio krūmas – užauga iki 3-4 m aukščio ir panašaus pločio. Tokių atmenų baimintis nereikėtų, nes baltosios sedulos pakenčia genėjimą. Galbūt reikėtų sakyti mėgsta genėjimą, nes jaunos šakos išaugina didesnius lapus. Auginama formos intensyvesnės spalvos šakų žieve („Sibirica“, „Kesselringii“), geltonais („Aurea“), baltai margais(„Argenteomarginatus“, „Sibirica Variegata“), gelsvai ar geltonai margais („Cream cracker“, „Gouchaultii“, „Spaethii“) lapais. Nedideli sodinukai išties pigūs, o auga sparčiai.

Sedula – populiariausia ir plačiausiai naudojama natūrali gamtinė medžiaga.

51Pav. Sedula

52 pav. Sedula

Penkialapis vynvytis (lot. *Parthenocissus quinquefolia*) – vynmedinių (*Vitaceae*) šeimos vijoklinis augalas, kilęs iš rytų ir centrinės Šiaurės Amerikos (nuo pietryčių Kanados iki rytų Gvatemalos). Auginamas daugelyje šalių.

Penkialapis vynvytis yra gajus vijoklinis augalas, laukinėje gamtoje pasiekiantis 20-30 m ilgį. Vyniojasi lygiais paviršiais naudodamasis nedideliais, šakotais ūseliais. Lapai sudėtiniai, pirštuoti, penkialapiai, iki 20-30 cm skersmens. Lapakraštis dantytas. Žiedai smulkūs, žalsvi, susitelkę į žiedynus, žydi vėlyvą pavasarį. Vasaros gale ar rudens pradžioje subrandina tamsiai mėlynas, kietas, 5-7 mm skersmens uogas, susitelkusias kekėse. Jose yra oksalo rūgšties, todėl uogų vartojimas gali sukelti pilvo skausmus. Tuo tarpu paukščiams tai svarbus maisto šaltinis.

Penkialapis vynvytis auginamas kaip dekoratyvinis augalas, juo apželdinamos pastatų sienos, sodų pavėsinės, tvoros ir kt. Rudenį lapai ryškiai paraudona. Neprižiūrimas penkialapis vynvytis gali apkeroti medžius ir kitus augalus, elektros stulpus, statinius. Penkialapis vynvytis

negadina apkerotų paviršių, mažina sienų įkaitimą vasarą. Norint pašalinti vinvytį nuo sienos reikia pirmiausia jį atkirsti nuo šaknų – išdžiuvęs jis lengvai nukris.

53 pav. Penkialapis vinvytis

54 pav. Penkialapis vinvytis

Raganės (*Clematis*) – vėdryninių šeimos lianos arba krūmai liaunais stiebais. Mėgstamos auginti soduose, nes yra gana nereiklios, neužima daug vietos ir paįvairina sodo vaizdą. Ne tiek jau daug vijoklių ir lianų gali sėkmingai augti Lietuvos klimato sąlygomis. O kur dar spalvingi ir gausūs žiedai! Be to, kiekvieną pavasarį prekybos centruose galima nusipirkti sodinukų (dažniausiai tai senos veislės, bet klasika juk niekada neišduoda).

55 pav. Alpinė raganė

56 pav. Baltoji raganė

57 pav. Kalninė raganė

Apskritalapis smaugikas (Celastrus orbiculatus). Stiebas laipiojantis, vijoklinis. Užauga iki 12 metrų aukščio. Žiedai nelabai išvaizdūs. Subrandina geltonus vaisius nuo rugsėjo mėnesio, kurie nenukrinta visą žiemą.

58 pav. Apskritalapis smaugikas

Paprastasis skirpstas (lot. *Ulmus minor*, angl. *Field Elm*) – guobinių (*Ulmaceae*) šeimos, guobų (*Ulmus*) genties medžių rūšis. Savaime paplitusi, bet apyretė Lietuvoje vietinių medžių rūšis, paplitusi daugiausia centrinėse lygumose. Auga miškuose, upių pakrantėse, aliuvio sąnašose su daugeliu lapuočių, taip pat su paprastąja egle, kartais su kadagiu ir paprastąja pušimi. Neretai auginamas parkuose. Mėgsta derlingus vidutinio drėgnumo priesmėlius ir priemolius ir nepakenčia rūgštaus dirvožemio. Pakenčia unksmę.

59 pav. Paprastasis skirpstas

60 pav. Paprastasis skirpstas

Paprastasis bukas (lot. *Fagus sylvatica*, angl. *European Beech*, vok. *Rotbuche*) – bukinių (*Fagaceae*) šeimos, bukų (*Fagus*) genties lapus metančių medžių rūšis.

Lietuvos miškuose bukai savaime neauga, bet kai kur buvo pasodinti eksperimento tikslais. Savaime paplitę didesnėje Europos dalyje – nuo Pietų Švedijos iki Vidurio Ispanijos, nuo Pietų Anglijos iki Krymo – visur kur žiemos nėra labai atšiaurios. Net ir senų medžių kamieno žievė yra lygi, nesueižėjusi. Bukų vaisius vadinamas riešutėliu. Sėklos subręsta spalio pradžioje, valgomos.

61 pav. Paprastasis bukas

Gebenė lipikė (lot. *Hedera helix*, angl. *bindwood*, vok. *Baum-Efeu*) – aralijinių (*Araliaceae*) šeimai, gebenės (*Hedera*) genčiai priklausanti rūšis.

Augalas visžalis, su šakotu stiebu, kuris driekiasi žeme, lipa į medžius, remdamasis kimbamosiomis orinėmis šaknelėmis. Lapai odiški, jauni plaukuoti. Iš pradžių lapai šviesesni, o sendami tampa tamsiai žali, blizgantys. Žiedai susitelkę pusrutuliškuose skėčiuose. Vaisiai – uogos su 2-3 sėklomis.

Gebenė lipikė žydi rugsėjo – spalio mėn. Auga ūksmėtuose lapuočių miškuose, medžiais apaugusiuose šlaituose. Lietuvoje labai reta, įrašyta į Lietuvos raudonąją knygą.

62 pav. Gebenė lipikė

Rūgtis gyvatžolė (lot. *Polygonum bistorta).* Tai daugiametis žolinis augalas, užaugantis iki 1 m aukščio. Turi rangytą šakniastiebį, kuris padengtas lapų liekanomis. Stiebai statūs, stambūs, pilki. Pamatiniai lapai yra pailgai kiaušiniški, gana stambūs, iki 15 cm ilgio ir 3 cm pločio, nusmailėjusia viršūne, o apačioje širdišku pamatu. Stiebo lapai bekočiai. Žiedai sukrauti varpos formos žiedynuose. Apyžiedis baltai rožinis arba rausvas. Žydi gegužės-liepos mėn. Auga drėgnose vietose, labai dažnas vakarinėje Lietuvos dalyje.

I

63 pav. Rūgtis gyvatžolė

2.4. Floristinių objektų gaminimo iš natūralių gamtinių medžiagų aprašas

Kūrimas ir gaminimas floristinių objektų iš augalinių medžiagų reikalauja šalia meistriškumo ir žinių apie medžiagos stabilumą, atsparumą, lankstumą ir patvarumą. Pirmenybė teikiama tokioms medžiagoms kaip raganei, sedulai ir panašiems augalams. Svarbu atsižvelgti į floristinio objekto ir gėlių kiekio santykį. Pagaminti floristiniai objektai naudojami stalo ir patalpų papuošimui.

64 pav. Floristinis objektas iš gamtinių medžiagų

Požymiai

Floristinius objektus galima gaminti simetriškai arba asimetriškai. Kuriant floristinius objektus gaunamas konkretus detalės kontūras ir tvirta struktūra. Pelkinio žinginio, tulpių arba amarilio ilgį turintys linijinį poveikį gėlių stiebai perteikia eleganciją ir judėjimą ir tuo pačiu sukuria ryšį su nejudria konstrukcija.

***Floristinių objektų tipai**. Norint turėti geresnį supratimą apie objektus, jie skirstomi į 2 grupes:*

1. *Pagrindiniai kontūrai puokštėms, kompozicijom;.*
2. *Laisvos formos. Joms priskiriama:*
   a) *surištos medžiagos turinčios daugiau sujungimo vietų,*
   b) *konstrukcinės kompozicijos, kurios gali būti puokštės, kompozicijos arba sodiniai,*
   c) *objektai (patalpų papuošimai, paveikslai iš gėlių).*

***Medžiagos floristiniams objektams**:*

- *augalinės medžiagos,*
- *augalinės medžiagos derinant su viela (broncenetas, jungiamoji, vyniojamoji, vynuogienojų vielos),*
- *tik iš vielos,*
- *iš kempinės, polistirolo formų ir kitų medžiagų, prie kurių galima priklijuoti, pritvirtinti, apvynioti arba kitaip pritvirtinti gėles.*

65 pav. Floristinių objektų pavyzdžiai

66 pav. Floristiniai objektai iš natūralių gamtinių medžiagų

Darbo technikos

Priešingai nei su kitais floristiniais darbais, kuriant objektus, technikos neslepiamos, kadangi jos yra estetikos dalis. Iš vienos pusės jos yra apgalvotos, iš kitos pusės gali būti sukurtos spontaniškai. Prie technikų priskiriama pririšimas, paprasta viela, T ir kryžiaus formos vielos, tvirtinimas, kabeliai ir kitos pagalbinės priemonės, kurios nebūtinai turi būti skirtos tik floristikos darbams.

Techninių pagalbinių priemonių natūrali išvaizda*. Norint sumažinti optinį turimą kiekį, reikia jungiamąją vielą apvynioti kačiuko juosta arba natūralia karna. Vynuogienojų vielą rankomis galima gana lengvai apvynioti aplink ryškų žalią lapą. Taip popierinis užvalkalas įgauna gražią žalią spalvą ir vielos beveik nesimato.*

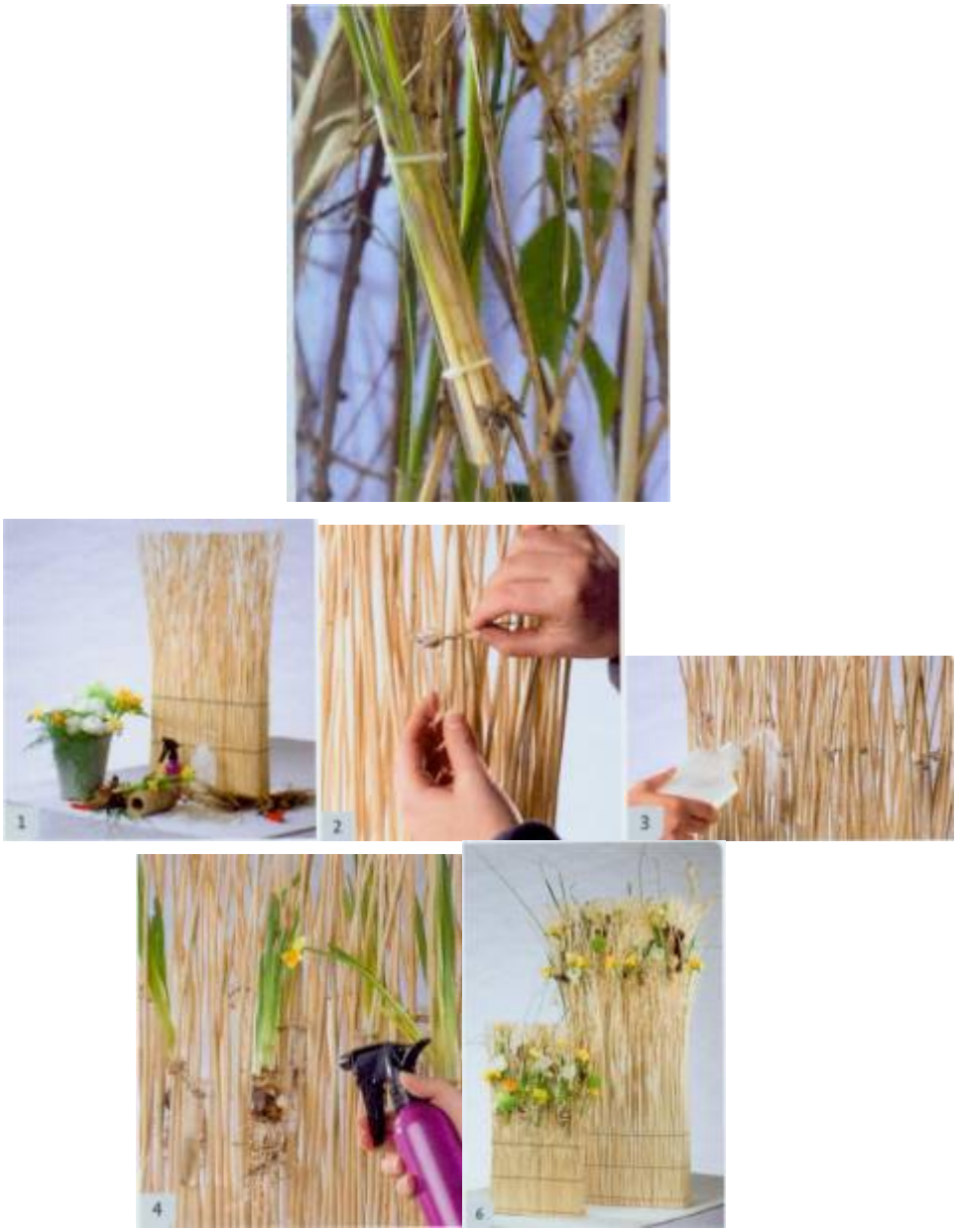

67 pav. Floristinių objektų iš natūralių gamtinių medžiagų technikos

Formos

Yra labai įvairiapusiškas floristinių objektų formų variantų pasirinkimas. Konstrukcijų floristiniams objektams galima įsigyti prekyboje arba pasigaminti patiems. Kai kurias konstrukcijas galima tiesiog apsukti ir taip gauti naują formą, pvz., iš kėglio gaunamas piltuvėlis arba tūtelė, iš pintinės – kupolas arba gaubtas.

68 pav. Floristinių objektų formos

Ryšulėliai

Ryšulėliai iš šakų, lazdelių arba mažų kankorėžių sukuria paprastą ir stabilią konstrukciją, kurią galima įstatyti į plokščią indą. Žiedai įsmeigiami į ryšulėlio ertmes ir pakeliami aukščiau. Labai tinka lengvos vasarinės gėlės su gležnais stiebais ir ūsais. Kas nori, gali ryšulėlius užmauti ant lazdelių ir aukštai pastatyti.

69 pav. Ryšulėliai

Laisva forma

Gamtoje pastebimos augimo situacijos puikiai tinka laisvoms kompozicijoms kurti. Čia kalbama ne apie modeliavimą, tačiau apie laisvas formas. Dažnai ieškoma praktiškų sprendimų, kurie įgyvendinami kuriant laisvą formą. Norėdami sukurti labai individualią konstrukciją, paimkite tvirtas šakas, lazdeles arba ūsus ir pabandykite jas kartu apvynioti atitinkama viela. Formą ir dydį galite rinktis laisvai, žinoma, jei atsižvelgsite į gerą statiką ir tvirtą sujungimą.

70 pav. Laisva forma

Grotelės/tinklelis

Groteles galima lengvai ir paprastai padaryti iš šakų ir lazdelių, kurias reikia sudėti kryžmiškai ir surišti. Galite grotelių vielą apklijuoti žolėmis, nendrėmis. Iš tokių grotelių galima išlankstyti L arba U formas. Grotelės fiksuojamos inde arba prie jo.

Kėglis

Pagrindinė figūra susideda iš dviejų žiedų ir trijų vertikalių lazdelių, kurios sutvirtinamos viela. Kuo daugiau žiedų ir lazdelių paruošite, tuo stabilumas bus aukščiau. Pagrindinę formą galima pastatyti ant apvalaus padėklo. Norint praplėsti arba sukurti kaskadinį perėjimą tarp indo ir gėlių, galima į indus įstatyti piltuvėlio formos konstrukcijas.

Pintinė

Pirmiausia, viršutiniam pintinės kraštui iš elastingos šakos (sedula, gluosnis, raganė) formuojamas ir užfiksuojamas pageidaujamo skersmens žiedas. Tada tvirtai pritvirtinkite viela antrą lanksčią šaką aplink žiedą ir darykite lanką link esančios priešais žiedo pusės, kur ji vėl bus pritvirtinta viela. Kitos šakos, lazdelės arba ūsai pritvirtinami tokiu pačiu būdu, kai kurias medžiagas galite įterpti skersai, taip suteiksite daugiau stabilumo. Galite sukomponuoti permatomą pintinę arba labai tankiai nupinti iš šieno, raganės arba švendrų. Jei norite, galite viršutinį pintinės kraštą suformuoti į vainiką iš ūsų, gėlių, uogų, žolelių arba puošnių medžiagų. Pagamintą pintinę galite padėti, pakabinti arba pastatyti ant kojelių.

Vainikas

Paprastas konstrukcijos variantas yra aukštai iškeltas vainikas: jums reikės tik pirkto arba pačių pagaminto vainiko pakabinto ant tiesių šakų arba lazdelių.

71 pav. Vainikas

Piramidė

Jau paruoštų piramidžių iš įvairių medžiagų ir dydžių galima įsigyti prekyboje. Naujokams piramidės tinka labiausiai, kadangi jos turi labai tvirtą pagrindą ir tinkamos naudoti didesniems patalpų objektams.

Konstrukcijų formos: *Ryšulėlis, lankas, kiaušinis, vėduoklė, laisva forma, gausumo ragas, grotelės/tinklelis, taurė, kėglis, pintinė, vainikas, apskritimas, rutulys, kupolas, lizdas, piramidė, burė, skritulys, dubuo, gaubtas, uodega, verpstė, simbolinės formos, krepšys, trapecija, piltuvėlis, lašas, tūtelė, sienelė, forma U, tvorelė, cilindras*.

Pastatomos konstrukcijos: *ryšulėlis, trikojis, laisvai surištos, kupolas, vargonai, žiedas, vamzdis, uodega, spiralė, šiaudinė lėlė, tvorelė.*

3 MOKYMO ELEMENTAS. STALO PUOŠIMUI FLORISTINIO OBJEKTO GAMINIMAS IŠ KITŲ MEDŽIAGŲ

3.1. Darbų saugos instrukcijos

1. Bendroji dalis.

1.1. Instrukcija skirta darbuotojui, dirbančiam su gipsu, parafinu, popieriumi.

1.2. Dirbti su gipsu, parafinu, popieriumi gali darbuotojas, kuris yra:

1.2.1. Ne jaunesnis kaip 18 metų;

1.2.2. Pasitikrinęs sveikatą ir turintis medicinos pažymą, kad gali dirbti šį darbą;

1.2.3. Išmokytas saugių darbo metodų, supažindintas su įmonės darbo tvarkos taisyklėmis;

1.3. Darbuotojo darbo ir poilsio režimas nustatomas įmonės darbo tvarkos taisyklėse;

1.4. Įvykus nelaimingam atsitikimui ar avarijai, kurios metu nukentėjo žmonės, darbuotojas turi elgtis taip:

1.4.1. Nedelsiant baigti naudoti dirbti su gipsu, parafinu, popieriumi;

1.4.2. Išeiti pačiam ir išnešti nukentėjusį iš pavojingos zonos, suteikti nukentėjusiems pirmąją pagalbą ir kreiptis į medicinos personalą;

1.4.3. Išsaugoti iki tyrimo nepakitusią įvykio vietą, ar daryti tik būtiniausius pakeitimus, įforminant tai nustatytos formos aktu;

1.4.4. Informuoti apie įvykį įmonės vadovą;

1.4.5. Pranešti apie nelaimingą atsitikimą į sveikatos priežiūros įstaigą;

1.5.Darbuotojas turi teisę:

1.5.1. reikalauti, kad tiesioginis padalinio vadovas užtikrintų saugų darbą, pravestų instruktavimus darbo vietoje ir informuotų apie joje galinčius veikti sveikatai kenksmingus ir pavojingus veiksnius;

1.5.7. atsisakyti dirbti, jei yra techniškai netvarkingi įrenginiai, įrankiai, prietaisai arba darbo aplinkos veiksniai kelia pavojų sveikatai ir gyvybei;

1.5.8. atsisakyti dirbti, jei jis yra neaprūpintas atitinkamomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis arba jos yra netinkamos naudoti (pasibaigęs jų galiojimo laikas);

1.5.9. gauti darbui būtinus instrumentus, įtaisus ir įrengimus;

1.5.10. teikti pasiūlymus darbdaviui ir administracijai apie darbo sąlygų gerinimą;

1.5.11. reikalauti atlyginti už sveikatai padarytą žalą.

1.6.Asmeninė darbo higiena:

1.6.1. darbuotojas turi dirbti apsirengęs tvarkingais, švariais darbo drabužiais;

1.6.2. prieš/po darbo bei pertraukų, pasinaudojus tualetu, švariai nusiplauti rankas muilu;

1.6.3.draudžiama suteptas rankas valyti skiedikliais, naftos produktais ir kitomis ne prausimuisi skirtomis medžiagomis,

1.8. Už šios instrukcijos ir kitų darbuotojų saugos ir sveikatos teisės ir norminių aktų reikalavimų nevykdymą, pažeidimus, dėl kurių įvyko arba galėjo Įvykti nelaimingas atsitikimas, avarija, sutriko įstaigos darbas, darbuotojui taikoma Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta drausminė, materialinė, administracinė ir baudžiamoji atsakomybė.

2. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

2.1. Pavojingi veiksniai, galintys veikti darbuotoją dirbantį su gipsu, parafinu, popieriumi.

2.1.1. Netvarkinga darbo vieta, slidžios grindys, netvarkingai sukrautos darbo priemonės, aštrūs darbo įrankiai, neatsargiai elgiantis galimos traumos.

2.1.2. Dirbant su gipsu, parafinu, popieriumi galimi įsidūrimai, įbrėžimai, kas gali sukelti odos arba kūno audinių uždegimus.

2.1.3. Aštrūs darbo įrankiai (peilis, žirklės, yla, adata).

2.1.4. Elektros srovė. Paveikus elektros srovei, netenkama sąmonės, sutrinka arba nutrūksta širdies veikla bei kvėpavimas, o kartais ištinka ir staigi mirtis;

2.1.5. Odos apsideginimai.

2.2.Kenksmingi veiksniai;

2.2.1.Dirbant su gipsu gipso miltelių dulkės gali patekti į kvėpavimo takus, nosį, akis, sukelti dirglumą, laikiną gleivinės suerzinimą.

2.2.2.Dirbant su parafinu jį kaitinant, galimas parafino garų išsiskyrimas, kurie gali dirginti akis, nosį, gerklę veikti organizmą, sukelti pykinimą;

2.2.3. Dirbant su parafinu, jį kaitinant, galimas skysto parafino patekimas ant odos, kas gali sukelti lengvą odos sudirgimą;

2.2.4. Lydant parafiną galimas jo išpylimas ant grindų, kuris gali sudaryti sąlygas paslysti ir susižeisti;

2.2.5. Dirbant su popieriumi galimas popieriaus dulkių susidarymas, kurios gali patekti į kvėpavimo takus, nosį, akis, sukelti dirglumą, laikiną gleivinės suerzinimą.

2.3.Būtinos saugos priemonės:

2.3.1.tvarkingi darbo drabužiai ir plaukai, dėvėkite gumines pirštines;

2.3.2.tvarkinga darbo vieta, geriausia atvira;

2.3.3.saugiai naudoti darbo įrankius, baigus darbą, sudėti į jiems skirtą vietą;

2.3.4.dirbti su parafinu darbo vietoje, turinčioje vietinį nutraukimą;

2.3.5. gipso, popieriaus dulkių, parafinogarų vengti patekimo į akis, ant odos ir kvėpavimo takus;

2.3.6. patekus į akis ar ant odos, plauti vandeniu, įkvėpus – išeiti į gryną orą, prarijus – išplauti skrandį;

2.3.7. nepraėjus dirginimui, kreiptis į gydytoją, parodyti naudojamos medžiagos pavadinimą arba etiketę;

2.3.8. atlikus darbus gipsu, parafinu, popieriumi, nusiprausti rankas muilu ir vandeniu (jei nedėvėjote guminių pirštinių);

2.3.9. jeigu yra rizika įkvėpti cheminės medžiagos dalelių, dėvėkite antveidį;

2.3.10. gipsą, parafiną, popieriaus atliekas laikykite saugioje, sausoje, tamsioje, atokiau nuo maisto produktų.

2.4.Darbuotojo pareigos:

2.4.1.nepradėti darbo, neišklausius saugaus darbo instruktažo;

2.4.2.dirbti tik pavestą darbą;

2.4.3.darbo priemones, įrankius naudoti tik pagal paskirtį ir techniškai tvarkingus, kada nedirbate, laikykite jiems skirtoje vietoje;

2.4.4.nedirbti esant nepakankamam apšvietimui;

2.4.5.nedirbti netvarkingoje, užgriozdintoje darbo vietoje;

2.4.6.neleisti atlikti pavesto darbo kitiems asmenims;

2.4.7.laikyti švariai, tvarkingai savo darbo vietą ir praėjimą;

2.4.8.draudžiama ateiti į darbą neblaiviam, darbo metu vartoti alkoholinius gėrimus, naudoti narkotines bei toksines medžiagas.

3.DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

3.1.Atidžiai apžiūrėti savo darbo vietą. Patikrinti ar tvarkingi jums reikiami įrankiai, įrengimai, priemonės.

3.2. Pašalinti visus nereikalingus daiktus, trukdančius dirbti.

3.3.Vizualiai patikrinti darbo vietos apšvietimą.

3.4. Patikrinti, ar neslidžios grindys, ar pakankamai apšviesta darbo vieta.

3.5. Pasiimti darbo įrankius, asmenines apsaugos priemones, kurias reiks naudoti darbo metu. Patikrinti jų tvarkingumą.

3.6. Kiekvienas darbo įrankis, įrengimas turi būti tvarkingas, švarus. Jo laikymui turi būti paskirta vieta.

3.7. Patikrinti, ar nepažeista elektros įrenginių izoliacija (dirbant su parafino lydimo įrenginiu, kaitinimo plytele; dirbant su popieriaus smulkinimo įrenginiu), ar tvarkingi apsauginiai gaubtai. Draudžiama naudotis netvarkingomis rozetėmis, kištukais, jungikliais bei kita elektros instaliacijos įranga.

3.7. Apgalvoti darbo eigą, numatyti saugią darbo vietą, kad dirbant nepakenktumėte šalia esantiems žmonėms.

3.8. Pastebėjus kokius nors trūkumus, stengtis juos ištaisyti savo kompetencijos ribose ar nedelsiant pranešti apie tai darbo vadovui.

4. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

4.1. Laikytis nustatyto darbo ir poilsio laiko reikalavimų, ilsėtis, valgyti ir rūkyti tam tikslui skirtose vietose, dirbti tik tą darbą, kurį paveda tiesioginis vadovas, ir tik tada, kai yra žinomi saugūs jo atlikimo būdai.

4.2.Darbo metu būti dėmesingiems, atidiems, atsargiai elgtis su darbo priemonėmis, įranga, medžiagomis, netrukdyti dirbti kitiems.

4.3. Darbo metu neleisti, kad kas nors trukdytų dirbti, kalbintų ar blaškytų dėmesį, netrukdyti dirbti kitiems.

4.4. Sekti, kad darbo vieta būtų tvarkinga, švari ir sausa.

4.5. Reikalavimai dirbant su gipsu:

4.5.1.maišant gipso miltelius, stengtis į indą pilti taip, kad nesusidarytų gipso dulkių debesis, kad kuo mažiau į kvėpavimo takus pakliūtų gipso dulkių, galinčių sukelti dirglumą, uždegimą. Rankų apsaugojimui naudoti specialias pirštines.

4.6. Reikalavimai dirbant su parafinu:

4.6.1. lydant parafiną formų liejimui, dirbti tik darbo vietoje su vietine trauka. **Draudžiama dirbti su parafinu atviroje darbo erdvėje, kurioje nėra garų nutraukimo.**

4.6.2. lydant parafiną vengti išsilydžiusio parafino patekimo ant odos ir į akis. Stengti neįkvėpti susidariusių parafino garų. Įkvėpus, išeiti į gryną orą, patekus produkto ant odos, nuplauti su vandeniu ir muilu vietą ant kurios pateko produkto. Patekus produkto garų į akis, plauti dideliu kiekiu vandens 15 min.. Jeigu sudirgimas nepraeina, kreiptis į gydytoją. Nurijus nesukelti vėmimo. Skalauti burną vandeniu.

4.6.3. išlydytą parafiną, pilant ir formuojant gaminius, stengtis neišpilti ant grindų, dėl ko galimas paslydimas ir susižeidimas.

4.6.4. išsiliejusį, bet nedeganti parafiną, užpilti smėliu, kad sustabdytumėte plitimą.

4.7. Reikalavimai dirbant su popieriumi, popieriaus atliekomis:

4.7.1. dirbant su popieriaus smulkintuvu, stengtis neįkvėpti susidariusių popieriaus dulkių. Įkvėpus – išeiti į gryną orą, burną praskalauti vandeniu.

4.7.2.Eksploatuojant elektros įrenginius, draudžiama naudotis netvarkingomis rozetėmis, kištukais, jungikliais bei kita elektros instaliacijos įranga.

4.7.3. Neliesti vienu metu prie įžemintų dalių (centrinio apšildymo radiatorių, vamzdžių ir pan.) įrenginių metalinių dalių (stalinės lempos, kavinuko metalinio korpuso ir pan.), kad, esant pažeistai izoliacijai ir šioms dalims turint elektros įtampą, nesusidarytų grandinė tekėti elektros srovei žmogaus kūnu.

4.7.4. Neliesti drėgnomis rankomis ar drėgna šluoste jungiklių, rozečių, kištukų, kabelių.

4.7.5. Valyti elektros įrenginius tik tada, kai jie išjungti iš elektros tinklo.

4.7.6. Draudžiama naudoti savo gamybos elektros prietaisus, laidų prailgintuvus, į buitinio naudojimo elektros šakučių lizdus jungti elektros prietaisus, viršijant instaliacinį galingumą.

4.7.7. Neremontuoti pačiam sugedusio elektros įrenginio, laidų, kištuko, rozetės, tai privalo atlikti darbuotojas, turintis elektrotechninio personalo reikiamą kvalifikaciją.

5. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

5.1. Įvykus elektros įrengimų pažeidimams arba avarijai, darbuotojas privalo imtis priemonių, kad nesusidarytų pavojus žmonių gyvybei, gaisrui kilti ir įrengimų sugadinimui.

5.1.1.Būtina išjungti elektros srovę ir pranešti tiesioginiam vadovui šiais atvejais:

5.1.5.1.pastebėjus detalių, laidų stiprų įkaitimą;

5.1.2.2. sugedus elektros instaliacijai (neveikia, kibirkščiuoja kištukinis lizdas, jungtukas);

5.1.3.pajutus svylančių laidų kvapą;

5.1.2.4. nutrūkus elektros energijos tiekimui.

5.2. Įsijungus apsauginei ar priešgaisrinei signalizacijai, nedelsiant reaguoti į pavojaus signalą:

5.2.1. apžiūrėti pažeistą zoną;

5.2.2. elgtis ramiai, nesutrikti, realiai įvertinti susidariusią situaciją;

5.2.3. iškviesti specialiąsias tarnybas: Telekomo telefonu policiją 02; greitąją medicinos pagalbą 03; ugniagesius 01, mobilaus ryšio telefonu 112.

5.3. Įvykus nelaimingam atsitikimui:

5.3.1. nedelsiant iškviesti greitąją medicinos pagalbą arba kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą;

5.3.2.suteikti pirmąją pagalbą;

5.3.3.informuoti tiesioginį vadovą;

5.3.4.darbo vietą ir įrenginių būkle, iki bus pradėtas tirti nelaimingas atsitikimas, reikia išlaikyti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu; jei tai kelia pavojų aplinkinių žmonių gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtiniausi pakeitimai, įforminus tam tikru aktu.

5.4. Įvykus nelaimingam atsitikimui pakeliui į darbą arba iš darbo, reikia pačiam arba per kitus asmenis pranešti tiesioginiam vadovui apie atsitikimą ir jo aplinkybes.

5.5. Kilus gaisrui, elgtis ramiai, nesutrikti, realiai įvertinti susidariusią situaciją;

5.5.1. iškviesti ugniagesius telefonu 01;

5.5.2. evakuoti žmones;

5.5.3. turimomis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis gesinti gaisrą. Užsiliepsnojusi parafiną gesinti: putomis, cheminiais milteliais, smėliu.

5.5.4. nedelsiant informuoti tiesioginį vadovą.

5.6. Kilus pavojui sveikatai arba gyvybei, išeiti iš pavojingos zonos, pagal įmonės sudarytą evakuacijos planą. Darbuotojas privalo mokėti naudotis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis.

5.7. Įvykus avarijai, nedelsiant informuoti tiesioginį vadovą ir išeiti iš pavojingos zonos.

6. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

6.1. Panaudotus įrankius, priemones, indus darbui su gipsu išplauti juos su vandeniu ir padėti į jiems skirtą vietą.

6.3. Panaudotus įrankius, įrengimus darbui su parafinu ir ant jų esančius parafino likučius nugramdyti ir padėti į parafino atliekų tarą. **Jokiu būdu negalima parafino likučių pilti į vandens tiekimo, nuotekų sistemas.**

6.4. Nepanaudotą parafiną, gaminius iš parafino saugoti vietoje esančioje toli nuo šilumos šaltinių.

6.5. Panaudotus įrengimus atjungti nuo elektros srovės, įrankius, priemones, darbui su popieriumi, popieriaus atliekomis sutvarkyti ir padėti į jiems skirtą vietą.

6.6. Darbo vietą išvalyti nuo šiukšlių ir palikti tvarkingą.

6.57 Apie pastebėtus saugaus darbo ar priešgaisrinius apsaugos pažeidimus pranešti darbo vadovui.

6.6. Nusivilkti darbo drabužius, asmenines apsaugos priemones ir padėti į jiems skirtą vietą.

6.7. Rankas nusiplauti su muilu ir vandeniu.

6.8. Rankų ir drabužių valymui nenaudoti skiediklių ir degių medžiagų (acetono, benzino).

6.9. Informuoti tiesioginį vadovą apie darbo pabaigą, darbo metu įvykusias traumas, susijusias su darbu, ūmius sveikatos sutrikimus.

3.2. Medžiagų (putoplastas, tinklas, makrofleksas, viela) aprašai

Floristiniam dekoravimui ir objektų kūrimui naudojamos tokios medžiagos, kaip putplastis, parafinas, makrofleksas, popierius ir kt.

Polistireninis putplastis, **EPS** (sutr. pavadinimas angl. *Expanded Polystyrene*) – termoizoliacinė medžiaga, sudaryta iš stirolo ir pentano.

Šią medžiagą sukūrė vokiečių mokslininkai 1950 m. užsandarindami orą, suvaržydami jo judėjimą ir neleisdami įsiskverbti vandeniui bei teršalams. Polistireninis putplastis šiandien plačiausiai naudojamas kaip ekonomiškai efektyvi termoizoliacija pastatų šiltinimui, taip pat kelių ir krantinių įrengimui, interjero ar eksterjero dekoravimui, tūrinių elementų formavimui, pramonės gaminių, medikamentų bei maisto produktų pakuočių gamybai ir kt.

Laikui bėgant šios medžiagos pavadinimas kito. Žmonių vartotas *putų polistirolas* ar *putų polistirenas* įgavo *polistireninio putplasčio* pavadinimą. Nuo šiol toks terminas vartotinas praktikoje bei literatūroje, tarptautinis žymėjimas yra EPS.

72 pav. Formos iš putplasčio

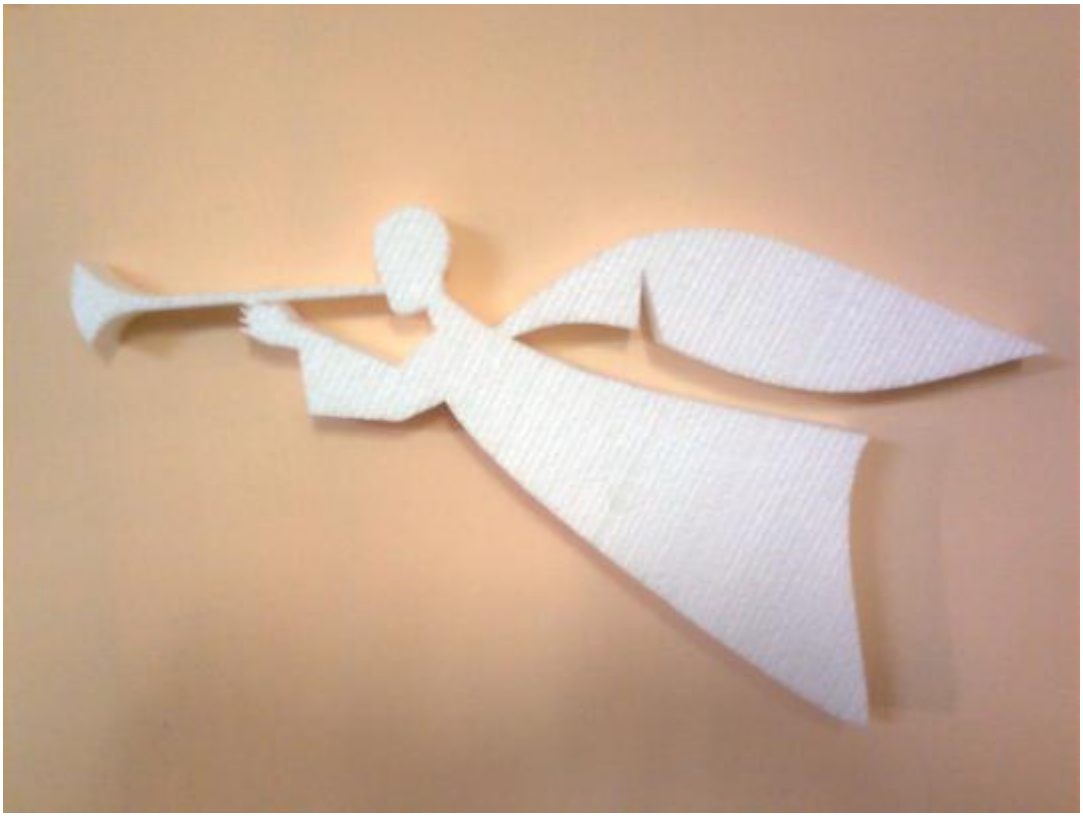

73 pav. Formos iš putoplasto

Parafinas. Tai yra kietų prisotintųjų stambiamolekulinių angliavandenilių mišinys, baltos arba gelsvos, rusvos spalvos masė, labai panaši į vašką. Parafinas gaunamas perdirbant naftą. Vandenyje netirpus, tirpsta benzine. Įprastinėje temperatūroje atsparus rūgščių, šarmų, oksidatorių ir halogenų poveikiui, bekvapis.

Pagrindinės parafino fizinės savybės yra lydymosi/kietėjimo temperatūra, kietumas, naftos kiekis jame, klampis ir spalva.

Lydymosi temperatūra :48 – 71 ^{o}C

Virimo temperatūra: 400 ^{o}C ir daugiau

Naftos kiekis: rafinuotas parafinas <0,5 %, pusiau rafinuotas parafinas 0,5 - 1%, nuoviros >1 %.

Kinematinis klampis 2,9 – 7,5 mm^2/s

Tankis 0,8-0,9 g/cm^3

Spalva priklauso nuo priemaišų (kuo daugiau priemaišų, tuo spalva tamsesnė) ir būna nuo rudos iki beveik bespalvės.

Parafinas vartojamas popieriaus, tekstilės, poligrafijos, odos, degtukų pramonėje, medicinoje, kaip elektroizoliacinė medžiaga, kosmetikos bei parfumerijos priemonių, žvakių gamybai, eksperimentinėje fizikoje, chemijos pramonėje.

74 pav. Parafinas

Parafiną reikia išlydyti iki skystos masės, kurią galima lengvai supilti į formas. Parafino lydymui yra naudojama elektrinė viryklė, pastatyta traukos spintoje.

75 pav. Elektrinė viryklė

Ant viryklės dedami du indai: į vieną įpilame vandens, o į antrą sudedamas parafinas. Temperatūra pasiekiama iki 60-70 ^{0}C, tuomet parafinas ištirpsta. Jis palengva pilamas į norimas formas, prieš tai formos turi būti išteptos riebalais arba naudojamos plastmasinės. Galima formas iškloti polietileniniu maišeliu. Parafiną pilant į formas, galima įdėti ir įvairių augalų. Taip pat į parafiną įdėjus dažų, gauname spalvotą parafiną.

Sustingusi forma yra išimama. Jei neišsiima, tuomet forma keletui minučių įdedama į karštą vandenį. Parafinui pradėjus vos tirpti, labai lengvai išsiima išlieta forma.

Pagamintas formas, liejinius galime naudoti įvairiems dekoravimams.

76 pav. Kompozicija panaudojant putoplastą ir parafiną

77 pav. Kompozicija panaudojant putoplastą ir parafiną

Papjė mašė (pranc. *papier-mâché* „kramtytas popierius“) – plastiška popieriaus skiautelių pavidalo žaliava arba masė, paprastai sumaišyta su klijais, gipsu, krakmolu ar kitokiais rišikliais, naudojama tam tikriems gaminiams daryti. Pagamintas daiktas sutvirtėja, kai masė išdžiūsta. Papje maše vadinama ir iš plastiškos papjė mašė jau padarytų gaminių medžiaga (sustingusi papjė mašė).

Papjė mašė gali būti vartojama įvairiems buitinės paskirties objektams (žaislams, puodeliams, padėklams, dekoratyviniams dirbiniams, dėklams gėlėms, sieninėms interjero dekoratyvinėms kompozicijoms) kurti. Iš skystos popieriaus masės galima lipdyti įvairias formas, dekoratyvines kompozicijas, puošybinius elementus. Sujungus skirtingų atspalvių masės derinius galima sukurti ornamentines kompozicijas.

Didžiausias šios masės privalumas tas, kad jos nereikia kaitinti, todėl gaminius galima daryti mažus ir labai didelius. Kūrinių ilgaamžiškumas priklauso nuo masės storio, klijų koncentracijos, galutinės apdailos.

Papjė mašė technologija nėra sudėtinga. Darbui reikia popieriaus, kuris gerai sugeria drėgmę ir kurį galima lygiai suklijuoti. Tam geriausiai tinka neįklijintas popierius (laikraštinis, vyniojamasis ir t.t.). Popierius suplėšomas į skiauteles ar juosteles, nes iškirptų juostelių kraštai blogiau limpa, jos raukšlėjasi. Plėšytos skiautės sukimba glaudžiau ir tvirčiau, sudarydamos vientisą sluoksnį. Jos gali būti įvairių dydžių, formų ir spalvų, tarpusavyje galima klijuoti ir didelius popieriaus lapus. Geriausia turėti bent dviejų skirtingų rūšių popieriaus skiaučių (pvz., vyniojamojo ir laikraštinio popieriaus). Suklijuotos skirtingų rūšių skiautės sudaro lygesnį ir vientisesnį sluoksnį.

Paruoštos popieriaus skiautės mirkomos rišiklio pastoje tol, kol suminkštėja ir įmirksta. Tada jos klijuojamos ant pasirinktos formos. Klijuojant kiekviena skiautelė turi būti labai gerai prispaudžiama pirštais, tarp jų neturi likti tarpų. Vienos skiautės kraštas visada turi dengti kitos skiautelės kraštą.

Formos gali būti gaminamos iš įvairiausių medžiagų: plastilino, gipso, molio, kartono pakuočių, vielos ar vielinio tinklo, balionų, plastikinių butelių, sugniaužtų ir apvyniotų popierine klijavimo juosta popieriaus gniužulų ar net daiktų, kurių formą norima padaryti. Pastarieji daiktai turi būti išimami išdžiūvus gaminiui (reikia perpjauti popieriaus sluoksnį per pusę ir ištraukti formai panaudotą daiktą). Gautos abi pusės vėl sujungiamos popierine lipnia juosta ir užmaskuojamos dar keliais popierių skiaučių sluoksniais. Kad popierius nepridžiūtų prie indo sienelių, prieš klijavimą formą galima padengti maistine plėvele, vazelinu, patepti aliejumi ar kitais riebalais. Pirmą sluoksnį galima klijuoti tik iš vandenyje sudrėkintų popieriaus skiaučių, be klijų. Popieriaus skiautės ant formos klijuojamos sluoksniais. Užklijavus 5-6 sluoksnius, dirbinys džiovinamas. Džiovinimo procesas turi būti lėtas.

78 pav. Papjė mašė interjere

Gipsas – hidratuotas kalcio sulfatas. Paplitęs nuosėdinės kilmės mineralas (evaporitas). Gipso mineralo klodai sudaro to paties pavadinimo uolienų klodus. Nusėda uždaro tipo vandens telkiniuose, esant karštam klimatui. Taip pat gali susidaryti iš anhidrito, kai sureaguoja su vandeniu.

Cheminė gipso formulė – $CaSO_4 \cdot 2H_2O$.

Gipsas susidaro iš įvairių sūrymų ir būna įvairių spalvų. Bespalvė gipso forma vadinama selenitu. Visiškai bevandenė kalcio sulfato forma vadinama anhidritu. Kaitinamas gipsas tampa hemihidratuotu kalcio sulfatu.

Gipso kietumas pagal Moso skalę yra 2.

Gipsas naudojamas skulptūroms, meninio metalo liejimo formoms, interjero puošiniams (vazos, lipdiniai ir kt.) gaminti.

3.3. Floristinių objektų iš putoplasto, tinklo, makroflekso, vielos gaminimo aprašai

Šiuolaikinių klasikinių formų augalų kompozicijų bruožai:

- Visos kompozicijos yra paprastų geometrinių formų, dekoratyvios. Jos nėra labai griežtos. Pradžioje komponuojant nustatoma griežta forma, o po to specialiai augalais suardoma.
- Kompozicijose naudojama daug augalų;
- Kompozicijos svorio centras, akcentas, apatinėje kompozicijos dalyje (apytikriai per 2/3 žemiau aukščiausio augalo viršūnės)
- Dominuojanti kompozicijos dalis kuriama panaudojant stambesnius, ryškesnius žiedus ar skirtingas augalų faktūras ir kt.;
- Neturėtų būti ryškių kontrastų. Visi perėjimai minkšti, tolygūs;
- Augalai kompozicijose komponuojami su oro tarpais, laisvai;
- Kompozicijos daromos tūrinės ir plastiškos;
- Naudojamas indas turi būti klasikinės formos ar paslėptas tarp augalų.

Šiomis kompozicijomis galima papuošti šiuolaikinį interjerą. Padaryta gėlių kompozicija, turi tikti prie esamos vietos, t. y. indas, augalai, kompozicijos stilius turi atitikti interjero charakterį, derėti prie jo. Kompozicijos gali būti sezoniškos.

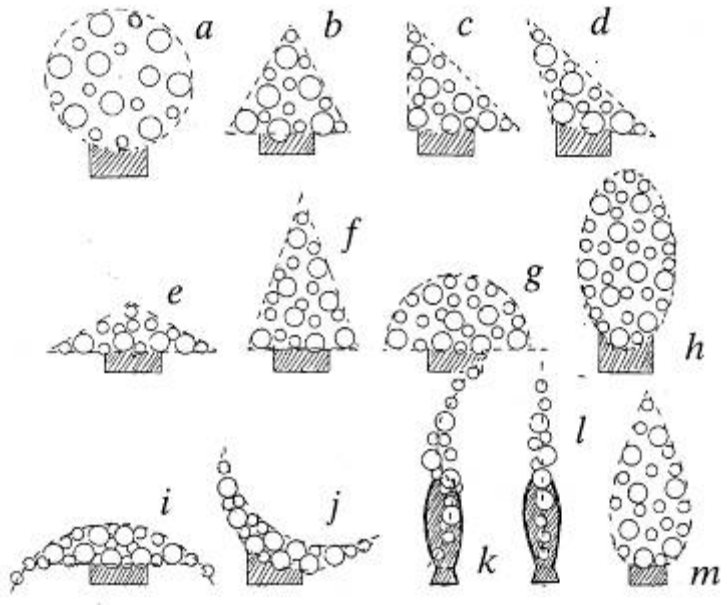

Pav. 79 Šiuolaikinės klasikinės kompozicijų formos:

a – rutulio, b- lygiakraščio trikampio, c – stataus trikampio, d – netaisyklingo trikampio, e- žemo lygiašonio trikampio, f – piramidės, g – pusrutulio, h – ovalo, i – lanko svyranti, j – pusmėnulio, k – „S“ formos, l – vertikali, m – lašo.

Pagrindo pasigaminimas, naudojant gipsą ir vielą.

Mums reikės vielos, gipso, PVA klijų, akrilinių dažų. Imame vielutę ir susukame tokia konstrukcija karkasą.

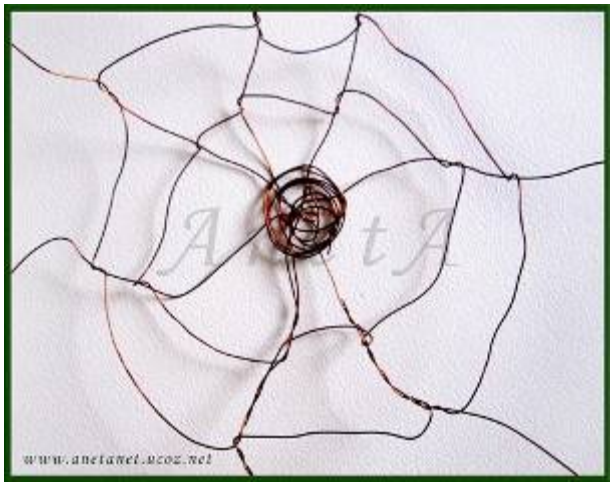

80 pav. Pagrindo gamyba

81 pav. Pagrindo gamyba

82 pav. Pagrindo gamyba

Toliau imame dubenį ar indelį, tokio dydžio, kokio jūs norėsite pagrindo. Įklojame plėvelę ir įstatome karkasą.

83 pav. Pagrindo gamyba

Pilame į gipsą PVA ir laukiame, kol sustings. Tada ištraukiame karkasą su gipsu iš indelio ir susukame paliktus ilgus vielos galus, tada suformuojame kraštus.

84 pav. Pagrindo gamyba

Vėl pasiklojame polietileno ant stalo, statome ant jo karkasą ir iš vidinės jo pusės pradedame gipsuoti, o iš kitos pusės formuojame pagrindą, nedarant labai storų kraštų, nes po to mes darysime ant jų reljefą, kad butų dar gražiau.

85 pav. Pagrindo gamyba

86 pav. Pagrindo gamyba

87 pav. Pagrindo gamyba

Išdžiūvus nuimame plėvelę. Gauname gipsinį objektą.

88 pav. Pagrindo gamyba

Vėliau iš gipso darome reljefą iš išorinės pusės.

89 pav. Pagrindo gamyba

90 pav. Pagrindo gamyba

Dažome akriliniais dažais ir gauname pagrindą medelio sodinimui.

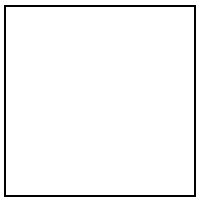

91 pav. Pagrindo gamyba

4 MOKYMO ELEMENTAS. SAVARANKIŠKA UŽDUOTIS

4.1. Užduoties variantų aprašymai ir vertinimo kriterijai

UŽDUOTIS: Pagaminti iš pasirinktos medžiagos (putoplasto, tinklo, makroflekso ar gamtinės medžiagos), laikantis technologinių ir darbo saugumo reikalavimų, floristinį objektą stalo dekoravimui ar interjero papuošimui. Galima naudoti (suderinant) keletą medžiagų.

VERTINIMO KRITERIJAI

Pagrindinis specialiojo modulio savarankiškos užduoties atlikimo kokybės vertinimo kriterijus:

Atlikdamas užduotį mokytojas laikėsi technologinių aprašų

Vertinama „Įskaityta arba neįskaityta“.

Įskaityta, jei mokytojas atliko savo užduotį savarankiškai, laikėsi darbų saugos reikalavimų, teisingai pasirinko pateiktas medžiagas, priemones, kokybiškai atliko darbą, laikėsi technologijos.

Neįskaityta, jei mokytojas atliko savo užduotį nesavarankiškai, nesilaikė darbų saugos reikalavimų, neteisingai pasirinko pateiktas medžiagas, priemones, nekokybiškai atliko darbą, nesilaikė technologijos.

S.9.4 MODULIS. KOMPONAVIMAS IR DEKORAVIMAS NAUDOJANT SKIRTINGAS TRADICINES IR NETRADICINES MEDŽIAGAS

1 MOKYMO ELEMENTAS. TRADICINIŲ IR NETRADICINIŲ MEDŽIAGŲ TAIKYMAS KOMPONUOJANT IR DEKORUOJANT FLORISTINIUS OBJEKTUS

1.1. Tradicinių (augalinės kilmės) ir netradicinių (gipso, parafino, popieriaus atliekų ir kt.) medžiagų aprašai

Augalų kompozicijoms pagražinti reikalingi įvairūs priedai. Priedai gali būti augalinės, gyvu1inės ar mineralinės kilmės. Reikia rinkti įvairias kerpes, žieves, samanas, kerplėšas, įmantrias šakeles, akmenukus, kriaukleles. Kompozicijas galima papuošti kai kurių medžiagų ir krūmų smulkesnėmis šaknimis. Ypač įdomios pušų ir kadagių šaknys. Reikia prisirinkti kviečių, rugių šiaudelių, šakelių su putino, šermukšnio, erškėčio, gudobelės uogomis, su ąžuolo, uosio, ožekšnio, amerikinės liepos sėklomis. Originaliai atrodo maumedžio šakelės su kankorėžiais, taip pat pušies, eglės, pocūgės kankorėžiai.

Kompozicijas paįvairinti galima dirbtiniu šerkšnu, t.y. kristalizavimu. Norint kalėdinių ir naujametinių kompozicijų spygliuočių šakeles ar augalų dalis padengti „šerkšnu“, jas ne mažiau kaip 12 val. reikia pamerkti į karštą, valgomosios druskos prisodrintą tirpalą. Tirpalas gaminamas iš 1 kg valgomosios druskos, ištirpintos 2 1 verdančio vandens. Šiame tirpale augalai fiksuojami taip, kad nesiliestų prie indo šonų ir dugno. Po paros ar dviejų apsikristalizavę augalai išimami ir džiovinami. Dirbtiniam šerkšnui galima suteikti atspalvius: rausvą (II tirpalo 2-3 arbatiniai šaukšteliai mėlyno tušo), alyvinę (truputį violetinio rašalo). „Snieguotas“ šakeles galima padaryti aptepus jas klijais ir apibarsčius smulkintu polistirolu, parafinu, perlitu arba apipurškus aerozoliniais dažais.

Viena smulkiausių ir įdomiausių floristikos sričių, primenančių tapybą ir priskiriamų prie sieninių kompozicijų, yra augalinė grafika. Tai atvirukai, paveikslėliai, miniatiūros. Jiems gaminti naudojami smulkūs, džiovinti slėgimu, lygintuvu ar skeletuoti augalai ir jų dalys. Iš žiedelių, stiebelių, lapelių, samanėlių ir net šaknelių ar vandens augalų galima sukomponuoti išraiškingas ir nuotaikingas kompozicijas.

Augalinė grafika – tai piešimas augalais ant popieriaus, kartono, medžiagos, medienos lukšto ir kitokio pagrindo. Iš augalų krūvelės išsirenkamos reikalingos linijos, lapeliai, žiedeliai, pūkeliai ir bandoma dėlioti. Pirmiausia būtina kompozicijos idėja. Ją galima pabandyti nupiešti ant popieriaus lapo ir tik tada pradėti įgyvendinti.

Jeigu derinyje vaizduojama augalų kompozicija, indą jai sukurti galima iš stambesnio lapo, vieno prie kito sudėliotų šiaudelių, stiebelių ar iš dailaus špagato išraitytų dalelių. Rėmeliai

paveikslėliams ir miniatiūroms gali būti įvairių geometrinių arba žaismingų formų iš medžio, pinti iš vytelių, megzti iš špagato. Rėmelis parenkamas iš anksto, atsižvelgiant į kompozicijos dydį ir išraiškingumą. Jis neturi nustelbti arba sumenkinti paveikslėlio turinio. Kabinama ten, kur nepasiekia tiesioginiai saulės spinduliai. Stiklas kompozicijai suteikia gyvybingumo: spalvos tampa sodresnės ir kontrastingesnės, kartu paryškindamos reljefiškumą.

Sieninėms kompozicijoms gaminti naudojami stambesni augalai, džiovinti slėgimu, smėlyje ar natūraliai. Panašiai kaip ir augalinės grafikos kompozicijoms, čia taip pat reikalinga idėja ir eskizas. Turi būti suderinti kompozicijos ir rėmelio dydžiai bei forma. Tam sudaromas ne plokščias paveikslas, kaip augalinėje grafikoje, bet tūrinė kompozicija rėmelyje, kuri lyg ir atsitiktinai gali netilpti arba „išeiti“ už rėmelio ribų. Tai turi būti daroma saikingai ir skoningai. Slėgimu, terminiu būdu džiovintus ir skeletinius augalus prie pagrindo (fono ar rėmelių) geriausia klijuoti. Jeigu fonas lengvai perduriamas, tvirtinama siūlais ar plona viela, atsižvelgiant į augalo dydį, sumedėjimą ar gyslotumą. Stambesnius, storesniais kotais augalus prie rėmo galima prikalti smulkiomis vinutėmis, o viršutinę dalį - pririšti prie nugarėlės. Galima naudoti ir plastiliną. Reikiamoje vietoje prie rėmelio pritvirtinama oazė ir į ją susmaigstomi augalai.

Tvirtinimui tinkamas ir polistirolas. Tam tikro dydžio gabalėlis prie rėmelio ir nugarėlės pritvirtinamas siūlais, viela ar vinutėmis ir į jį susmeigiami klijais patepti augalai. Tvirtinimo vietos turi būti nepastebimos. Plastilinas naudojamas neutralios spalvos arba priderintas prie fono, pasitelkus smulkius augalus ar samanas - jos padės paslėpti tvirtinimo vietą. Polistirolas nudažomas atitinkama spalva.

Pats komponavimo būdas ant pinto augalinio pagrindo yra kiek skirtingas negu kompozicijose su rėmeliais, kuriose augalai daugiau eksponuojami visu ūgiu iš šono arba atitinkamo atspalvio vientisame įrėmintame fone. Kompozicijos ant pinto pagrindo mums diktuoja tam tikrą komponavimo būdą ir idėją. Jeigu kompozicijos pagrindu paimta iš vytelių pinta dekoratyvinė sieninė lėkštė, ji jau pati savaime atrodo kaip gėlė į kurią žiūrima iš viršaus. Taigi ir prie jos tvirtinama kompozicija turi atrodyti taip, kaip matoma iš viršaus gėlių puokštė. Panaudotos gėlės, augalai ir priedai turi būti aiškių linijų. Nenaudoti sukinių, tai yra suktų vytelių arba juostelių. Jeigu pintas pagrindas yra ažūrinis, nugarinėje pusėje pritvirtinamas (prikalamas, prisiuvamas, priklijuojamas) kontrastingo atspalvio audeklo gabalas.

Kompozicijoms kurti naudojami natūraliai arba smėlyje išdžiovinti augalai ir žiedai. Spalvų gamai paįvairinti galima naudoti dirbtines gėles iš audeklo. Pagrindas gali būti iš šiaudų, karnų, nendrių ir t.t. Pačios kompozicijos gali būti nuo miniatiūros, segamos prie atlapo iki didelių sieninių sugrupuotų kompozicijų.

Džiovintų augalų įvairioms kompozicijoms tvirtinti geriausiai tinka natūralus, gamtoje randamas pagrindas: kerpės, medžio šakos, kerplėšos, žievės, tošys, šaknys, lizdu susuktos vytelės, nuopjovos, išskobti kelmeliai, tuščiavidurio (išpuvusio) rąsto žiedas, gumbuota rąsto dalis ar šaka. Labai tinka degto molio, bet ne glazūruoti gėlių vazonėliai, dubenys, puodynės ar specialiai pagamintos originalios išvaizdos įvairaus dydžio vazos. Galima naudoti ir paprasto stiklo indus. Prie dirbtinės šviesos tinka ir patamsinti keraminiai indai bei ažūriniai metaliniai gaminiai.

Galima indą aptraukti tinkamos spalvos vienspalviu audiniu.

Pakabinamos (kabančios) kompozicijos nepasižymi įvairumu. Pažymėti galima džiovintų žiedų ar augalų, samanų rutulius, iš šiaudų, linų ar žolių padarytus stilizuotus paukščius bei šiaudų sodus. Darant mišrų rutulį iš varpinių, šluotelinių ar skėtinių augalų, pagrindui galima naudoti oazę bei polistirolą. Naudojant sausažiedžių gėlių žiedus, jų žiedkočiai būna labai trapūs ir lūžinėja. Geriau žiedkotį visiškai pašalinti ir žiedą tvirtinti vieliniu kabliuku.

Labai paprastai daromi iš samanų pakabinami rutuliai. Net ir žiemą, nuėjus į mišką atlydžio metu, nuo storų medžio kamienų galima prisirinkti smulkių žalių samanėlių nulupant jas gabalais. Susukus į 8 – 10 cm skersmens rutulį, perrišti kaspinėliu skersai ir išilgai po kartą iš visų pusių, apkamšyti smulkiomis gubojos, kermėko šakelėmis, papuošti vienu kitu žiedeliu ir pakabinti.

Gražiai atrodo skirtingame aukštyje pakabinti 3-5 vienos ar skirtingų spalvų, derančių tarpusavyje rutuliai.

2 MOKYMO ELEMENTAS. FLORISTINIO OBJEKTO – VAINIKO ESKIZO KŪRIMAS

2.1. Floristinio objekto – vainiko eskizo kūrimo aprašas

Vainikai yra skirstomi:

1) pagal metų laikus ir kalendorines šventes: (adventiniai, kalėdiniai, naujametiniai, velykiniai, sekminių, joninių, derliaus šventės, vėlinių - gedulo);

2) pagal paskirtį: (jubiliejiniai, vestuviniai, gedulo, pirmos komunijos, metinių švenčių, interjerui puošti, parodiniai, madoms demonstruoti);

3) pagal pagrindinę naudojamą žaliavą: (eglių šakų, pušų šakų, samanų, bukmedžio, tujos, mahonijos, darželio gelių, lauko gėlių, ąžuolo, lauro, javų, rūtų, pataisų, kankorėžių, rododendro, kitų lapuočių ir dekoratyvinių krūmų);

4) tūriškumo požiūriu: (reljefiniai, vienpusiai, tūriniai – sferiniai);

5) elementų gausumo atžvilgiu: (reti, purūs, kompaktiski);

6) pagal dydį: (miniatiūriniai, maži, vidutiniai, dideli, stambūs);

7) pagal formą: (apvalūs, ovalūs, širdies formos, kiaušinio formos, aštuoneto formos ir kt);

8) pagal augalų rūšinę sudėtį: (vienarūšiai, mišrūs, daugiarūšiai, kombinuoti, pridedant įvairių priedų);

9) pagal laikmetį: (romėniški, klasikiniai, šiuolaikiniai, modernūs, avangardiniai);

10) pagal komponavimo principą: (simetriniai, asimetriniai);

11) pagal stilių: (dekoratyviniai, linijiniai, formalūs, vegetatyviniai);

12) atsižvelgiant į augalų gyvybinį požymį: (džiovintų ir konservuotų, skintų augalų, dirbtinių augalų, mišrūs);

13) pasaulio kultūrų atžvilgiu: (rytietiki, europietiški, amerikietiški, lietuviški ir kt).

Vainikų eskizai:

1 pav. Vainiko eskizas

2 pav. Vainiko eskizas

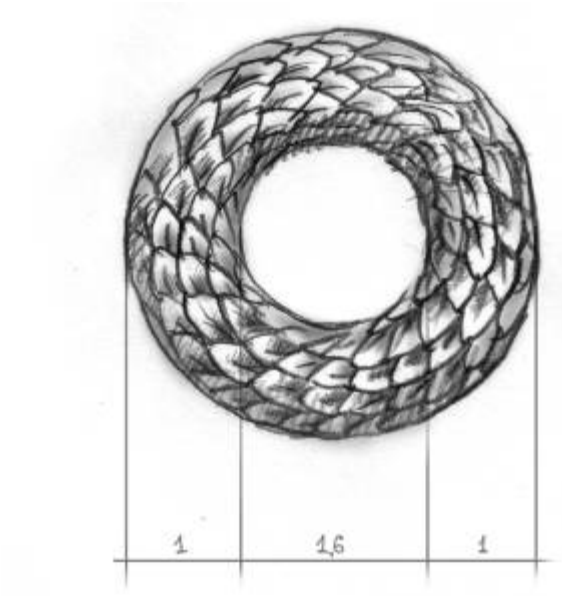

3 pav. Vainiko eskizas

4 pav. Vainiko eskizas

5 pav. Vainiko eskizas

Vainikai susideda iš vainiko pagrindo ir jo ertmės. Vainikai dažnai naudojami kaip įvairių vietų papuošimas.

6 pav. Dekoruotas vainikas

Vainiko pagrindas. Jei vainikas gaminamas per siauras ir turi didelę ertmę, tada judesys išryškėja išorėje ir vainikas atrodo panašus į žiedą. Tokie vainikai gaminami vestuvių progai. Jei vainikas pagaminamas per platus, tada judesys išryškėja viduje, todėl vainikas praranda savo formą ir tampa plokščias.

Vainiko ertmė. Proporcingas vainikas būna tada, kai vainiko ertmė yra 1,6 pločio kaip ir vainiko pagrindas (aukso pjūvis). Optinė proporcija tarp vainiko pagrindo ir jo ertmės priklauso nuo įvairių faktorių.

Vainiko papuošimas. Paprastai sukomponuotas vainiko pagrindas be papildomų papuošalų atitinka idealą, nes jo esminė savybė – apskritimo forma – nenutraukiama jokioje kitoje vietoje.

7 pav. Vainiko konstrukcija

Profilio formos

Vainiko profilis yra jo skersinis pjūvis. Profilis gaminamas pasirenkant augalus ir darbo techniką ir įtakoja vainiko plastišką poveikį.

Pusinio apskritimo profilis. Pusapvalis profilis parodo glaudų kontaktą su paviršiumi ir tinka kaip puošnus vainikas ant durų arba sienos.

Trijų ketvirtadalių apskritimo profilis. Šios profilio formos tinka lapų ir žiedų vainikams, kurie gaminami išgaubtai apatiniame kontaktiniame plote. Tokiu būdu pabrėžiama vainiko išorinė pusė.

Pilnai apskritas profilis. Vainikas su apskritimo formos skersiniu pjūviu turi pilnai apskritą profilį. Šita profilio forma atitinka vainiko geometrinį apibrėžimą. Ši forma puikiai tinka advento ir šventiniam vainikui kaip ir kitos vainiko formos.

Pilnai apvalūs vainikai tolygiai puošiami medžiagomis iš visų pusių. Šie vainikai guldymui netinkami. Toks vainikas atrodo geriau, jei jis pakeltas. Pilno apskrito profilio vainikai nuteikia lengvai.

Pylimo forma. Vainiko skersinis pjūvis kyla lėtai iš išorės, kaip pylimo ir krenta stačiai į vidinį trečdalį. Pylimo formos vainikus gali pagaminti floristai arba paprastą vainiką aptraukti šienu arba šiaudais taip, kad susidarytų uždara ir tolygi pylimo forma.

Pylimo formos prisiglaudžia prie savo paviršiaus labai glaudžiai ir dėl plokščiai išeinančios išorinės pusės gerai prisitvirtina prie žemės. Dėl plokščių, uždarai veikiančių medžiagų ši forma geriausiai tinkama naudoti. Vainiko proporcijos atitinka aukso pjūvį, vainiko aukštis – didžiąją dalį, t. y. 1,6. Pylimo formą ir proporcijas galima keisti.

Netolygi, laisva profilio forma. Vainikai, kurie komponuojami iš skirtingų, pakopomis išdėstytų medžiagų, turi labai laisvą profilio formą.

8 pav. Vainiko formos

Kontūrų formos

Yra skiriamos dvi vainikų kontūrų formos: uždaros ir laisvos. Vainikas su uždara forma mums atrodo platesnis nei tokio paties dydžio vainikas su laisvu kontūru.

Uždarą vainiko formą susidaro:

- iš apvalių, išdėstytų žiedų formų (rožės, jurginai, gvaizdūnės), kurie komponuojami viename aukštyje žiedas prie žiedo,
- iš pakopomis sudėtų lapų,
- naudojant žoles arti vainiko pagrindo.

Laisvą vainiko formą susidaro:

- iš žiedų, kurie komponuojami skirtingų ilgių,
- iš pakopomis sudėtų ir sugrupuotų medžiagų,
- iš įvairių judėjimo formų.

Vainiko proporcijos

Aiški vainiko forma pasižymi harmoningu santykiu tarp vainiko pagrindo ir vainiko ertmės. Vainike matomas judėjimas pagal laikrodžio rodyklę. Šis judėjimas turi būti uždaras ir santūrus ir neturi veržtis į vidų arba išorę. Kadangi vainikas sudaro santykinai uždarą formą, dėmesį patraukia proporcijų netolygumas.

Platesnis vainikas su labai maža ertme turi sunkumo poveikį, kadangi judėjimo jėgos vainiką susmukdo į save. Apsisukimas į centrą turi stipriai ryškų poveikį. Vainiko proporcijos priklauso nuo:

- vainiko pločio,
- medžiagų savybių (formos, judėjimo, spalvos, tekstūros),
- išdėstymo tankumo,
- kontūrų apipavidalinimo,
- profilio formų,
- ryškumo ir
- medžiagų judėjimo krypčių.

Kontrolinis žvilgsnis. *Norint patikrinti proporcijas, patartina vainiką paguldyti ant žemės ir jį apžiūrėti iš viršaus.*

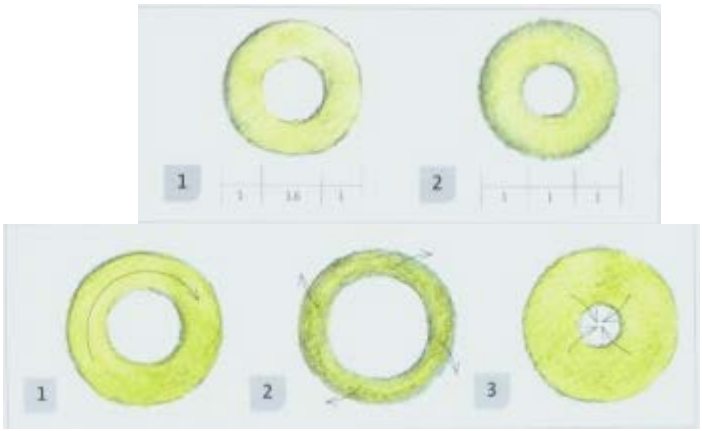

9 pav. Vainiko formos

3 MOKYMO ELEMENTAS. FLORISTINIO OBJEKTO – VAINIKO KARKASŲ GAMINIMAS

3.1. Vainikų karkasų gaminimo iš netradicinių medžiagų aprašai. Vainikų karkasų pavyzdžių kopijos

Medžiagos vainikų gamybai.

Medžiagos, naudojamos vainiko gamybai, turi skirtingas judėjimo formas. Uždaros, išdėstytos žiedų formos nesuteikia jokių judėjimo linijų ir neturi įtakos sukimosi kryptims. Natūralias sukimosi kryptis nurodo vainikai, kuriuose medžiagos išdėstytos skirtingomis kryptimis, vertikaliai stačiai arba nuo vainiko žiedo krypstant į išorę.

Kol lapų galiukai arba spygliuočių šakos žiūri į vieną pusę, akys automatiškai krypsta link šių vainiko judėjimo krypčių. Kuo aiškesnis medžiagų išlygiavimas, tuo ryškiau sustiprinamas sukimosi judėjimas. Tradiciškai gaminant vainikus pirmenybė teikiama laikrodžio rodyklės sukimosi krypčiai.

10 pav. Vainikai

Medžiagų ryškumas

Žmogaus akis veikiama formos ir spalvos. Vainikas iš šviesių spalvų mums atrodo platesnis ir storesnis nei tamsus. Todėl vainikas iš šviesių spalvų turi būti siauresnis, o iš tamsių – platesnis.

11 pav. Vainikai

Medžiagos

Kuriant vainiką svarbūs medžiagų pasirinkimo kriterijai: simbolika, savybės, poveikis ir patikslinimas. Medžiagų panaudojimas vainikų gamybai ir puošybai yra platus.

Šakos. Šakos priklauso medžiagoms, kurios naudojamos visais metų laikais. Lanksčios, dažnai jaunos šakos ir augliai tinka vyniojimui. Šakų nuopjovos vyniojamos, klijuojamos arba prismeigiamos ant vielos. Vainikai iš šakų turi kaimo stiliaus poveikį. Įdomiai atrodo vainikai iš spalvotų šakų.

Lapai. Vainikai iš lapų turi gana ilgą tradiciją, kadangi jau Antikoje buvo gaminami vainikai iš lauramedžio lapų. Šiandien gaminami vainikai iš mažų, gražiai sukomponuotų arba simbolinių lapų atrodo ypatingai. Dėl savo lygiagrečių lapų gyslų ir vėduoklės formų labai mėgstami yra ginkmedžio lapai. Lapai tinka plokščioms ir struktūrinėms kompozicijoms. Jie pasižymi skirtingomis spalvomis (raudonas europinis pūkenis, heichera) iš viršutinių ir apatinių lapų pusių (baltoji tuopa, putinas). Rudenį galima rasti įvairių spalvų lapų nuo intensyviai geltonos, oranžinės iki raudonos (vynuogių, paprastojo buko, rūgštusis žagrenis, klevas). Lapų savybes reikia labai gerai žinoti, norint suprasti kokiems būtent darbams jie tinka. Kai kuriuos lapus geriau perdirbti drėgnus. Kieti, visada žaliuojantys lapai (mahonija, bugienis, gebenė, rododendras, putinas) po perdirbimo yra atsparūs šalčiui ir ilgai laikosi. Tačiau salalo lapai esant šalčiui greitai pasidaro dėmėti.

Dažniausiai lapai prisegami, tačiau norint juos pritvirtinti prie paviršiaus galima naudoti ir kitas technikas. Jei reikia juos galima ir apipjaustyti.

Pagal rūšį apdirbant ir įtaisant lapus paaiškėja įvairūs optiniai efektai. Juos galima sulenkti pakopomis, išilgai arba skersai susukti į tūteles, surišti kryžiaus forma arba skersai. Susukant, sulenkiant arba sulankstant lapus gaunamos puikios kompozicijos ir sukuriamos įdomios struktūros.

Iš salalo, rododendro, lauravyšnės ir kitų augalų lapų galima sukurti patrauklius pavyzdžius. Kadangi vainikuose dažnai naudojama daugiau įstrižų ir apvalių linijų, išdėstymas pavyzdžiuose

nėra toks paprastas, nes reikia atsižvelgti į kiekvieno lapo linijas. Kadangi vidinėje lapo pusėje yra mažiau plokštumos nei išorinėje, turėtumėte susirūšiuoti lapus pagal jų dydį nuo trijų iki penkių grupių. Mažiausi lapai naudojami vidiniam apskritimui, viduriniai – viduryje, o didesni – išorinėje srityje.

Žiedai. Vainikai, kurie gaminami iš žiedų, dažnai atrodo prabangiai. Norėdami pagaminti griežtų formų vainiką, turite vienos gėlių rūšies (rožės, jurginai, gvaizdūnė) uždarus apvalius žiedus dėti galvą prie galvos. Laisvus paviršius galima komponuoti su skirtingų formų ir dydžių žiedais arba lengvai išdėstant pakopomis. Galimos įvairios spalvų kombinacijos, tačiau reikia stebėti žiedų augimo ir spalvų savybes, taip pat jų pasikeitimus vegetacijos laikotarpiu. Kiti komponavimo požymiai pasireiškia naudojant pumpurus ir įvairias žydėjimo stadijas. Kai kurie žiedai (hortenzijos, šlamučiai, kermėkai) tinka sausiems, ilgai išsilaikantiems vainikams. Naudojant plokščius lapus ir žaismingus ūsus vainikams iš žiedų galima suteikti ramybės tašką.

Vaisiai. Į vainiką vaisius galima įterpti vienus arba kombinuoti su žiedais ir lapais. Kai kurie vaisiai tinkami ir sudžiovinimui. Šalia vietinių vaisių savo įdomiomis spalvomis ir neįprasta tekstūra gražiai gali atrodyti ir egzotinės rūšys. Kadangi vaisiai yra sultingi ir laiko savyje drėgmę, reikia atsižvelgti į tai, kad jie gali greitai supūti. Tvirtinimo technikos pasirenkamos pagal vaisių rūšį.

Javai. Vainikai iš javų vaidina didelį vaidmenį kaimo srityje kaip mugių ir derliaus vainikai. Rugio, kviečių, miežių ir avižų varpos aprišamos aplink šiaudų ratą arba šiaudais apvyniotus pagrindinius griaučius ir papuošiamos ilgomis juostomis, šviežiomis arba sausomis rudeninėmis gėlėmis.

Samanos ir kerpės. Gamindami vainikus neišsiversite be samanų, kurios naudojamos kaip kišimo priemonė, padėklų ir substrato apdangalas, žiedų maitinimas, sodinimas su vandeniu ir žinoma kaip papuošalas. Dažniausiai samanos dedamos ant padėklų. Labai mėgstama taip vadinama islandinė kerpena, kuri priklauso kerpių rūšiai (šiurinių šeima).

Spygliuočių krūmeliai. Kaip atrodytų adventas be vainiko iš kėnio šakų? Visada žaliuojančių spygliuočių krūmeliai simbolizuoja amžiną gyvenimą ir labai vertinami floristikoje dėl savo patvarumo, atsparumo šalčiui ir techninio nekomplikuoto apdorojimo. Jų skirtingos augimo savybės įtakoja vainiko kontūrų formas. Horizontaliai augančios šakos (tuja, kėnis, eglė) apdorojamos plokščiai, stačiai augančios šakų viršūnės (pušis) – vertikaliai. Žali vainiko kūnai turi santūrų, santykinai neutralų poveikį ir gali atrodyti gražiai pridedant papildomus papuošimus pagal savo skonį. Per adventą vainikai tradiciškai puošiami žvakėmis, rutuliais, kankorėžiais, vaisiais ir kalėdiniais aksesuarais. Gedulo ir kapų vainikus iš pušų šakų galima komponuoti su žiedais, sausais vaisiais arba kankorėžiais.

12 pav. Vainikai

Karkasų formų pavyzdžius žiūrėti 243 psl., 245 psl, 246psl, 247 psl..

1 lentelė. Augalinės medžiagos vainikams, girliandoms, festonams ir formoms

Augalai, kurių lapai naudojami vainikams	
Lietuviškas pavadinimas	**Botaninis pavadinimas**
Paprastasis buksmedis	*Buxus sempervirens*
Gebenė	*Hedera helix*
Lauravyšnė	*Prunus laurocerasus*
Mahonija	*Mahonia aquifolium*
Rododendras	*Rhododendron Cultivars*
Putinas	*Viburnum (rūšys)*
Japoninė skimija	*Skimmia japonica*
Lipantis į viršų ožekšnis	*Euonymus fortunei* var. *fortunei*
Japoninis bugienis	*Ilex crenata*
Įprastas bugienis	*Ilex aquifolium*

Augalai, kurių spalvoti lapai naudojami vainikams		
Lietuviškas pavadinimas	**Botaninis pavadinimas**	**Ypatybės**
Raudonasis klevas	*Acer rubrum*	rudeninės spalvos
Vėduoklinis klevas	*Acer palmatum*	intensyvios rudeninės spalvos
Trakinis klevas	*Acer campestre*	rudeninės spalvos
Paprastasis klevas	*Acer platanoides*	geltonai-oranžinės rudeninės spalvos
Paprastasis bukas	*Fagus sylvatica*	lapai juodai-raudoni
Paprastasis ąžuolas	*Quercus robur*	simbolinė vertė

Baltoji tuopa	*Populus alba*	lapų apatinė pusė balta veltinio išvaizdos
Europinis pūkenis	*Cotinus coggygria*	lapai žali arba tamsiai-raudoni
Katalpa	*Catalpa bignonioides*	geltonos rudeninės spalvos
Gelsvažiedis tulpmedis	*Liriodendron tulipifera*	auksinės rudeninės spalvos
Penkialapis vinvytis	*Parthenocissus quinquefolia*	purpurinės rudeninės spalvos

Spygliuočių šakelės	
Lietuviškas pavadinimas	**Botaninis pavadinimas**
Didžioji pocūgė	*Pseudotsuga menziesii*
Europinis kukmedis	*Taxus baccata*
Paprastoji eglė	*Picea abies*
Eglė (picea)	*Picea glauca*
Kanadietiška cūga	*Tsuga canadensis*
Kalninė pušis	*Pinus mugo* ssp. *mugo*
Juodoji pušis	*Pinus nigra*
Himalajinė pušis	*Pinus wallichiana*
Paprastoji pušis	*Pinus sylvestris*
Veimutinė pušis	*Pinus strobus*
Kedrinė pušis	*Pinus cembra*
Vakarinė tuja	*Thuja occidentalis*
Puskiparisis	*Chamaecyparis obtusa*
Japoninė kriptomerija	*Cryptomeria japonica*
Korėjietiška kėnis	*Abies koreana*
Kaukazinis kėnis	*Abies nordmanniana*
Europinis kėnis	*Abies alba*
Kinietiškas kadagys	*Juniperus chinensis*

Geltonai-žalios spygliuočių šakelės	
Lietuviškas pavadinimas	**Botaninis pavadinimas**
Europinis kukmedis	*Taxus baccata*
Vakarinė tuja	*Thuja occidentalis*
Žirniasėklis puskiparisis	*Chamaecyparis pisifera*

Lausono puskiparisis	*Chamaecyparis lawsoniana*
Kinietiškas kadagys	*Juniperus chinensis*

Melsvai-žalios spygliuočių šakelės	
Lietuviškas pavadinimas	**Botaninis pavadinimas**
Japoninė baltoji pušis	*Pinus parviflora*
Kedrinė pušis	*Pinus cembra*
Žirniasėklis puskiparisis	*Chamaecyparis pisifera*
Lausono puskiparisis	*Chamaecyparis lawsoniana*
Kvapusis kėnis	*Abies procera*
Paprastasis kadagys	*Juniperus communis*
Šlaižiantis kadagys	*Juniperus horizontalis*
Atlaso kedras	*Cedrus atlantica*

4 MOKYMO ELEMENTAS. VAINIKO KOMPONAVIMAS IR DEKORAVIMAS NAUDOJANT TRADICINES IR NETRADICINES MEDŽIAGAS

4.1. Darbų saugos instrukcijos dirbant su gipsu, parafinu, popieriumi

BENDROJI DALIS.

1. Instrukcija skirta darbuotojui, dirbančiam su gipsu, parafinu, popieriumi.

1.1. Dirbti su gipsu, parafinu, popieriumi gali darbuotojas, kuris yra:

1.1.1. Ne jaunesnis kaip 18 metų;

1.1.2. Pasitikrinęs sveikatą ir turintis medicinos pažymą, kad gali dirbti šį darbą;

1.1.3. Išmokytas saugių darbo metodų, supažindintas su įmonės darbo tvarkos taisyklėmis;

1.2. Darbuotojo darbo ir poilsio režimas nustatomas įmonės darbo tvarkos taisyklėse;

1.3. Įvykus nelaimingam atsitikimui ar avarijai, kurios metu nukentėjo žmonės, darbuotojas turi elgtis taip:

1.3.1. Nedelsiant baigti naudoti dirbti su gipsu, parafinu, popieriumi;

1.3.2. Išeiti pačiam ir išnešti nukentėjusį iš pavojingos zonos, suteikti nukentėjusiems pirmąją pagalbą ir kreiptis į medicinos personalą;

1.3.3. Išsaugoti iki tyrimo nepakitusią įvykio vietą, ar daryti tik būtiniausius pakeitimus, įforminant tai nustatytos formos aktu;

1.3.4. Informuoti apie įvykį įmonės vadovą;

1.3.5. Pranešti apie nelaimingą atsitikimą į sveikatos priežiūros įstaigą.

1.5.Darbuotojas turi teisę:

1.5.1. reikalauti, kad tiesioginis padalinio vadovas užtikrintų saugų darbą, pravestų instruktavimus darbo vietoje ir informuotų apie joje galinčius veikti sveikatai kenksmingus ir pavojingus veiksnius;

1.5.12. atsisakyti dirbti, jei yra techniškai netvarkingi įrenginiai, įrankiai, prietaisai arba darbo aplinkos veiksniai kelia pavojų sveikatai ir gyvybei;

1.5.13. atsisakyti dirbti, jei jis yra neaprūpintas atitinkamomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis arba jos yra netinkamos naudoti (pasibaigęs jų galiojimo laikas);

1.5.14. gauti darbui būtinus instrumentus, įtaisus ir įrengimus;

1.5.15. teikti pasiūlymus darbdaviui ir administracijai apie darbo sąlygų gerinimą;

1.5.16. reikalauti atlyginti už sveikatai padarytą žalą,

1.6.Asmeninė darbo higiena:

1.6.1. darbuotojas turi dirbti apsirengęs tvarkingais, švariais darbo drabužiais;

1.6.2. prieš/po darbo bei pertraukų, pasinaudojus tualetu, švariai nusiplauti rankas muilu;

1.6.3.draudžiama suteptas rankas valyti skiedikliais, naftos produktais ir kitomis ne prausimuisi skirtomis medžiagomis,

1.9. Už šios instrukcijos ir kitų darbuotojų saugos ir sveikatos teisės ir norminių aktų reikalavimų nevykdymą, pažeidimus, dėl kurių įvyko arba galėjo Įvykti nelaimingas atsitikimas, avarija, sutriko įstaigos darbas, darbuotojui taikoma Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta drausminė, materialinė, administracinė ir baudžiamoji atsakomybė.

PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

2.1. Pavojingi veiksniai galintys veikti darbuotoją dirbantį su gipsu, parafinu, popieriumi.

2.1.1. Netvarkinga darbo vieta, slidžios grindys, netvarkingai sukrautos darbo priemonės, aštrūs darbo įrankiai, neatsargiai elgiantis galimos traumos.

2.1.2. Dirbant su gipsu, parafinu, popieriumi galimi įsidūrimai, įbrėžimai, kas gali sukelti odos arba kūno audinių uždegimus.

2.1.3. Aštrūs darbo įrankiai (peilis, žirklės, yla, adata).

2.1.4. Elektros srovė. Paveikus elektros srovei, netenkama sąmonės, sutrinka arba nutrūksta širdies veikla bei kvėpavimas, o kartais ištinka ir staigi mirtis;

2.1.5. Odos nudegimai.

2.2.Kenksmingi veiksniai;

2.2.1.Dirbant su gipsu gipso miltelių dulkės gali patekti į kvėpavimo takus, nosį, akis, sukelti dirglumą, laikiną gleivinės suerzinimą.

2.2.2.Dirbant su parafinu jį kaitinant, galimas parafino garų išsiskyrimas, kurie gali dirginti akis, nosį, gerklę veikti organizmą, sukelti pykinimą;

2.2.3. Dirbant su parafinu, jį kaitinant, galimas skysto parafino patekimas ant odos, kas gali sukelti lengvą odos sudirgimą;

2.2.4. Lydant parafiną galimas jo išpylimas ant grindų, todėl galima paslysti ir susižeisti;

2.2.5. Dirbant su popieriumi gali susidaryti popieriaus dulkių, kurios gali patekti į kvėpavimo takus, nosį, akis, sukelti dirglumą, laikiną gleivinės suerzinimą.

2.3.Būtinos saugos priemonės:

2.3.1.tvarkingi darbo drabužiai ir plaukai, dėvėkite gumines pirštines;

2.3.2.tvarkinga darbo vieta, geriausia atvira;

2.3.3.saugiai naudoti darbo įrankius, baigus darbą, sudėti į jiems skirtą vietą;

2.3.4.dirbti su parafinu darbo vietoje, turinčioje vietinį nutraukimą;

2.3.5. saugotis gipso, popieriaus dulkių, parafino garų, kad nepatektų į akis, ant odos ir kvėpavimo takus;

2.3.6. patekus į akis ar ant odos, plauti vandeniu, įkvėpus – išeiti į gryną orą, prarijus – išplauti skrandį;

2.3.7. nepraėjus dirginimui, kreiptis į gydytoją, parodyti naudojamos medžiagos pavadinimą arba etiketę;

2.3.8. atlikus darbus gipsu, parafinu, popieriumi, nusiprausti rankas muilu ir vandeniu (jei nedėvėjote guminių pirštinių);

2.3.9. jeigu yra rizika įkvėpti cheminės medžiagos dalelių, dėvėkite antveidį;

2.3.10. gipsą, parafiną, popieriaus atliekas laikykite saugioje, sausoje, tamsioje, atokiau nuo maisto produktų.

2.4.Darbuotojo pareigos:

2.4.1.nepradėti darbo, neišklausius saugaus darbo instruktažo;

2.4.2.dirbti tik pavestą darbą;

2.4.3.darbo priemones, įrankius naudoti tik pagal paskirtį ir techniškai tvarkingus, kada nedirbate, laikykite jiems skirtoje vietoje;

2.4.4.nedirbti esant nepakankamam apšvietimui;

2.4.5.nedirbti netvarkingoje, užgriozdintoje darbo vietoje;

2.4.6.neleisti atlikti pavesto darbo kitiems asmenims;

2.4.7.laikyti švariai, tvarkingai savo darbo vietą ir praėjimą;

2.4.8.draudžiama ateiti į darbą neblaiviam, darbo metu vartoti alkoholinius gėrimus, naudoti narkotines bei toksines medžiagas.

3.DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

3.1.Atidžiai apžiūrėti savo darbo vietą. Patikrinti ar tvarkingi jums reikiami įrankiai, įrengimai, priemonės.

3.2. Pašalinti visus nereikalingus daiktus, trukdančius dirbti.

3.3.Vizualiai patikrinti darbo vietos apšvietimą.

3.4. Patikrinti, ar neslidžios grindys, ar pakankamai apšviesta darbo vieta.

3.5. Pasiimti darbo įrankius, asmenines apsaugos priemones, kurias reiks naudoti darbo metu. Patikrinti jų tvarkingumą.

3.6. Kiekvienas darbo įrankis, įrengimas turi būti tvarkingas, švarus. Jo laikymui turi būti paskirta vieta.

3.7. Patikrinti, ar nepažeista elektros įrenginių izoliacija (dirbant su parafino lydimo įrenginiu, kaitinimo plytele; dirbant su popieriaus smulkinimo įrenginiu), ar tvarkingi apsauginiai gaubtai. Draudžiama naudotis netvarkingomis rozetėmis, kištukais, jungikliais bei kita elektros instaliacijos įranga.

3.7. Apgalvoti darbo eigą, numatyti saugią darbo vietą, kad dirbant nepakenktumėte šalia esantiems žmonėms.

3.8. Pastebėjus kokius nors trūkumus, stengtis juos ištaisyti savo kompetencijos ribose ar nedelsiant pranešti apie tai darbo vadovui.

4. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

4.1. Laikytis nustatyto darbo ir poilsio laiko reikalavimų, ilsėtis, valgyti ir rūkyti tam tikslui skirtose vietose, dirbti tik tą darbą, kurį paveda tiesioginis vadovas, ir tik tada, kai yra žinomi saugūs jo atlikimo būdai.

4.2.Darbo metu būti dėmesingiems, atidiems, atsargiai elgtis su darbo priemonėmis, įranga, medžiagomis, netrukdyti dirbti kitiems.

4.3. Darbo metu neleisti, kad kas nors trukdytų dirbti, kalbintų ar blaškytų dėmesį, netrukdyti dirbti kitiems.

4.4. Sekti, kad darbo vieta būtų tvarkinga, švari ir sausa.

4.5. Reikalavimai dirbant su gipsu:

4.5.1.maišant gipso miltelius, stengtis į indą pilti taip, kad nesusidarytų gipso dulkių debesis, kad kuo mažiau į kvėpavimo takus pakliūtų gipso dulkių, galinčių sukelti dirglumą, uždegimą. Rankų apsaugojimui naudoti specialias pirštines.

4.6. Reikalavimai dirbant su parafinu:

4.6.1. lydant parafiną formų liejimui, dirbti tik darbo vietoje su vietine trauka. **Draudžiama dirbti su parafinu atviroje darbo erdvėje, kurioje nėra garų nutraukimo.**

4.6.2. lydant parafiną vengti išsilydžiusio parafino patekimo ant odos ir į akis. Stengti neįkvėpti susidariusių parafino garų. Įkvėpus, išeiti į gryną orą, patekus produkto ant odos, nuplauti su vandeniu ir muilu vietą ant kurios pateko produkto. Patekus produkto garų į akis, plauti dideliu kiekiu vandens 15 min.. Jeigu sudirgimas nepraeina, kreiptis į gydytoją. Nurijus nesukelti vėmimo. Skalauti burną vandeniu.

4.6.3. išlydytą parafiną, pilant ir formuojant gaminius, stengtis neišpilti ant grindų, dėl ko galimas paslydimas ir susižeidimas.

4.6.4. išsiliejusį, bet nedeganti parafiną, užpilti smėliu, kad sustabdytumėte plitimą.

4.7. Reikalavimai dirbant su popieriumi, popieriaus atliekomis:

4.7.1. dirbant su popieriaus smulkintuvu, stengtis neįkvėpti susidariusių popieriaus dulkių. Įkvėpus – išeiti į gryną orą, burną praskalauti vandeniu.

4.7.2.Eksploatuojant elektros įrenginius, draudžiama naudotis netvarkingomis rozetėmis, kištukais, jungikliais bei kita elektros instaliacijos įranga.

4.7.3. Neliesti vienu metu prie įžemintų dalių (centrinio apšildymo radiatorių, vamzdžių ir pan.) įrenginių metalinių dalių (stalinės lempos, kavinuko metalinio korpuso ir pan.), kad, esant pažeistai izoliacijai ir šioms dalims turint elektros įtampą, nesusidarytų grandinė tekėti elektros srovei žmogaus kūnu.

4.7.4. Neliesti drėgnomis rankomis ar drėgna šluoste jungiklių, rozečių, kištukų, kabelių.

4.7.5. Valyti elektros įrenginius tik tada, kai jie išjungti iš elektros tinklo.

4.7.6. Draudžiama naudoti savo gamybos elektros prietaisus, laidų prailgintuvus, į buitinio naudojimo elektros šakučių lizdus jungti elektros prietaisus, viršijant instaliacinį galingumą.

4.7.7. Neremontuoti pačiam sugedusio elektros įrenginio, laidų, kištuko, rozetės, tai privalo atlikti darbuotojas, turintis elektrotechninio personalo reikiamą kvalifikaciją.

5. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

5.1. Įvykus elektros įrengimų pažeidimams arba avarijai, darbuotojas privalo imtis priemonių, kad nesusidarytų pavojus žmonių gyvybei, gaisrui kilti ir įrengimų sugadinimui.

5.1.1.Būtina išjungti elektros srovę ir pranešti tiesioginiam vadovui šiais atvejais:

5.1.6.1.pastebėjus detalių, laidų stiprų įkaitimą;

5.1.4.2. sugedus elektros instaliacijai (neveikia, kibirkščiuoja kištukinis lizdas, jungtukas);

1.1.1.a. pajutus svylančių laidų kvapą;

5.1.3.4. nutrūkus elektros energijos tiekimui.

5.2. Įsijungus apsauginei ar priešgaisrinei signalizacijai, nedelsiant reaguoti į pavojaus signalą:

5.2.1. apžiūrėti pažeistą zoną;

5.2.2. elgtis ramiai, nesutrikti, realiai įvertinti susidariusią situaciją;

5.2.3. iškviesti specialiąsias tarnybas: Telekomo telefonu policiją 02; greitąją medicinos pagalbą 03; ugniagesius 01, mobilaus ryšio telefonu 112.

5.3. Įvykus nelaimingam atsitikimui:

5.3.1. nedelsiant iškviesti greitąją medicinos pagalbą arba kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą;

5.3.2.suteikti pirmąją pagalbą;

5.3.3.informuoti tiesioginį vadovą;

5.3.4.darbo vietą ir įrenginių būkle, iki bus pradėtas tirti nelaimingas atsitikimas, reikia išlaikyti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu; jei tai kelia pavojų aplinkinių žmonių

gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtiniausi pakeitimai, įforminus tam tikru aktu.

5.4. Įvykus nelaimingam atsitikimui pakeliui į darbą arba iš darbo, reikia pačiam arba per kitus asmenis pranešti tiesioginiam vadovui apie atsitikimą ir jo aplinkybes.

5.5. Kilus gaisrui, elgtis ramiai, nesutrikti, realiai įvertinti susidariusią situaciją;

5.5.1. iškviesti ugniagesius telefonu 01;

5.5.2. evakuoti žmones;

5.5.3. turimomis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis gesinti gaisrą. Užsiliepsnojusi parafiną gesinti : putomis, cheminiais milteliais, smėliu.

5.5.4. nedelsiant informuoti tiesioginį vadovą.

5.6. Kilus pavojui sveikatai arba gyvybei, išeiti iš pavojingos zonos, pagal įmonės sudarytą evakuacijos planą. Darbuotojas privalo mokėti naudotis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis.

5.7. Įvykus avarijai, nedelsiant informuoti tiesioginį vadovą ir išeiti iš pavojingos zonos.

6. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

6.1. Panaudotus įrankius, priemones, indus darbui su gipsu išplauti juos su vandeniu ir padėti į jiems skirtą vietą.

6.3. Panaudotus įrankius, įrengimus darbui su parafinu ir ant jų esančius parafino likučius nugramdyti ir padėti į parafino atliekų tarą. **Jokiu būdu negalima parafino likučių pilti į vandens tiekimo, nuotekų sistemas.**

6.4. Nepanaudotą parafiną, gaminius iš parafino saugoti vietoje esančioje toli nuo šilumos šaltinių.

6.5. Panaudotus įrengimus atjungti nuo elektros srovės, įrankius, priemones, darbui su popieriumi, popieriaus atliekomis sutvarkyti ir padėti į jiems skirtą vietą.

6.6. Darbo vietą išvalyti nuo šiukšlių ir palikti tvarkingą.

6.57 Apie pastebėtus saugaus darbo ar priešgaisrinius apsaugos pažeidimus pranešti darbo vadovui.

6.6. Nusivilkti darbo drabužius, asmenines apsaugos priemones ir padėti į jiems skirtą vietą.

6.7. Rankas nusiplauti su muilu ir vandeniu.

6.8. Rankų ir drabužių valymui nenaudoti skiediklių ir degių medžiagų (acetono, benzino).

6.9. Informuoti tiesioginį vadovą apie darbo pabaigą, darbo metu įvykusias traumas, susijusias su darbu, ūmius sveikatos sutrikimus.

4.2.Vainiko komponavimo ir dekoravimo, naudojant tradicines ir netradicines medžiagas (gipsą, parafiną, popieriaus atliekas ir kt.) aprašai

Vainikus galima surišti, apsmaigstyti, pritvirtinti segtukais, apsodinti, apklijuoti, apvynioti arba naudoti kitas technikas. Kokia technika yra tinkama, priklauso nuo medžiagų pasirinkimo.

Surištas vainikas

Surištos gėlės, lapai ir vaisiai gali būti padėti ant įvairių padėklų. Pagal pasirinkimą medžiagas galima rišti prie vielos, gumbo arba rato.

Rišimas prie vielos. Rišant medžiagas prie vielos arba jungiamosios vielos susidaro labai siauri, gracingi vainikai, kurie tinka kaip stalo puošmena arba dekoracijos ant garbingų svečių kėdžių. Dailūs vestuvių vainikai tinka ne tik jaunosioms ir jaunoms mergaitėms kaip plaukų papuošalas, tačiau jais galima puošti automobilius, karietas arba bažnyčių suolus. Juos galima guldyti, pririšti ant lazdelių, pakabinti, papuošti juostomis arba jei tinka progai, išlankstyti širdies ar kiaušinio formą.

Rišimas prie gumbo. Rišimas prie lanko iš gluosnio šakų yra viena iš pačių pirmųjų atsiradusių technikų. Spygliuočių šakos būdavo nupjaunamos delno ilgumo ir surišamos į vainiką turintį laisvus kontūrus. Vėliau iš gluosnio lankų, kurie pastorinami šienu, šiaudais, samanomis arba eglės šakomis padaromas pagrindas ir naudojamos medžiagos apsukamos ir apkarpomos taip, kad vainikas turėtų tolygų ir išgaubtą kontūrą.

Rišant rankomis atliekamas apskritimo judesys, taip vainikas įgauna antrą apskritimo dimensiją, kuri ypač aiškiai matoma pusiau apvaliame profilyje. Aprišant lankus šiaudais, šienu arba samanomis, jį galima sustorinti.

Rišimas ant šiaudinio rato. Šiaudų vainikų pagrindas gali būti įvairaus stiprumo ir dydžių.

Medžiagos nupjaunamos pagal tinkamą ilgį. Plokščiai gulinčios medžiagos suteikia šiaudiniam ratui tolygią, kompaktišką formą. Kuo trumpesnė medžiaga, tuo tolygesnė gaunasi forma. Kas nori komponuoti tolygią formą iš labai geros kokybės pušies žalumos arba lapų, turi dirbti labai švariai ir tam paskirti daug laiko. Kuo ilgesnė medžiaga apdorojama, tuo gaunasi neramesnė forma. Prieš rišant vainiką šiaudų ratą reikia apvynioti žalia vainikams skirta juosta, kadangi ji paslepia šviesius šiaudus. Dėl ekologiškų priežasčių vėliau reikėtų ištraukti suyrančią juostą. Dėl tvirto juostos apvyniojimo šiaudai pasidaro lygūs, tokiu būdu jiems suteikiama dar tolygesne forma. Rišimui tinka spygliuočių šakelės, nejautrūs lapai ir muilinė guboja. Atsižvelgiant į vainiko dydį, medžiagos turi būti nupjaunamos pagal atitinkamą ilgį. Jei nuopjovos per trumpos, medžiagos negali pakankamai užsidengti ir iškrenta iš vyniojamosios vielos.

Rišant labai svarbus kruopštumas. Jei apvyniosite per glaudžiai, medžiagos gali susispausti, jei apvyniosite per silpnai, iškris visa žaluma. Todėl prieš rišant patartina pasipraktikuoti. Pirmiausia vainiką iš šiaudų kelis kartus apvyniokite vyniojamąja viela, kad jis sutvirtėtų. Norėdami geriau užfiksuoti vielą, galite įsmeigti į ratą sąvaržėlę. Dešine ranka dėkite medžiagą taip, kad viršūnė būtų nukreipta pagal laikrodžio rodyklę, pradėkite tai daryti nuo vainiko vidinės pusės apačios esančios prie dangos briaunos. Susidaro medžiagų eilės, tuo tarpu nenutrūkstamai dedamos medžiagos iš vidaus į išorę iki išorinio dangos paviršiaus. Nauja panaudotos medžiagos eilė viršūnėmis visada turi uždengti buvusios eilės stiebų galus ir vielą. Atkreipkite dėmesį į atstumus.

Rišant reikia atsižvelgti į tai, kad vidinis vainiko skersmuo yra mažesnis nei išorinis, todėl yra dvi galimybės: susirūšiuokite medžiagas pagal ilgius, trumpos viduje, vidutinės – viduryje ir ilgos – išorėje. Dideliems šiaudų padėklams galimas skirstymas iki penkių dydžių.

Advento ir puošiamieji vainikai rišami ištįsai. Vainike, kuris bus puošiamas skintomis gėlėmis, turi būti įpinti plastmasiniai mėgintuvėliai. Šioje vietoje apvyniojamas tik vidinis ir išorinis vainiko kraštas. Pabaigoje, norint geriau užfiksuoti apvyniotą vietą, galima pritvirtinti metaline sąvaržėle, kuri įkišama į vainiko pagrindą. Rišimas priskiriamas prie tradicinių vainikų technikų ir truputį pasipraktikavus galima greitai išmokti dirbti pagal šią techniką.

Patarimai kaip rišti vainiką:

- *paprastai dirbama prieš laikrodžio rodyklę, t. y. iš dešinės į kairę. Paruoštos medžiagos turi gulėti vainiko dešinėje ir dedamos pirma viduje, paskui viršuje ir galiausiai išorėje.*
- *Kad vyniojant vainiką nereikėtų jo pastoviai kilnoti aukštyn, padėkite jį ant stalo, kad jis būtų išsikišęs maždaug trečdaliu virš krašto. Taip galėsite greitai pravesti vielą po vainiku.*

13 pav. Vainiko gaminimas

Susegtas vainikas

Šiai technikai kaip pagrindo reikės šiaudinio rato apvynioto vilna. Profilis gali būti pusiau, trijų ketvirtadalių arba pilnai apvalus. Svarbu, kad šiaudinis ratas būtų surištas tolygiai ir tvirtai, nes kiekvienas rato nelygumas iš karto krenta į akį. Mažesniems vainikams tinka polistirolas.

Labai dideliems vainikams pagrindą galite pagaminti iš dviejų metalo lankų. Ant jų suformuojamas trijų ketvirtadalių apvalus vainikas iš šieno arba šiaudų ir apvyniojamas juosta.

Medžiagos dažniausiai tvirtinamos kabėmis. Jos turi banguotą sulenkimą, kuris padidina prispaustą paviršių. Ši technika tinka jautrioms medžiagoms, tokioms kaip islandinė kerpena arba magnolijų lapai, kurių negalima nei pririšti nei pritvirtinti viela.

Prispauskite kabes nelabai stipriai, kad nesutraiškytumėte medžiagų. Kabių ilgis parenkamas pagal pagrindo ir medžiagų dydį. Lapams, kurie dedami plokščiai, užtenka 3,5 cm ilgio kbių, į pagrindą jos įsmeigiamos lengvai ir įstrižai per lapus arba samanas. Lapus galima lengviau apdoroti, jie gali gulėti plokšti ant pagrindo, kai pašalinama stiebo užmova ir apatinė lapo plėvelės dalis.

Lapai rūšiuojami pagal dydį: mažesni lapeliai – vainiko viduriui, vidutiniai – vainiko viršutinei pusei, didesni – išorinei.

Sudėkite medžiagas eilėmis taip, kad kiekviena kita eilė uždengtų stiebo užmovas ir ankstesnes eilės sąvaržėles. Lapai dažnai dedami viduryje vienodu atstumu šalia priekinių lapų. Galutinis rezultatas yra lapais apdengtas vainiko pagrindas. Segant lapus sudėtinga pasiekti tolygų ir aiškiai prieinamą lapų žvynuotumą. Todėl lygūs ir platūs lapai užklojant ir išgaubiant išdėstomi beveik vieni šalia kitų. Lapai turi sudaryti išilgines eiles, kur lapų gyslos vieną po kito einančius lapus tiksliai sujungia pratęsdami vienas kitą. Prisegimui tinka įvairios lapų išdėstymo sistemos.

Lapai parenkami pagal jų tvirtumą, viršutinę ir apatinę puses, tekstūrą, lapų gysleles, kraštus, formą ir spalvą. Šie kriterijai ir ypatybės akcentuoja galimus išdėstymus ir technikas. Prisegti sąvaržėlėmis galima ir nuo išorinio ir nuo vidinio vainiko krašto. Taip pat galima lapus dėti iš vidaus ir iš išorės, kur viršutinis vidurinis lapas atskiria eilę. Jei dideli ir ilgesni lapai turi eiti kaspiniškai skersai vainiko, reikia sąvaržėles įkišti į vainiko dugną. Kad pakėlus vainiką jų nesimatytų, galima paprastus vainikus pritvirtinti pakopomis prie dugno. Nepriklausomai nuo pasirinkto lapų išdėstymo ir variantų, lapų prisegimas reikalauja labai kruopštaus darbo ir pakankamai medžiagų turinčių labai gerą kokybę.

Susegtus sąvaržėlėmis vainikus vėliau galima komponuoti gėlėmis. Kartais pakanka vieno puošiamojo akcento, špagato, spalvotos juostos arba puokštės papuošimo. Atskirai sudėtos gėlės iš pelkinio žinginio arba prancūziškos tulpės sudaro žavų kontrastą. Todėl stiebai turi visada derėti su vidurinių lapų gyslelių kryptimi. Vainike, kuriame lapai išdėstyti kryžium ir skersai, žiedų stiebai

fiksuojami, kad susidarytų įspūdis, jog jie lengvai plevėsuoja virš vainiko. Taip pat virš susegto vainiko įmanoma įterpti trapų ūselį. Žiedus glaudžiai priklijuokite vieną prie kito, kurie yra nupjauti tiesiai po žiedo taurele.

14 pav. Vainiko gaminimas

15 pav. Vainiko gaminimas

Žiedų galvutėms prisegti tinka 8 cm sąvaržėlė lygia sulenkimo vieta. Sąvaržėle perduriamas žiedo vidurys ir įsmeigiama su žiedu į pagrindą.

Susegtus vainikus reikia laikyti vėsioje patalpoje ir nepalikti saulėtoje vietoje. Reguliarus apipurškimas vandeniu aprūpina drėgnu mikroklimatu ir prailgina patvarumą.

Lapus prie pagrindo taip pat galima pritvirtinti vinimis, paprasta arba puošimui skirta adata. Vinis arba adatos galvutė matosi atvirai, tai gali būti ir kaip komponavimo elementas. Dėl lapo dugno rūšies ir vinių išdėstymo gali susidaryti ypač griežta kombinacija. Kad lapai neįplyštų, reikia vinis arba adatas įkišti į vidurinę lapo gyslelę.

Lapų išdėstymas ant susegto vainiko:

- *lapo ašys eina į vainiko tekėjimo kryptis;*
- *linijų eiga yra netolygi;*
- *lapo ašys nukreiptos į vainiko kūno centrą;*
- *lapo ašys subėga viena į kitą, tuo tarpu viena vainiko pusė apdorojama pagal, o kita prieš laikrodžio rodyklės.*

Įkištas vainikas

Smaigstymas į vainiko pagrindą turi du skirtingus metodus. Medžiagas galima arba pritvirtinti viela prie gumbo arba rato, arba įkišti tiesiai į kempinę.

Paruoštų medžiagų kišimas į pagrindą.

Tokia technika reikalauja intensyvaus darbo ir laiko. Čia labai svarbus šio amato mokėjimas ir talentas. Norėdami pasigaminti vainiko pagrindą, reikės vieno arba dviejų tvirtų gluosnio lankų. Pirma jie apvyniojami šiaudais, o paskui rankos dilbio storumo samanomis. Taip pat galima naudoti surištas eglės šakas.

Pagrindo dugną galima apvynioti dideliais, lygiais klevo, rododendro arba mahonijos lapais. Lapai uždengia gumbą ir vielas. Paprastai užtenka visiškai normalaus šiaudinio rato, kuris apvyniojamas samanomis.

Medžiagos (žiedai, lapai, pušų šakos) atskirai arba šakelės susmeigiamos aštria stipria jungiamąja viela, kur abu vielos galai kyšo išilgai apačioje. Tokiu būdu medžiagas galima lengviau įtvirtinti ir dėl dviejų kyšančių vielų jos nesisukinėja. Mažus arba plonus lapus galima suimti dvigubai, jiems pakaks plonesnės jungiamosios vielos. Vielą turite parinkti pagal medžiagos svorį.

Kiškite sąvaržėlę lengvai ir įstrižai į plokščią kampą į priekį ir pakankamai giliai į pagrindą, bet ne per toli, kad neišlystų pro dugną. Tada galite dėlioti augalus pagal pageidavimą, pvz., plokščiai, įstrižai arba vertikaliai.

Medžiagų kišimas į kempinę. Prekyboje galima įsigyti vainiko pagrindų iš įvairių konstrukcijų kempinių. Darbas su kempinėmis priešingai nei su kitomis technikomis turi privalumą, žiedai ir lapai gerai aprūpinami vandeniu ir ilgai laikosi. Esant poreikiui augalus galima netgi palaistyti.

Prekyboje įprasti vainikų pagrindai dažniausiai būna apipavidalinti apačioje priklijuotu užpildu, kuris iš šonų yra ištraukiamas. Faneros pagalba, dirbtine kempine arba kompostuojama medžiaga vainikams suteikiamas papildomas stabilumas, kadangi išmirkius vandenyje šios priemonės pasidaro gana sunkios. Vainikus su dideliu skersmeniu patartina nešti dviese, kad jie nesulūžtų.

Tarp jau paruoštų vainikų su kempinėmis kai kuriose parduotuvėse galima įsigyti įvairių dydžių metalinių žiedų, kurie yra su jau pagaminta atrama. Jų privalumas yra tas, kad juos galima naudoti daug kartų.

Taip pat galite pritvirtinti kempinę ir prie kitų rato formos pagrindų arba šiaudinio rato. Šiaudinis ratas paguldomas tiesiu profiliu į viršų, apvyniojamas vilnone juosta ir pritvirtinama kempinė. Kempinės kraštus reikia suapvalinti. Į šiuos suapvalinimus galima iš išorės ir vidaus įdėti lanksčią šaką, kad jungiamoji viela apvyniojant ratą neperpjautų kempinės. Stiebus turite pjauti įstrižai ir pakankamai giliai įkišti į kempinę. Kadangi komponavimo su kempinėmis galima lengvai išmokti, šis metodas siūlomas pradedantiesiems. Be to, tai yra išbandytas metodas, jeigu norima greitai pagaminti gražias dekoracijas.

16 pav. Vainiko gaminimas

Apsodintas vainikas

Apsodintam vainikui prekyboje galima įsigyti įvairių pagrindų iš dirbtinės arba gamtinės medžiagos, gluosnio, samanų. Užsandarinimui naudokite foliją, kokoso kilimėlį arba samanas. Kaip ir apsodinant indus, rinkdamiesi augalus turite atkreipti dėmesį į augalų sociologiją ir priežiūros reikalavimus. Pagal sezoną vainikai dažnai apsodinami pavasario, vasaros žiedais arba viržiniais augalais. Pagal atitinkamai stiprią vainiko struktūrą ir rūpestingai parinktus augalus taip pat įmanomas periodinis apsodinimas. Vegetatyviniu būdu veikiančius vainikus galima pabrėžti samanomis, akmenimis, šakomis, žieve ir šaknimis. Rinktiniuose ir atviruose vainikų pagrinduose šaknų gniutulai arba svogūnėliai apvyniojami samanomis ir įsodinami į vainiko kūną. Norėdami šias medžiagas gerai pritvirtinti, sulenkite jungiamąją vielą į šakutės formą, tada kiškite ją per gniutulus arba gumbą ir užsukite vielų galus.

Pagrindai apsodintiems vainikams*. Kas nori, gali pats pasigaminti pagrindą apsodintam vainikui. Tam tinka:*

- *žiedai iš faneros su pritvirtinta žieve arba šakomis,*
- *pynės iš vielos, kurios išklotos samanomis,*
- *gumbai iš gluosnio lankų ir samanų.*

17 pav. Vainiko gaminimas

Labai svarbus yra tolygus vainiko standumas ir atitinkamas storis, kad būtų išlaikytos vainiko proporcijos. Vainiko ertmė turi būti ne didesnė nei pusantro karto esantis vainiko pagrindo skersmuo. Pusiau apvalų profilį reikia aiškiai apdirbti, net jei vainiko kontūras yra netolygus ir laisvas.

Iš esmės tokiam vainikui nereikia jokių kitų papuošimų. Tačiau kas nori vis tik papuošti vainiką, turi dirbti laisvoje vainiko vidinės pusės esančioje erdvėje. Galite ant vielos suverti vaisius arba mažus lapus, arba surišti į pundelį trumpas šakas ir apvynioti aplink vainiką. Taip pat galima į stiklinius mėgintuvėlius įkišti žiedus bei ūsus ir pritvirtinti prie vainiko. Idealiai tinka gėlės su lengvai palinkusiais stiebais arba dideli, apvalūs raganės, rožių ir pasiflorų žiedai. Kaip dekoratyvinį apipavidalinimą galima naudoti ilgą žolę, vielą arba pavasario žiedus su svogūnėliais. Bet kokiu atveju gėles reikia parinkti pagal apvynioto vainiko pobūdį. Taip pat ir techninės pagalbinės priemonės naudojamos fiksavimui turi atitikti vainiko medžiagas ir pobūdį. Neryškios sujungimo vietos kompozicijoje yra nežymiai matomos, tuo tarpu pastebimų medžiagų įtaka pabrėžia detalės ekspresyvumą.

Ploniems ūsams ir šakoms pakanka vynuogienojų vielos arba karnos. Modernioms vainiko interpretacijoms ir techninių medžiagų naudojimui kaip metalinėms vieloms ir sintetinėms žarnoms naudojamos laidų sujungimo sąvaržos arba lipnios juostos.

18 pav. Vainiko gaminimas

2 lentelė. Krūmeliai naudojamo vainikų apvyniojimui

Lietuviškas pavadinimas	Botaninis apibrėžimas	Ypatybės
Apskritalapis smaugikas	*Celastrus orbiculatus*	
Paprastoji gervuogė	*Rubus caesius*	
Tikroji gervuogė	*Rubus fruticosus*	
Gebenė	*Hedera helix*	
Pelėvirkštis	*Fallopia baldschuanica*	
Kvepiantis sausmedis	*Lonicera caprifolium*	
Sedula	*Cornus alba (rūšys)*	žalia, geltona arba raudona žievė
Apynys	*Humulus lupulus*	žvynuotas žirginys
Lipanti hortenzija	*Hydrangea anomala*	
Kivis	*Actinidia deliciosa*	intensyvios lapų spalvos
Paprastasis erškėtis	*Rosa canina*	
Ožekšnis	*Euonymus alatus*	
Gelsvoji raganė	*Clematis vitalba*	amžiaus forma labai stabili
Kinietiškas gluosnis	*Salix matsudana*	šakos susisukusios spiralės forma

Suklijuotas vainikas

Klijavimas karštais klijais. Sudžiovintus žiedus ir lapus, vaisius, žievę ir šakas galima greitai ir tvirtai priklijuoti karštais klijais prie šiaudinio rato. Jei pageidaujate, pvz., žievę netiesiogiai klijuoti ant rato, tada galite jungiamosios vielos pradžią sulenkti į ąselę ir ją priklijuoti prie žievės dugno, truputį patrumpinti vielą ir įkišti į šiaudų ratą. Kišant galima pasirinkti įvairų aukštį, svarbu, kad žievės gabaliukai būtų gerai uždėti ir susluoksniuoti.

Klijavimas šaltais klijais. Švieži žiedai ir lapai klijuojami šaltais klijais prie vainiko pagrindo. Jei naudosite karštus klijus, ant jautrių žiedų gali susidaryti rudos dėmės, kurios negražiai atrodys.

Klijavimas purškiamaisiais klijais. Purškiamieji klijai tinka labai lengvoms medžiagoms. Rankomis galite formuoti labai lengvus ir permatomus vainikus iš flazelino arba gležnų agavos plaušų ir užfiksuoti purškiamaisiais klijais.

Klijavimas su medžio klijais. Naudodami šį metodą, pirma ramiai pasipraktikuokite, nes šie klijai tinka labai įdomioms kompozicijoms. Pavyzdžiui, galite javų grūdus arba pušies spyglius sumaišyti su medžio klijais ir šį mišinį užpilti ant šiaudinio rato, turite palaukti kol jie sudžius.

Klijavimas dviguba lipnia juosta. Dviguba lipni juosta tinka lapų vainikams iš minkštų ir jautrių lapų kaip ginkmedis, europinis pūkenis, notra, putinas. Su šiomis medžiagomis reikia elgtis

apdairiai, ant vainiko pagrindo jos laikosi gana tvirtai. Kilimams skirta lipni juosta yra plati ir turi netgi labai stiprų sukibimą. Prekyboje galima įsigyti, kitokio pločio, permatomų lipnių juostų, kurios suteikia galimybes geresniam darbui. Kaip pagrindą galima naudoti šiaudinį ratą apvyniotą vilna. Pirmiausia fiksuojama lipnios juostos apvija ant rato. Apsauginė folija pašalinama viršutinėje vainiko srityje. Pirmutinė lapų eilė dedama apatiniu trečdaliu ant klijų sluoksnio. Panašiai kaip ir rišant, lipni juosta dar kartą apvyniojama aplink vainiko kūną. Juosta laiko tik pirmą lapų eilę maždaug nedideliu atstumu nuo viršaus. Ši apvija tuo pačiu metu yra ir sekančios lapų eilės priklijuojama pusė. Lapai laikomi dviejų juostos apvyniojimų – nuo lipnios juostos dugno ir viršutinės pusės.

Klijavimo technika turi įvairių privalumų. Lapai gali būti lygiai ir tiksliai pritvirtinami prie vainiko kūno, jie neįtrūksta ir tvirtai laikosi ant vainiko. Gaminimas vyksta pakankamai greitai, net jei rato dugnas ir turi būti uždengtas.

19 pav. Vainiko gaminimas

Kitos vainikų technikos

Prekyboje galima įsigyti įvairių pusiau paruoštų vainikų, kuriuos toliau galima komponuoti pagal norą, nuotaiką arba fantaziją. Jei dirbate su augalais arba šviežiomis gėlėmis, patartina, vainiko vidines puses užantspauduoti vašku arba iškloti folija, kad nepatektų drėgmė.

Taip pat galite iš įvairių medžiagų patys pasigaminti detales vainikams:

- vainiko pagrindas iš gofruoto kartono,
- vainikai iš regztos tinklinės vielos su papjė mašė (plastiška popieriaus skiautelių pavidalo žaliava arba masė, paprastai sumaišyta su klijais, gipsu, krakmolu ar kitokiais rišikliais, naudojama tam tikriems gaminiams daryti) užpildu,
- faneros žiedai su pritvirtintomis arba prisuktomis šakomis,
- metaliniai žiedai su privirintomis sąramomis,
- automobilio padangos su apipurkštomis montavimo putomis.

Vielinis vainikas. Šios rūšies vainikui naudojama vyniojamoji arba papuošimui skirta viela, iš kurios padaroma permatoma vainiko forma. Gaminant didesnius vainikus į vidinę vainiko erdvę reikia įterpti šiaudinį ratą. Prieš tai reikia jį apvynioti viela arba apdirbti vašku.

Norint išlaikyti formą, galima kankorėžius, rutulius arba sausus vaisius, kaip atstumo elementus, įstatyti tarp vielos ir rato. Advento vainikuose galite prie šiaudinio rato pritvirtinti žvakes.

Suvarstyti vainikai. Rožių, gvazdikų arba jurginų žiedų galvutes, taip pat vaisius, kankorėžius arba lapus suvarstyti ant stabilių vielos lankų.

Vainikai iš šakų. Lanksti šaka (prožirnis, beržas, gluosnis, pušis) sulenkiama į rato formą ir užfiksuojama viela. Kitos šakos dedamos viena po kitos ant vainiko formos ir surišamos kartu. Mažus netaisyklingumus galima išlyginti įkištomis trumpesnėmis šakomis.

Taip pat galima vidutinio dydžio šakas (pušis, buksmedis, muilinė guboja, vasarinė ir žieminė erika) dėti ant šiaudinio arba vielinio žiedo ir apvynioti. Ant jo dedamos trumpesnės ir smulkesnės medžiagos viršūnės ir apvyniojamos mirtoms skirta viela.

Prisegti – apvynioti – priklijuoti. Pritvirtinkite prie šiaudinio rato sąvaržėlėmis didesnius samanų gabalėlius. Gebenės ūsai pasmailinami peiliu ir įkišami į pagrindą. Tada vyniokite kitus ūsus ir šakas vieną su kitu, kol gausite tolygų ir permatomą vainiko pagrindą. Gulinčius ūsus pritvirtinkite prie rato sąvaržėlėmis. Vainiką galite papuošti priklijuodami prie jo vaisius, kankorėžius, kiaušinius arba kitus aksesuarus.

Užpildytas vainikas. Paimkite žaluma aprištą šiaudinį vainiką ir įstatykite į plokščio dubenėlio vidurį, kuriame yra kempinė, ją papuoškite žiedais arba vaisiais. Taip pat galite po rato

dugnu pritvirtinti kartono lakštą ir į foliją įvyniotą kempinę įstatyti į ertmę. Adventui skirto vainiko vidų galite užpildyti samanomis, šviežiomis arba sausomis gėlėmis ir kalėdiniais aksesuarais.

Kitas variantas, į vainiko ertmę įstatykite kitą vainiką apsodintą augalais. Tam siūlomi pusiau paruošti pagrindai.

Vainiko papuošimai

Komponavimas. Vainikas dėl savo formos turi aukštą simbolinį turinį, todėl daugumai vainikų netinka aksesuarai. Jei prie vainiko reikia pridėti papildomą papuošimą, jis turi atitikti pagrindinę vainiko formą. Dažniausiai naudojami kuklūs, žaluma apdirbti vainikai papuošti viena detale.

Pagal taisykles proporcijos tarp vainiko kūno ir papuošimo turi būti orientuotos į aukso pjūvį. Papuošimas neturi užimti ne daugiau kaip trečdalį vainiko. Tačiau įmanomas ir toks variantas, kad papuošimas užims du trečdalius, o vainiko pagrindas – tik trečdalį matomo paviršiaus. Svarbu, kad derėtų papuošimo forma ir vainiko sukimosi judėjimas taip, kad liktų išlaikytas vainiko savarankiškumas.

Visi papuošimo pratęsimai (žiedai, lapų viršūnės, ūsai,) kurie nuo vainiko yra nulinkę į šonus, turi būti ne per dideli. Apvalios ir rutulio formos medžiagos apdirbamos arti prie vainiko. Žiūrint iš kitos pusės lengvi žiedai, pumpurai ir žolės gali pranokti vainiko papuošimą ir atrodyti žaismingai.

Aukščiausia vainiko vieta yra dvigubas arba maksimaliai trigubas vainiko iškilimas virš padėto pagrindo paviršiaus. Vertikaliai kabančiuose vainikuose medžiagos turi būti prigludusios labai plokščiai.

Vainiko papuošimo pagrindinė judėjimo ašis nebūtinai turi sutapti su vainiko judėjimo vidurine linija. Lengvi nukrypimai išoriniame krašte sukelia mažiau griežtus spinduliavimus. Vainiko kompozicijos papuošimus reikia išdėstyti ir neuždengti vainiko ertmės. Dekoratyvinėms arba užrašytoms juostoms (gedulo vainikas) reikia rasti atitinkamą vietą, kurios matytųsi bendrame vaizde, pvz., specialiai skirta vieta prie asimetrinio vainiko papuošimo.

Harmoningas vainiko papuošimas. *Norint sukurti harmoningą santykį tarp vainiko ir papuošimo, galimos kelios galimybės:*

1. *medžiagų pakartojimas*
2. *medžiagų naudojimas iš bendros gyvenamosios vietos*
3. *spalvų harmonijos ir kontrastų kūrimas*
4. *įtraukimas į darbą panašių arba priešingų tekstūrų.*

Formos. Vainiko papuošimo formos gali būti labai įvairiapusiškos.

Simetriškos formos. Simetriškai apdoroti vainiko papuošimai pasižymi veidrodžio atspindžiu ir sukuria ypatingai harmoningą sąjungą su tolygia vainiko rato forma. Jei naudosite daugiau gėlių papuošimų, vainiko forma turi būti aiškiai matoma. Simetriški papuošimai veikia labai reprezentatyviai ir yra labai mėgstami.

simetriškos formos. Sukimosi judėjimas, kurį nulemia vainiko pagrindo medžiaga, vadinamas asimetriniu vainiko papuošimu. Remiantis aiškiai matomu centru vainiko papuošimas turi ilgesnę pusę į kryptį, kuri nulemia vainiko medžiaga.

Grupavimas. Grupavimas ant vainiko pabrėžia visą vainiko formą dar aiškiau nei vienas papuošimas. Grupuodami pozicijas ir atstumus turite atsižvelgti į aukso pjūvį. Grupuodami vainiko papuošimą jo viduryje, turėtumėte atkreipti dėmesį į atskirų medžiagų (žiedų, lapų) dydžių santykius.

Laisvas žaismas. Čia galima papuošimus komponuoti per visą vainiką arba vieną pasirinktą dalį.

Akcentas. Raiškiai, idealiai sukomponuotas vainikas turi turėti nedidelį kiekį papuošimų, kurie užima maždaug 1/10 iki 1/8 visos formos. Pakanka kelių žiedų, ūsų arba vienos simbolinės formos. Taip pat svarbu, kad parinktos spalvos derėtų tarpusavyje. Akcentas geriausiai tinka labai kukliems vainikams arba vainikams su išskirtinėmis medžiagomis.

Uždėjimas. Ant vainiko galima uždėti atskirus žiedus, surištus medžiagų pundelius, skeptrą arba simbolines formas ir pritvirtinti. Iš tikrųjų vainikai yra santūrūs ir daromi tik iš vienos medžiagos.

Krentanti žemyn forma. Krentantis žemyn vainiko papuošimas labiausiai tinka kabantiems vainikams. Jis turi būti pagamintas iš lengvų, žemyn krentančių medžiagų. Jų ilgis turi būti mažiausiai 1,6 vainiko pagrindo skersmens, kur susikryžiavimai su medžiagomis atrodo labai įdomiai.

Žiedo forma. Puošimo medžiagos išdėstomos žiede, kuris arba integruojamas į vainiko vienodą aukštį arba dedamas ant vainiko pagrindo. Į vainiko pagrindą iš kempinės žiedai ir kitos medžiagos įkišamos taip, kad susidarytų apvalus žiedų vainikas, tačiau vainiko vidurinė ašis liktų laisva. Šiame apvaliame išpjovime dedamas antras vainikas su ūsais ir kitais, skirtingais žiedais. Taip pat įmanoma vidinio arba išorinio žiedo kompozicija prie vainiko. Kituose variantuose vainiko simbolika pabrėžiama antruoju žiedu.

Segmentas. Vainiko dalis (vainiko nuo 1/8 iki 2/5) išpjaunama iš vainiko pagrindo ir pakeičiama nauju, kitaip sukomponuotu segmentu. Šis naujas segmentas savo forma turi būti švariai apdirbtas, kad galima būtų jį lengvai įterpti į visą formą. Papuošimas susideda iš vienos arba kelių medžiagų, kurios skiriasi nuo vainiko pagrindo medžiagos. Jį galima pakelti lygiai su vainiko

paviršiumi. Todėl papuošimas segmentu pavirsta į geometrinę vainiko pagrindo dalį, arba įgauna asimetrinę, netolygią kontūro formą, kuri harmoningai įterpiama į vainiką.

Juosta. Juosta kaip vainiko papuošimas labiausiai turi pabrėžiamą pobūdį. Gali būti sintetinės juostos, kaspinai ir špagatai. Taip pat galite naudoti juostą iš gėlių arba su gėlėmis. Juostų yra įvairių spalvų ir tipų, taigi galėsite pasirinkti pageidaujamą juostą ir ją pritaikyti prie vainiko. Juostas ir kaspinus galima tvirtinti viela, apvynioti, užrišti mazgą arba pririšti prie vainiko.

20 pav. Vainiko formos

Technikos

Vainiko papuošimas oazės pagalba. Anksčiau kaip vainiko papuošimas buvo formuojamas kamuolys iš samanų, apvyniojamas viela ir apkaišomas gėlėmis. Dabar dažniausiai dedame oazę, kurią reikia sušlapinti ir supjaustyti pagal norimą formą ir dydį.

Pirmiausia reikia pasirinkti medžiagas ir oazės gabalėlių. Oazė turi būti nei per maža, nei per didelė, kad pagrindas nebūtų sunkus ir masyvus.

Norint, kad medžiagos tvirčiau laikytųsi, atsargiai uždėkite tinklinę vielą. Įstatykite oazę į vainiką ir pritvirtinkite ją tvirta jungiamąja viela, gale padarykite nedidelį kabliuką. Perkiškite tvirtai vielą per oazę ir vainiką. Vienai normalaus dydžio oazei pakanka nuo 4 iki 6 vielų. Vainiko papuošimo apipavidalinimui pirmiausia reikia suapvalinti oazę, apdengti žaluma ir tada puošti gėlėmis.

Įterpta oazė. Šiaudiniame rate peiliu išpjaukite mažą skylę, išklokite folija, įdėkite tinkamo dydžio oazę ir tankiai užpildykite. Norėdami užfiksuoti oazę naudokite tinklinę vielą su tvirtai pritvirtintu kabliuku.

Oazė kaip segmentas. Oazė kaip vainiko dalis integruojama į vainiko pagrindą. Iš šiaudinio rato išpjaukite gabalėlį ir pakeiskite oaze. Kad vainiko pagrindas būtų stabilus, iš vidinės ir išorinės srities reikia uždėti vieną arba du gluosnio lankus ir apvynioti vyniojamąja viela. Įvyniokite oazę į tinklinę vielą ir įstatykite į laisvą vietą. Oazė turi atitikti išpjauto segmento dydį, kad vėliau įkištos medžiagos turėtų vienodą vainiko storį.

Viela pritvirtintas vainiko papuošimas. Lapai, žiedai ir ūsai pritvirtinami viela ir įkišami tiesiai į vainiką. Jei reikia augalus aprūpinti vandeniu, ant įpjautos vietos padėkite truputį samanų ir pritvirtinkite viela. Galite stiklinius mėgintuvėlius apvynioti lapais ir juos pritvirtinti viela. Kad nesimatytų vielos sujungimo vietų, uždenkite juos vainiko medžiagomis. Vielas reikia įkišti giliai ir tvirtai.

Kitos vainiko papuošimo technikos. Trumpus stiklinius mėgintuvėlius galima tiesiai integruoti į vainiko pagrindą. Taip pat lapais apvyniotus vamzdelius galima įtvirtinti į vainiką arba ant jo. Helikonijos žiedai tiesiog dedami ant vainiko ir pririšami arba prikabinami sąvaržėlėmis. Orchidėjų ir pelkinio žinginio stiebus prieš tai turite užsandarinti vašku. Moderniems vainikams tinka kebeliams skirta sąvarža, lipni juosta arba kitos neįprastos medžiagos.

5 MOKYMO ELEMENTAS. NETRADICINIŲ OBJEKTŲ (MAŠINŲ, URNŲ) DEKORAVIMAS

5.1. Netradicinių objektų (mašinų, urnų) dekoravimo technologijos aprašai

Automobiliai puošiami vestuvių arba kitomis progomis. Papuošalai turi atitikti nuotakos puokštės formas, spalvos ir/arba judėjimo elementus ir derėti prie automobilio spalvos bei markės. Tradiciškai puošiamas automobilio kapotas, tačiau siūloma ir kitokių puošimo galimybių. Pagrindas turi būti švarus, sausas ir neriebus. Savaime prilimpančių laikiklių su integruota kempine ir kitų priedų galima įsigyti floristikos parduotuvėse. Norint teisingai pritvirtinti tokius laikiklius prie automobilio, patartina laikytis taisyklių, kad nuo važiavimo jų nenupūstų vėjas. Taip pat kaip elgtis su tokiomis priemonėmis jums patars ir floristai.

Šiuo metu gausėja kremavimo paslaugų poreikis. Tam tikslui yra naudojamos urnos, kurios labai dažnai yra dekoruojamos gyvais augalais. Dekoravimui naudojamos medžiagos parenkamos pagal urnos formą, medžiagą, matmenis. Urna galima dekoruoti:

- pasinaudojant oaze, į kurią yra sukomponuojami augalai.
- rišimo būdu pagaminus floristinį objektą ir jį padekoravus keliais žiedais. Toks objektas uždedamas ant urnos.
- nupynus girliandą ir ją padekoravus.

21 pav. Mašinų puošyba

5.2. Netradicinių objektų (mašinų, urnų) dekoravimo pavyzdžiai (nuotraukos)

22 pav. Mašinų puošyba

23 pav. Mašinų puošyba

24 pav. Mašinų puošyba

25 pav. Mašinų puošyba

26 pav. Mašinų puošyba

27 pav. Mašinų puošyba

28 pav. Mašinų puošyba

29 pav. Mašinų puošyba

30 pav. Mašinų puošyba

31 pav. Mašinų puošyba

32 pav. Mašinų puošyba

33 pav. Mašinų puošyba

34 pav. 3 Mašinų puošyba

35 pav. Mašinų puošyba

36 pav. Mašinų puošyba

37 pav. Mašinų puošyba

38 pav. Mašinų puošyba

39 pav. Mašinų puošyba

40 pav. Mašinų puošyba

41 pav. Urnų puošyba

42 pav. Urnų puošyba

6 MOKYMO ELEMENTAS. SAVARANKIŠKA UŽDUOTIS

6.1. Užduočių variantų aprašymai ir vertinimo kriterijai

I UŽDUOTIS: Pagaminti floristinį objektą vainiką iš netradicinių medžiagų pagal sukurtą eskizą ir jį padekoruoti, laikantis technologinių ir darbo saugumo reikalavimų, komponavimo taisyklių. Nupiešti eskizą, aprašyti pasirinktas medžiagas.

II UŽDUOTIS: Padekoruoti urną, laikantis technologinių ir darbo saugumo reikalavimų. Pasirinkti augalus urnos dekoravimui, pasinaudoti augalų, priemonių tvirtinimo technologijos aprašais.

VERTINIMO KRITERIJAI

I UŽDUOTIES: Pagrindinis specialiojo modulio savarankiškos užduoties atlikimo kokybės vertinimo kriterijus:

Atlikdamas užduotį mokytojas laikėsi technologinių aprašų.

Vertinama „Įskaityta arba neįskaityta“.

Įskaityta, jei mokytojas atliko savo užduotį savarankiškai, laikėsi darbų saugos reikalavimų, nupiešė eskizą, teisingai pasirinko medžiagas, priemones, kokybiškai atliko darbą, laikėsi technologinių aprašų.

Neįskaityta, jei mokytojas atliko savo užduotį nesavarankiškai, nesilaikė darbų saugos reikalavimų, nenupiešė eskizo, neteisingai pasirinko medžiagas, priemones, nekokybiškai atliko darbą, nesilaikė technologinių aprašų.

II UŽDUOTIES: Pagrindinis specialiojo modulio savarankiškos užduoties atlikimo kokybės vertinimo kriterijus:

Atliekant užduotį mokytojas laikėsi technologinių aprašų

Vertinama „Įskaityta arba neįskaityta“.

Įskaityta, jei mokytojas atliko savo užduotį savarankiškai, laikėsi darbų saugos reikalavimų, teisingai pasirinko tvirtinimo medžiagas, priemones, kokybiškai atliko darbą, laikėsi technologijos.

Neįskaityta, jei mokytojas atliko savo užduotį nesavarankiškai, nesilaikė darbų saugos reikalavimų, neteisingai pasirinko tvirtinimo medžiagas, priemones, nekokybiškai atliko darbą, nesilaikė technologijos.

LITERATŪRA

1. Arthur, R., Connolly S., Randles N. ir kt. Fresh flower arranging. London, 1995.
2. Gvildys M. Kitoks gėlių gyvenimas. Kaunas, 2000.
3. Hurst M. The encyclopedia of flower arranging techniques. London, 1996.
4. Laužackas R. Mokymo turinio projektavimas. Kaunas, 2000.
5. Misius R. Gėlių komponavimo pagrindai. Vilnius, 2003.
6. Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius, 1985.
7. Vaidelys J. Augalai — pagrindiniai puokščių ir kompozicijų elementai. Vilnius, 2002.
8. Walker C. Puokštės. Vilnius, 1997.
9. Wagener Klaus. Floral Art . Bloom's Ratingen. 2008 .
10. Оуэн Линда. Современная флористика. Кладезь-Букс, 2007.
11. Wagener K. 555 dekoravimo augalais idėjos. Vilnius, 2006.
12. Д-р Д. Г. Хессеайон. Все об аранжировке цветов. Кладезь-Букс, 2005.
13. Beate Walther. Alles uber Blumendek. 2008.
14. Haake Kalr-Michael. Trauer-Floristik. Blooms GmH, Ratingen, 2006.
15. Асманн П. Современная флористика. Москваб 1998ю
16. Блэклок Д. Аранжировка цветовю Москва 2000.
17. Блэклок Д. Букеты и композиции. Москва 2003.
18. Бухольц К. Флористический дизаин. Ростов, 2002ю
19. Григорьева Ню Спиральная техника. Москва 2006.
20. Марьина Ю. Коллажи и панно. Москва 2006.
21. Осипова Н. В. Современный цветочный дизайн.Москва, 2001.
22. Žurnalas „Florystyka funeralna".
23. Žurnalas „Kreativ mit Blumen".

PRIEDAI

Priedas Nr1. Oasis firmos florekso katalogo kopija, anglų k.

Priedas Nr.2. Oasis firmos florekso paruošimas, anglų k.

Priedas Nr.3. Oasis firmos „Įrankių ir priedų pavyzdžių katalogų kopijos“, anglų k.